

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ISSN 2412-2491 (Online)

DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.22>

STUDIA
PHILOLOGICA

ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Науковий журнал

Друкується з грудня 2012 р.

Виходить двічі на рік

Випуск 22

*Дискурсивний мультисвіт у
міждисциплінарних студіях*

Київ•2024

Засновник:

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Друкується з грудня 2012 р.

Виходить двічі на рік

Індексується у Google Scholar,

Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України категорії "Б"
(Наказ Міністерства освіти і науки України № 1166 від 23.12.2022)

Журнал підтримує політику відкритого доступу

Адреса засновника: вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053

Адреса редакції: вул. Левка Лук'яненка, 13-Б, м. Київ, 04212

Офіційний сайт: <http://studiap.kubg.edu.ua>

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 8 від 30 травня 2024 р.)

Головний редактор:

Колесник О. С., професор кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор (Україна).

Заступник головного редактора:

Махачашвілі Р. К., завідувач кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор (Україна)

Випусковий редактор:

Радван Д. В., старший викладач кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, викладач кафедри германської філології та перекладу Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат філологічних наук (Україна)

Члени редакційної колегії:

Бобер Н. М., доцент кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук (Україна);

Бондарева О. Є., професор, головний науковий співробітник кафедри української літератури, компаративістики і гринченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор (Україна);

Брацкі А. С., професор кафедри української літератури, компаративістики і гринченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, доктор габілітований гуманітарних наук (Україна);

Вінтонів М. О., професор кафедри української мови Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор (Україна);

Гайдаш А. В., професор кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, доцент (Україна);

Гарачковська О. О., професор кафедри зв'язків з громадськістю і журналістики факультету журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв, доктор філологічних наук, професор (Україна);

Дель Гаудіо С., професор секції славістики Департаменту гуманітарних студій Університету Салерно, доктор філософії (Італія);

Єсипенко Н. Г., завідувач кафедри англійської мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор філологічних наук, професор (Україна);
Ковбасенко Ю. І., професор кафедри світової літератури Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук, професор (Україна);
Ласка І. В., доцент кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук (Україна);
Палійчук Е. О., старший викладач кафедри лінгвістики та перекладу Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук (Україна);
Редька І. А., доцент кафедри англійської філології і філософії мови Факультету германської філології і перекладу Київського національного лінгвістичного університету, кандидат філологічних наук, доцент (Україна);
Халіман О. В., доцент кафедри української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, доктор філологічних наук (Україна);
Цапро Г. Ю., завідувач кафедри англійської мови та комунікації Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук, доцент (Україна);
Шурма С. Г., доцент кафедри сучасних мов та літератур Гуманітарного факультету Університету імені Томаша Баті в Зліні (Чехія), кандидат філологічних наук, доцент (Україна); доктор філософії (ностріфікація від Університету Масарика, Чехія);
Вей-лун Лу, доцент факультету китайських студій Університету Масарика, Ph.D. (Чехія).

BORYS GRINCHENKO KYIV METROPOLITAN UNIVERSITY

ISSN 2412-2491 (Online)

DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.22>

STUDIA

PHILOGICA

PHILOGICAL
STUDIES

Scholarly Journal

Published since December 2012

Frequency: semi-annual

Issue 22

*Discursive Multiverse in
Interdisciplinary Studies*

Kyiv•2024

Founder:

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Published since December 2012

Frequency: semi-annual

Indexed by Google Scholar, Vernadsky National Library of Ukraine

The journal is included in the CATEGORY "B" List of scientific professional publications of Ukraine
(Order No.1166 dated 23.12.2022 by the Ministry of Education and Science of Ukraine)

The journal supports open access policy

Borys Grinchenko Kyiv University

18/2 Bulvarno-Kudriavska St, Kyiv, 04053

Editorial Board: 13-B Levka Lukianenka St, Kyiv, 04212

Recommended for publication by the Academic Council of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Rec. No. 8 dated 30.05.2024)

Editor-in-Chief:

Kolesnyk O. S., Professor of the Department of Germanic Philology, Faculty of Romance and Germanic Philology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Doctor of Philological Sciences, Professor (Ukraine).

Vice Editor-in-Chief:

Makhachashvili R. K., Head of the Department of Germanic Philology, Faculty of Romance and Germanic Philology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Doctor of Philological Sciences, Professor (Ukraine).

Commissioning Editor:

Radvan D. V., Assistant Professor of the Chair of Germanic Philology, Faculty of Romance and Germanic Philology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Lecturer of the Chair of Germanic Philology and Translation, Educational and Scientific Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ph.D. in Philological Sciences (Ukraine)

Editorial Board Members:

Bober N. M., Associate Professor of the Chair of Germanic Philology, Faculty of Romance and Germanic Philology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ph.D. in Philological Sciences (Ukraine);

Bondareva O. Ye., Professor, Leading Scientific Specialist of the Department of Ukrainian Literature, Comparative Studies and Grinchenko Studies, Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Art, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Doctor of Philological Sciences, Professor (Ukraine);

Bracki A. S., Professor of the Department of Ukrainian Literature, Comparative Studies and Grinchenko Studies, Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Art, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Doctor of Humanities (Ukraine);

Vintoniv M. O., Professor of the Department of the Ukrainian Language, Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Art, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Doctor of Philology, Professor (Ukraine);

Gaidash A. V., Professor of the Department of Germanic Philology, Faculty of Romance and Germanic Philology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Doctor of Philological Sciences, Associate Professor (Ukraine);

Garachkovska O. O., Professor of the Department of Public Relations and Journalism, Faculty of Journalism and International Relations, Kyiv National University of Culture and Arts, Doctor of Philological Sciences, Professor (Ukraine);

Del Gaudio S., Professor of the Department of Humanities, University of Salerno, Ph.D. (Italy);

Yesypenko N. H., Head of the Department of English, Faculty of Foreign Languages, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Doctor of Philological Sciences, Full Professor (Ukraine);

Kovbasenko Yu. I., Head of the Department of World Literature, Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Art, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ph.D. in Philological Sciences, Professor (Ukraine);

Laska I. V., Associate Professor of the Department of Romance Philology and Comparative-typological Studies, Faculty of Romance and Germanic Philology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ph.D. in Philological Sciences (Ukraine);

Paliichuk E.O., Associate Professor of the Department of Linguistics and Translation, Faculty of Romance and Germanic Philology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ph.D. in Philological Sciences (Ukraine);

Redka I. A., Associate Professor of the Chair of Philology and Philosophy of Language, Faculty of Germanic Philology and Translation, Kyiv National Linguistic University, Ph.D. in Philological Sciences, Associate Professor (Ukraine);

Khaliman O. V., Associate Professor of the Ukrainian Language Department, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Doctor of Philological Sciences (Ukraine);

Tsapro G. Yu., Associate Professor of the English Philology and Translation Department, Faculty of Romance and Germanic Philology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ph.D. in Philological Sciences, Associate Professor (Ukraine);

Shurma S. H., Assistant Professor of the Department of Modern Languages and Literatures, Faculty of Humanities, Tomas Bata University in Zlin, Ph.D. in Philological Sciences, Associate Professor (Ukraine), nostrification of Ph.D. by Masaryk University (Czechia);

Wei-lun Lu, Associate Professor, Department of Chinese Studies, Masaryk University, Ph.D. (Czechia).

ЗМІСТ

Мовознавство

<i>Бойко О.В.</i> Рекламний дискурс як моделювально-семіотична діяльність	11
<i>Гольцева М.І.</i> Прагматика дипломатичних промов у РБ ООН за 2023 р.: системні характеристики	21
<i>Дейкун О.П.</i> Український переклад англійськомовних лексикалізованих конструкцій (на матеріалі заголовків BBC NEWS та BBC NEWS Україна)	30
<i>Деркач Н.В.</i> Розвиток міждисциплінарних уявлень про енергетику комунікативної поведінки людини (англ.)	46
<i>Євтушевська Ю.Ю.</i> Сучасні теорії комічного у світлі художнього перекладу: міждисциплінарний підхід	69
<i>Кабанцева Н.В., Назаренко О.М.</i> Фрейм "ХВОРОБА" як складова концептуального поля "МЕДИЦИНА" політичної метафори в українській мові	81
<i>Колесник О.С.</i> Семантичне поле "КАТАСТРОФА" у картинах альтернативних світів: квантитативний вимір (англ.)	96
<i>Кондрук В.Ю.</i> Англomовні запозичення у сучасній італійській мові: лінгвокогнітивний аспект (англ.)	117
<i>Костриба О.В.</i> Когнітивний вимір словотвірного гнізда з діалектними вершинами ЄДЕН / ЁДЕН: логічні пропозиції	126
<i>Ноговська С.Г.</i> Корпусні технології у перекладознавчому дослідженні реклами тонізувальних напоїв: алгоритм методики аналізу (англ.)	137
<i>Радван Д.В.</i> Дар угорської королеви з Києва: меч як метафора (англ.)	149
<i>Рязанов І. Г.</i> Еволюція образу Дональда Трампа в реп-текстах(англ.)	159
<i>Сідень О.І.</i> "Порочне коло" війни: метафоризація вторгнення Росії в Україну у твіттер комунікації Еріка Земмура (англ.)	175
<i>Уортінгтон Х.</i> Дискурсивні властивості зовнішньополітичної риторики Сполучених Штатів на адресу Близького Сходу (англ.)	193

Шаламай А.О. Функціонування комунікативних одиниць у внутрішньому тексті відеоігор 215

Літературознавство

Безруков А. В. Гедоністично-теологічні мотиви французького бароко й духовна лірика англійських метафізиків: поетизація авторського досвіду vs сакралізація потаємних почуттів 227

Гайдаш А.В., Денк М. "Нова Жінка" у короткій прозі Ольги Кобилянської та Едіт Уортон (англ.) 243

Остропальченко Ю. В. Форми інтертекстуальності у постмодерній п'есі (на прикладі "Old Money" Венді Вассерштайн) (англ.) 258

CONTENTS

Linguistics

<i>Boiko O.V.</i> Advertising discourse as modelling and semiotic activity (Ukr.)	11
<i>Holtseva M.I.</i> Pragmatics of Diplomatic Speeches Delivered in UN's Security Council in 2023: systemic characteristics (Ukr.)	21
<i>Deikun O.P.</i> Ukrainian Translation of English Lexicalized Constructions: A Case of BBC News and BBC News Ukraine Headlines (Ukr.)	30
<i>Derkach N. V.</i> Development of Interdisciplinary Views on the Energetics of Human Communicative Behavior	46
<i>Yevtushevskaya Y.Y.</i> The Modern Comic Theories in the Light of Literary Translation: a Multidisciplinary Approach (Ukr.)	69
<i>Kabantseva N.V., Nazarenko O.M.,</i> The Frame "Disease" as a Component of Political Metaphor Conceptual Field "Medicine" in the Ukrainian Language (Ukr.)	81
<i>Kolesnyk O. S.</i> Semantic Field "Catasrophe" in Alternative Worldviews: A Quantitative Dimension.	96
<i>Kondruk V.Y.</i> English borrowings in contemporary Italian: a linguistic-cognitive aspect	117
<i>Kostyba O.V.</i> Cognitive Dimension of the Word-forming Nest with Dialectal Vertices Yeden / Yeden ("еден / еден"): Logical Propositions (Ukr.)	126
<i>Nohovska S.H.</i> Corpus-based Technologies in the Translation Study of Tonic Drink Advertisements: An Algorithm of Analysis Procedure	137
<i>Radvan D.V.</i> Gift of the Hungarian Queen from Kyiv: Sword as a Metaphor	149
<i>Riazanov I. H.</i> The Evolution of Donald Trump's Image in Rap Lyrics	159
<i>Siden O.I.</i> "Vicious Circle" of War: Metaphorization of Russia's Invasion of Ukraine in Éric Zemmour's Twitter Communication	175
<i>Worthington, H.</i> Discursive Features of United States Foreign Policy Phetoric Towards the Middle East	193

Shalamay A. O. The Functioning of Communicative Units in the In-game Text of Video Games 215

Literary criticism

Bezrukov A. V. Hedonist and Theologist Narratives in French Baroque Poetry and Spiritual Verses by the English Metaphysicals: Poetising Author's Experience vs Sacralising Privy Feelings (Ukr.) 227

Gaidash A.V., Denk M. "The New Woman" In Short Prose by Olga Kobylanska and Edith Wharton 243

Ostropalchenko Y. V. Forms of intertextuality in a postmodern play (a case study of "Old Money" by Wendy Wasserstein) 258

МОВОЗНАВСТВО Linguistics

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.221>
УДК 811.11

РЕКЛАМНИЙ ДИСКУРС ЯК МОДЕЛЮВАЛЬНО-СЕМІОТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Бойко О. В.

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6830-6634>

o.boiko.asp@kubg.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Статтю присвячено аналізу основних понять семіотики та їхнього застосування в мультимодальних рекламних текстах товарів широкого вжитку. Метою статті є розвідка рекламного дискурсу як модельно-семіотичної діяльності в англomовному рекламному дискурсі, а також окреслення основних семіотичних стратегій та лінгвістичних засобів у формуванні англomовних рекламних повідомлень. Основні завдання – розглянути роботи українських та закордонних дослідників із проблеми, виокремити й описати ключові семіотичні стратегії та лінгвістичні засоби англomовних рекламних текстів, а також визначити роль семіотичних стратегій у взаємодії з аудиторією та їхнє відтворення культурних концепцій через рекламну комунікацію. У статті подано всебічний огляд деяких ключових принципів і концепцій семіотики та їхнього значення для сфери реклами, висвітлено конструювання денотативних повідомлень про продукт, та бажаних конотативних асоціацій. Також пояснюється роль дотримання відомих кодів та залучення інтертекстуальних посилань у рекламних оголошеннях як прийомів створення зв'язку з аудиторією. Ця стаття значною мірою спирається на фундаментальні семіотичні теорії, такі як тріадна модель знаку Пірса, відмінність між денотатом і конотацією, роль кодів і культурних конвенцій, а також феномен інтертекстуальності. Стаття показує, як рекламодавці використовують знаки, символи та пов'язані з ними значення для створення переконливих кампаній, що

мають культурний резонанс. Актуальність дослідження полягає в тому, щоб розуміти, як реклама формує погляди та стереотипи, а також як сучасні технології змінюють способи взаємодії з аудиторією через мовні та семіотичні стратегії.

Ключові слова: рекламний дискурс, моделювання, семіотика, знак, мультимодальний рекламний текст.

Boiko O.V. Advertising discourse as modelling and semiotic activity

The article analyses the basic concepts of semiotics and their application in multimodal advertising texts for consumer goods. The purpose of the article is to study advertising discourse as a model semiotic activity in English-language advertising discourse and outline the main semiotic strategies and linguistic means in English-language advertising message formation. The main objectives are to review the works of Ukrainian and foreign researchers on the issue, to identify and describe the key semiotic strategies and linguistic means of English-language advertising texts, and to determine the role of semiotic strategy in interaction with the audience and their reproduction of cultural concepts through advertising communication. The article provides a comprehensive overview of the key principles and concepts of semiotics and their advertising relevance, highlighting the construction of denotative messages about a product and desired connotative associations. The article also explains the role of adherence to known codes and the use of intertextual references in advertisements as a means of creating a connection with the audience. This article draws on fundamental semiotic theories such as Peirce's triadic sign model, the distinction between denotation and connotation, the role of codes and cultural conventions, and the phenomenon of intertextuality. The article shows how advertisers use signs, symbols and related meanings to create culturally resonating persuasive campaigns. The relevance of the study is to understand how advertising shapes attitudes and stereotypes, as well as how modern technologies change the ways of interacting with the audience through linguistic and semiotic strategies.

Keywords: advertising discourse, modelling, semiotics, sign, multimodal advertising text.

Вступ. У сучасному суспільстві реклама є невід'ємною складовою життя кожної людини, що постає об'єктом / адресатом рекламного дискурсу. Основним завданням сучасної реклами є вплив на споживача через популяризацію товарів та послуг шляхом представлення їх у позитивному світлі (Boiko, 2021). Рекламний дискурс як об'єкт лінгвістичного аналізу та семіотичного розгляду стає важливим аспектом сучасної комунікаційної парадигми. Аналізуючи способи конструювання значень та взаємодії різноманітних кодів у рекламі, ми розкриваємо природу впливової суспільної сили, яка відображається у сприйнятті споживачів. Дослідження виконане за допомогою дескриптивних методів: семіотичного аналізу текстів рекламних повідомлень та дискурсивного аналізу. Поєднання цих методів дає змогу отримати більш комплексне розуміння рекламних текстів, зокрема в семантичному контексті та впливі на аудиторію, оскільки в контексті даного дослідження обидва методи спрямовані на аналіз мовних засобів

мультимодальних текстів, але мають різні підходи: семіотичний аналіз текстів рекламних повідомлень ґрунтується на аналізі мовних одиниць рекламних текстів, аналізі їхніх значень, а також аналізі контексту, в якому вони були використані, тоді як дискурсивний аналіз дозволяє ідентифікувати семіотичні засоби, які використовуються у рекламуванні товарів широкого вжитку для впливу на потенційну аудиторію (Палієнко, 2013).

Критичний огляд літератури. Дослідження взаємозв'язку знаків та символів не втрачають своєї актуальності впродовж тривалого часу. Рекламодавці активно ними послуговуються для створення переконливих і культурно-резонуючих повідомлень. Зокрема наукові розвідки взаємозв'язку знаків та символів продемонстровані у роботах Дж. Вільямсон, Р. Голдмана, С. Папсона та ін. Подальше представлення в статті тріадної моделі відповідає оригінальному формулюванню Ч. Пірса, який виокремлює три елементи: репрезентанта, об'єкта та інтерпретатора, що співвідноситься з побудовою рекламного оголошення, де певні знаки представляють продукт, що продається, який аудиторія потім інтерпретує на основі своїх культурних знань. Вирішальна роль інтерпретатора в рекламі представлена у роботі Р. Голдмана і С. Папсона (Goldman, Papson, 2000). Як стверджує Т. Вільямсон, реклама значною мірою спирається на конотативні значення, побудовані на культурних міфах, стереотипах та ідеологіях, щоб наділити продукти бажаними якостями, які виходять за межі простої денотації. У. Еко, Р. Барт досліджували, як знаки систематично організуються та інтерпретуються в певному соціальному чи культурному середовищі, що є доволі актуальним для міжнародних крос-культурних рекламних досліджень. Ю. Кристева у семіотичних дослідженнях аналізувала, як тексти та дискурси формуються через їхнє відношення до інших текстів. Це особливо широка сфера аналізу для реклами, зважаючи на велику кількість інтертекстуальних посилань та запозичень, характерних для сучасних рекламних кампаній.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Найперше дамо визначення ключових термінів статті: дискурс, моделювання, семіотика. Визначення дискурсу має широке та вузьке значення, оскільки сам термін є міждисциплінарним. Відтак у вузькому значенні дискурс – це зв'язне мовленнєве висловлювання (Огієнко, 2012), тоді як у широкому значенні – це спосіб мовлення у поєднанні зі змістом висловлюваного (Тлумачний словник, 2024), спосіб організації знань, ідей чи досвіду, який вкорінений у мові та її конкретних контекстах (Merriam-

Webster, 2024). У цій статті під терміном "дискурс" ми розуміємо комунікативно-прагматичний зразок мовленнєвої поведінки учасників реклами, що реалізується шляхом поєднання вербальних та невербальних практик у рекламних текстах (Македонова, 2017) з метою досягнення комунікативної мети. Моделювання – опис або аналогія, що використовується для того, щоб допомогти візуалізувати щось, що не можна безпосередньо спостерігати (Merriam-Webster, 2024). Семіотика – загальна філософська теорія знаків і символів, яка розглядає їхню функцію як у штучно сконструйованих, так і в природних мовах і включає синтактику, семантику та прагматику (Мармута, Шинкаренко, 2017). У контексті реклами семіотика відіграє вирішальну роль, оскільки вона допомагає створювати ефективні та переконливі маркетингові повідомлення. Розуміючи основні принципи семіотики, рекламодавці можуть створювати кампанії, які резонують з їхньою цільовою аудиторією та впливають на поведінку споживачів. Ключовим поняттям семіотики є знак як матеріальний об'єкт, що пояснює інші об'єкти, дії чи процеси на інтуїтивному рівні. У рекламі знаки можуть приймати різні форми, такі як слова, зображення, кольори, звуки і навіть жести. Ці знаки ретельно підбираються і комбінуються, щоб створити певне повідомлення або викликати бажану емоцію у глядача.

Відповідно до однієї з основоположних теорій семіотики, тріадної моделі Чарльза Пірса, знак складається з трьох елементів: репрезентанта, який виступає власне знаком; об'єкта, який репрезентується; та інтерпретатора – значення, що впливає зі знаку. У контексті реклами репрезентантом може бути візуальний або вербальний елемент, що використовується в рекламному повідомленні, об'єктом - продукт або послуга, що просувається, а інтерпретатором - повідомлення або ідея, яку глядач асоціює зі знаком. Серед основних типів знаків виділяють такі: іконічні – значення яких повністю визначається предметом, якому вони відповідають; знаки-індекси, які позначають відношення між об'єктом та його властивостями або іншим об'єктом, та значення яких повністю визначається контекстом; а також знаки-символи, котрі мають свій власний зміст, але водночас використовуються для умовного позначення інших об'єктів (Мармута, Шинкаренко, 2017).

Словникове значення є денотативним значенням знаку, його ядром, яке позбавлене експресивно-стилістичного забарвлення чи будь-якої суб'єктивної оцінки. У свою чергу, конотація охоплює культурні, емоційні та символічні

значення знаку, які нашаровуються на його буквально значення. Прикладом даних слів є мультимодальний рекламний текст Tiffany jewelry, в якому номінатив *ring* є одночасно і денотатом (зображення каблучок) і знаком конотації (ілюстрація телефонного апарату та розмови) (рис. 1) (Pinterest, 2022).

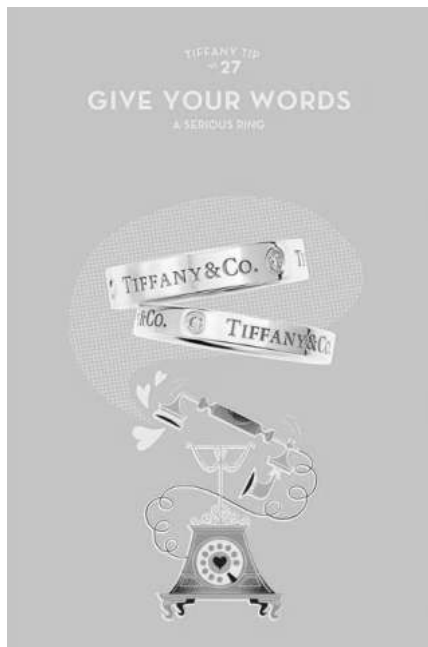

Рис1. Рекламне оголошення Tiffany jewelry

Для реклами поняття денотату та конотації є рівноцінно важливими, оскільки рекламодавці часто використовують денотативні знаки, щоб чітко повідомити про продукт або послугу, тоді як конотативні знаки використовуються для того, щоб викликати у свідомості глядача певні емоції, асоціації або прагнення. Так, наприклад мультимодальний рекламний текст каблучки Malani Jewelers (рис. 2) (Pinterest, 2022) апелює до емоцій адресата рекламного тексту. Комунікативною метою даного мультимодального рекламного тексту є маніпуляція почуттями через зв'язок тексту та зображення: *give her a piece of your HEART*, де зображення каблучки подається еквівалентним до словосполучення *a piece of your heart*. Візуальний семіотичний модус перегукується з просторовим через зображення людини, яка знаходиться понад хмарами (від любові), де каблучка отримує значення повітряної кулі, яка переносить головного героя рекламного тексту у бажану дійсність із задоволеною потребою в любові. У поданому рекламному тексті номінатив *heart* є конотаційним знаком.

Інтерпретація знаків передбачає розшифровку пов'язаних із ними кодів і конвенцій. Коди – це встановлені системи правил і конвенцій, які регулюють використання і розуміння знаків у певному культурному контексті (Шепетяк, 2014). У рекламі коди відіграють вирішальну роль у забезпеченні ефективного донесення задуманого повідомлення до цільової аудиторії.

Рис.2. Рекламне оголошення Malani Jewelers

Рекламодавці повинні враховувати культурні коди та конвенції, що переважають на їхньому цільовому ринку, щоб створювати кампанії, які резонують з їхньою цільовою аудиторією. Досить яскраво конвенційну інтерпретацію знаків представлено у мультимодальному рекламному тексті Forevermark, де зображення каблучки та прислівник forever є конвенційним знаком промісивного типу, які прогнозують ймовірне виконання обіцянки (одруження) в майбутньому. Також варто зазначити, що слово forever двічі вживається в поданому рекламному тексті, де в першому випадку воно вказує на конотацію, постійність почуттів, а в другому випадку – денотацію, оскільки у реченні *A diamond is forever* вказує на довговічність виробу, зокрема діамантів у каблучці (Рис. 3) (Pinterest, 2022).

Рис. 3. Рекламне оголошення Forevermark

У рекламних оголошеннях також реалізується інтертекстуальність, що проявляється через складну мережу посилань, алюзій та запозичень. Інтертекстуальні посилання є відсилками або натяками на відомі культурні явища, наративи чи візуальні стилі з інших медіа, що створює відчуття знайомства, встановити зв'язок з глядачем. Наприклад, мультимодальний рекламний текст мобільного телефону Samsung (Рис. 4) (Pinterest, 2022) акцентує денотативне значення прикметника *waterproof* алюзією до фільму "Титанік" через згадку імен головних героїв – Роуз та Джека.

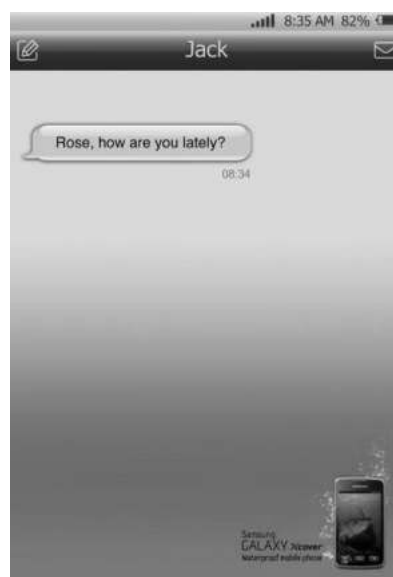

Рис.4. Рекламне оголошення Samsung

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, семіотика забезпечує цінну основу для розуміння того, як знаки та символи використовуються для передачі сенсу в рекламі. Застосовуючи принципи семіотики, такі як тріадна модель, денотат і конотація, коди і конвенції, а також інтертекстуальність, рекламодавці можуть створювати більш ефективні та переконливі кампанії, які резонують з їхньою цільовою аудиторією. Дискурсивний та семіотичний аналіз рекламних повідомлень показав, що для мультимодальних рекламних текстів поняття денотата та конотації є рівноцінно важливими, а одне й те саме слово може одночасно виступати як денотатом, так і конотатом. Також денотативне значення слів у рекламних текстах може підсилюватися інтертекстуальністю, а це, своєю чергою, показує, що у своїй діяльності рекламодавці орієнтуються на створення кроскультурних рекламних повідомлень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Макєдонова, О. (2017). *Лінгвостилістична організація та прагматичне функціонування англійськомовного рекламного дискурсу* [Дис. канд. філол. наук]. Запорізький національний університет, 229с.
2. Мармута, О., & Шинкаренко, І. (2017). Семіотика в діяльності патрульної поліції. *Метафора та її семіотичний контекст*, 71.
3. Огієнко, І. (2012). Дискурс та підходи до його аналізу: Погляди на проблему сучасних англійськомовних дослідників. *Наукові записки. Серія "Філологічна"*, (23), 98–102.
4. Олексюк, О. (2012). Лексико-семантичні доміанти сугестивного дискурсу реклами [Автореф. дис. канд. філол. наук]. Одеський нац. університет ім. І. І. Мечникова, 200с.
5. Палієнко, А. М. (2013). Семіотичний аналіз медіатексту: теоретичні основи. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*, (111), 225-228.
6. Словник української мови. (б. д.). У Глумачні словники української мови. Взято 25 січня 2024 з <https://sum.in.ua>
7. Шепетяк, О. (2014). Класифікація знаків у семіотиці Чальза Пірса. *Університетська кафедра*, (3), 129–136. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukaf_2014_3_13
8. Bateman, J. A. (2008). *Multimodality and Genre*. Palgrave Macmillan UK. <https://doi.org/10.1057/9780230582323>
9. Boiko, O. (2021). Modern English advertisements of toothpaste: Rhetoric perspective. *Studia Philologica*, 2(17), 15–20. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.172>
10. Fairclough, N. (1992). Discourse and Text: Linguistic and Intertextual Analysis within Discourse Analysis. *Discourse & Society*, 3(2), 193–217. <https://doi.org/10.1177/0957926592003002004>
11. Gee, J. (2013). *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203809068>
12. Goldman, R., & Papson, S. (2000). Advertising in the age of accelerated meaning. *J. Schor & D. Holt (Eds.), The consumer society reader*. The New Press, 81–98.
13. Kolisnychenko, T. (2020). Advertising discourse: Notions, features and functions. *Transcarpathian Philological Studies*, 2(13), 93–96. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-2.18>
14. Kress, G. (1990). Critical Discourse Analysis. *Annual Review of Applied Linguistics*, 11, 84–99. <https://doi.org/10.1017/s0267190500001975>

15. Ledin, P., & Machin, D. (2018). *Doing Visual Analysis*. SAGE Publications Ltd
16. Merriam-Webster: *America's Most Trusted Dictionary*. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary> (date of access: 25.01.2024).
17. Preston, D. R. (1994). Content-oriented discourse analysis and folk linguistics. *Language Sciences*, 16(2), 285–331. [https://doi.org/10.1016/0388-0001\(94\)90004-3](https://doi.org/10.1016/0388-0001(94)90004-3)
18. Price, S. (1999). Critical Discourse Analysis: Discourse Acquisition and Discourse Practices. *TESOL Quarterly*, 33(3), 581. <https://doi.org/10.2307/3587683>
19. Rahman, S. S. (2002). Stakeholder Discourse and Critical-Frame Analysis. *Journal of Corporate Citizenship*, 2002(6), 111–129. <https://doi.org/10.9774/gleaf.4700.2002.00010>
20. Scheff, T. J. (2005). The Structure of Context: Deciphering Frame Analysis. *Sociological Theory*, 23(4), 368–385. <https://doi.org/10.1111/j.0735-2751.2005.00259.x>
21. Sunakawa, C. (2003). Discourse Analysis.:Discourse Analysis. *Journal of Linguistic Anthropology*, 13(2), 261–262. <https://doi.org/10.1525/jlin.2003.13.2.261>
22. Van Dijk, T. A. (1994). Critical Discourse Analysis. *Discourse & Society*, 5(4), 435–436. <https://doi.org/10.1177/0957926594005004001>
23. Van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and Practice. New Tools for Critical Discourse Analysis*. Oxford University Press.

REFERENCES

1. Bateman, J. A. (2008). *Multimodality and Genre*. Palgrave Macmillan UK. <https://doi.org/10.1057/9780230582323>
2. Boiko, O. (2021). Modern English advertisements of toothpaste: Rhetoric perspective. *Studia Philologica*, 2(17), 15–20. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.172>
3. Gee, J. (2013). *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203809068>
4. Goldman, R., & Papson, S. (2000). Advertising in the age of accelerated meaning. *J. Schor & D. Holt (Eds.), The consumer society reader*. The New Press, 81–98.
5. Fairclough, N. (1992). Discourse and Text: Linguistic and Intertextual Analysis within Discourse Analysis. *Discourse & Society*, 3(2), 193–217. <https://doi.org/10.1177/0957926592003002004>
6. Kolisnychenko, T. (2020). Advertising discourse: Notions, features and functions. *Transcarpathian Philological Studies*, 2(13), 93–96. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-2.18>
7. Kress, G. (1990). Critical Discourse Analysis. *Annual Review of Applied Linguistics*, 11, 84–99. <https://doi.org/10.1017/s0267190500001975>
8. Ledin, P., & Machin, D. (2018). *Doing Visual Analysis*. SAGE Publications Ltd.
9. Makiedonova, O. (2017). *Linhvostylistychna orhanizatsiia ta prahmatychnne funktsionuvannia anhliiskomovnoho reklamnoho dyskursu*. Zaporizkyi natsionalnyi universytet. (in Ukrainian)
10. Marmuta, O., & Shynkarenko, I. (2017). Semiotyka v diialnosti patrolnoi politsii. *Metafora ta yii semiotychnyi kontekst*, 71 (in Ukrainian)
11. Merriam-Webster: *America's Most Trusted Dictionary*. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary> (date of access: 25.01.2024).
12. Ohiienko, I. (2012). Dyskurs ta pidkhody do yoho analizu: Pohliady na problemu suchasnykh anhlomovnykh doslidnykiv. *Naukovi zapysky*. (in Ukrainian)
13. Oleksiuk, O. (2012). *Leksyko-semantychni dominanty suhestyvnoho dyskursu reklamy*. Odeskyi nats. universytet im. I. I. Mechnykova. (in Ukrainian)
14. Paliienko, A. M. (2013). Semiotychnyi analiz mediatekstu: teoretychni osnovy. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu*. (in Ukrainian)
15. Preston, D. R. (1994). Content-oriented discourse analysis and folk linguistics. *Language Sciences*, 16(2), 285–331. [https://doi.org/10.1016/0388-0001\(94\)90004-3](https://doi.org/10.1016/0388-0001(94)90004-3)
16. Price, S. (1999). Critical Discourse Analysis: Discourse Acquisition and Discourse Practices. *TESOL Quarterly*, 33(3), 581. <https://doi.org/10.2307/3587683>

17. Rahman, S. S. (2002). Stakeholder Discourse and Critical-Frame Analysis. *Journal of Corporate Citizenship*, 2002(6), 111–129. <https://doi.org/10.9774/gleaf.4700.2002.su.00010>
18. Scheff, T. J. (2005). The Structure of Context: Deciphering Frame Analysis. *Sociological Theory*, 23(4), 368–385. <https://doi.org/10.1111/j.0735-2751.2005.00259>
19. *Slovník ukraïnskoï movy*. Tlumachni slovníky ukraïnskoï movy. Vziato 25 sichnia 2024 z <https://sum.in.ua> (in Ukrainian)
20. Shepetiak, O. (2014). *Klasyfikatsiia znakiv u semiotytsi Charlza Pirsá*. Universytetska kafedra. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukaf_2014_3_13 (in Ukrainian)
21. Sunakawa, C. (2003). Discourse Analysis.:Discourse Analysis. *Journal of Linguistic Anthropology*, 13(2), 261–262. <https://doi.org/10.1525/jlin.2003.13.2.261>
22. Van Dijk, T. A. (1994). Critical Discourse Analysis. *Discourse & Society*, 5(4), 435–436. <https://doi.org/10.1177/0957926594005004001>
23. Van Leeuwen, T. (2008). Discourse and Practice. *New Tools for Critical Discourse Analysis*. Oxford University Press.

ILLUSTRATION MATERIALS

1. Malani Jewelers | Jewelry post, Jewelry store design, Creative jewelry photography. Pinterest. URL: <https://www.pinterest.com/pin/858076535274955774/> (date of access: 22.12.2022).
2. Pin by usagineko on ティファニー | Tiffany & co., Tiffany jewelry, Tiffany. Pinterest. URL: <https://pin.it/x20VXAK> (дата звернення: 22.12.2022).
3. Samsung waterproof phone: Jack | Good advertisements, Print advertising, Waterproof phone. Pinterest. URL: <https://pin.it/1Pr9C0l> (date of access: 22.12.2022).
4. Valentine's Day Diamond Jewelry Gifts | Creative jewelry photography, Diamond jewelry gifts, Valentines jewelry. Pinterest. URL: <https://pin.it/3d1lcQx> (date of access: 22.12.2022).

Дата надходження статті до редакції: 24.03.2024

Прийнято до друку: 23.04.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.222>

УДК 808.51:341.7

ПРАГМАТИКА ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРОМОВ У РБ ООН ЗА 2023 Р.: СИСТЕМНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Гольцева М.І.

Київський столичний університет імені Б.Грінченка

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1124-5957>

m.holtseva@kubg.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

У статті розглянуто систему прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичних промов на засіданнях Ради Безпеки ООН за 2023 рік, яка сприяє кращому розумінню та виокремленню намірів мовця під час виголошення промови, участі у дискусіях після виголошення завчасно сформульованих промов. Встановлено, що декларативні та референційні інтенції мають найбільшу частотність за 2023 рік, що свідчить про прагнення учасників дипломатичної комунікації чітко викласти свою позицію та зменшити двозначність тлумачення подій. Директивні ж інтенції застосовуються найрідше, що пояснюється дипломатичною етикою. Також, запропоновано ієрархію прагматичних інтенцій згідно універсальної моделі відкритих систем.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю у покращенні комунікативних взаємодій і як результат – покращенню ведення переговорів, ухвалення найоптимальніших рішень, прийняття резолюцій.

Ключові слова: прагматичні інтенції, дипломатичні промови, дипломатичний дискурс

Holtseva M.I. Pragmatics of Diplomatic Speeches Delivered in UN's Security Council in 2023: systemic characteristics

The article examines the system of pragmatic intentions of diplomatic participants in their speeches during the meetings of the UN Security Council in 2023. As a result, this research contributes to a better understanding and identification of the speaker's intentions in their diplomatic speech, and participation in discussions after the main speech. It has been established that declarative and referential intentions have the highest frequency in 2023, which indicates the desire of participants in diplomatic communication to clearly state their position and reduce the ambiguity in interpretation. Directive intentions are rarely used, which is explained by diplomatic ethics. Also, it has been proposed a hierarchy of pragmatic intentions according to the universal model of open systems.

The relevance of the research is determined by the need to improve communicative interactions and, as a result, to improve negotiations, making the most optimal decisions, and adopting resolutions.

Keywords: *pragmatic intentions, diplomatic speeches, diplomatic discourse*

Вступ. Дипломатичні промови у Раді Безпеки ООН (РБ ООН) відіграють важливу роль у формуванні прогресивної міжнародної політики, особливо під час безпосереднього вирішення вже існуючих конфліктів, кризових ситуацій, війн, катаклізмів тощо. Відповідно, дипломатичні промови проголошують не лише позиції країн з приводу розглянутих питань, але й слугують інструментом у досягненні особистісних прагматичних інтенцій. У даній розвідці ми сконцентруємо нашу увагу на прагматичних інтенціях суб'єктів дипломатичних промов у 2023 році, оскільки зібрані дані є найбільш релевантними до викликів сьогодення у 2024 році. Зацікавленість у проведенні прагматичних досліджень зумовлена загостренням наявних конфліктів, кризових ситуацій, війн тощо. Саме система прагматичних інтенцій допомагає заглибитися у першопричину поведінки суб'єктів дипломатичного дискурсу, оцінці дійсного стану міжнародних відносин, мотивації у прийнятті або відхиленні резолюцій з подальшою допомогою/відхиленні у запиті на допомогу, а також – прослідкувати за розвитком тенденцій у прийнятті рішень/вираженні підтримки або супротиву, створити оптимальні можливості для ефективного діалогу між сторонами, збалансувати прийняття рішень, підвищити рівень прозорості та відкритості як під час промов, так і під час їх подальшого обговорення.

Проведений аналіз 270 засідань РБ ООН у 2023 свідчить про те, що попри актуальність зазначеної теми дослідження у 21-столітті, все ще бракує робіт, присвячених закономірностям прагматичних інтенцій учасників дипломатичних промов у 2023 році.

Мета цієї статті полягає у комплексному аналізі системи прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичних промов РБ ООН за 2023 рік.

Матеріалом дослідження слугували 270 засідань Ради Безпеки ООН за 2023 рік.

Критичний огляд літератури. Специфіка проведеного дослідження зумовлює звернення до здобутків представників різноманітних лінгвістичних парадигм у теорії мовних картин світу (О. Колесник, Ж. Бодріяр), теорії множинних світів (О. Колесник, С. Потапенко), комунікативної лінгвістики

(Ф.Бацевич), синтагматики мовленнєвих актів (Н.Гладуш), когнітивної лінгвістики (О.Колесник, С.Потапенко, А.Приходько).

Методологія дослідження. З метою досягнення поставленої мети дослідження, було застосовано *кількісний аналіз* архівних засідань РБ ООН за 2023 рік, *порівняльний аналіз* було використано як спосіб виокремити різницю між розглянутими інтенціями та оглянути як вони взаємодіють в ієрархічному розрізі універсальної моделі відкритих систем, *мультимодальний аналіз* як спосіб дослідження залежності декількох змінних одночасно.

Результати дослідження і обговорення. Система прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичних промов у РБ ООН не є статичною і може змінювати превалювання тих чи інших інтенцій відповідно до ситуації, присутніх, користі тощо. Ми систематизували та узагальнили наступну класифікацію прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичної взаємодії. Залежно від мети адресанта дипломатичної комунікації або його впливу на адресата, прагматичні інтенції ідентифікуються як:

1. Директивні, що мають на меті вплинути на поведінку/дії адресата (Гладуш, 2017, с. 75-79). Наприклад – *We encourage the Government of Iraq to maintain its commitment to essential economic reforms, combating corruption and improving public services to meet the demands and aspirations of the Iraqi people* [пряме заохочення та стимул уряду Іраку (We encourage the Government of Iraq) продовжувати розпочаті реформи, боротьбу з корупцією, покращенню державних послуг (to maintain its commitment...)] (засідання РБ ООН від 10 жовтня 2023 року).

2. Комісивні ж постають намірами зобов'язати адресата до виконання певної дії у майбутньому (через обіцянку, клятву, присягу) з метою завоювати довіру, підтримку або/та авторитет у адресата (Бацевич, 2004, с.201). Наприклад – *In pursuit of that cause, the A3 assures members of its full support for every modality of aid delivery that brings relief to the most vulnerable people. We enjoin the parties to work closely with the United Nations to create a safe and secure environment for the unimpeded delivery of humanitarian aid through all available modalities* [пряме зобов'язання надати допомогу та підтримку (the A3 assures members of its full support), особливо зазначається майбутня різновекторна допомога (all available modalities)] (засідання РБ ООН від 30 жовтня 2023 року).

3. Експресивні ж прагматичні інтенції орієнтовані на передачу почуття або ставлення мовця до адресата/обговорюваної теми (це може бути як привітання, подяка, так і зневага, обурення тощо.) як спосіб встановлення взаєморозуміння та емоційного зв'язку з адресатом (Бацевич, 2004,с.202). Наприклад – *Lastly, we thank and congratulate those who spearheaded the process, particularly Malta, and we also acknowledge the members that have shown flexibility in order to avoid a veto, which would have been detrimental to the Council's future consideration of the question*[персоналізоване вираження подяки та привітання (we thank and congratulate those who spearheaded the process, particularly Malta, and we also acknowledge the members) спряг подальшій плідній співпраці, налаштовує на дружній лад] (засідання РБ ООН від 15 листопада 2023 року).

4. Декларативні інтенції спрямовані на зміну перебігу ситуації/власного становища або стану інших (як от – оголошення рішення, прийняття резолюції,оголошення війни тощо) як спосіб встановлення влади або переконання присутніх у об'єктивності своєї суб'єктивної думки/наміру (Бацевич, 2004, с. 202). Наприклад – *We want to make it very clear that civilian populations must not be used as bargaining chips, human shields or objects of collective punishment. All hostages must be released unconditionally, and Israel's right to legitimate self-defence must be exercised in accordance with international humanitarian law and the principles of proportionality, precaution and distinction* [уточнення спільного розуміння між присутніми (We want to make it very clear that civilian populations must not be used as bargaining chips, human shields or objects of collective punishment), що цивільне населення є недопустимим інструментом для самооборони у військовому конфлікті між Ізраїлем та Палестиною (Israel's right to legitimate self-defence must be exercised in accordance with international humanitarian law)] (засідання РБ ООН від 30 жовтня 2023 року).

5. Референційні інтенції зосереджені на передачі/поясненні інформації про актуальний стан речей з метою уникнення непорозумінь, або навіювання фейкового образу світу з подальшою підтримкою неіснуючого перебігу подій (Бацевич, 2004, с. 203). Наприклад – *Russia has self-justified the aggression against Ukraine by framing it as a conflict pitting itself against the so-called Kyiv regime and its Western backers* [розвіювання спроби представника Росії сугестувати фейковий стан речей на території України, де винні Київський режим та його західні партнери (a conflict pitting itself against the so-called

Kyiv regime and its Western backers)] (засідання РБ ООН від 13 жовтня 2023 року).

6. Когнітивні інтенції розраховані на такого плану реакції адресата, щоб у подальшому це призвело до не лише до розширення знань адресанта про стан ситуації, а й до навіювання альтернативного перебігу подій і як наслідок – віри в фейковий стан речей (Бацевич, 2004, с.203). Наприклад – *The massacre at the Al Ahli Hospital in Gaza, which has to date resulted in more than 500 martyrs, most of whom were women, children, elderly people and medical personnel – not to mention the hundreds of injured – represents a dangerous escalation. Is that not a violation of international law and international humanitarian law, including the Geneva Conventions of 1949? Is Israel not the occupying State of the Palestinian territories, which has the responsibility to protect civilians in the time of war?* [розширення знань адресата про актуальний стан речей у Газі, детальне вказання кількості жертв з метою однобокого висвітлення ситуації та навіювання бажаного стану речей – винний лише Ізраїль] (засідання РБ ООН від 18 жовтня 2023 року).

Вищезгадані інтенції поєднуються в різному співвідношенні залежно від ситуації та суб'єктів дипломатичного дискурсу РБ ООН. Динаміка зазначених прагматичних інтенцій дипломатичного дискурсу РБ ООН за 2023 рік (всього 270 засідань) наступна (Рис. 1).

Рис. 1. Динаміка прагматичних інтенцій дипломатичного дискурсу за 2023 рік

Де 1 – директивні інтенції, 2 – комісивні інтенції, 3 – експресивні інтенції, 4 – декларативні інтенції, 5 – референційні інтенції, 6 – когнітивні інтенції. Залежно від характеру обговорюваного питання, його гостроти,

наслідків для міжнародної спільноти тощо, деякі інтенції є більш пріоритетними за інші.

Дипломатичний дискурс РБ ООН за 2023 рік характеризується наступною частотністю прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичних промов: 1) директивні інтенції – у 83 промовах, 2) комісивні інтенції – у 109 промовах, 3) експресивні інтенції – у 97 промовах, 4) декларативні інтенції – у 214 промовах, 5) референційні інтенції – у 191 промові, 6) когнітивні інтенції – у 177 промовах.

У 2023 році переважали декларативні та референційні прагматичні інтенції, що може свідчити про наступне: 1) переважання декларативних інтенцій може свідчити про прагнення до чіткості у вираженні своїх думок, пояснення мотивів та тлумачення проголошених заяв; 2) референційні інтенції покликані зменшити відсоток непорозуміння, збільшити вірогідність успішної реалізації перлокуції; 3) найменше директивних прагматичних інтенцій, що підтверджується дипломатичною етикою, яка прагне дотримання принципів ввічливості, що передбачає уникнення прямих наказів або вимог.

Розглянуті вище прагматичні інтенції не виникають просто так, їхньому озвученню передують ціла мережа подій, які відображають цілі, наміри, цінності не лише конкретного індивіда, країни, яку він представляє, але й універсальних, глобальних аксіом, представлення/підтримка інтересів своїх партнерів тощо. Тому в контексті проведеного дослідження ідентифікація та подальша класифікація прагматичних інтенцій учасників дискурсивних взаємодій РБ ООН протікає у межах архітекτονіки запозиченої та адаптованої для класифікації прагматичних інтенцій універсальної моделі відкритих систем (Колесник, 2011, с.182) (Рис.2).

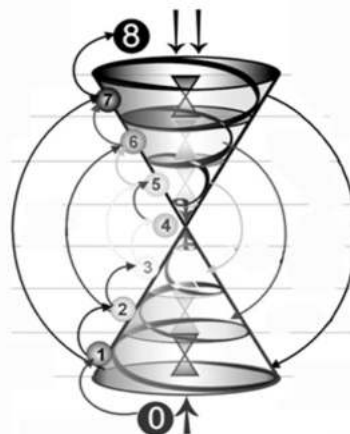

Рис. 2. Ієрархічна структура прагматичних інтенцій суб'єктів РБ ООН

Відповідно, наведені прагматичні інтенції розташовані наступним чином. Так, інтенції рівня 7 виконують стратегічну функцію та вміщують аксіоматичне бачення картин світу та їхньої взаємодії, таким чином визначаючи на 6 рівні інтереси та інтенції більш вузької групи суб'єктів дипломатичної комунікації (наприклад, військово-політичні альянси), а також визначають прагматику рівня 1 (досягнення бажаного результату у конкретній дискурсивній взаємодії під час засідання). Далі, інтенції рівня 6 визначають інтенції рівня 5 (вплив на адресата/ворожий альянс/ пошук підтримки у союзників), а також характеризують інтенції рівня 2 (створення оптимальної взаємодії присутніх у "системі"). Інтенції рівня 5, спрямовані на підтримання/встановлення зв'язків у ході дискурсивної взаємодії під впливом тих чи інших ситуативних інтенцій, що виникають на рівні 4 в ході безпосередньої реалізації дискурсивної події та взаємодії з іншими системами, а також визначають низку подальшої дипломатичної діяльності рівня 3, пов'язаної з налаштуванням дипломатичної системи та подальшого моделювання дискурсивної діяльності (в тому числі моделювання фейкового стану речей). Інтенції рівня 4 стосуються прагнень системи досягти максимального перлокутивного ефекту в конкретному засіданні в ході змагальних дискурсивних взаємодій.

Прикладом альтернативної реалізації перебігу конфліктної ситуації є спроба втручання Росії у вирішення палестинського питання, зокрема зменшення впливу та участі Америки. Втілюється це наступним чином під час 9442 засідання РБ ООН та виступу В.А.Небензі (засідання РБ ООН від 18 жовтня 2023 року): інтенції рівня 7 постають у спробі залагодження ситуації на Середньому Сході, на 6 рівні – представлення та поширення інтересів ОДКБ та ШОС, на 5 рівні – вплив на опонента (у даному випадку – Л.Томас-Грінфілд, представницю Америки), на 4 рівні – досягнення перлокутивного ефекту у зменшенні впливу Америки, зокрема на території Палестини, на 3 рівні – моделювання подальшої дипломатичної взаємодії присутніх без активної участі Америки, на 2 рівні – мобілізація решти присутніх на засіданні з метою спільної деескалації конфлікту, на 1 рівні – припинення американського втручання у палестинське питання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, система прагматичних інтенцій суб'єкта дипломатичної промови може варіюватися відповідно до поставленої мети або прогнозованого впливу на

учасників дипломатичної комунікації – директивні, комісивні, експресивні, декларативні, референційні, конгнітивні інтенції, кожна з яких спрямована на вплив на поведінку адресата або на зміну стану речей, або стимулювання реакції адресата тощо. Зазначені інтенції реалізуються на різних рівнях системної організації – розпочинаючи від загальних прагматичних стимулів (рівень 7) і завершуючи конкретними інтенціями, які стосуються цього засідання (рівень 1).

Дослідження прагматики дипломатичних промов РБ ООН має першочергове значення для розуміння міжнародних відносин, формування успішних та дієвих стратегій у зовнішній політиці, а також збільшення сприятливих умов для міжнародного діалогу та співпраці. Відповідно, перспективою подальших досліджень є порівняння прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичних промов у хронологічному зрізі, з подальшим виявленням тенденцій та факторів, які впливають на їхнє формування.

ДЖЕРЕЛА

1. Бацевич, Ф. (2004). *Основи комунікативної лінгвістики*. Київ: Видавничий центр "Академія".
2. Гладуш, Н. (2017). Синтагматика мовленнєвих актів. *Modern philology: relevant issues and prospects of research*. Maria Curie-Sklodowska University, 75-79.
3. Колесник, О. (2011). *Міфологічний простір кризь призму мови та культури: монографія*. Чернівці: РВВ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка.
4. United Nations. (2023, November 15). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/358/05/pdf/n2335805.pdf?token=pGQbkaWZypPC2brHUi&fe=true>
5. United Nations. (2023, October 10). *The situation concerning Iraq*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/296/05/pdf/n2329605.pdf?token=MORr1CKZvcSZfQrfM5&fe=true>
6. United Nations. (2023, October 13). *Threats to international peace and security*. United Nations. Retrieved March 9, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/303/78/pdf/n2330378.pdf?token=uQg1KShQNZPL1Aqdk4&fe=true>
7. United Nations. (2023, October 18). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 9, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/311/20/pdf/n2331120.pdf?token=HvJWNXmensY8dS9saM&fe=true>
8. United Nations. (2023, October 18). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 11, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/310/62/pdf/n2331062.pdf?token=Aa2xbd0HHhsmtqJ0r0&fe=true>
9. United Nations. (2023, October 30). *The situation in the Middle East*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/324/87/pdf/n2332487.pdf?token=tecKs2JBOMTKuy0Cgb&fe=true>

10. United Nations. (2023, October 30). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 7, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/324/69/pdf/n2332469.pdf?token=EN7mMM0i8axbdSIDyQ&fe=true>

REFERENCES

1. Batsevych, F. (2004). *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky*. Kyiv: Vydavnychiy tsentr "Akademiia".
2. Hladush, N. (2017). Syntahmatyka movlennievykh aktiv. Modern philology: relevant issues and prospects of research. Maria Curie-Sklodowska University, 75-79.
3. Kolesnyk, O. (2011). *Mifolohichniy prostir kriz pryzmu movy ta kultury: monohrafiia*. Chernihiv: RVV ChNPU imeni T.H. Shevchenka.
4. United Nations. (2023, November 15). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/358/05/pdf/n2335805.pdf?token=pGQbkaWZypPC2brHUi&fe=true>
5. United Nations. (2023, October 10). *The situation concerning Iraq*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/296/05/pdf/n2329605.pdf?token=MORrlCKZvcSZfQrfM5&fe=true>
6. United Nations. (2023, October 13). *Threats to international peace and security*. United Nations. Retrieved March 9, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/303/78/pdf/n2330378.pdf?token=uQg1KShQNZPL1Aqdk4&fe=true>
7. United Nations. (2023, October 18). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 9, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/311/20/pdf/n2331120.pdf?token=HvJWNXmensY8dS9saM&fe=true>
8. United Nations. (2023, October 18). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 11, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/310/62/pdf/n2331062.pdf?token=Aa2xbd0HHhsm tqJ0r0&fe=true>
9. United Nations. (2023, October 30). *The situation in the Middle East*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/324/87/pdf/n2332487.pdf?token=tecKs2JBOMTKuy0Cgb&fe=true>
10. United Nations. (2023, October 30). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 7, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/324/69/pdf/n2332469.pdf?token=EN7mMM0i8axbdSIDyQ&fe=true>

Дата надходження статті до редакції: 6.03.2024

Прийнято до друку: 7.04.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.223>

УДК 81'25

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ЛЕКСИКАЛІЗОВАНИХ КОНСТРУКЦІЙ (НА МАТЕРІАЛІ ЗАГОЛОВКІВ BBC NEWS ТА BBC NEWS УКРАЇНА)

Дейкун О.П.

Київський національний лінгвістичний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7363-4811>

oleksii.deikun@knu.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

У статті аналізуються моделі перекладу англійськомовних лексикалізованих конструкцій, що складаються з постійного й змінного елементів, на матеріалі заголовків новинних сайтів BBC News і BBC News Україна. Постійний складник – це узагальнено-стабільний острівець надійності, який має фіксовану фонологічну форму і зберігається в різних контекстах, а змінний – це залежний елемент, вибір якого визначається комунікативною ситуацією. У роботі вперше встановлено, що англійськомовні лексикалізовані конструкції у складі заголовків BBC News відтворюються на сайті BBC News Україна за чотирма семантичними моделями: реперспективізації, узагальнення або конкретизації значення українських складників лексикалізованих конструкцій оригіналу, а також граматикалізації. Використання моделі реперспективізації передбачає зміщення фокусу уваги з одних характеристик референта в оригіналі на інші в перекладі за допомогою прикметника або іменника. За узагальнювальної моделі перекладу англійських лексикалізованих конструкцій семантика їхніх складників переходить із базового рівня категоризації, пов'язаного з перцептивним досвідом мовців, на суперординатний, співвідносний з узагальненням. За моделі конкретизації значення компонентів лексикалізованих конструкцій оригіналу переходить у перекладі з базового рівня категоризації на субординатний, зосереджений на конкретних виявах референтів. Відмінності в рівнях категоризації, задіяних у межах перекладацьких моделей узагальнення і конкретизації, пояснюються специфікою картин світу британців та українців, зумовленою історією й особливостями побутування народів. Моделі граматикалізації передбачають, що лексикалізовані одиниці оригіналу відтворюються в українському тлумаченні прийменниковими конструкціями на позначення ВМІСТИЩА та підрядними означальними структурами, котрі уточнюють властивості референтів.

Ключові слова: переклад, лексикалізована конструкція, заголовок, BBC News, BBC Україна

Deikun O.P. Ukrainian Translation of English Lexicalized Constructions: A Case of BBC News and BBC News Ukraine Headlines

Drawing on the headlines from the BBC News and BBC News Ukraine websites, the paper seeks to identify the patterns of translating English lexicalized constructions consisting of fixed and

non-fixed elements. The fixed component is considered to be a stable island of reliability that has a phonological form unchanged in different contexts, while the non-fixed component is dependent and selected according to the communicative situation. The paper is the first study finding that English lexicalized constructions in BBC News headlines are translated on the BBC News Ukraine website according to four semantic patterns: re-perspectivation, generalization or specification of the meaning of the Ukrainian components of the English lexicalized constructions, as well as grammaticalization. The implementation of the re-perspectivation pattern involves shifting the focus of attention from one feature of a referent in the original to a different one in the translation with the help of adjectives or nouns. Within the generalization translation pattern of English lexicalized constructions, the semantics of their components shifts from the basic categorization level, associated with the speakers' perceptual experience, to the superordinate level involving generalization. According to the specification pattern, the semantics of the English lexicalized constructions' components shifts in translation from the basic to the subordinate categorization level, focusing on the specific features of referents. The shifts in the categorization levels, characteristic of the generalization and specification translation patterns, results from the peculiarities of the British and Ukrainian worldviews brought about by the nations' histories and lifestyles. The grammaticalization patterns render the English lexicalized constructions into Ukrainian by the prepositional structures denoting CONTAINER and by the relative structures specifying the features of referents.

Keywords: translation, lexicalized construction, headline, BBC News, BBC News Ukraine.

Вступ. Поточні розвідки в царині медійної транслятології свідчать про її зосередження на вивченні способів тлумачення різножанрових текстів (Venouci et al, 2020), серед яких важливе місце посідають заголовки (Jiang 2019; 2022). Як мінітексти, заголовки новин не лише стисло повідомляють читачам про зміст повідомлення (Van Dijk, 1988), а й привертають і утримують їх увагу (Potapenko, 2021, p. 5), спонукаючи прочитати новиний текст повністю (Chen et al., 2015; Kuiken et al., 2017). Водночас у медійному перекладознавстві триває пошук мінімальних одиниць відтворення змісту тексту іншою мовою, до яких зараховують слово, фразу, одне чи кілька речень (Thunes, 2017), а віднедавна і морфосинтаксичні конструкції (Benigni, 2015). Важливість залучення останніх зумовлено кількома причинами. По-перше, їх вважають поєднанням форми та функції, вкоріненим у довгостроковій пам'яті людини (Croft, 2022, p. 5), або форми й значення (Hoffmann, 2022, pp. 4-5), які зазнають мінімальних змін під час використання в різних контекстах (Dąbrowska, 2010, s. 203). По-друге, конструкції вербалізуються в різних формах: від слів (Hoffmann, 2022, p. 9), морфем, ідіом (Ungerer et al., 2023, pp. 11-12) до окремих синтаксичних структур (Hilpert, 2021). По-третє, конструкції перебувають на різних рівнях абстракції та складності й розглядаються як основні одиниці знання певної мови (Ungerer et al., 2023, p. 1).

Аналіз теоретичних і практичних розвідок виявив, що дослідники виокремлюють низку морфосинтаксичних конструкцій: аппозитивні

(Gunawan et al., 2023; Speranza et al., 2023); транзитивні й нетранзитивні (Bidgood et al., 2021); герундіальні (Rudanko et al., 2022); казуативні та заперечні (Шилінська et al., 2023), дієприкметникові (Spyropoulos, 2023), порівняльні (Білик et al., 2020); а також екзистенційні й локативні (Paul et al., 2020). А втім, перекладу конструкцій різних типів присвячено незначну кількість розвідок: вони розглядають особливості тлумачення англійськомовних компаративних конструкцій в українському науково-популярному дискурсі (Leleka et al., 2023), способи відтворення англійських синтаксичних конструкцій українською мовою (Антонюк et al., 2023), стратегії перекладу емпатичних конструкцій в арабськомовних релігійних текстах англійською мовою (Mohammed et al., 2023) і відтворення німецьких дієприкметникових конструкцій в українських офіційно-ділових текстах (Ivanysia, 2020).

Водночас сучасні дослідження здебільшого зосереджені на виокремленні й перекладі граматикалізованих конструкцій, оминаючи увагою лексикалізовані структури, яким присвячена ця розвідка. *Лексикалізовані конструкції* складаються з двох і більше елементів. Головний складник розглядають як абстрактно чи узагальнено-стабільний острівець надійности (Albright, 2002, pp. 684-685; Tomasello, 2000, pp. 62-63); або субстантивний елемент, що має фіксовану фонологічну форму (Hoffmann, 2022, p. 5). Залежний елемент вважають схематичним, адже його слот може заповнюватися змінними елементами (Hoffmann, 2022, p. 5). Так, у лексикалізованих структурах *Namibia's president – президент Намібії* залежний компонент представлено назвами країни *Namibia's – Намібії*, які можна замінити найменуванням будь-якої іншої держави. Іншими словами, острівець надійности, або субстантивний елемент (Hoffmann, 2022), постає як *постійний складник*, а схематичний елемент – як *змінний*. Відповідно лексикалізовані конструкції розглядаємо як поєднання постійного і залежно-змінного складників.

Методологія дослідження. Матеріалом розвідки слугують англійськомовні заголовки новинного сайту BBC News (<https://www.bbc.com/news>) та їхні українськомовні відповідники на BBC News Україна (<https://www.bbc.com/ukrainian>) за 2021-2024 роки.

Використана в цій статті конструкційна методика передбачає три етапи дослідження відтворення англійськомовних лексикалізованих конструкцій українською мовою: *відбірково-порівняльний*, *класифікаційний* і *кореляційний*.

На *відбірково-порівняльному етапі* застосовано метод суцільної вибірки для виокремлення витлумачених українськомовних заголовків на вебсторінці BBC News Україна (<https://www.bbc.com/ukrainian>) та їхніх англійськомовних оригіналів на BBC News (<https://www.bbc.com/news>). Спочатку відшукуємо перекладений українською мовою заголовок, котрий зазвичай повідомляє про закордонні події, напр.: "*Невидимий восьмий континент. Вчені повністю нанесли на карту Зеландію*" (BBC Україна, 29.09.2023). Опісля звертаємося до англійської вебсторінки BBC News і знаходимо оригінал перекладеного відповідника, за потреби відвідуючи секції за тематикою заголовка, зокрема в нашому випадку "Science" ("Наука"): *The missing continent that took 375 years to find* (BBC News, 08.02.2021). Значну різницю в датах пояснюємо тим, що окремі англійськомовні тексти новин наукового чи аналітичного характеру перекладають українською із затримкою, або публікують лише в разі недостатньої кількості інших інформаційних повідомлень.

На *класифікаційному етапі* у відібраних парах заголовків виявляємо морфосинтаксичні конструкції та їхні різновиди, передусім – лексикалізовані, які аналізуємо в цій статті. У наведеному вище заголовку оригіналу виокремлюємо лексикалізовану конструкцію *the missing continent*, що складається з двох елементів: постійного, представленого іменником *continent* на позначення території, і залежного, втіленого змінним прикметником *missing*. Водночас встановлюємо, що лексикалізованій конструкції оригіналу *the missing continent* відповідає аналогічна українська структура *невидимий восьмий континент*, де іменник *континент* є незмінним складником лексикалізованого відповідника, а два інших прикметники – *невидимий* і *восьмий* – змінними узалежненими елементами.

Кореляційний етап аналізу передбачає зіставлення елементів лексикалізованих конструкцій оригіналу й тлумачення для виявлення застосованих моделей перекладу. Відтворення англійської лексикалізованої структури *the missing continent* українською аналогічною конструкцією *невидимий восьмий континент* свідчить про дві особливості. По-перше, це залучення в перекладі додаткового прикметника *восьмий*, що слугує за змінний складник і модифікатор. Його уведення нагадує українським читачам черговість відкриття континентів, що дає підстави для висновку про застосування моделі розширення. По-друге, змінний компонент оригіналу *missing* із семантикою відсутності об'єкта в тлумаченні замінено на елемент *невидимий*, що вказує на об'єкт, який не сприймається перцептивними

органами людини. Відмінність у тлумаченні семантики змінних складників із супутньою модифікацією їхнього значення дає підстави для висновку про застосування моделі зміни перспективи. У підсумку стає зрозумілим, що лексикалізовану структуру *the missing continent* відтворено конструкцією *невидимий восьмий континент* із використанням двох моделей: розширення прикметником *восьмий* і зміни перспективи з відсутності об'єкта на його несприйняття змінними складниками *missing – невидимий*.

Результати дослідження та обговорення. Використання триетапної конструкційної методики дає змогу досягнути **мети статті** – виокремлення семантичних моделей українського перекладу лексикалізованих конструкцій англійських заголовків. Семантичні моделі охоплюють зміну в перекладі перспективи зображення референтів, узагальнення і конкретизацію значення змінних та/або постійних складників лексикалізованих конструкцій оригіналу, а також їхню граматикалізацію.

Перекладацька модель реперспективізації значення відповідників лексикалізованих конструкцій оригіналу передбачає зміну з однієї перспективи позначення референта в оригіналі на іншу в перекладі прикметниками та/або іменниками протилежної семантики. Цю модель представлено двома різновидами: *зміна перспективи зображення змінних складників* або *значення всієї лексикалізованої конструкції*.

Модель реперспективізації значення змінних складників втілено трьома варіантами змін: із суспільного статусу особи на її належність/фах; із національної характеристики індивідуума на релігійну; з внутрішньодержавної репрезентації країни на міжнародну.

Зміну суспільного статусу осіб на їхню належність/фах зумовлено тим, що позначувані знаменитості здебільшого відомі західній аудиторії, а тому в перекладі значення змінного компонента на позначення їхньої популярності замінюють на країну походження, пор.: *Paco Rabanne: **Celebrated designer dies aged 88** – Помер **французький модельєр** Пако Рабанн* (BBC 03 лют. 2023). Реперспективізацію зображення відомої особи з її відомості на національність досягають через заміну змінного складника оригіналу *celebrated* на *французький* у тлумаченні, адже ця знаменитість маловідома українському загалу, на відміну від знань про її країну.

Зміщення з національної перспективи на релігійну в змінних складниках перекладу передає така пара заголовків, пор.: ***Spanish bishop quit for love for erotic writer** – **Католицький єпископ** відмовився від сану - закохався в*

авторку еротичних романів (BBC 08 вер. 2021). Змінний складник *Spanish* на позначення національності єпископа відтворено елементом *католицький*, що вказує на його віросповідання і підлаштовується під картину світу українців, серед яких багато сповідують католицизм, особливо на заході держави. В окремих випадках змінні елементи на позначення національності особи можуть змінюватися її ім'ям, напр., *Russia's Putin – Володимир Путін*; *Poland's Duda – Анджей Дуда*; або одиницями на позначення індивідуальних характеристик, наприклад, особливості поведінки. Останнє відображено в конструкціях *Hardwick swan – нахабний лебідь*, де елемент *Hardwick* позначає англійське село і співвідноситься з прикметником *нахабний*, що вказує на поведінку птаха. Така зміна перспективи зумовлена тим, що англійське село Гардвік не входить до української картини світу і не може слугувати засобом диференціації лебедя.

Англійськомовний змінний компонент-означення на позначення організації може відтворюватися українською зі зміною внутрішньодержавної перспективи на міжнародну, пор.: *Slovakia elections: Populist party wins vote but needs allies for coalition – У Словаччині перемогла промосковська партія. Але їй ще належить сформувати коаліцію* (BBC 01 жов. 2023). У лексикалізованій конструкції оригіналу *populist party* змінний складник *populist* характеризує внутрішню політику провідної партії Словаччини, що більш важливо для європейських читачів. Однак в перекладі його відтворюють зі зміною на зовнішню перспективу означенням *промосковська* для акцентування міжнародної орієнтації партії на росію.

Зміна перспективи в семантиці всієї лексикалізованої конструкції оригіналу – це другий різновид реперспективізаційної моделі. Відповідно в перекладі значення лексикалізованої структури модифікують двома способами: міжмовною антонімією; або зміною перспективи з наслідку події на власне інцидент.

Міжмовну антонімію, що полягає у відтворенні змінного і постійного складників лексикалізованої конструкції оригіналу компонентами з протилежним значенням (Антонюк et al., 2023), ілюстровано такою парою заголовків, пор.: *Ukraine war: What will Russia's losses mean for Putin?* (BBC 12 вер. 2022) – *Як успіхи України у війні загрожують Путіну?* (BBC 13 вер. 2022). Значення англійськомовної лексикалізованої конструкції *Russia's losses*, що в цитованому заголовку оригіналу позначає російські втрати, передають антонімічною конструкцією *успіхи України*, позаяк для

міжнародного читача важливіше дізнатися про російські поразки, а для українського – про національні здобутки.

Зміна перспективи з наслідку події на власне інцидент супроводжується граматиалізацією в перекладі відповідника лексикалізованої конструкції оригіналу. У цьому випадку граматиалізацію представлено підрядною з'ясувальною структурою на позначення власне події, пор.: *Meghan: Duchess of Sussex tells of miscarriage 'pain and grief'* – *Меган Маркл зізналася, що втратила другу дитину* (BBC 25 лист. 2020). Лексикалізовану розширену конструкцію *miscarriage 'pain and grief'* на позначення наслідку події – переривання вагітності – відтворено граматиалізованою підрядною з'ясувальною структурою *що втратила другу дитину*, котра вказує на власне подію, яка не входила до картини світу більшості українських читачів видання. Зворотну зміну перспективи із зображення події на її наслідок демонструють лексикалізовані структури на позначення стихійних лих або ситуацій незвичних для українського читача, напр., *lightning charger* – *революційна деталь*; *rare tornado* – *потужний торнадо*; *uncontrolled fires* – *кошмарне літо*. Структуру оригіналу *uncontrolled fires* на позначення лісових пожеж як природнього лиха, витлумачено зі зміною перспективи на стан довкілля конструкцією *кошмарне літо*, пор.: *Greece wildfires: Hundreds more evacuated as uncontrolled fires rage* – *Пожежі в Греції: прем'єр каже про "кошмарне літо"* (BBC 08 сер. 2021).

Перекладацька модель узагальнення значення складників лексикалізованих конструкцій оригіналу спирається на три рівні категоризації: *базовий*, що подає інформацію на рівні сенсомоторного сприйняття; *субординатний*, який вказує на конкретні вияви об'єкта; *суперординатний*, пов'язаний з абстрактним або загальним поняттям (Rosch, 1978, pp. 28-40). Ужиті в нашій розвідці символи < > позначають ментальний складник конструкцій, що перебуває в людській пам'яті й не позначений у тексті.

З огляду на перехід у перекладі семантики елементів лексикалізованих структур оригіналу з одного рівня категоризації на інший, виокремлюємо два різновиди перекладацької узагальнювальної моделі: *базово-суперординатний*, за якого значення одиниць оригіналу узагальнюють в тлумаченні до абстрактних/загальних понять; *субординатно-базовий*, коли конкретні одиниці оригіналу відтворюють мовними засобами на позначення осяжних органами чуття об'єктів, явищ чи осіб. Вибір у перекладі рівнів

категоризації, позначуваних змінними або постійними складниками англійських лексикалізованих конструкцій, залежить від картини світу англійсько- й українськомовних читачів, котрі мають спільні й відмінні фрагменти, пов'язані зі специфікою історії і нинішнього побутування носіїв різних мов.

Згідно з базово-суперординатним різновидом перекладацької узагальнювальної моделі рівень категоризації змінних складників лексикалізованих конструкцій оригіналу узагальнюють до суперординатного. Водночас лексикалізовані конструкції, до якої входять такі змінні компоненти, висувають на початок перекладеного заголовка, пор.: ***Queen of Barbados** - but just for one last day – "Розлучення" по-королівськи. Єлизавета II більше не буде головою Барбадосу* (BBC 29 лист. 2021). Змінний складник базового рівня, позначений іменником *Queen* <титул монарха> у складі лексикалізованої онімної конструкції оригіналу *Queen of Barbados*, у перекладі узагальнено до суперординатного рівня *головою* <керівник країни>, позаяк титул особи вже позначено прислівником *по-королівськи* на початку заголовка тлумачення.

Відповідно до субординатно-базового варіанту перекладацької узагальнювальної моделі рівень категоризації постійних складників лексикалізованих конструкцій оригіналу змінюється в тлумаченні із субординатного на базовий, пор.: *Van Gogh's Sunflowers back on display after oil protesters threw soup on it – Легендарну картину Ван Гога залили супом. Усе заради клімату* (BBC 14 жов. 2022). Попри те що постійний складник субординатного рівня *Sunflowers* <назва картини> імпліцитно позначає витвір художника в лексикалізованій онімній конструкції *Van Gogh's Sunflowers*, у тлумаченні це значення узагальнюють, передаючи одиницею *картина* <загальна назва>, що позначає об'єкт на базовому рівні категоризації. Вказане узагальнення зумовлено тим, що назва витвору мистецтва *Sunflowers* не є вкоріненою в картині світу українських читачів, а тому її замінено на загальноживаний апелятив *картина*. Подібним чином постійний елемент *submersible*, що здійснює категоризацію субординатного рівня <різновид човна> в конструкції *Titanic tourist submersible*, узагальнено відтворено на базовому рівні *човен* <транспорт> у перекладеній лексикалізованій структурі *підводний човен*. Ще одним прикладом застосування субординатно-базового різновиду перекладу слугує переклад лексикалізованої конструкції оригіналу *Israel-Gaza violence*. У ній іменник

Gaza <територія> активує субординатний рівень категоризації, тоді як у перекладеній структурі *ізраїльсько-палестинський конфлікт* прикметник *палестинський* <національність> співвідноситься з базовим рівнем категоризації завдяки більш широкому значенню.

Перекладацьку модель конкретизації значення лексикалізованих конструкцій оригіналу представлено базово-субординатним різновидом, який залучає зсув категоризації з базового рівня в оригіналі на субординатний у тлумаченні (Rosch, 1978, pp. 28-40). Базово-субординатний різновид конкретизації перекладу лексикалізованих конструкцій поділяється на два підвиди: конкретизація значення змінного складника англійської лексикалізованої структури в перекладі; та спрощення англійської лексикалізованої конструкції до її незмінного складника в тлумаченні.

Конкретизація значення змінного складника лексикалізованої конструкції оригіналу відбувається в разі, коли той позначає речі, що не входять до картини світу українців. Наприклад, королівські титули замінюють іменами їхніх носіїв, пор.: *Duchess of Cambridge releases photos of visit to army training – Герцогиня Кейт показала фото з армійських навчань* (BBC 25 чер. 2022). У цитованих заголовках лексикалізована конструкція оригіналу *Duchess of Cambridge* змінює в перекладі свій складник базового рівня (*Duchess of*) *Cambridge* <національний титул> на компонент субординатного рівня <ім'я титулянта> *Кейт*, оскільки в картині світу українців відсутнє розрізнення королівських осіб за титулами. Конкретизацію змінних складників лексикалізованих структур також відображено низкою додаткових прикладів: <таємничі> *mysterious plants* – <щойно відкриті> (раніше) *невідомі рослини*; <назва міста> *Plymouth shooting* – <інтенсивність дії> *масова стрілянина*.

Спрощення лексикалізованої конструкції оригіналу до незмінного відповідника у відтворенні зумовлено потребою ідентифікації окремої знаменитості з-поміж решти відомих осіб, пор.: *Ukraine War: Zelensky adviser resigns over Dnipro remarks – Арестович пішов у відставку. У чому суть скандалу* (BBC 17 січ. 2023). Лексикалізовану апелятивну конструкцію *Zelensky adviser*, що на базовому рівні категоризації позначає маловідомого міжнародній аудиторії радника Зеленського, у перекладі відтворено на субординатному рівні незмінним компонентом лексикалізованої структури <радник офісу президента> *Арестович*. Згаданий незмінний елемент не лише вказує українським читачам на радника президента, а й допомагає їм

відрізнити його від решти знаних осіб. Подібним чином значення лексикалізованих конструкцій *the frontline city* та *Ukrainian spy chief* із двох різних заголовків оригіналу на базовому рівні категоризації конкретизують у перекладі до незмінних компонентів на субординатному рівні відповідно <назва міста> *Куп'янськ* і <прізвище керівника розвідки> *Буданов*. Вказану модель також задіяно у випадках конкретизації для українського загалу істоти або неістоти, напр., *Ukraine president* – <прізвище президента> *Зеленський*; *Wagner boss* – <керівник організації> *Пригожин*; *video game* – <назва гри> *Tempic*; *(embattled) eastern town* – <назва міста> *Авдіївка*.

Лексикалізовану конструкцію оригіналу, що позначає керівника компанії, у перекладі перетворюють у цільну через метонімізацію завдяки позначенню відомої українцям фірми, пор.: *Leave if you can to save energy - Ukraine power boss* – "Внесок у перемогу" <організація> *ДТЕК просить українців перезимувати за кордоном* (BBC 19 лист. 2022). Лексикалізовану апелятивну конструкцію *Ukraine power boss*, що на базовому рівні категоризації <керівник організації> вказує на невідомого очільника енергокомпанії, відтворено цільною конструкцією субординатного рівня <організація> *ДТЕК*. Заміна позначення керівника компанії на іменування його компанії свідчить про використання метонімії, а абрєвіатура *ДТЕК* входить до картини світу більшості українських читачів. Перетворення лексикалізованих структур у цільні завдяки метонімізації ілюстровано низкою таких прикладів: *Ukraine troops* – <військове формування країни> *ЗСУ*; *Zelensky's government* – <державна спецслужба> *СБУ*, пор.: *Avdiivka: Ukraine troops leave embattled eastern town* – *Авдіївка впала - ЗСУ залишили місто. Які це матиме наслідки для України та для фронту* (BBC 17 лют. 2024). У вищевказаній парі заголовків лексикалізовану конструкцію на позначення українських військ *Ukraine troops* відтворено цільною структурою, яка йменує збройні сили як організацію за допомогою абрєвіатури *ЗСУ*.

За перекладацької моделі граматикалізації лексикалізовані структури оригіналу відтворюють граматикалізованими прийменниковими конструкціями на позначення ВМІСТИЩА чи підрядними означальними структурами, що йменують властивості суб'єкта. Відповідно перекладацька модель граматикалізації поділяється на два різновиди: *на позначення ВМІСТИЩА та властивостей*.

За різновиду ВМІСТИЩА лексикалізовані конструкції оригіналу із загальними іменниками на позначення сутностей трансформуються в перекладі в граматикалізовані прийменникові структури. Прийменник *у/в* у перекладі вказує на ВМІСТИЩЕ (CONTAINER), що репрезентує тривимірний простір (Johnson, 1987), з яким співвідноситься семантика назв країн і міст. Наприклад, лексикалізовані апелятивні конструкції *Turkey earthquake* та *Greece wildfires*, які імплікують ВМІСТИЩЕ завдяки назвам країн, у перекладі витлумачено прийменниковими конструкціями *у Туреччині* й *у Греції*, де прийменник *у* сполучається з назвами держав, експлікуючи ВМІСТИЩЕ. Більш докладне відтворення лексикалізованих апелятивних конструкцій оригіналу граматикалізованими прийменниковими структурами ілюстровано таким прикладом: пор.: *Russian court orders oldest civil rights group Memorial to shut – У Росії закрили найстарішу правозахисну групу "Меморіал". Чому це важливо?* (BBC 28 груд. 2021). У цитованих заголовках лексикалізовану апелятивну конструкцію оригіналу на позначення російського суду *Russian court* відтворено граматикалізованою прийменниковою структурою *у Росії*, котра йменує країну, експлікуючи ВМІСТИЩЕ. Подібної граматикалізації зазнають лексикалізовані структури на позначення протестів і місцевих жителів, пор.: *Russia protest – у Росії; Inuit Greenlanders – у Гренландії*. У наведених прикладах прийменник *у* поєднується з назвами держав експлікуючи ВМІСТИЩЕ.

За атрибутивного різновиду граматикалізації змінні елементи англійських лексикалізованих структур на позначення осіб чи абстрактних сутностей перекладають підрядними означальними конструкціями, котрі докладніше описують індивідуумів/сутності трьома-п'ятьма компонентами на позначення їхніх характеристик для українських читачів, пор.: *Scientists pick up shock waves from colliding galaxies – "Баси Всесвіту". Астрономи побачили хвилі, що викривляють простір і час* (BBC 29 чер. 2023). Змінний елемент оригіналу *shock* у складі лексикалізованої конструкції *shock waves* перекладено граматикалізованою підрядною означальною конструкцією *що викривляють простір і час*, щоб пояснити українським читачам особливості згаданих хвиль та акцентувати на цьому їхню увагу.

Змінні елементи лексикалізованих конструкцій оригіналу, які вживаються в іронічному або метафоричному значенні, перекладаються трикомпонентними підрядними означальними структурами. Атрибутивні тлумачення не лише розгорнуто пояснюють суть події, а й ефективно

утримують увагу українських читачів, пор.: *Bihar: How an Indian woman tracked down her daughter's 'dead' rapist* – Жінка в Індії викрила твалтівника доньки, який інсценував свою смерть (BBC 13 лют. 2023). У багатокомпонентній лексикалізованій атрибутивній конструкції оригіналу *her daughter's 'dead' rapist* змінний складник 'dead' узято в лапки з огляду на його метафоричне значення, адже згаданий злочинець довгий час вдавав свою смерть, про що йдеться у тексті: *Investigations concluded that Niraj Modi had faked his death and both father and son had forged documents to get a death certificate*. У наведеному висловленні транзитивна конструкція *had faked (his) death* "вдав власну смерть" вказує на ісценування власної загибелі злочинцем на ім'я *Niraj Modi*. Відповідно змінний складник 'dead' в українському заголовку відтворено граматикалізованою означальною конструкцією *який інсценував свою смерть* для пояснення українським читачам суті події, тоді як довгі препозитивні конструкції не характерні для української мови.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Морфосинтаксичні лексикалізовані конструкції утворюють внаслідок поєднання двох складників: постійного, який зберігається у всіх контекстах, і змінного, вживання якого залежить від ситуації. Їхній переклад здійснюється за чотирма семантичними моделями: зміни перспективи; узагальнення і конкретизації лексичного значення змінних або постійних складників лексикалізованих структур; їхньої граматикалізації. За моделі зміни перспективи відбувається зміщення фокусу уваги з одних характеристик референта в оригіналі на інші в перекладі за допомогою відмінного прикметника або іменника. Під час застосування узагальнювальної моделі семантика складників лексикалізованих структур оригіналу зміщується з базового рівня категоризації на суперординатний, або з субординатного на базовий, тоді як за моделі конкретизації – з базового на субординатний рівень. Вказані переходи семантики компонентів між рівнями категоризації зумовлені специфікою картин світу англійсько- й українськомовних читачів, які мають певні відмінні елементи, пов'язані зі специфікою історії і нинішнього побутування. За моделі граматикалізації лексикалізовані одиниці оригіналу відтворюють прийменниковими конструкціями, що позначають ВМІСТИЩЕ, і підрядними означальними структурами, що деталізують характеристики істоти чи неістоти.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у виокремленні моделей перекладу нееквівалентних граматикалізованих і синтагматичних

конструкцій на матеріалі англійськомовних заголовків інших провідних новинних видань.

ДЖЕРЕЛА

1. Антонюк, Г., Балашова, Т., & Ткачів, М. (2023). Способи відтворення синтаксичних конструкцій при перекладі з англійської мови на українську. *Наукові записки Національного університету Острозька академія: Серія Філологія*, 19 (87), 20–25. <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3921>
2. Білик, О., Подоляк, З. (2020). Образні порівняльні конструкції та способи їх відтворення в українських перекладах (на матеріалі роману Дж. Мартіна "Гра престолів"). *Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*, 3(46), 124–128. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.46-3.29>
3. Шилінська, І., Штохман Л., Молотай Л., (2023). Лексико-синтаксичні особливості перекладу науково-технічної статті. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, Серія: Філологія. Журналістика*, 1(2), 221–225. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.2.1/38>
4. Albright, A. (2003). Islands of Reliability for Regular Morphology: Evidence from Italian. *Language*. Vol. 78. P. 684-709.
5. Benigni, V. (2015). Paradigmatic List Constructions. Patterns and Functions. *Studi Slavistici*. P. 209–237. https://doi.org/10.13128/Studi_Slavici-17977
6. Bidgood, A., Pine, J., Rowland, C., Sala, G., Freudenthal, D., & Ambridge, B. (2021). Verb argument structure overgeneralisations for the English intransitive and transitive constructions: grammaticality judgments and production priming. *Language and Cognition*, 13 (3), 397–437. <https://doi.org/10.1017/langcog.2021.8>
7. Chen, Y., Conroy, N. J., & Rubin, V. L. (2015). News in an online world: The need for an “automatic crap detector.” *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*, 52(1), 1–4. <https://doi.org/10.1002/pr2.2015.145052010081>
8. Croft, W. (2022). *Morphosyntax: Constructions of the World's Languages*. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Dąbrowska, E. (2010). *Language, mind and brain*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
10. Gunawan, H., & Sari, P. (2023). Semantic Review on The Reformulation As The Form of Clarification in Appositional Constructions. *English Review: Journal of English Education*, 11(1), 203–210. <https://doi.org/10.25134/erjee.v11i1.7675>
11. Hilpert, M. (2021). *Ten Lectures on Diachronic Construction Grammar*. Leiden, The Netherlands: Brill. doi: <https://doi.org/10.1163/9789004446793>
12. Hoffmann, T. (2022). *Construction Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.
13. Ivanytsia, I. (2020). Translation of German language participial constructions into Ukrainian based on official and business discourse texts. *SWorldJournal*, 04-04, 104–108. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2020-04-04-055>
14. Jiang, C., & Wen, X. (2022). Constructional network at work in second language acquisition. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*. 7(1). <https://doi.org/10.1186/s40862-022-00140-x>
15. Jiang, X. (2019). Challenges and Strategies in the Translation of News Headlines: A Cross-Cultural Perspective. *Studies in Literature and Language*. 19(1). P. 37–41. <https://doi.org/10.3968/11275>
16. Kuiken, J., Schuth, A., Spitters, M., & Marx, M. (2017). Effective Headlines of Newspaper Articles in a Digital Environment. *Digital Journalism*, 5(10), 1300–1314. <https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1279978>

17. Leleka, T., Prykhodko, V., Plakhotniuk, N., Stakhmych, Y., & Chukhno, T. (2023). Peculiarities of translation of comparative constructions in English-language popular science discourse. *Amazonia Investiga*, 12(61), 342-347. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.61.01.34>
18. Mohammed, A. A.-M., & Kadhim, B. J. (2023). Pragma-Translation Strategies of Emphasis Constructions in the Holy Quran. *European Journal of Language and Culture Studies*, 2(3), 6–14. <https://doi.org/10.24018/ejlang.2023.2.3.93>
19. Paul, W., Lu, Y. & Lee, T. (2020). Existential and locative constructions in Mandarin Chinese. *The Linguistic Review*, 37(2), 231-267. <https://doi.org/10.1515/tlr-2019-2043>
20. Potapenko, S. (2021). Globalising and localising translation strategies from rhetorical perspective: Rendering English headlines into Ukrainian. *SHS Web of Conferences*. 105, 02001. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110502001>
21. Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In Allan Collins & Edward E. Smith (eds.), *Readings in Cognitive Science, a Perspective from Psychology and Artificial Intelligence*. Morgan Kaufmann Publishers. P. 312-322
22. Rudanko, J., & Rickman, P. (2022). Analyzing the Gerundial Patterns of prevent: New Corpus Evidence from Recent English. *Canadian Journal of Linguistics/Revue Canadienne de Linguistique*, 1–17. <https://doi.org/10.1017/cnj.2022.4>
23. Speranza, G., Pia, M., & Monti, J. (2023). Towards terminological resources tailored to the users' needs: Terminology extraction based on appositive constructions. *Digital Scholarship in the Humanities*, 38(Supplement 1), 83–92. <https://doi.org/10.1093/llc/fqad024>
24. Spyropoulos, V. (2023). The Development of Absolute Participial Constructions in Greek. In: Lavidas, N., Bergs, A., van Gelderen, E., Sitaridou, I. (eds) *Internal and External Causes of Language Change*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-30976-2_3
25. Thunes, M. (2017). The concept of “translation unit” revisited. *Bergen Language and Linguistics Studies*. 8(1). P. 241-259. <https://doi.org/10.15845/bells.v8i1.1331>
26. Tomasello, M. (2000). First steps toward a usage-based theory of language acquisition. *Cognitive Linguistics*. Vol. 11, №1/2. P. 61-82.
27. Ungerer, T., & Hartmann, S. (2023). *Constructionist Approaches: Past, Present, Future*. Cambridge: Cambridge University Press.
28. Van Dijk, T. A. (1988). *News as Discourse*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.

REFERENCES

1. Antoniuk, H., Balashova, T., & Tkachiv, M. (2023). Sposoby vidtvorennia syntaksychnykh konstruktsii pry perekladi z anhliiskoi movy na ukrainsku. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*: Seriiia “Filolohiia”, 19(87), 20–25 (in Ukrainian). <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3921>
2. Bilyk, O., Podoliak, Z. (2020). Obrazni porivnialni konstruktsii ta sposoby yikh vidtvorennia v ukrainskykh perekladakh (na materiali romanu Dzh. Martina "Hra prestoliv"). *Visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Filolohiia, 3(46), 124–128. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.46-3.29>
3. Shylinska, I., Shtokhman L., Molotai L., (2023). Leksyko-syntaksychni osoblyvosti perekladu naukovo-tekhnichnoi statti. “*Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho*”, Seriiia: “Filolohiia. Zhurnalistyka”, 1(2), 221–225. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.2.1/38>
4. Albright, A. (2003). Islands of Reliability for Regular Morphology: Evidence from Italian. *Language*. Vol. 78. P. 684-709.
5. Benigni, V. (2015). Paradigmatic List Constructions. Patterns and Functions. *Studi Slavistici*. P. 209–237. https://doi.org/10.13128/Studi_Slavis-17977
6. Bidgood, A., Pine, J., Rowland, C., Sala, G., Freudenthal, D., & Ambridge, B. (2021). Verb argument structure overgeneralisations for the English intransitive and transitive constructions:

- grammaticality judgments and production priming. *Language and Cognition*, 13 (3), 397–437. <https://doi.org/10.1017/langcog.2021.8>
7. Chen, Y., Conroy, N. J., & Rubin, V. L. (2015). News in an online world: The need for an “automatic crap detector.” *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*, 52(1), 1–4. <https://doi.org/10.1002/pra2.2015.145052010081>
  8. Croft, W. (2022). *Morphosyntax: Constructions of the World's Languages*. Cambridge: Cambridge University Press.
  9. Dąbrowska, E. (2010). *Language, mind and brain*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
  10. Gunawan, H., & Sari, P. (2023). Semantic Review on The Reformulation As The Form of Clarification in Appositional Constructions. *English Review: Journal of English Education*, 11(1), 203–210. <https://doi.org/10.25134/erjee.v11i1.7675>
  11. Hilpert, M. (2021). *Ten Lectures on Diachronic Construction Grammar*. Leiden, The Netherlands: Brill. doi: <https://doi.org/10.1163/9789004446793>
  12. Hoffmann, T. (2022). *Construction Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.
  13. Ivanytsia, I. (2020). Translation of German language participial constructions into Ukrainian based on official and business discourse texts. *SWorldJournal*, 04-04, 104–108. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2020-04-04-055>
  14. Jiang, C., & Wen, X. (2022). Constructional network at work in second language acquisition. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*. 7(1). <https://doi.org/10.1186/s40862-022-00140-x>
  15. Jiang, X. (2019). Challenges and Strategies in the Translation of News Headlines: A Cross-Cultural Perspective. *Studies in Literature and Language*. 19(1). P. 37–41. <https://doi.org/10.3968/11275>
  16. Kuiken, J., Schuth, A., Spitters, M., & Marx, M. (2017). Effective Headlines of Newspaper Articles in a Digital Environment. *Digital Journalism*, 5(10), 1300–1314. <https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1279978>
  17. Leleka, T., Prykhodko, V., Plakhotniuk, N., Stakhmych, Y., & Chukhno, T. (2023). Peculiarities of translation of comparative constructions in English-language popular science discourse. *Amazonia Investiga*, 12(61), 342–347. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.61.01.34>
  18. Mohammed, A. A.-M., & Kadhim, B. J. (2023). Pragma-Translation Strategies of Emphasis Constructions in the Holy Quran. *European Journal of Language and Culture Studies*, 2(3), 6–14. <https://doi.org/10.24018/ejlang.2023.2.3.93>
  19. Paul, W., Lu, Y. & Lee, T. (2020). Existential and locative constructions in Mandarin Chinese. *The Linguistic Review*, 37(2), 231–267. <https://doi.org/10.1515/tlr-2019-2043>
  20. Potapenko, S. (2021). Globalising and localising translation strategies from rhetorical perspective: Rendering English headlines into Ukrainian. *SHS Web of Conferences*. 105, 02001. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110502001>
  21. Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In Allan Collins & Edward E. Smith (eds.), *Readings in Cognitive Science, a Perspective from Psychology and Artificial Intelligence*. Morgan Kaufmann Publishers. P. 312–322
  22. Rudanko, J., & Rickman, P. (2022). Analyzing the Gerundial Patterns of prevent: New Corpus Evidence from Recent English. *Canadian Journal of Linguistics/Revue Canadienne de Linguistique*, 1–17. <https://doi.org/10.1017/cnj.2022.4>
  23. Speranza, G., Pia, M., & Monti, J. (2023). Towards terminological resources tailored to the users’ needs: Terminology extraction based on appositive constructions. *Digital Scholarship in the Humanities*, 38(Supplement 1), 83–92. <https://doi.org/10.1093/llc/fqad024>
  24. Spyropoulos, V. (2023). The Development of Absolute Participial Constructions in Greek. In: Lavidas, N., Bergs, A., van Gelderen, E., Sitaridou, I. (eds) *Internal and External Causes of Language Change*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-30976-2_3

25. Thunes, M. (2017). The concept of “translation unit” revisited. *Bergen Language and Linguistics Studies*. 8(1). P. 241-259. <https://doi.org/10.15845/bells.v8i1.1331>
26. Tomasello, M. (2000). First steps toward a usage-based theory of language acquisition. *Cognitive Linguistics*. Vol. 11, №1/2. P. 61-82.
27. Ungerer, T., & Hartmann, S. (2023). *Constructionist Approaches: Past, Present, Future*. Cambridge: Cambridge University Press.
28. Van Dijk, T. A. (1988). *News as Discourse*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.

Дата надходження статті до редакції: 12.03.2024.

Прийнято до друку: 8.04.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.224>
UDC 81'1 : 316.77

DEVELOPMENT OF INTERDISCIPLINARY VIEWS ON THE ENERGETICS OF HUMAN COMMUNICATIVE BEHAVIOR

Derkach N.V.

T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium"

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-2418-9907>

n.derkach@chnpu.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

This paper presents the results of a retrospective analysis of the scientific views on the energetics of human communicative and speech behavior. The etymology of the lexeme 'energy' is looked into; the definitions of the notion of 'energy' available in 17 lexicographic sources are analyzed, and semantic units incorporated into its lexical meaning are extracted. The analysis of their content makes it possible to define four essential features of the general scientific notion of 'energy' and synthesize its definition. As the energetics of human communicative behavior is traditionally seen as divided into the psychic and the physical components, its adequate description is possible only with the instruments of the integrative approach. The issues of mutual conversion of several types of energy to cater for various individual's behavioral programs, as well as physical and physiological aspects of speech energetics have already been researched to a certain extent. Less attention has been paid to the psychic energy of a person, which nonetheless is intuitively considered to be a significant motive of any form of human activity. A concise account of historical views on the human psychic energy, nominated "prana", "chi", "soul", "spirit", "entelechy", "energeia", "psychic pneuma", "animal spirits", etc. is provided in the paper. Milestones in the research of the neurophysiological aspect of the energy supply of human communicative and speech behavior are reviewed. Special attention is paid to Freud's description of the human psychic energy "economy" as the first full-fledged theory, capable of forming the basis for modeling the energetics of human communicative and speech behavior. Mention is made of the modern concept of "allostasis" oriented towards an anticipatory forecasting of energy needs by the organism rather than its posterior restoration upon some significant psychic events. Due to a lack of theoretical and experimental linguistic research, taking into consideration energy dynamics of the communicants' psychic processes, a universal stochastic model of utterance generation, developed by A. Kalyta and O. Klymeniuk appears specifically promising. It could be effectively used in the development of the methodology of an experimental-phonetic study of conflict talks, typically marked with a significant level of emotional tension.

Key words: energetics of human communicative and speech behavior, a psychophysical problem, psychic energy, a retrospective analysis, psychic energy dynamics, linguoenergetics.

Деркач Н.В. Розвиток міждисциплінарних уявлень про енергетику комунікативної поведінки людини

У статті представлено результати ретроспективного аналізу наукових уявлень про енергетику комунікативно-мовленнєвої поведінки людини. Розглянуто етимологію лексеми 'energy'; на основі визначень поняття 'енергія', вміщених у 17 лексикографічних джерелах, виокремлено смислові одиниці, що входять до його лексичного значення. Їх змістовий аналіз дозволив установити чотири сутнісні ознаки загальнонаукового поняття 'енергія' і синтезувати його визначення. Оскільки енергетика комунікативної поведінки людини традиційно розглядається у межах розподілу енергетичних субстанцій психічного начала людини на психічну та фізичну складові, її адекватний опис уможливується виключно засобами інтегративного підходу. Достатньо дослідженими на сьогодні є питання взаємної конвертації різновидів енергії для забезпечення реалізації поведінкових програм індивіда, а також фізичний і фізіологічний аспекти енергетики мовлення. Поза увагою залишається психічна енергія індивіда, що, тим не менш, інтуїтивно вважається рушієм будь-якої форми діяльності людини. У праці наведений стислий перелік історичних уявлень про психічну енергію людини, номіновану "прана", "ці", "душа", "дух", "ентелехія", "енергейя", "психічна пневма", "тваринні духи" тощо. Розглянуто основні здобутки в дослідженні нейрофізіологічного аспекту енергетичного забезпечення комунікативно-мовленнєвої поведінки людини. Увагу приділено концепції З. Фрейда як першому повноцінному теоретичному опису "економіки" психічної енергії, здатному слугувати підґрунтям для моделювання енергетики людської комунікації. Зауважується, що сучасна концепція "алостази" орієнтована на випереджаюче прогнозування організмом власних енергетичних потреб, аніж на відновлення енергетичного балансу психіки після психічно значущих подій. Зважаючи на брак теоретичних і експериментальних мовознавчих досліджень, що беруть до уваги енергетичну динаміку психічних процесів комунікантів, багатообіцяючою виглядає універсальна стохастична модель породження висловлення, розроблена А.А. Калитою та О.В. Клименюком. Її концептуальні положення планується врахувати в розробці методики експериментально-фонетичного дослідження конфліктних діалогів, яким властивий значний рівень емоційної напруженості.

Ключові слова: енергетика комунікативно-мовленнєвої поведінки людини, психофізична проблема, психічна енергія, ретроспективний аналіз, динаміка психічної енергії, лінгвоенергетика.

Introduction

As an integrative approach to researching human communicative behavior is predominant in linguistics nowadays, its study from the standpoint of modern theory of speech energetics (Kalyta, 2007; Kalita, 2016; Kalita & Klimeniuk, 2022) is worth of particular attention. At the same time, a gradual development of linguoenergetic views on acts and processes of communicative behavior is

important, in order to confirm the validity of scientific concepts, represented in Kalyta (2007, p. 5–12), Kalita (2016), Kalita & Klimeniuk (2022, p. 269–286).

Thus, this theoretical review is aimed at the systematization of scientific views on the energetic nature of human communicative and speech behavior by means of a retrospective analysis of the development of respective interdisciplinary knowledge.

Methodology of research

The body of the definitions of the notion of “energy” was collected from 17 Ukrainian, English, German and French dictionaries, which made it possible to reveal 30 semantic units incorporated in its lexical meaning. A preliminary analysis of the definitions demonstrated that energetic phenomena of communication, including speech communication, are interpreted in the framework of a traditional division of the energetic substance of human psychic into its psychic and physical components. This view in general corresponds with the essence of the known scientific psychophysical problem, which has not been resolved by now within the scope of the integrative approach. Considering this, we conducted a retrospective analysis of the development of interdisciplinary views on a gradual deepening of the notion of the energy of communicative and speech behavior of a person, which were transformed and conventionalized throughout the human history and became a reliable basis for the formation of a modern speech energetics theory (Kalita, 2016).

Results and discussion

Examination of the origins of lexemes *enerhiia* (Ukr.), *energy* (Eng.) showed that they come from a Greek noun *energeia* denoting activity, action, functioning, which emerged from the adjective *energōs* (Gr. “active”; “workable”), derived from the noun *ergon* (Gr. “an accomplished work”; “action”; “deed”) (OED; ESUM, 1985, p. 166). Aristotle employed the notion of *energeia* in the meaning of “reality, existence” (something that de facto exists) in contrast with the notion of *ergon* as something that can potentially exist (OED). The meaning of “power” was acquired by the lexemes *enerhiia*, *energy* in the 17th century, and in the beginning of the 19th century they entered a scientific discourse with this meaning (OED; ESUM, 1985, p. 166).

Further analysis of the semantic units incorporated in the lexical meaning of the notion of “energy” demonstrated the appropriateness of their consolidation around four essential features of the general scientific notion of “energy”, displayed in *table 1* below.

Table 1. Matrix of the analysis of content of the general scientific notion of “energy”

Lexicographic sources	Essential features of the notion of “energy”			
	Form of the motion of matter, capable of igniting physical and mental activity	Energy of physical activity of a person and functioning of machines and equipment	Ability of energy to change dynamically	Energy of psychic and mental activity of a person
	1.	2.	3.	4.
(LDCE)				
(CCALD, p. 468)				
(COD)				
(OLOD)				
(SUM, p. 480)				
(Merriam-Webster)				
(WED)				
(WNWCD)				
(AHDEL)				
(Duden)				
(DWDS)				
(PONS)				
(GDF)				
(KEML)				
(Larousse)				
(DAF)				
(DTV5)				
Frequency of features' coincidence (%)	100	71	53	47

The first essential feature, presented in the table as “form of the motion of matter, capable of igniting physical and mental activity”, was formed by means of integrating such semantic units as “capacity / force, securing physical activity” (LDCE; CCALD, 2003, p. 468; COD; OLOD; Merriam-Webster; WED; AHDEL; Duden; GDF; KEML; Larousse; DAF), “power / ability / will to be mentally active

(COD; OLOD; Merriam-Webster; WED; AHDEL; Duden; GDF; KEML; Larousse; DAF), “the capacity of matter (body, substance), radiation, a physical system to perform work” (OLOD; SUM, 1971, p. 480; AHDEL; Duden; DWDS; DAF; DTV5), “a vital force” (PONS; GDF), “a physical value” (PONS; GDF), “form, number or level of the capacity of a physical system to perform work” (AHDEL; DTV5), “the ability of a body or substance to be the source of the force that will perform work” (SUM, 1971, p. 480), “a physical ability of a system to perform work” (Kernerman), “one of the main properties of matter, a common measure of all the forms of its movement” (SUM, 1971, p. 480), “an effective force” (WNWCD), “a sufficient amount of physical or mental power” (WED).

Defining the second feature, we considered the fact that the attribution of the notion of energy to the phenomena of human physical activity and functioning of machines and equipment can be represented in lexicographic sources by such semantic units as “power, e.g. from electricity, fuel, renewable energy sources, used to produce heat, light” (LDCE; CCALD, p. 468; COD; OLOD; Merriam-Webster; WED; AHDEL; DWDS; KEML), “power, e.g. from electricity, fuel, renewable energy sources, used to operate machines” (LDCE; CCALD, 2003, p. 468; OLOD; Merriam-Webster; WED; AHDEL; DWDS; KEML), “source of power that performs work, e.g. fuel or coal, electricity” (AHDEL; DAF; DTV5), “mechanical or electric power” (PONS).

As for the third feature, presented in the matrix, the mentions of it are fixed in such semantic units as “interest / enthusiasm with which a person acts” (LDCE; CCALD, 2003, p. 468; OLOD), “dynamism” (Merriam-Webster; DWDS; DAF), “liveliness, vitality” (PONS; GDF), “determination to act” (CCALD, 2003, p. 468; SUM, 1971, p. 480), “emotionality” (DWDS), “motive / impulse, expressed in decisive actions” (DWDS), “a feeling of being filled with physical power and life” (CCALD, 2003, p. 468), “a force that arises due to motion, combustion, etc. and can be transformed into other kinds of energy (e.g. electricity)” (GDF), “a value that characterizes a physical system and preserves its amount during all the internal transformations of the system (law of energy conservation) and expresses its ability to transform the state of other systems with each it interacts” (DAF).

In addition to that, considerable attention is paid in lexicographic sources to the energy of psychic and mental activity of a person, reflected in such semantic units as “force of expression of a certain meaning / self-expression with the help of non-verbal or verbal means” (WNWCD; AHDEL; DWDS; DAF), “a special (typically a positive one), spiritual / non-physical power, which is believed to exist

in a human body, a certain place, situation” (LDCE; Merriam-Webster; WNWCD; AHDEL), “a potential inner / psychic power for (intensive) expression” (LDCE; WNWCD; DWDS), “efforts (physical/mental) and attention, which a person directs towards a particular aim” (LDCE; CCALD, 2003, p. 468; SUM, 1971, p. 480).

Judging by the verbal and graphic image of the matrix, the first essential feature is available in all the lexicographic sources (see grey rectangles). Second in frequency of its mentioning in the matrix (71%), is the essential feature “energy of physical activity of a person and functioning of machines and equipment”. Features presented below have the following frequency showings in the given lexicographic sources: ability of energy to change dynamically (53%) and energy of psychic and mental activity of a person (47%). Based on the results of the analysis of semantic components of the notion of “energy”, we acquire objective grounds to define the general scientific notion of energy in the following way: energy is a general measure of the forms of matter, generating forces that are capable of causing dynamic changes in the outer and/or internal functioning of any physical or psychic systems.

According to Kalyta (2007) and Kalita & Klimeniuk (2022), in a generalized way energetic mechanism of speech generation can be described as falling into the following stages: 1) the energy of external or internal influences excites certain concepts-instincts stored in an individual’s memory, and resulting from this, a certain energetically substantial contradiction arises (Kalita & Klimeniuk, 2022, p. 263–264); 2) a psychoenergetic field of informational excitation of individual’s psychic is generated, and cognitive processes of thinking-and-speaking and thinking-and-acting are launched (Kalita & Klimeniuk, 2022, p. 267–268); 3) a structure-attractor of a would-be utterance is formed, and within it the psycho-energetic potential of the utterance is first distributed into the emotional and pragmatic components, and then, as a result of successive bifurcations, is actualized in the form of certain extralingual means, as well as chosen language means of communication (Kalyta, 2007, p. 9–11).

The energetics of speaking seems to be the most accessible for scientific observation at the stage of pronouncing the utterance, represented by the aggregate of its language and extralingual means. According to modern researchers in the field of neuroscience (Ramachandran & Blakeslee, 1999, p. 45–47; Feldman Barrett, 2017, p. 69–70; Sapolsky 2018, p. 48–50), brain process preceding speaking can be outlined in the following way: associative frontal cortex receives

signals from the hypothalamus about current biological and social needs of the individual and singles out the need which is most powerfully charged with energy, and therefore, is the most topical one. The search of a behavioral program, capable of satiating the need, is realized on the basis of the information from memory centers, individual experience and associative parietal cortex. Amongst the competitive programs the one is chosen, whose energetic potential has the most relevant rating under the particular circumstances of communication. The rating of this program depends, in the first place, upon the available experience of its successful implementation, each time reinforced by positive emotions of a varying level of intensity. As a result, chosen motor programs are launched in the form of a chain “associative frontal cortex → motor cortex → cerebellum → spinal cord → muscles → movements”.

Mechanisms of energy supply of different types of human activities have been studied on the molecular level as well. By now several forms of converted energy have been discovered, which can be mutually transformed and supply the varieties of work ongoing in the organism: chemical, electric, osmotic, mechanic and generation of heat. Murray (2018) describes several systems of energy transformation, when chemical energy turns into a mechanical energy of movement to support various actions of an individual. Such systems may work simultaneously, but normally some of them prevail subject to the organism’s needs – e.g. when it requires a great amount of energy to realize an immediate intensive reaction (anaerobic energy supply system), or is in need of a relatively high energetic capacity within a short period of time (anaerobic glycolytic system) or a moderate energy expense during a prolonged time period suffices for it (the most typical aerobic oxidative system).

A physical aspect of sound speech presents itself as a complex of muscular effort of articulation organs that generate sound waves. The energetic component of muscular work of the organs of articulation is explicitly described in Taranets (2014, p. 22–27). In the meantime, the peculiarities of sound wave energy actualization in oral speaking are set out in numerous works on phonetics (e.g. Taranets, 2014, p. 128) and bioacoustics (e.g. Larsen & Wahlberg, 2017).

Though psychic energy remains an essential component of speech energetics and a moving force of any form of human activity, yet, description of its mechanisms is complicated by the fact that dynamics of normal continuous energetic processes inside human psychic cannot be subject to direct observation. Despite such difficulties, the interest towards human energy as a “vital force” and a

source of activity has always been significant in the society in the framework of religious systems, philosophical doctrines, alternative healing practices, etc. Considering a significant amount of actually existing phenomena and culturally conditioned views formed within the scope of the notion of human psychic energy, which historically have acquired various nominations, let us review some of them in retrospect.

According to Aristotle's famous generalization (Aristotle, 1957, p. 29–30), trying to perceive the essence of a human being, its energetic basis – soul (or psychic – as Gr. *psychí* means “blow of the wind, breathing, soul”) – philosophers utilized such three main features as movement (in space, to secure nutrition, in the processes of growth and decline), sensation (as a way of relating to the world) and incorporeity (absence of apparent material expression). It appears logical as firstly, philosophers of Ancient Greece saw the reason of self-motion in nature in elements whose motion may be visible – air, fire and water, or in a mixture of elements. Secondly, introduction of the criteria of the ability of sensation and rational perception initiated the emergence of teachings about different types of souls: nutritive, sensitive-locomotive and rational. Thirdly, observation of the fact that upon the individual's death self-motion of the body is over, and lack of understanding what exactly is lost to condition such a change, brought philosophers to the ideas of incorporeity, transparence and immortality of soul.

The notion of “prana” (Sanscr. *prāṇa* – breath, life) – a person's vital force, nourishing the aura through a system of minute channels – “nadi” (Sanscr. *nāḍī* – “a channel, a tube, a vein, pulse”) has ever been a part of Indian religious and philosophical system. The varieties of such energy are called “vayu” (Sanscr. *vāyu* – “air, wind, gaseous state of a substance”) – “vital winds” in a human body, governing energy circulation in its parts, facilitating awakening, opening eyes, activating eyesight, causing hunger, thirst, yawning, generating speech, etc. (Manasa, Jois & Prasad, 2020, p. 128–129, 131). Likewise, traditional Chinese medicine has utilized the notion of “chi” (Chin. “breathing, spirit, temperament, energy, vital force, etc.”) (ibid., 2020, pp. 128, 132). As well as “prana”, “chi” represents the energy of thoughts, intentions, emotions and feelings, and feeds all the vital functions of an individual through a system of body channels – meridians (Chin. *jīngluò* – “channel network, meridian”) (Srinivasan, 2014, p. 1; Sweigart, 2016, p. 4–6).

Naturally, ancient Greek and Roman philosophers were also occupied with the problem of the origin of human vital energy and the specificity of its

functioning. According to the representatives of the Ionian school (7c. – 6c. B.C.), the corporal and the psychic have a common basis and differ only in the element of its manifestation, which could be water (Thales), “apeiron” – a qualitatively undefined state of matter, giving rise to the whole diversity in the world (Anaximander), “pneuma” (Gr. πνεῦμα, *pneuma* – “air in motion, breath”; later – “spirit”) (Anaximenes) (FES, 2002, p. 384). It should be noted, that a Greek word *pneuma* was later translated into Latin as *spiritus* (Lat. “breathing as a life process; blowing of the wind”). It was borrowed into English in the 13th century directly from Latin or via Old French in the meaning of “life, its source in a human or an animal” (cf. Germ. *Spiritus*, Fr. *esprit*). While the origin of the English word *soul* denoting substance attributed to each individual that lives, feels, thinks and desires something, can be traced to the Old English word *sawol* (“spiritual and emotional part of a person, a spirited existence; life, a living being”), originating from the Proto-Germanic *saiwaz (“sea”), possibly, in the meaning “coming from or belonging to the sea” as a possible allusion to a hypothetical dwelling-place of the immortal soul beyond the body. The difference between *soul* and *spirit* arose in the English Christian terminology by analogy with a pair of Greek notions *psykhē* and *pneuma*, and their Latin correlates *anima* and *spiritus*, though at first these lexemes were used interchangeably (OED). In their turn, Ukrainian notions *dusha* and *dukh* come from a Proto-Slavic word *duša*, cognate with the Lithuanian word *dvasià* (“spirit, breath”) – an analogue of the Latin notion *anima* (ESUM, 1985, p. 150).

Heraclitus of Ephesus (c. 540 B.C. – c. 480 B.C.) conceived a human soul as a source of life, motion, power supply and growth, an immaterial and fluctuating substance of brain that comes from blood, is in permanent motion and contacts the world through organs of sense perception (Aristotle, 1957, pp. 27–28; Heraclitus, 2015, pp. 22–23). Also Socrates (c. 469 – c. 399 B.C.) in Plato’s (427–347/348 B.C.) account of the dialogues “Phaedo”, “Phaedrus” and “Timaeus” expressed thoughts that the soul animates the body, moves it from within (Plato 1999, p. 256, p. 308) and uses it for the research of the surrounding world by means of the organs of sense perception. In an attempt to overcome the opposition of the “idealness” of immortal soul and defects of corporeity Plato noted (Kraut, 2022), that except a rational immortal soul connected with the body through brain there also exists a mortal type of it. It is responsible, on the one hand, for such feelings as satisfaction, suffering, fear, fury, hope, love, unconscious feelings, etc. and, on the other hand, for the emergence of irresistible desires and yearnings.

Distinct from this was assumption of Democritus (460–370 B.C.), that a human soul is comprised of special mobile atoms replenished through breathing and dispersed throughout a human body. In doing so, fiery and the most mobile atoms accumulate in the head to ensure cognition – sensation, perception and thinking, while less mobile ones – in the heart, to facilitate emotional and affective states, and in the liver – to feed the sphere of yearnings, aspirations and needs (Berryman, 2023). Following Democritus also Epicurus (341–271 B.C.) and later also Lucretius (99–45 B.C.) adhered to the atomistic view on the structure of human psychic. Thus, for Lucretius spirit (*animus*) – mind, and soul (*anima*) are quite material and mortal, capable of moving the body. They are closely connected, but the spirit governs, concentrated in a certain place inside the body, and is able to generate feelings, while the soul is dispersed throughout the body and mirrors intense feelings experienced by the spirit, with physiological reactions (Lucretius, 1988, pp. 76–77, p. 82). According to Lucretius (1988, pp. 77–79), components of the spirit are wind, heat, air and the fourth unknown component, “the soul of soul”, the most mobile and the thinnest one, which facilitates thinking. In a way, Lucretius described the processes of excitation and inhibition of psychic activity in the form of coupling of a sufficient amount of soul atoms and their mutual repulsion (Lucretius, 1988, p. 81).

Aristotle (384–322/324 B.C.) (1957, pp. 67, 69) resolved the contradiction between the existing views on corporeity and incorporeity of soul in the following way: a living being is comprised of matter (body) and form (soul), which are inseparable. It is soul that provides the body with a structuring form and definiteness as an inner objective of its self-motion, a live and active basis – “entelechy” (Gr. *entelecheia* – “that which realizes or makes actual what is otherwise merely potential” (Encyclopedia Britannica)). Aristotle used this term synonymously with the term “energeia” to denote something that brings the object from potential to actual existence and marks the realization of its full potential (Blair, 1967, pp. 101–117; Amadio & Kenny, 2024). He also supported a view on the close affinity of soul and “pneuma” (Gregoric, 2020, p. 25).

The notion of “pneuma” as a material medium of life and psychic is employed also by Herophilus (335–280 B.C.) and Erasistratus (304/303–250/249 B.C.), representatives of the Alexandria School of Medicine. They believed that “pneuma” flows into heart from the lungs, mixes with blood and forms the “vital pneuma”, which fills the body and is transformed into the “psychic pneuma”. The latter is channeled into nerves, organs of sense perception and muscles, starts the

body, ensures its active state (Leith, 2015, pp. 251–252). This idea is also contained in the teaching of Galen (130–200 B.C.), who understood “psychic pneuma” as an intermediary between body and soul, helping soul to feel and move the body (Singer, 2020, pp. 241–242; Leith, 2015, p. 256). The Early Stoics (3rd – 2nd centuries B.C.) also agreed that “pneuma” is a cause of life and brings the body into motion (Hensley, 2020, p. 197).

A concise review of the views on the psychic available in the writings of ancient authors demonstrates that the notion of energy-soul-psychic is regarded by them predominantly from the perspective of idealistic or materialistic monism. The features of dualism can be found in the works of Plato and acquire a greater definiteness in Aristotle’s teachings. A complexity of interpreting the phenomenon of thinking urges philosophers with materialistic views to search for substances, responsible for its organization (e.g. specific atoms, an unknown component of spirit). The existing variety of psychic processes (intellectual activity, feelings, yearnings, etc.) is attributed by ancient philosophers to different types of souls: nutritive, sensitive-locomotive, and rational. Psychic energy is most typically viewed as a gaseous element, ‘pneuma’, which is dispersed throughout the body and helps the rational immortal soul control it.

Within the Christian philosophy, including the works of St. Augustine (354–430) the soul was presented as an immaterial immortal entity, watching over the functions of thinking, memory, volition and control of the body (FES, 2002, p. 6). For their part, the Scholastics (e.g. Th. Aquinas (1225–1274)) adapted Aristotle’s teachings about the interdependence of a material body and immortal soul (form, ‘entelechy’) to the needs of Christian philosophy (FES, 2002, p. 643). However, in the late Middle Ages there appeared exhortations, e.g. from R. Bacon (1214–1292), to delineate theology and philosophy, concentrate on the empirical studies of man and nature (FES, 2002, p. 51). A tendency to recognize the natural origin of psychic processes intensified in the Renaissance. Thus, P. Pomponazzi (1462–1524) held that a human soul has both material and immaterial properties, hence people are apt both to be governed by moral principles and to act brutally (Martin, 2021; FES, 2002, p. 497). The views of B. Telesio (1508–1588) were also marked by the trend of empiricism. On the one hand, he declared the presence of an immortal “superior soul”, while on the other hand, he admitted the availability in a person of a material mortal “vital spirit” – a specific fine substance moving with a nervous system and practically approaching the idea of consciousness (Boenke, 2023; FES, 2002, p. 631). In his turn, L. Vives (1492–1540) attempted to explain,

how the soul acts, thinks, speaks and feels. As well as Galen, he used the notion of “pneuma” (spirits) as a corporeal intermediary between the body and immortal soul (Casini, 2021).

Although the issue of the interaction of soul (psychic) and body had been discussed long since, only in the 16th –17th centuries, with the intensification of natural and technical sciences and the establishment of the mechanistic view of the world, it acquired the status of a psychophysical problem, and two variants of its resolution were suggested – concepts of a psychophysical interactionism (R. Descartes) and a psychophysical parallelism (B. Spinoza, G.W. Leibnitz, N. Malebranche, D. Hartley and others) (Hatfield, 2023; Heil, 2000, pp. 27–32). In fact, Descartes (1596–1650) offered the delimitation of matter as a material, “extended” substance (*res extensa*) and spirit (consciousness) as a mental, “non-extended” substance (*res cogitans*) (Capra, 1975, p. 22; Chadwick, 2020, pp. 260–261). According to Descartes, the essence of a psychophysical interaction consists in the fact, that a human body is influenced by mind (in feelings and affects) and is able to influence it as well (e.g. with a volitional effort). His concept of “animal spirits” (Descartes, 1677, pp. 11–13, 28–21, 54–55) generally corresponds with the “psychic pneuma” doctrine, widespread in the Antiquity. Descartes (1677, pp. 55, 89–90) believed that the power of “animal spirits” is reflected in the varieties of emotional reactions and incites excitation and inhibition of muscles (Descartes, 1677, pp. 23, 89–90). He conjectured (Descartes, 1677, p. 10) that the soul is connected with the body by means of epiphysis, excites it with impulses thus influencing “animal spirits”, and moves the body. In a reversed way from the organs of sense perception to the soul, sensual images, perceptions and affects are aroused in the latter (Descartes, 1677, pp. 50–56). As Descartes’ explanation of soul and body interaction did not appear convincing enough for his followers (N. Malebranche, A. Geulincx, J. Clauberg and others), they eventually declared that the only authentic source of psychic states and physical actions of a person is God (Schmaltz, 2022). A psychophysical parallelism, postulated by them, was illustrated by N. Malebranche’s metaphor of two watches going in a parallel way but independently from one another (Scott, 1997, p. 445).

In its turn, a materialistic view of human psychic processes, inspired by the works of I. Newton and J. Locke was shared by J. Toland, J. Priestley, J. de La Mettrie, D. Diderot, P.-H. Holbach, C.A. Helvetius and others. Already Th. Hobbes (1588–1679), known for his mechanistic views of the world and man, used the notions of “mind” and “soul”. Hobbes considered the function of soul

bestowing life on the body, without reference to mind and mental faculties of a person. As the concept of “soul” was deeply integrated in the scientific discourse of that time, no wonder that he used this notion occasionally, but interestingly, the mentions of immortality of soul and its influence on intellectual processes were removed from the Latin version of “Leviathan” (1668) compared with the English edition of 1651 (Chadwick, 2020, pp. 269–270). Also D. Hartley (1705–1757) adhered to materialistic views on the human psychic, attempting to develop a so called “physics of the mind” in which vibrations of neural and cerebral substance were believed to cause sensations, sensory images and ideas (Allen, 2021). J. Müller (1801–1858) devised a theory of a specific energy (*Lebensform*), contained in the organs of sense perception, due to release of which perception takes place. According to Müller, sensory nerves of one modality, irrespective of the stimulation mode, are able to generate only a certain type of stimulation, which reaches the brain and is transformed into a certain type of perception (Berrios, 2005, pp. 233–234). Energetic competition of certain ideas in a human psychic was considered by J.F. Herbart (1776–1841). He believed that such interaction could be calculated mathematically and introduced the notion of the “threshold of consciousness” to explain a certain limit, which ideas, energetically weak or repressed into the unconscious, are unable to surmount (Kim, 2015).

Apparently, any further achievements in the empirical studies of human psychic could be successful only on condition of an adequate technical level of scientific research, which was not achieved until the middle of the 19c. Since then, a lot of breakthroughs have been made in the physiology of cerebral and neural processes. In 1870 G.Th. Fritsch (1838–1927) and E. Hitzig (1838–1907) established the connection between the electric irritation of certain parts of motor cortex and respective motor reactions (Eulner, 1972, p. 273–274). In his turn, G. Fechner (1801–1887) substantiated psychophysics as a science aimed at studying human psychic from the perspective of physical factors and anatomical and physiological data. Based on E. Weber’s (1795–1878) observations of the force of stimuli, a Weber-Fechner law was formulated, describing the dependence of the force of sensation on the increase of the force of stimulus (e.g. loudness, intensity of light, etc.) (Hennemann, 1961, p. 38). In 1852 H. Helmholtz (1821–1894) identified the nerve conduction velocity and formulated the law of specific energy of nerve fibres, according to which separate fibres of the nerve conduct specific messages to the brain (Kopets, 2010, p. 22). To a considerable extent due to R. Cajal (1852–1934) a so called “neuron doctrine” was formed, according to

which neurons were recognized as the main structural units of brain and the ability of neurons to contact other neurons within neural chains to transfer the network signals was confirmed. Also, the ionic hypothesis about the ability of a separate neural cell to generate an electric signal (potential of action) and the chemical theory of synaptic transfer between neural cells with the help of neurotransmitters have formed the basis of the modern views on biology and physiology of cerebral processes (Kandel, 2006, pp. 65–66). An important addition to the Cajal's concept was discovery by Ch.S. Sherrington (1857–1952) of the possibilities of interneurons not only to transfer, but also to inhibit a further transfer of information in the chain (Kandel, 2006, pp. 69–72).

The idea that energy is a property of the surrounding reality and is an indispensable component of all its forms, including psychic processes, is spread also within psychology, which was established as a science in the end of the 19th century. In it, a psychic energy is regarded as a hypothetic form of energy, feeding psychic phenomena and connected with the work of brain as a physiological organ of the psychic (Jung, 1961, pp. 124–125; Berne, 1947, p. 9; Kandel, 2006, p. 72). An essential interest to the studies of the energetics of psychic phenomena was demonstrated, in the first place, in the works of the representatives of psychoanalysis, introduced by S. Freud (1856–1939). At the stage of his becoming as a scientist, Freud was interested, in the first place, in the physiology of cerebral activity. In particular, in his work “Entwurf einer Psychologie”, first published only in 1975, a human psychic was described as the one having a natural propensity to balance (Freud, 1975, p. 306). Besides, according to the inertia principle (known also as the “nirvana principle”), the organism is liable to saving energy and automatism, so neurons tend to dispose of an excessive energetic excitation and return to the state of balance (Freud, 1975, p. 305; APA Clinical, 2013, p. 455).

It should be noted, that Freud used the term *Besetzung* (Germ. also “energy charge”, “energy investment”) to denote an energy charge, but in 1922 in J. Strachey's English translations of Freud's works it was replaced with a Greek term cathexis (Gr. *kathexis* – “retention”), and since then the latter has been used in the English and Ukrainian translations of Freud, and nowadays a term “investment” is also employed in the English scientific discourse (Colman, 2014). According to Freud (APA Clinical, 2013, p. 95), cathexis is an energy charge with a positive or negative valence of affect and can be invested in *Ego*, desire, fantasy, objective, idea, person, social group, etc. In psychoanalysis, the notion of

“cathexis” is used in the description of the energy of life and death instincts. In its turn, with the help of anti-cathexis – a reverse charge – *Ego* taboos certain desires and thoughts, formed in the preconscious, and blocks their discharge, in order not to allow them into the conscious (APA Clinical, 2013, p. 38; Felluga, nd.). Besides, in the mentioned work (Freud, 1975) Freud postulates the interaction of three neural systems incorporated in the nervous system of an individual: a *phi*-system (a peripheral outer sensory-motor system), a *psi*-system (a psychic inner system) and an *omega*-system (a system of conscious perception). The *phi*-system works with the energies of the outer world and, on the one hand, is aimed at dispersing a considerable amount of energetic stimuli which access *phi*-neurons, and, on the other hand, allows specifically strong charges pass (Freud, 1975, p. 313) and acts as a filter, where stimuli of certain quantity and quality can influence only particular terminals (Freud, 1975, p. 319, 321). In the process, *phi*-neurons are able to pass essential energy stimuli through their chains without any hindrance (Freud, 1975, p. 311–312).

To the contrary, the *psi*-system is not directly connected with the outer world, and only obtains the information from it through energy stimuli from *phi*-neurons and interoception (Freud, 1975, p. 314). *Psi*-neurons work with small energy charges, that are able to retain a certain permanent charge, are the medium of memory, and, as Freud conjectured (Freud, 1975, p. 309), of all the psychic processes. Besides, they are capable of a certain resistance to an energy stimulus (Freud, 1975, p. 311–312). Their conductivity depends on the value of the stimulus, passing through an excited neuron, as well as on the number of excitations (Freud, 1975, p. 309). In so doing, the increase of the amount of stimulus takes place as a result of summing up the energy of excitation charges (Freud, 1975, p. 324–325). Freud believed (Freud, 1975, p. 309), that *psi*-neurons continuously changed in the processes of excitation and with time the conductivity of some of their synapses (Freud uses the term *die Kontaktschranken* – contact barriers) grew (Freud, 1975, p. 309). In such a way, neural ways, laid by experience and study and associated in the first place with an effective satisfaction of a certain need, affect, or overcoming unpleasant, painful sensations, gained advantage in their conductivity and, apparently, were chosen more often than others (Freud, 1975, p. 324).

According to Freud’s conjecture (Freud, 1975, p. 330, pp. 367–368), an individual’s *Ego* is formed in the *psi*-system and presents in itself the aggregate of interconnected neurons, capable of preserving their energy charge on a stable level

throughout a certain period of time (Freud, 1975, p. 345). Inhibition of the processes of energy stimuli discharge (tabooing) by *Ego* is caused, in addition, by the need to differentiate the data of perception and memory. The experience teaches us that it is not reasonable to discharge certain energy stimuli without the results of their verification with the reality due to the danger of its substitution with memories (Freud, 1975, p. 333). If the image of a desired object has a powerful energy supply, it can assume the features of reality, so a person may be misled (Freud, 1975, p. 333).

Eventually, energy stimuli travelling through the *phi*-system and the *psi*-system get into the *omega*-system, where conscious perceptions are formed (Freud, 1975, p. 317, p. 322). Freud assumed (Freud, 1975, p. 319), that the basis of consciousness is formed by *omega*-neurons' state of affective excitation, so when it is out of work (e.g. during the sleep), the input from the neurons of *omega*-system stops (Freud, 1975, p. 320).

As Freud noted (1955, p. 63), consciousness interprets interoceptive sensations as pleasant or unpleasant (a possible correlate of such perception on the energy level is changing the level of cathexis in the unit of time), as well as possessing a certain energy tension rate. According to Freud (Freud, 1975, p. 329), an energy charge of a certain “friendly” image, stored in the memory (*Erinnerungsbild*), in the state of desire substantially exceeds the energy potential of normal perception, which improves the conductivity of such signals. Contrary to this, traumatic “hostile” ideas, memories, images are repressed by protective mechanisms, in particular with the help of such energetic mechanisms as the “side-cathexis” (*Seitenbesetzung*), the “anti-cathexis”, etc. With the help of these mechanisms *Ego* inhibits, “dispersed” an energy charge, not allowing it to activate an unpleasant feeling (Freud, 1975, p. 330–331, 333). Freud believed that the *psi*-system is biologically motivated to discharge an unpleasant “hostile” image as soon as possible. Moreover, experiencing pain and dissatisfaction further leads to repulsion, aversion towards charging a “hostile” image with energy (Freud, 1975, p. 329).

Apparently, a description of energetic processes in the human psychic, provided in Freud (1975), is the first full-fledged theoretical construct, capable of being a basis for modelling the energetics of human communication. Further on, in his psychoanalytic doctrine Freud utilizes the notion of a psychic energy *libido* (Lat. “desire, yearning, passion”) (LE, 2007, p. 556; APA, 2015, p. 600). To describe the dynamics of *libido*, distributed between *Id*, *Ego* and *Super-ego*,

namely, processes of its growth, reduction, displacement and discharge, the notion of *Besetzung* (“cathexis”) is still used. The instincts of the unconscious, amalgamated into a pair of *Eros* (unity, ensuring life) and *Thanatos* (break of connections, destruction) a source of psychic energy (Freud, 1959, pp. 6–8; APA, 2015, p. 330). Freud conjectured that their energetic interaction forms a specific balance in the course of human life and gives birth to a whole diversity of vital processes (APA Clinical, 2013, p. 189). In psychoanalysis it is believed that *libido* either moves freely or is invested into various psychic objects: yearnings, desires, ideas, etc. (“object-cathexis”) (APA, 2015, pp. 164, 722) – hence emerged a metaphor of the *libido* economy, convenient for psychoanalysts. Freud did not offer any denomination for the energy of *Thanatos*, but his followers did that, e.g. *destrudo* (E. Weiss) or *mortido* (P. Federn) (APA, 2015, pp. 157, 167, 367)). According to Freud (Freud, 1959, p. 7), it is much harder to track the energy of *Thanatos* compared with *libido*, as this instinct functions in a latent way and exposes itself only when it comes out in the form of aggression due to various reasons, e.g. self-defence. When *Super-Ego* is formed, a considerable energy potential of the *Thanatos* instinct is concentrated within *Ego*, becoming a source of self-destruction, and eventually killing the individual when *libido* is exhausted in the old age or is fixed in an unfavorable way due to internal conflicts.

Thus, owing to a psychoanalytic theory the energetics of human psychic as a motive force of human behavioral reactions first became an object of scientific analysis. It should be noted, that a term “homeostasis”, borrowed from physiology, is often used to denote a balanced state of an individual’s physiology, psychic and energetics. In a number of models, known in psychology, homeostasis of the human psychic is achieved by reducing tension and discomfort in it. Worth of mention is the specification, made by S. Maddi and D. Fiske (Maddi, 1989), that an individual is liable to daily variations of physical tension levels, graphically represented as an activation curve. Apparently, the shape of this curve can be defined by such factors as human genetics, specificity of temperament and acquired life experiences. In case of deviations from the norm on both sides, a need arises to restore balance. In 1988 though, P. Sterling and J. Eyer (Sterling, 2012, p. 5) suggested to replace the notion of “homeostasis”, associated with the correction of the organism state upon receiving interoceptive signals about the needs, with the notion of “allostasis”, aimed at the proactive forecasting by the organism of its own energy needs.

L. Feldman Barrett (2017) also relies upon this concept when she describes the energetic dynamics of human psychic using, among, others, such notions as “affect” and “body budget”. In most English reference books (e.g. Hayes & Stratton, 2003, p. 10; APA Clinical, 2013, p. 10) the notion of affect is interpreted in a broad way, as a psychic phenomenon which on a par with cognition, conation and behavior is a component of the human psychic. Apart from this, affect is related to a whole spectrum of feelings, varying in their intensity, valence, complexity and “normality” (as compared with pathology) (APA Clinical, 2013, p. 10; APA, 2015, pp. 26–27; Hayes & Stratton 2003, p. 10)). Accordingly, L. Feldman Barrett (2017, pp. 72–74) understands the affect as a fundamental aspect of consciousness, a continuous current, which functions throughout the human life and at each moment is assessed by interoception in terms of valence (pleasant or unpleasant sensation) and the level of energetic excitation (from low to high). Taking the results of this assessment into consideration, our mind plans the budget of bodily energy expenditures, which varies during the day and is corrected when something happens, which is psychologically relevant for the person. In that case, energy consuming reactive schemes, capable of causing short-term and long-term energy disbalances, may be activated.

Within a “quantum” approach to the problem of conscience, which came into being in the beginning of the 1970s, an attempt was made to resolve it on the basis of the quantum theory (Penrose, 2004, p. 100). Trying to connect the macrophenomena – psychic processes and a conscious behavior of a person or at least human cerebral activity – with quantum phenomena of microphysics a few mutually contradictive theories have been suggested, e.g. by S. Hameroff and R. Penrose, F. Beck and J.C. Eccles, H. Stapp and others (see the review of these theories in Atmanspacher, 2020). In fact, H. Stapp notes that contrary to the classical mechanics, a quantum one is able to offer some space for the mental (Velmans, 2009, p. 18). But at the moment neither of the given theories, according to their critics (see e.g. Chalmers, 2007, p. 232; Velmans, 2009, p. 28) is able to explain, how quantum and mechanical processes correlate themselves with subjective aspects of consciousness, use of language and communication systems. While physical consequences of a conscious intention of the individual could be substantiated by quantum laws, the specificity of its choice is apparently not conditioned by them. Also B. Loewer (Loewer, 2003, p. 522) has doubts as regards the possibility of the quantum theory to explain the essence of mental states, emerging on a material basis, but supervenient to brain microevents.

Active harmonization of research in the field of cognitive and neuroscience already allows us to obtain some basic knowledge of the energetic basis of human behavioral programs' activation. The interest towards the energetic aspects of speech communication is enlivened within linguistics as well, even though it is hardly possible to claim that the science already possesses a sufficient amount of systemic and experimentally confirmed views on speech energetics. A forerunner of the scientific interest of linguists to speech energetics is probably W. von Humboldt (1767–1835), who mentioned both the internal energy of an individual, channeled into his activities (Humboldt, 1854, pp. 14–15, p. 58), and the energy of the national spirit shaping language and interacting with it through its material manifestation (Humboldt, 1908, p. 602). Humboldt believed (Humboldt, 1836, p. 297) that language is subordinated to unconscious energy of human individuality and depends on the circumstances, surrounding an individual in the world. To generate speech, inner speech consciousness directs its energy into sounds to express the thought in the most appropriate way.

I.O. Baudouin de Courtenay (1845–1929) also accentuated the connection between the psychophysical problem and linguistics, even though he had to admit that at his time no definitive relations between the material substance of the brain, on the one hand, and thinking and language, on the other hand, had been revealed (Baudouin de Courtenay, 1903, pp. 153–154). Nonetheless, their interdependence seemed apparent to him (Baudouin de Courtenay, 1903, p. 154, 159) at least in pronunciation, where physical energy facilitates the release of potential energy of language in the phenomena of motion, heat, electricity, etc. In his work (Baudouin de Courtenay, 1903, p. 161–162), the researcher offered a view of the cognitive and energetic nature of speech generation and perception, which turned out to be quite consistent with the modern one. As Kalyta justly remarks (Kalita, 2016, p. 12), the model of human language development on its early stage, devised by Baudouin de Courtenay, demonstrates that the author perceived the naturalness of the idea of the re-distribution of the psychic and energetic potential of an individual in the process of utterance formation.

A review of modern linguistic studies (in Kalita 2016, pp. 13–20), approaching the ideas of linguoenergetics, demonstrates that they are related to its semantic aspect and touch upon its problems in an intuitive way. In respect of the functional trend of linguoenergetic research worth of particular attention are the following conceptual principles, set forth in works of Kalyta and Klimeniuk (Kalyta, 2007, pp. 5–12; Kalita, 2016; Kalita & Klimeniuk, 2022, pp. 269–286):

1) a psychophysical energy is generated in the sphere of the unconscious and then migrates within the psychic and feeds all its processes (Klimeniuk & Kalita, 2004; Klimeniuk, 2010, pp. 205–213; Kalita & Klimeniuk, 2022, pp. 263–264, pp. 275–276);

2) emotional excitation is a source of psychophysical energy causing the mechanical movement of the human body and igniting respective electric charges in the human nervous system (Kalita & Klimeniuk, 2022, p. 400);

3) excitation is caused by the energy of the external and internal stimuli, capable of reaching the depth of concepts-instincts in a human memory and provoking a contradiction between them (Kalita & Klimeniuk, 2022, pp. 263–264);

4) the aggregate energy of neural excitation generates psychoenergetic fields of informational excitation of the individual's psychic and ignites the self-development of cognitive processes of thinking-and-speaking and thinking-and-acting (Kalita & Klimeniuk, 2022, pp. 267–268);

5) in the process of utterance formation, presented in work of Kalyta (Kalyta, 2007, pp. 9–11) as an attractor structure, a psychoenergetic potential of the utterance is first distributed into its emotional and pragmatic components. Then, resulting from consecutive bifurcations on the way to speech message actualization, the energy of emotions is invested in extralingual means, while the pragmatic component reveals itself in the choice of the respective language means of communication.

Conclusion

A universal stochastic model of utterance formation, resulting from the self-development of the speaking-and-thinking and thinking-and-acting processes in the mental sphere of the individual and supplied by the energy of the human psychic, is integrative and takes into consideration the results of contemporary research in the fields of psychology, neurophysiology and linguistics, thus providing a reliable basis for modelling different kinds of human communicative and speech behavior. A cognitive and synergetic component of this model makes its application especially promising in the analysis of the energetics of speech communication, marked with a high level of emotional tension, including conflict talks with different levels of conscious control, ecologicity and communicative adequacy.

REFERENCES

1. Allen, R. (2021). Hartley, David. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved January 11, 2024, from <https://bit.ly/4aWTyT5>.
2. Amadio, A.H. & Kenny, A.J.P. (2024). Aristotle. *Encyclopedia Britannica*. Retrieved January 12, 2024, from <https://bit.ly/3u2iVCe>.

3. (AHDEL) *American Heritage Dictionary of the English Language*. <https://www.ahdictionary.com/>
4. (APA Clinical) *APA Dictionary of Clinical Psychology* (2nd ed.). (2013). VandenBos, G.R. (Ed.), Washington: American Psychological Association.
5. (APA) *APA Dictionary of Psychology* (2nd ed.). (2015). VandenBos, G.R. (Ed.), Washington: American Psychological Association.
6. Aristotle. (1957). *On the Soul. Parva Naturalia. On Breath*. (W.S. Hett, Trans.), Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
7. Atmanspacher, H. (2020). Quantum Approaches to Consciousness. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved January 11, 2024, from <https://bit.ly/3RUknyJ>.
8. Barrett, L.F. (2017). *How Emotions Are Made: The Secret Life of the Brain*. Boston; New York: Houghton Mifflin Harcourt.
9. Baudouin de Courtenay, J. (1903). O psychicnych podstawach zjawisk językowych. *Przegląd Filozoficzny* 6 (2), 153–171.
10. Berne, E. (1947). *The Mind in Action*. New York: Simon and Schuster.
11. Berrios, G.E. (2005). On the fantastic apparitions of vision by Johannes Müller. *History of Psychiatry*. 16(2), 229–246. DOI: 10.1177/0957154X05055179.
12. Berryman, S. (2023). Democritus. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved January 11, 2024, from <https://plato.stanford.edu/entries/democritus/>
13. Blair, J. (1967). The Meaning of “Energeia” and “Entelecheia” in Aristotle // *International Philosophical Quarterly*. 7(1), 101–117.
14. Boenke, M. (2023). Telesio, Bernardino. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved January 11, 2024, from <https://bit.ly/48Th3KZ>.
15. (COD) *Cambridge Online Dictionary*. <https://dictionary.cambridge.org>
16. Capra, F. (1975). *The Tao of Physics*. Boulder: Shambhala.
17. Casini, L. (2021). Vives, Juan Luis. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved on January 11, 2024, from <https://bit.ly/4aT06SP>.
18. Chadwick, A. (2020). From soul to mind in Hobbes’s “The Elements of Law”. *History of European Ideas*. 46(3), 257–275. DOI: 10.1080/01916599.2019.1697943
19. Chalmers, D. (2007). The hard problem of consciousness. *The Blackwell Companion to Consciousness*, 225–235. Velmax, M., & Schnaider, S., (Eds.), Malden MA, Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
20. (CCALD) *Collins Cobuild Advanced Learner’s Dictionary*. (2023). Glasgow: Harper Collins Publishers.
21. Colman, A.M. (2014). *A Dictionary of Psychology*. (4th ed.). Oxford: Oxford University Press.
22. Descartes, R. (1677). *L’homme*. 2e éd. rev. et corr. Avec les remarques de Louis de la Forge. Digitalized by the Internet Archive in 2010. Retrieved on January 12, 2024, from <https://bit.ly/3HhyF7C>
23. (DAF) *Dictionnaire de l’Académie française*. <https://www.dictionnaire-academie.fr/>
24. (DTV5) *Dictionnaire TV5 Monde-Langue Française*. <https://bit.ly/4amhu20>
25. (DWDS) *Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache*. <https://www.dwds.de/>
26. *Duden Online Wörterbuch der deutschen Sprache*. <https://www.duden.de/woerterbuch>.
27. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/entelechy>.
28. (ESUM) *Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy* [Etymological dictionary of the Ukrainian language]. (1985). Vol. 2. Kyiv : Naukova dumka. (in Ukrainian)
29. Eulner, H.-H. (1972). Hitzig, Eduard. *Neue Deutsche Biographie*. 9, 273-274. Retrieved September 16, 2023, from <https://bit.ly/48WRCIF>
30. Felluga, D. *Terms Used by Psychoanalysis. Introductory Guide to Critical Theory*. Purdue University. Retrieved January 10, 2024, from <https://bit.ly/41VDf4N>
31. (FES) *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk* [Encyclopedia of philosophy]. (2002). Shynkaruk, V.I., et al., Eds. Kyiv: Abrys. (in Ukrainian)
32. Freud, S. (1959). *An Outline of Psycho-Analysis*. J. Strachey (Trans.). London: The Hogarth Press.
33. Freud, S. (1975). Entwurf einer Psychologie. *Aus den Anfängen der Psychoanalyse 1887–1902. Briefe an Wilhelm Fließ* (S. 297–384). Frankfurt (am Main): S. Fischer.
34. Freud, S. (1955). Beyond the Pleasure Principle. *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud. Vol. 18 (1920–1922)* (pp. 7–64). London: The Hogarth Press.

35. Gregoric, P. (2020). Soul and Pneuma in 'De Spiritu'. *The Concept of Pneuma after Aristotle*. Berlin Studies of the Ancient World. 61, 17–36. Coughlin, S., Leith, D. & Lewis, O. (Eds.).
36. (GDF) *Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache*. (2009). Retrieved November 12, 2023, from <https://de.thefreedictionary.com/Energie>
37. Hatfield, G. (2023). Descartes, René. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. 2023. Retrieved January 11, 2024, from <https://bit.ly/4aZzgsj>
38. Hayes, N. & Stratton P. (2003). *A Student's Dictionary of Psychology*. 4th ed. London: Hodder education.
39. Heil, J. (2000). *Philosophy of Mind: A Contemporary Introduction*. Routledge.
40. Hennemann, G. (1961). Fechner, Gustav Theodor. *Neue Deutsche Biographie*, 5, 37–38.
41. Hensley, I. (2020). The Physics of Pneuma in Early Stoicism. *The Concept of Pneuma after Aristotle*. Berlin Studies of the Ancient World. 61, 171–202. Coughlin, S., Leith, D. & Lewis, O. (Eds.).
42. Heraclitus. (2015). *The Complete Fragments*. Translation and Commentary by W. Harris. Middlebury: Middlebury College. Retrieved January 12, 2024, from <https://bit.ly/3RYOaGw>
43. Humboldt, W. von (1908). Fragmente der Monographie über die Basken. *Gesammelte Schriften. Band VII. Zweite Hälfte*, (S. 593–608). Berlin: B. Behr's Verlag.
44. Humboldt, W. von (1854). *The Sphere and Duties of Government (The Limits of State Action)*. J. Coulthard (Trans.), London: John Chapman.
45. Humboldt, W. von (1836). *Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluss auf die geistige Entwicklung des Menschengeschlechts*. Berlin: Die Druckerei der Königlichen Akademie den Wissenschaften.
46. Jung, C.G. (1961). Freud and Psychoanalysis. *The Collected Works of C.G. Jung*. R.F.C. Hull (Trans.), Vol. 4. New York: Pantheon Books, 1961.
47. Kalita, A.A. (2016). *Energetika rechi* [Energetics of speech]. Kiev : Kafedra. (in Russian)
48. Kalita, A.A. & Klimeniuk, A.V. (2004). Funkcional'no-jenergeticheskij podhod: mehanizm aktualizacii jemocional'no-pragmaticheskogo potencijala vyskazyvanija [Functional energetic approach: mechanism of utterance's emotional and pragmatic potential actualization]. *Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University*. Series: Romanic and Germanic Philology, 635, 70–74. (in Russian)
49. Kalita, A.A. & Klimeniuk, A.V. (2022). *Metodologicheskie osnovy kognitivnyh lingvo-jenergeticheskij issledovanij* [Methodological basis of cognitive lingvo-energetic research]. Kyiv: MPP "LINO". (in Russian)
50. Kalyta, A.A. (2007). *Aktualizatsiia emotsiino-prahmatychnoho potentsialu vyslovlennia* [Actualization of the emotional and pragmatic potential of an utterance]. Ternopol: Pidruchnyky i posibnyky. (in Ukrainian).
51. Klimeniuk, A.V. (2010). *Znanie, poznanie, kognicija* [Knowledge, intellection, cognition]. Ternopol: Pidruchnyky i posibnyky. (in Russian)
52. Kandel, E.R. (2006). *In Search of Memory. The Emergence of a New Science of Mind*. New York: W.W. Norton & Company.
53. (KEML) *Kernerman English Multilingual Dictionary*. (2013). Retrieved on November 12, 2023, from <https://de.thefreedictionary.com/Energie>
54. Kim, A. (2015). Herbart, Johann Friedrich. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved January 11, 2024, from <https://bit.ly/48vp88N>
55. Kopets, L. (2010). *Klasychni eksperymenty v psykhologii* [Classical experiments in psychology]. Kyiv: Kyiv Mohyla Academy. (in Ukrainian)
56. Kraut, R. (2022). Plato. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved January 11, 2024, from <https://plato.stanford.edu/entries/plato/>
57. Larsen, O.N. & Wahlberg M. (2017). Sound and Sound Sources. *Comparative Bioacoustics: An Overview*, (pp. 3–61). Brown, Ch., & Riede, T. (Eds.), Bentham Science Publishers.
58. *Larousse Dictionnaire de français*. <https://bit.ly/3vGOsdq>
59. Leith, D. (2015). Erasistratus' Triplokia of Arteries, Veins and Nerves. *Apeiron*. 48(3), 251–262.
60. (LE) *Literaturoznavcha entsyklopediia* [Encyclopedia of literature]. (2007). In 2 vol. Vol. 1 (A-L). Kovaliv, Yu. I. (Ed.). Kyiv: Akademia. (in Ukrainian)
61. Loewer, B. (2003). Consciousness and Quantum Theory: Strange Bedfellows. *Consciousness: New Philosophical Perspectives*, (pp. 507–524). Smith, Q., & Jokic, A. (Eds.), New York: Oxford University Press.

- 62.(LDCE) *Longman Dictionary of Contemporary English Online*. <https://www.ldoceonline.com>
- 63.Lucretius Carus, T. (1988). *Pro pryrodu rechei* [On the nature of things]. A. Sodomora (Trans.), Kyiv : Dnipro. (in Ukrainian)
- 64.Maddi, S.R. (1989). *Personality Theories. A Comparative Analysis*. 5th ed. Chicago: The Dorsey Press.
- 65.Manasa, B., Jois, N.S., Prasad, N.K. (2020). Prana – The Vital Energy in Different Cultures: Review on Knowledge and Practice. *Journal of Natural Remedies*, 20(3), 128–139. DOI: 10.18311/jnr/2020/24487
- 66.Martin, C. (2021). Pomponazzi, Pietro. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. 2021. Retrieved January, 2024, from <https://bit.ly/3HfzwWq>
- 67.*Merriam-Webster's Online Dictionary*. <https://www.merriam-webster.com/>
- 68.Murray, E. (2018). *Energy Systems, Performance, and Your Body*. Retrieved January 14, 2023, from <https://pureperformancetraining.com/energysystems/>
- 69.(OED) *Online Etymology Dictionary*. www.etymonline.com
- 70.(OLOD) *Oxford Learner's Online Dictionaries*. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>
- 71.Penrose, R., Shimony A., Cartwright N. & Hawking S. (1999). *The Large, the Small and the Human Mind*. Cambridge: CUP.
- 72.Plato. (1999). *Dialogues*. Kyiv: Osnovy. (in Ukrainian)
- 73.PONS *Online Wörterbuch* (2015). Retrieved November 12, 2023, from <https://de.thefreedictionary.com/Energie>
- 74.Ramachandran, V.S. & Blakeslee, S. (1998). *Phantoms in the Brain: Probing the Mysteries of the Human Mind*. New York: William Morrow and Company. <https://bit.ly/3NZiBeu>
- 75.Sapolsky, R.M. (2018). *Behave. The Biology of Humans at Our Best and Worst*. New York: Penguin Books. E-book. Retrieved from <https://bit.ly/3Hd35rF>
- 76.Schmaltz, T. (2022). Malebranche, Nicolas. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved January 11, 2024, from <https://bit.ly/41ZYwui>
- 77.Scott, D. (1997). Leibniz and the Two Clocks. *Journal of the History of Ideas*, 58(3), 445–463. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.
- 78.Singer, P.N. (2020). Galen on Pneuma: Between Metaphysical Speculation and Anatomical Theory. *The Concept of Pneuma after Aristotle*. Berlin Studies of the Ancient World. 61, 237–282. Coughlin, S., Leith, D. & Lewis, O. (Eds.)
- 79.Srinivasan, T.M. (2014). Prana and electrons in health and beyond. Editorial. *International Journal of Yoga*. Vol. 7. doi: 10.4103/0973-6131.123469
- 80.Sterling, P. (2012). Allostasis: A model of predictive regulation. *Physiology & Behavior*, 106(1), 5–15. <https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2011.06.004>
- 81.(SUM) *Slovník ukraïnskoï movy*. (1971). In 11 volumes. Vol. 2. Ed. I.K. Bilodid. Kyiv : Naukova dumka. (in Ukrainian)
- 82.Sweigart, M. (2016). *Pathways of Qi. Exercises and Meditations to Guide You Through Your Body's Life Energy Channels*. Woodbury: Llewellyn Publications, 2016.
- 83.Taranets, V.G. (2014). *Enerhetycheskaia teoriia rechy* [Energetic theory of speech]. Odessa: Pechatnyj dom. (in Russian)
- 84.Velmans, M. (2009). *Understanding Consciousness*. 2nd ed. London and New York: Routledge.
- 85.(WNWCD) *Webster's New World College Dictionary*. <https://bit.ly/41svOSk>
86. (WED) *Wordsmyth English Dictionary: Thesaurus*. <https://www.wordsmyth.net/>

Дата надходження статті до редакції: 19.02.2024

Прийнято до друку: 12.03.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.225>
УДК 81`25

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ КОМІЧНОГО У СВІТЛІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

Євтушевська Ю.Ю.

Київський національний лінгвістичний університет
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-5818-4768>
yuliiiev@gmail.com

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Статтю присвячено висвітленню та систематизації сучасних теорій дослідження комічного як культурно-специфічного явища у рамках міждисциплінарних студій. Комічне як цікаве та багатогранне явище викликає інтерес у дослідників ще з античності. Проте визначення поняття “комічного” та його приналежність до певної наукової дисципліни і на сьогодні становлять для науковців певні труднощі. У світлі сучасних студій дослідники надають перевагу вивченню цього феномену на перетині декількох наук із залученням теоретичної бази таких дисциплін як лінгвістика, культурологія, когнітивістика, прагматика тощо. У статті проаналізовано та визначено доцільність застосування підходу сучасних теорій у дослідженні комічного з огляду на його комплексність та культурну обумовленість саме на матеріалі художніх текстів та їх перекладів. З’ясовано, що для найбільш плідного дослідження механізмів виникнення та специфіки відтворення даного явища у художньому перекладі необхідне проведення досліджень на перетині перекладознавства та інших дисциплін, об’єктом дослідження яких є комічне. Обґрунтовано доцільність застосування до вивчення даного комплексного та культурно обумовленого явища у художніх текстах міждисциплінарного підходу та окреслено основні його переваги. У статті висловлено припущення, що результати такої міждисциплінарної співпраці можуть стати підґрунтям для більш глибокого перекладознавчого аналізу комічного. Такий аналіз дає можливість охопити різні рівні дослідження цього явища і вийти на нові перспективи вивчення природи комічного в художніх текстах та стратегій його відтворення у художньому перекладі. У зв’язку з тим, що труднощі, які постають перед перекладачем художнього тексту при відтворенні гумору на сьогодні науковці не розглядають як суто мовну проблему, виникає необхідність розгляду комічного у художніх текстах із врахуванням механізмів творення даного феномену і його культурної специфіки. Дослідження становить внесок у розвиток сучасної теорії художнього перекладу, результати дослідження

можуть бути використані у викладанні теоретичних та практичних курсів перекладу.

Ключові слова: художній текст, переклад, комічне, гумор, культура, міждисциплінарний підхід.

Yevtushevska Y.Y. The Modern Comic Theories in the Light of Literary Translation: a Multidisciplinary Approach

The article investigates and systematizes modern theories of comic as a culturally specific phenomenon based on multidisciplinary approach. The comic as an interesting and multifaceted phenomenon has been of interest to researchers since antiquity. However, defining the concept of “comic” and its belonging to a certain scientific discipline still poses certain difficulties for scientists. In the light of modern studies, researchers prefer to study this phenomenon at the intersection of several sciences with the involvement of the theoretical base of such disciplines as linguistics, cultural studies, cognitive studies, pragmatics, etc. The article analyzes and determines the expediency of applying the approach of modern theories in the study of the comic in view of its complexity and cultural conditioning, specifically on the base of literary texts and their translations. It was found that for the most successful study of the mechanisms of emergence and the specifics of the rendering of this phenomenon in literary translation. It is necessary to conduct research at the intersection of translation studies and other disciplines, the object of which is the comic. The article suggests that the results of such interdisciplinary cooperation can become the basis for a more in-depth translational analysis of the comic. Such an analysis makes it possible to cover different levels of research on this phenomenon and to open up new perspectives for the study of the nature of the comic in literary texts and the strategies of its rendering in literary translation. Due to the fact that the difficulties faced by the translator of a literary text when rendering humor are not considered by scientists as a purely linguistic problem, there is a need to consider the comic in literary texts, taking into account the mechanisms of creation of this phenomenon and its cultural specificity. The research contributes to the development of the modern theory of artistic translation, the results of the research can be used in teaching theoretical and practical translation courses.

Key words: literary text, translation, comic, humor, culture, multidisciplinary approach.

Постановка проблеми, актуальність. У зв'язку зі зміною наукової парадигми сучасного перекладознавства, коли традиційні підходи до вивчення художнього перекладу поступаються новим, когнітивно-дискурсивним та культурноорієнтованим підходам, а переклад визначають як акт міжкультурної комунікації, певною мірою “культурний трансфер”, проблема вивчення такого явища як комічне та особливостей його відтворення у художніх текстах постає у новому світлі.

Відтворення комічного у художніх текстах на сьогодні не розглядається перекладознавцями як суто лінгвістичний виклик, оскільки такі дослідження не розв'язують проблему адекватного відтворення комічного як авторської інтенції. Тож вивчення даного феномену у художньому перекладі потребує нового, міждисциплінарного підходу. Попри

те, що на сьогодні існують численні розвідки, присвячені питанням комічного та гумору, актуальною залишається проблема вивчення природи та визначення поняття комічного, механізмів його створення і стратегій відтворення такого складного культурно-специфічного явища у художніх текстах, з огляду на сучасні підходи до вивчення цього феномену. Таким чином і досі наявна необхідність у систематизації та окресленні основних сучасних теорій комічного, які дозволили б розглянути комічне на різних рівнях та в різних аспектах, а також дискусійним та актуальним залишається питання доцільності застосування до вивчення даного феномену у художніх текстах комплексного підходу із залученням теоретичної та методологічної бази декількох наук.

Аналіз теоретичних джерел. Дослідженням механізмів творення гумору та гумористичного ефекту присвячені наукові розвідки С.Аттардо, Й.Ванделе. Дослідник Д.Делабастіта у своїх працях висвітлював різні аспекти відтворення комічного у перекладі, зокрема типологію лінгвальних засобів вираження комічного та способи його відтворення. Мовні засоби вираження іронії як різновиду комічного досліджував Р.А.Семків. Відтворенню комічного у художньому перекладі на матеріалі німецької мови присвячені праці Р.С.Колесник, на матеріалі німецької та іспанської мови Б.Сантана-Лопез, дослідженням передачі гумору у художньому перекладі на матеріалі англійської мови займалася О.Г.Підгрушна, проблемою творення комічного у певному культурному середовищі займався Т.Унгер. Лінгвокультурну специфіку мовних явищ, зокрема гумору, на матеріалі німецької мови досліджував Р.Є.Пилипенко. Проблеми передачі іронічного смислу у художньому перекладі досліджували Т.Є.Некряч, А.Б. Кам'янець та ін.

Метою статті є висвітлення, систематизація завдяки описовому методу та порівняння завдяки методу компаративного аналізу сучасних підходів до вивчення механізмів творення такого складного явища як комічне, а також визначення, припущення та обґрунтування доцільності застосування даних теорій для дослідження комічного на матеріалі саме художніх текстів та їх перекладів.

Виклад основного матеріалу. Явище комічного, а також споріднені йому поняття "гумор" та "сміх" належать до стародавніх понять історії людства і ще з античності викликають інтерес у дослідників. Проте досі не втрачає дискусійності питання дефініції комічного, зокрема питання

семантичних меж між гумором, комічним, смішним. В історії дослідження цього питання низка науковців послуговувалася надто узагальненою та спрощеною дефініцією комічного, залишаючи поза увагою міждисциплінарну сутність даного явища. Такий підхід можна побачити, передусім, у ранніх дослідженнях, у яких комічне визначають у його широкому сенсі, тобто комічне як протилежне серйозному або трагічному (Preisendanz & Warning, 1976). При тому варто зазначити, що предметом дослідження можуть бути як мінімум три аспекти комічного: комічне як літературний жанр (наприклад: сатира), комічне як риторична фігура (іронія) та комічне як “культурема” (Santana López, 2006, S. 78).

Останнє поняття є особливо актуальним питанням у дослідженнях із художнього перекладу. Оскільки передача комічного як “культуреми” ставить перед перекладачем завдання відтворення передусім культурної специфіки вихідного твору. Як зазначає Х.Вітте, “культуреми – це суспільні феномени, які у вказаній (певній) ситуації можуть розглядатися як релевантна культурна специфіка” (Witte, 2000, S. 168). Тобто це абстрактні одиниці соціальної взаємодії (наприклад: вітання, подяка, компліменти, вибір теми для розмови тощо), які в різних комунікативних актах реалізуються по-різному і є обумовленими соціальними, культурними чинниками, гендером, поколіннями, стосунками між учасниками комунікативного акту тощо (Witte, 2000, S.170).

Подібну думку висловлює також дослідник гумору Т.Унгер. Науковець зазначає, що для кожної культури характерні своєрідні “соціальні, регіональні, національні чи історичні уподобання щодо певних механізмів творення комічного” (Unger, 1995, S. 150). Тобто те, що може сприйматися як комічне для однієї культури, для іншої культури може зовсім таким не бути. Важливим для процесу перекладу може бути і той факт, що у міжкультурному акті завжди відбувається процес сприйняття, інтерпретації та оцінювання іншої культури через безпосереднє порівняння зі своєю рідною культурою.

У рамках інших дисциплін, зокрема у філософії та літературознавстві, “комічне” визначають як “естетичну категорію, яка відображає протиставлення ідеалу та дійсності” (Шинкарук, 2002, с. 277). Щодо теорії перекладу, то науковці є одноставними в думці, що відтворення комічного у перекладі, тим більше у такому творчому та складному процесі, як художній переклад, ставить перед перекладачами завдання не стільки лінгвістичні,

скільки культурологічні. Однак з огляду на комплексність та багатоаспектність комічного дослідники на сьогодні схильні до вивчення цього явища у поєднанні всіх аспектів на перетині декількох наук. Тому комічне як вельми складне, комплексне і багатогранне явище потребує вивчення із залученням теоретичної та практичної бази кількох дисциплін. У цьому світлі слід згадати новітні підходи до дослідження феномену комічного.

У межах сучасних наукових міждисциплінарних студій “комічне” є об’єктом дослідження такої дисципліни, як “Humour Studies (дослідження гумору)”, яка вивчає явище комічного більш поглиблено. Дисципліна Humour Studies лише у 80-х роках знайшла відгук в академічному середовищі. Представники цього дослідницького напрямку послуговуються поняттям з англійської мови “humour”, яке охоплює і всі інші форми комічного (гумор, жарти, іронію тощо). Питання полягає лише в тому, чи в усіх наукових традиціях еквівалент поняття “humour” прийнято використовувати як загальне поняття для позначення всіх форм комічного. Слід також зазначити, що у деяких наукових теоріях між поняттями “комічне” та “гумор” не обов’язково виникають синонімічні відношення, а подекуди можуть виникати навіть певні конкурентні відношення (Santana López, 2006, S. 43).

Остаточно вивчення комічного як окремої дисципліни закріпилося у 1996 році, коли було створено “Міжнародну спілку досліджень комічного”. У межах діяльності цієї спілки науковці підтримують та сприяють дослідженням комічного у міждисциплінарному аспекті із залученням до співпраці вчених із різних країн. На сьогодні спілка охоплює діяльність науковців із різних наукових галузей, зокрема літературознавства, лінгвістики, культурології, медіазнавства, соціології, психології тощо. Що стосується саме перекладознавчого аспекту, то таких досліджень комічного на сьогодні існує не так багато. Хоча поєднання перекладознавчих досліджень та досліджень у рамках цієї дисципліни видається вельми перспективним для галузі перекладознавства і розвитку теорії перекладу.

Слід зазначити, що в межах сучасного перекладознавства дослідники надають перевагу когнітивно-дискурсивним методам і саме культурноорієнтованим підходам до вивчення комічного. Такі підходи базуються на переконанні, що комічне утворюється переважно на основі спільних мереж когнітивних схем. При цьому у вивченні творення механізмів

виникнення даного явища в рамках такого підходу має обов'язково враховуватися не лише оточення суб'єкта комічного, але й увесь його попередній досвід, на основі якого такі мережі утворюються. У межах такого підходу дослідники розглядають комічне як “відображення форм людського мислення та моделей світосприйняття” (Attardo, 1991, p. 70), яке будується на асоціативних зв'язках. Явище комічного, таким чином, пов'язується із особливостями ментальності. Для перекладознавства, зокрема для художнього перекладу, важливим є той факт, що деякі асоціативні зв'язки спираються на загальноприйняті уявлення про світ, тобто є спільними для всіх, у той час як інші сприймаються лише в певних культурах. Тобто перед перекладачем художнього твору у процесі передачі комічного передусім постає проблема коректного розпізнання, інтерпретації та відтворення культурної специфіки гумору, зокрема специфічних асоціативних зв'язків, які сформовані під впливом певного культурного середовища.

З точки зору когнітивістики, вчені досліджують явище комічного, ґрунтуючись на його когнітивних складниках. На сьогодні можна виділити передусім два концепти, базуючись на яких когнітивна наука вивчає комічне з огляду на два основні механізми його творення, а саме: інконгруентність та почуття переваги. В обох концептах можна прослідкувати зв'язок із класичними теоріями комічного. Перше поняття є дотичним до теорії інконгруентності комічного, яка базується на працях А.Хатчесона, І.Канта, А.Шопенгауера, З.Фройда. Згідно з цією теорією комічне можна розглядати як контраст між очікуванням та реальністю. Друге поняття покликається на найстарішу теорію комічного, згідно якої комічне є вираженням почуття певної переваги однієї особи, яка сміється або висміює іншу особу. До класичних представників цієї теорії комічного належать Платон, Аристотель та Т.Гоббс.

У цьому світлі варто також згадати дослідження вченого Й.Ванделе, який пропонує підхід для дослідження та опису механізмів творення комічного метод дискурс-аналізу. На думку дослідника, протиставлення когнітивних схем може продемонструвати більш повну картину для вивчення механізмів творення комічного ефекту, ніж протиставлення одиниць на нижчих рівнях. Пояснюючи механізми створення комічного ефекту, Й.Ванделе також оперує двома вищезгаданими механізмами – невідповідність та почуття переваги.

Серед невідповідностей Й.Ванделе виділяє передусім *мовні невідповідності*. Цей тип невідповідностей включає навмисно спотворене, неправильне або недоречне використання тих чи інших мовних одиниць. Наступний тип – *прагматичні невідповідності*. Такий тип є порушенням когнітивних схем і позначає двозначність мовного акту, наприклад використання гри слів. *Наративні невідповідності* у класифікації Й.Ванделе включають невизначеність референта і двозначність діалогів, які інтерпретуються реципієнтом у рамках наданого контексту за допомогою когнітивних схем, що зберігаються в його пам'яті. Окрім того, науковець виокремлює *пародійні невідповідності*. Пародія, на відміну сатири, націлена не стільки на соціальну сферу, скільки на сферу мистецтва. Вона не порушує наявні в нашій пам'яті когнітивні схеми та стереотипи, а навпаки, слідує їм. Комічний ефект виникає в результаті гіперболізації знайомих елементів, що зберігаються в нашій пам'яті та пов'язані з конкретним витвором мистецтва. Особливої уваги заслуговують *соціальні невідповідності* (сатира). Подібний тип порушення когнітивних схем науковець визначає як один із найважливіших елементів сатири і відносить їх до соціальної сфери. У художніх текстах є одним із найпоширеніших прийомів реалізації комічного ефекту. *Абсолютні невідповідності* дослідник розглядає як абсурдні ситуації, “розуміння яких більшою мірою пов'язане з суб'єктивною інтерпретацією” (Vandaele, 2010, p. 55). Це можуть бути як фізичні невідповідності, що надають твору відтінок гротеску, фантастики (обігрування теми життя/смерті), так і психологічні, що створюють ефект абсурдності ситуації. Сюди також можна віднести і логічні помилки.

Застосування класифікації невідповідностей Й.Ванделе уможливило комплексний підхід до вивчення феномену комічного та відтворення комічної інтенції автора у художньому тексті на різних рівнях. Зокрема, таке багаторівневе вивчення цього феномену дає можливість перекладачеві зберегти та максимально відтворити смисли, відтінки та ідейно-образну структуру художнього тексту.

Така теорія є певною мірою дотичною до "теорії сміху" дослідника А.Бергсона, яка ґрунтується на аналізі саме культурної специфіки комічного, яке “свідомо чи не свідомо базується на певних конвенціоналізованих пресупозиціях” (Бергсон, 1994, p. 80). Прикладом таких пресупозицій можуть слугувати так звані етнічні жарти, коли певне етнічне суспільство висміює інше етнічне суспільство. Такі жарти існують у будь-яких

лінгвокультурних спільнотах і не вважаються принципово неперекладними. Оскільки, на думку дослідниці Б.Сантани Лопез, питання тут полягає лише "в коректній заміні обох суспільств" (Santana López, 2006, S. 37) (група, яка жартує – група, над якою жартують) відповідно до культурної специфіки цільової культури: жарти про поляків в Німеччині, про бельгійців у Франції тощо (Santana López, 2006, S.37). Проблемним у застосуванні такого підходу до дослідження перекладу комічного саме у художніх текстах може бути порушення внаслідок подібних заміни авторського замислу, автентичності та ідейно-образної структури твору.

Таким чином, враховуючи специфіку вищезазначених теорій, можна визначити, що механізми, на яких базуються більшість теорії гумору – це "інконгруентність", тобто невідповідність, і почуття переваги. Сучасні дослідження, однак, більш схильні до розгляду комічного у поєднанні цих двох концептів. З метою проведення розгалужених та більш поглиблених розвідок дослідники використовують поняття "почуття переваги" в дещо ширшому сенсі і визначають його не лише як почуття переваги суб'єкта комічного над об'єктом комічного, але й як "будь-який соціальний вплив або соціальне значення" (Vandaele, 2010, p. 56). Окрім того, у своїх дослідженнях Б.Сантана Лопез пропонує не обмежуватися лише цими двома концептами, а в аспекті розгляду комічного як "почуття переваги" потрібно згадати і про його етичну природу. Оскільки комічне, окрім вище зазначених функцій, може слугувати також і для вираження приниження, цензури тощо (Santana López, 2006, S. 25).

Цікавими для вивчення комічного на матеріалі художніх текстів і відтворення даного явища у перекладі є також дослідження у галузі прагматики. Тут слід згадати загальну теорію вербального гумору (General theory of verbal humor), яка була розвинена С.Аттардо і В.Раскіном в 1991 році і стала продовженням праці В.Раскіна "Семантичний сценарій теорії гумору" (1985). Предметом дослідження в цих працях виступає лінгвістичний аналіз жарту. Дослідники визначають жарт як одиницю, яка складається з таких основних параметрів: мова (language), стратегія оповідання/нарративна стратегія (narrative strategy), мета (target), ситуація комічного (situation), опозиція/зіткнення скриптів (script opposition) та логічний механізм (logical mechanism) (Attardo & Raskin, 1991).

Параметр "мова" у межах лінгвістичного аналізу жарту визначають як суто лінгвальний матеріал, який слугує для вербалізації жарту, вибору та

порядку мовних засобів; "нарративна стратегія" позначає композицію розповіді, в яку "вбудований" жарт, а також жанр сміхового тексту (анекдот, діалог, римований вірш); "мета" позначає на кого/що націлений жарт (комічне переважно націлене на осміювання соціальних стереотипів); "ситуація" включає в себе учасників, їхні дії, об'єкти, контекст; "опозиція скриптів" та "логічний механізм" описують механізм зіткнення скриптів, що спричинює виникнення комічного ефекту.

Якщо розглянути теорію вербального гумору на матеріалі саме художніх творів, то можна припустити, що механізм створення комічного базується не суто на грі з мовним потенціалом, який автор певного художнього тексту використовує для розгортання комічного ефекту, але й на зіткненні певних ментальних схем. Наприклад, для передачі гумористичного ефекту автор певного художнього тексту може послуговуватися різними мовними та риторичними засобами, наприклад, гра слів, метафора, іронія, гіпербола, евфемізми, діалектизми, сленгізми, авторські неологізми тощо. Переклад окремо таких культурно-специфічних елементів вже змушує перекладача художнього твору шукати креативні шляхи вирішення цього завдання з огляду на комплексність та культурну обумовленість таких елементів. Вірогідно, що прямий переклад при відтворенні подібних лінгвальних та стилістичних засобів у більшості випадків спричинить втрату комічного ефекту як авторської інтенції.

Проте слід зазначити, що і відтворення мовних засобів вихідного тексту еквівалентними мовними засобами у тексті перекладу також не гарантує успішного відтворення комічної інтенції автора. Наприклад, заміна метафори, яка націлена на створення комічного ефекту у вихідному тексті, метафорою у тексті перекладу може не викликати подібної реакції у цільової аудиторії.

Отже, труднощі, з якими зіштовхується перекладач художнього тексту при відтворенні комічного та гумору, не є суто лінгвістичними. Відповідно до загальної теорії гумору комічне утворюється завдяки тому, що певний суб'єкт (у рамках даного дослідження суб'єктом комічного виступає автор художнього тексту) користується певними підсвідомими когнітивними правилами, за допомогою яких потенційно комічний елемент стає конгруентним ситуації чи попередньому тексту. Дослідники відзначають, що кількість таких когнітивних правил незліченна, що пов'язано з "безмежним потенціалом лінгвокреативної здатності людини" (Attardo & Raskin, 1991,

p.190). Розгортання семантичного сценарію гумору, однак, у ментальності представників різних культур може відбуватися по-різному.

Тобто для перекладознавства, зокрема для дослідження художнього перекладу, релевантним є такий підхід через те, що необхідні для зіткнення скрипти у свідомості представників різних лінгвокультурних спільнот та засоби вербалізації скрипту у тексті можуть не збігатися і навіть суттєво різнитися. Зокрема через той факт, що “в конкретній мові і культурі зосереджується історичний досвід їхніх носіїв” (Підгрушна, 2013, с. 165).

Слід також зазначити, що і в процесі художнього перекладу перекладач має певним чином справу з міжкультурною асиметрією, тобто з певними “розбіжностями у світоглядних моделях, цінностях та сприйнятті світу, невідповідності у вербальному й невербальному кодуванні смислів”, що зумовлено історичними, етнічними, мовними чинниками тощо (Асиметрія у міжкультурній комунікації, б. д.). Окрім того, варто зауважити також, що художні тексти передусім є результатом індивідуального творчого процесу. Тому перекладачеві при перекладі художнього тексту, передусім, важливо також враховувати особистість автора, його світобачення та індивідуальний стиль з огляду на те, що автор тексту є представником іншої лінгвокультурної спільноти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що міждисциплінарний підхід вивчення комічного у світлі художнього перекладу є доцільним, оскільки дозволяє більш плідно і ґрунтовно розглянути дане явище з огляду на його багатогранність, комплексність та культурну обумовленість. Результати таких досліджень з огляду на їхній міждисциплінарний підхід до комічного як комплексного та багатогранного явища можуть стати основою для більш ґрунтовного перекладознавчого аналізу даного явища. Окрім того, ця перекладознавча розвідка є внеском у поглиблене вивчення природи комічного та специфіки його відтворення в художніх текстах. Перспективним є подальше поглиблення досліджень когнітивних механізмів творення комічного, а також лінгвальних та прагматичних засобів вербалізації комічного в художніх текстах. Зважаючи на те, що лінгвістичний аналіз жарту застосовувався частіше на матеріалі ситуативних жартів, анекдотів, тобто коротких текстів, а подібних досліджень на прикладі художньої літератури доволі мало, цікавими і перспективними є подальше застосування даного аналізу саме на матеріалі

художніх творів. Подальшого вивчення потребують, зокрема, і перекладацькі стратегії відтворення даного явища в художніх текстах, які б дозволяли мінімізувати порушення та втрати комічного як авторської інтенції у художньому перекладі.

ДЖЕРЕЛА

Асиметрія у міжкультурній комунікації. (б.д.) Велика українська енциклопедія. Взято 18 березня 2024 з <https://vue.gov.ua>.

Бергсон, А. (1994). *Нарис про значення комічного* (Є. Єременко, Пер.).

Кам'янець, А., & Некряч, Т. (2010). *Інтертекстуальна іронія і переклад*. Видавець Карпенко В. М.

Колесник, Р. (2011). *Відтворення комічного у художньому перекладі (на матеріалі творів німецькомовних авторів ХХ століття)*. [дис. канд. філол. наук]. Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН.

Підгрушна, О. (2013). Відтворення у перекладі культурно-художньої специфіки гумору. *Мовні і концептуальні картини світу*, 3(46), 162–169.

Семків, Р. (2002). *Іронія як принцип художнього структуроутворення*: [дис. канд. філол. наук]. Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН.

Шинкарук, В. (2002). *Філософський енциклопедичний словник*. Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН.

Attardo, S., & Raskin, V. (1991). Script theory revis(it)ed: Joke similarity and joke representation model. *HUMOR: International Journal of Humor Research*, (4), 293–347.

Delabastita, D. (2004). Wordplay as a translation problem: a linguistic perspective. *Übersetzung, translation, traduction*, 600–606.

Preisendanz, W., & Warning, R. (1976). *Das Komische*. Physical Description.

Pylypenko, R. (2021). Zur Kulturspezifik des Humoristischen in der schönen Literatur. *Cogito. Multidisciplinary research journal*, 202–208.

Raskin, V. (2008). Theory of humor and practice of humor research. *The primer of humor research*, 8, 1–15.

Santana López, B. (2006). *Wie wird das Komische übersetzt? Das Komische als Kulturspezifikum bei der Übersetzung spanischer Gegenwartsliteratur*. (Band 7). Frank & Timme GmbH.

Unger, T. (1995). *Differente Lachkulturen? Fremde Komik und ihre Übersetzung*. Gunter Narr.

Vandaele, J. (2010). Humor in translation. *Handbook of Translation Studies*, (1), 147–152.

Witte, H. (2000). *Die Kulturkompetenz des Translators: Begriffliche Grundlegung und Didaktisierung*. Stauffenburg.

REFERENCES

Asymetriia u mizhkulturnii komunikatsii. (b.d.) Velyka ukrainska entsyklopediia. Retrieved March 18, 2024, from <http://vue.gov.ua> (in Ukrainian)

Attardo, S., & Raskin, V. (1991). Script theory revis(it)ed: Joke similarity and joke representation model. *HUMOR: International Journal of Humor Research*, (4), 293–347.

Berhson, A. (1994). *Narys pro znachennia komichnoho* (Ye. Yeremenko, Per.). (in Ukrainian)

Kam'ianets, A., & Nekriach, T. (2010). *Intertekstualna ironiia i pereklad*. Vydavets Karpenko V. M. (in Ukrainian)

- Kolesnyk, R. (2011). *Vidtvorennia komichnoho u khudozhnomu perekladi (na materialy tvoriv nimetskomovnykh avtoriv XX stolittia)*. [dys. kand. filol. nauk]. Instytut literatury im. T.H.Shevchenka NAN. (in Ukrainian)
- Pidhrushna, O. (2013). Vidtvorennia u perekladi kulturno-khudozhnoi spetsyfiky humoru. *Movni i kontseptualni kartyny svitu*, 3(46), 162–169. (in Ukrainian)
- Semkiv, R. (2002). *Ironiia yak pryntsyyp khudozhnoho strukturoutvorenna*: [dys. kand. filol. nauk]. Instytut literatury im. T.H.Shevchenka NAN. (in Ukrainian)
- Shynkaruk, V. (2002). *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk*. Instytut filosofii imeni Hryhoriia Skovorody NAN. (in Ukrainian)
- Delabastita, D. (2004). Wordplay as a translation problem: a linguistic perspective. *Übersetzung, translation, traduction*, 600–606.
- Preisendanz, W., & Warning, R. (1976). *Das Komische*. Physical Description.
- Pylypenko, R. (2021). Zur Kulturspezifik des Humoristischen in der schönen Literatur. *Cogito. Multidisciplinary research journal*, 202–208.
- Raskin, V. (2008). Theory of humor and practice of humor research. *The primer of humor research*, 8, 1–15.
- Santana López, B. (2006). *Wie wird das Komische übersetzt? Das Komische als Kulturspezifikum bei der Übersetzung spanischer Gegenwartsliteratur*. (Band 7). Frank & Timme GmbH.
- Unger, T. (1995). *Differente Lachkulturen? Fremde Komik und ihre Übersetzung*. Gunter Narr.
- Vandaele, J. (2010). Humor in translation. *Handbook of Translation Studies*, (1), 147–152.
- Witte, H. (2000). *Die Kulturkompetenz des Translators: Begriffliche Grundlegung und Didaktisierung*. Stauffenburg.

Дата надходження статті до редакції: 28.03.2024.

Прийнято до друку: 22.04.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.226>
УДК 811.161.2

ФРЕЙМ "ХВОРОБА" ЯК СКЛАДОВА КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ПОЛЯ "МЕДИЦИНА" ПОЛІТИЧНОЇ МЕТАФОРИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Кабанцева Н.В.

Міжнародний гуманітарний університет (Одеса)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5566-407X>
kanadezhda1@gmail.com

Назаренко О.М.

Національний університет "Одеська юридична академія" (Одеса)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4697-6100>
nazoks13@gmail.com

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Статтю присвячено дослідженню фрейму "хвороба" як складової концептуального поля "медицина" політичної метафори в українській мові. Концептуальні поля політичної метафори за поданням сучасної когнітології є одним з основних ментальних процесів, що є способом пізнання, структурування і пояснення навколишнього світу. За поданням сучасної когнітології концептуальні поля політичної метафори є складовою частиною семантичного простору кожної мови, що формує уявлення про структуру знань у її конкретно-національному аспекті. У межах концептуалізму концептуальні поля розглядаються як універсалії, які узагальнюють ознаки речей, фокусуючи в собі важливу та актуальну інформацію. Концептуальні поля політичної метафори не тільки відтворюють фрагменти соціального досвіду певної культурної спільності, а й значною мірою формують цей досвід. Концептуальне поле "медицина" вербалізується через семантичне поле, яке в загальному вигляді складається з лексичних одиниць, що характеризують стан у цілому. Це концептуальне поле, у свою чергу, складається з ланцюжка структурованих фреймів, які являють собою не просто сукупність фреймів, ознаки яких впорядковані в певній ієрархії, а систему взаємопов'язаних когнітивних структур, що взаємоперетинаються і репрезентуються в мовній картині світу за допомогою різноманітних способів номінації. Політичні метафори фрейму "хвороба" як складової концептуального поля "медицина" зазвичай викликають негативні асоціації у читача, адже вони пов'язані з поганим самопочуттям людини та асоціюються з неприродним функціонуванням соціально-політичних систем. Уражений хворобою орган соціального і політичного життя так само, як і уражена людина, "відчуває" страждання, біль та є досить вразливим. У статті проаналізовано рівень дослідження концептуального поля політичної метафори та досліджено рівень вивчення поняття "фрейм"

вітчизняними та закордонними лінгвістами. Визначено лексико-семантичну базу фрейму нашого дослідження в українській мові, розглянуто, які саме слоти закладені у фреймі, та наведено приклади з аналізом до них. У статті виокремлено дві основні групи хвороб: фізичні та психічні, кожна з яких є складовими фрейму "хвороба", а також окреслено слоти "пошкодження організму", "синдром" та "симптом хвороби", з яких побудовано фрейм "хвороба". Також у статті досліджено питання частотності використання цього фрейму в українській мові.

Ключові слова: метафора, політична метафора, концептуальне поле, концептосфера, фрейм, медицина, хвороба.

Kabantseva N.V., Nazarenko O.M., The Frame "Disease" as a Component of Conceptual Field "Medicine" of Political Metaphor in the Ukrainian Language

The article is devoted to the study of the frame "disease" as a component of political metaphor of conceptual field "medicine" in the Ukrainian language. Political metaphor is actively used in the Ukrainian-language texts. Conceptual fields of political metaphor according to modern cognitive science are one of the main mental processes that are a way of knowing, structuring and explaining the world around us. Conceptual fields of political metaphor not only reproduce fragments of the social experience of a certain cultural community, but also form this experience. The conceptual field "medicine" is one of the most frequently used metaphors within the conceptual field "human world" in the Ukrainian language. The conceptual field "medicine" is verbalized through the semantic field, which generally consists of lexical units characterizing the condition as a whole. In turn, this conceptual field consists of a chain of structured frames, which are not just a set of frames, the signs of which are arranged in a certain hierarchy, but a system of interconnected, and intersecting cognitive structures, which are represented in the linguistic picture of the world using various methods of nomination. Political metaphors of the frame "disease" as a component of the conceptual field "medicine" usually cause negative associations to the reader, because they are associated with poor human well-being and unnatural functioning of socio-political systems. An organ of social and political life affected by the disease, just like an infected person, feels suffering, pain, and is quite vulnerable. The article underlines two main groups of diseases: physical and mental, each of which is a component of the frame "disease", and also it outlines the slots "body injuries", "syndrome" and "disease symptom" from which the frame "disease" consists of. Also the frequency of use of this frame in the Ukrainian language is researched.

Key words: metaphor, political metaphor, conceptual field, politics, conceptsphere, frame, medicine, disease.

Вступ. Політична метафора активно використовується в українськомовних текстах. Вона є однією з домінант публіцистичного мовлення, що можна пояснити її високим оцінним потенціалом, образністю та здатністю до ефективної реалізації авторської інтенції та впливу на аудиторію. Політична метафора здатна до структурування людського мислення та моделі світу. Метафори, що використовуються в обговоренні політичного життя суспільства, все частіше привертають увагу фахівців, які прагнуть з'ясувати, як і чому народжуються ці метафори, якою мірою вони відбивають соціальну психологію, політичні процеси та особистісні якості їх учасників. Характерною рисою сучасних лінгвістичних досліджень є

теоретична і практична розробка когнітивно-дискурсивного підходу до аналізу метафори, що об'єднує опис ролі метафори в категоризації і концептуалізації політичного світу з розглядом особливостей її функціонування в реальній комунікації. В основі цього підходу лежить теза про неможливість чіткого розмежування когнітивного і дискурсивного виміру метафори.

О.О. Чорна зазначає, що створення політичної метафори здебільшого обумовлюється потребою у висловленні негативної оцінки, передачі негативні емоції, що особливо чітко простежується на сторінках української публіцистики (Чорна, 2013, с. 141). Х.П. Дацишин, досліджуючи українськомовну політичну метафору, виділяє дві групи політичних метафор, що відрізняються за критеріями частотності вживання та наявності колективної ознаки (Дацишин, 2004, с. 432). О.І. Андрейченко, розглядаючи когнітивний аспект політичної метафори, зазначає, що сучасний політичний дискурс є багатим на метафори, що слугують засобами оцінності, полемічності, маніпулятивності та образної характеристики опонентів, їхніх поглядів, дій тощо (Андрейченко, 2011). Українські та зарубіжні дослідники сходяться на думці, що політична метафора являє собою значимий інструмент маніпуляції суспільною свідомістю. Разом з тим, як показав ще Дж. Лакофф (Lakoff, 1991), метафори, які використовують політики, позбавлені аргументативної сили, якщо вони не узгоджуються з концептуальними прототипами того чи іншого суспільства. А. Мусолфф (Musolff, 2004) зазначає, що необхідно переглянути той погляд на концептуальну метафору, за якого структура сфери-джерела жорстко детермінує осягнення сутностей сфери-мішені і пропонує доповнити теорію концептуальної метафори поняттям концептуальної "еволюції" метафор. На думку дослідника, метафора функціонує в політичному дискурсі як живий організм, що має властивості спадковості і мінливості та взаємодіє з навколишнім середовищем, тобто "еволюціонує" і "виживає" поряд з іншими метафорами.

Концептуальні поля політичної метафори за поданням сучасної когнітології – це один з основних ментальних процесів, що є способом структурування і пояснення навколишнього нас світу. "У процесі пізнання людина оперує особливими лінгвокогнітивними одиницями – концептами, що виникають завдяки її здатності виокремлювати із загальної інформації про світ стійкі, типові ознаки явищ і відповідно систематизувати їх.

Вивчення особливостей мовної концептуалізації культурного простору через концепти протягом тривалого часу належить до пріоритетних напрямків у лінгвістиці" (Мельник, Назаренко, Сікорська, 2023, с. 447).

Аналіз теоретичних розвідок. Концептуальні поля політичної метафори не тільки відтворюють фрагменти соціального досвіду певної культурної спільноти, а й значною мірою формують цей досвід. Поняття концептуального поля не можна розуміти як просту ієрархію концептів або їх своєрідну систему. Кожен концепт, сам по собі, має структуру, але ця структура рухлива, вона постійно змінюється і не вичерпує в своєму змісті всієї концептосфери. Концептуальне поле політичного дискурсу розглядається як польовий феномен, що включає центральний і периферійні компоненти. Концептуальні поля політичної метафори є актуальними для дослідження серед багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, на роботи яких ми спираємося у своїй статті, а саме на роботи О.І. Андрейченко (Андрейченко, 2011), Х.П. Дацишин (Дацишин, 2005), О.М. Чадюк (Чадюк, 2005), О.О. Чорної (Чорна, 2013), А. Мусолфф (Musolff, 2006), А. Санта (Santa, 2002), Дж. Зінкен (Zinken, 2003), Дж.М. Вей (Wei, 2001), А. Сієнкі (Cienki, 2008), С.С. Сімен (Cimen, 2009), Дж. Лакофф (Lakoff, 1980).

О.І. Андрейченко зазначає, що у сучасному публіцистичному дискурсі побутують різноманітні метафоричні моделі, які образно відтворюють сучасні політичні реалії. Одним із найактивніших "донорів" у межах політичної метафори є сфера "людина", що дозволяє говорити не тільки про антропометричність, а й про антропоцентричність концептуальної метафори. (Андрейченко 2011, с. 82). За справедливим твердженням Дж. Лакоффа та М. Джонсона, концептуальне поле метафори не тільки відтворює фрагменти соціального досвіду певної культурної спільноти, а й значною мірою формує цей досвід, "нові метафори мають здатність творити нову реальність. Якщо нова метафора стає частиною понятійної системи, яка є підставою нашої дійсності, вона змінює цю систему, а також уявлення і дії, породжені нею" (Lakoff 1980, p. 143).

Концептуальне поле "медицина" є одним зі складових полей політичних метафор у складі поняттєвої сфери "світ людини" в українській мові. Концептуальне поле нашого дослідження вербалізується через семантичне поле, яке в загальному вигляді складається з лексичних одиниць, що характеризують стан людини у цілому. Це концептуальне поле, у свою чергу, складається з ланцюжка структурованих фреймів, які являють собою

не просто впорядкованість ознак в певній ієрархії, а систему взаємопов'язаних когнітивних структур, що репрезентуються в мовній картині світу за допомогою різноманітних способів номінації. Налічується чимало визначень поняття "фрейм", проте одностайного тлумачення цього терміну у сучасній лінгвістиці ще не досягнуто. Вивчення фреймів дозволяє зрозуміти механізми концептуалізації об'єктивованих у мові понять та явищ дійсності, саме тому фреймовий аналіз стає актуальним серед учених-лінгвістів, таких як Ч. Філлмор, П. Дж. Гейс, Д. Таннен, К.Ф. Бейкер, Т.А. Ван Дейк, Р. Богранд, В. Дреслер, З.Д. Попова, Й.А. Стернін, А.П. Бабушкін, С.А. Жаботинська (Коляденко, 2005). У концепції Т.А. Ван-Дейка фрейм позначає "загальну структуру комплексних концептуальних одиниць, таких як ситуації чи епізоди" (Teun A. van Dijk, 1980, p. 27). Згідно з теорією П. Гейса, фрейм "виступає структурою даних для представлення стереотипних ситуацій, особливо під час організації великих обсягів пам'яті" (Hayes P.J., 1980, p. 46).

У своїй роботі погоджуємось з теорією Ч. Філлмора, що "фрейм – це система концептів, які співвідносяться так, що для розуміння будь-якого з них треба досягнути всю структуру, до якої входить цей концепт" (Fillmore C. J., 2010, p. 53).

Одним з широко використовуваних є фрейм "хвороба" як складова концептуального поля "медицина" політичної метафори в українській мові, яка складається з двох основні групи хвороб: фізичні та психічні.

Методологія дослідження. У процесі дослідження було використано метод аналізу та синтезу – для систематизації й узагальнення фактичного матеріалу, метод суцільної вибірки – для вибору фактичного матеріалу з українськомовних публіцистичних текстів; метод концептуального аналізу – для виокремлення метафоричних моделей, їх структури та концептуалізації; фреймово-слотового формування – для виокремлення фреймів і слотів як складових концептуального поля; контекстуально-інтерпретаційного аналізу – зорієнтованого на розкриття змісту концептуального поля.

Дослідження фрейму "хвороба" як складової концептуального поля "медицина" політичної метафори в українській мові ще не проведено, що обумовлює *актуальність* дослідження. Окрім того, використання метафор як дієвого механізму впливу в політичному дискурсі, що може бути

використаний і як елемент пропаганди, також є важливим елементом формування актуальності роботи.

Метою роботи є дослідження фрейму "хвороба" як складової концептуального поля "медицина" політичної метафори в українській мові.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких конкретних завдань:

- представити результати дослідження політичної метафори;
- проаналізувати рівень дослідження концептуального поля політичної метафори;
- представити результати дослідження рівня вивчення поняття "фрейм";
- визначити складові лексико-семантичної бази фрейму "хвороба" в українській мові;
- провести дослідження щодо частотності використання цього фрейму в українській мові в кількісному та відсотковому співвідношенні.

Об'єктом дослідження є лексико-семантична база фрейму "хвороба" як складової концептуального поля "медицина" політичної метафори в українській мові.

Предметом дослідження є політична метафора фрейму "хвороба" як складової концептуального поля "медицина" в українській мові.

Результати дослідження. За результатами дослідження, фрейм "хвороба" концептуального поля "медицина" є найчастотнішим у використанні політичних метафор в українській мові. Концептуальне поле "медицина" вербалізується через семантичне поле, яке в загальному вигляді складається з лексичних одиниць, що характеризують стан у цілому. До складу цього концептуального поля входять лексичні одиниці, що несуть у своїй семантиці значення хвороби, хворобливого стану, страждання, а також "рецепт" виходу з цього стану та одужання. Ці лексичні одиниці семантично розрізняються залежно від позначення різних станів – відчуття нездоров'я, нездужання, страждання (психічне, фізичне). Всі ці відчуття напряду пов'язані з людським організмом, а отже для розгляду концептуального поля схематично окреслимо фрейм "хвороба" та слоти, що закладені у ньому.

Лексико-семантична база фрейму "хвороба" представлена загальними назвами людських хвороб і недуг (на кшталт "лихоманка", "чума", "істерія") із можливим зазначенням їх особливостей, симптомів цих хвороб, їхнього поширення, порушення психічних та фізіологічних процесів. Завдяки використанню метафор у політичному дискурсі, соціальні та політичні події і

проблеми часто розглядаються через призму хвороб, недугів, фізіологічних та психічних розладів, лікування яких вирішує конфлікти та проблеми. В аналізі лексико-семантичної бази фрейму "хвороба" було розглянуто 68 прикладів з використанням метафор, де 68 метафоричних прикладів співвідносимо до 100%.

Політичні метафори фрейму "хвороба" сприяють розумінню політичного процесу, так як медичні хвороби є вагомою частиною життя. Тут можна виділити дві основні групи хвороб: фізичні та психічні, де фізичні хвороби займають 30 %, а психічні – 29 % від загальної кількості політичних метафор фрейму "хвороба", а також слот "пошкодження організму", що займає 17 %, слот "синдром" – 14 % та слот "симптом хвороби" з відсотковим показником 10 % метафор зазначеного фрейму (див. *табл. 1*).

Таблиця 1

№	Фрейм	Слот	Всього	Разом
1.	"Хвороба"	"Фізичні хвороби"	21 (30 %)	68 (100 %)
		2."Психічні хвороби"	20 (29 %)	
		3."Пошкодження організму"	11 (17 %)	
		4. "Синдром"	9 (14 %)	
		5. "Симптом хвороби"	7 (10 %)	

До слоту "фізичні хвороби" (30 %) як першої складової фрейму "хвороба" відносимо різноманітні види хвороб та застуд людини, також до цього слоту відносимо лихоманку, прокази та статеве безсилля, наприклад:

(1) *Спалах бурштинової лихоманки: на Рівненщині побилися депутати* (Hromadske.ua, 11.11.2022). – У цьому реченні вживається медична метафора "бурштинова лихоманка", що означає різку міграцію значної кількості людей у місцевість, де були виявлені поклади бурштину з метою його видобування та збуту. У наведеному висловленні реалізується значення "Метушливо гарячкова діяльність у якій-небудь галузі" (Словник української мови online, 3.12.2023), що є переносним, асоціативно близьким до первинного: "Інфекційне захворювання людини різної етіології, під час якого періодично то підвищується, то знижується температура тіла; малярія".

Домінантним поняттям тут є медичний термін "лихоманка" у значенні, зафіксованому СУМ-20: "Лихоманка – результат реакції імунної системи на внутрішні подразники. Це можуть бути віруси, бактерії, грибки, наркотики чи інші токсини". (Білодід, Бурячок, Винник, 1973, с. 498).

(2) **Фашизм – не чума, як брехали радянські пропагандисти, а алергічна реакція.** Коли суспільний організм втрачає нормальну імунну реакцію на заподіювану шкоду, він або гине від імунодефіциту, або рано чи пізно реагує фашизмом (Gazeta.ua, 25.11.2022). – У цьому реченні відбувається метафоричне перенесення за медичною тематикою, в якому політичну ідеологію фашизму характеризувано чумою та алергійною реакцією. У первинному значенні "фашизм" означає "політичну течію, що виникла в капіталістичних країнах у період загальної кризи капіталізму й виражає інтереси найбільш реакційних і агресивних сил імперіалістичної буржуазії" (Портал української мови та культури. Словник ua, 9.12. 2023). У контексті речення (2) фашизм асоціюється з таким страшним захворюванням як чума, що у первинному сенсі означає "гостре інфекційне захворювання людини і тварин, що поширюється часто у формі епідемій" (Білодід, Бурячок, Винник, 1971, с. 382), а також з алергічною реакцією. У переносному сенсі "фашизм – не чума, а алергічна реакція" означає неприйняття та неприязне, негативне ставлення до фашизму, та надзвичайно небезпечне, згубне соціальне явище, яке приносить шкоду та руйнує суспільство.

(3) **Віктор Ющенко, який у тяжкому стані (імовірно, після отруєння діоксином) зумів витримати непросту передвиборчу кампанію, Помаранчеву революцію і п'ять років політичної лихоманки** (Портал української мови та культури. Словник ua, 9.12. 2023). – У поданому уривку вживається метафора "політична лихоманка", що поєднує в своєму складі лексеми "політичний", тобто такий, що належить до сфери політики, та медичний термін "лихоманка". Метафоричне перенесення відбувається на основі порівняння, яке представлено медичним терміном "лихоманка", що означає стан організму, який характеризується високою температурою, що є наслідком реакції організму на дію шкідливого агента (Білодід, Бурячок, Винник, 1973, с. 498).

(4) **Путін став прокажений у світовій політиці** (Aspi.com.ua, 24.09.2020). – У цьому прикладі спостерігається вживання медичної метафори "прокажений", що у первинному значенні означає людину, хвору

на проказу. У переносному сенсі метафора позначає людину, від якої всі відвертаються.

До слоту "психічні хвороби" (29 %) як другої складової фрейму "хвороба" (див. *табл. 1*) відносимо різноманітні психологічні розлади: параною, істерією та шизофренією, наприклад:

(5) **Передвиборна істерія в мерії та зовсім не патріотичні амбіції місцевих депутатів** (Hromadske.ua, 11.11.2022). – У відібраному реченні спостерігається вживання медичного терміна "істерія", що в первинному сенсі має значення "функціональне нервово-психічне захворювання, що характеризується підвищеною емоційною збудженістю й супроводжується риданням, сміхом, криком, корчами, а також розладом чутливості, рухомої сфери та ін." (Білодід, Бурячок, Винник, 1971, с. 50). У переносному сенсі метафора "передвиборча істерія" означає хворобливий інтерес у підготовці до виборів, посилене прагнення до перемоги; гарячкову діяльність під час передвиборчих перегонів.

(6) **Політик пояснила "істерію уряду" навколо процесу прийняття бюджету його непрофесіоналізмом. Це абсолютна істерія, яка прикриває нездатність цього уряду і новосформованої більшості в парламенті практично формувати правильну політику**", - зазначила лідер фракції (Gazeta.ua, 25.11.2022). – У поданому прикладі метафора "істерія уряду", що стосується питання роботи уряду. Під "істерією уряду" розуміємо хворобливий процес його роботи, посилене прагнення до якнайшвидшого прийняття бюджету країни. Метафора "абсолютна істерія" характеризує неспроможність уряду ефективно виконувати свою роботу.

(7) **Богомолець: Все те, що я спостерігаю у Раді як лікар, – політична шизофренія** (Pravda.com.ua, 12.05.2023). – У відібраному реченні спостерігається вживання медичного терміна "шизофренія", що в первинному сенсі має значення "тяжке психічне захворювання, яке характеризується стійкими змінами психіки: порушенням зв'язності психічних процесів, зниженням психічної активності та ін." (Білодід, Бурячок, Винник, 1978, с. 450). Слово "шизофренія" буквально означає "розкол", "розщеплення свідомості". Якщо ми говоримо про політичну шизофренію як про метафору, то мається на увазі розкол, який проявляється в політичній сфері. Якщо в медичному просторі буття термін "шизофренія" апелює до розуму людини, то, якщо мається на увазі "політична шизофренія", зауважимо, що мова йде не про людину, а про політичне

керівництво, що може виражатися у втраті раціональності, імпульсивній поведінці, подвійних стандартах, брехливості, невмотивованості і безцільності, аномальному зниженні рівня професійності, результативності та ефективності політичного управління тощо.

Слот "пошкодження організму" (17 %) є третьою складовою фрейму "хвороба" (див. *табл. 1*), до нього відносимо метафори на позначення травм, тілесних пошкоджень, шрамів, ран, наприклад:

(8) *Як зашити шрами на карті держави* (Ів.Ів., 29.12.2022). – Лексема "шрам" у первинному сенсі означає "слід на шкірі від зарубцьованої рани; рубець" (Білодід, Бурячок, Винник, 1970, с. 529). У переносному значенні "шрам" має значення "подібний слід, що залишився на земній поверхні" (Білодід, Бурячок, Винник, 1978, с. 529). Відтак метафора "зашити шрами на карті держави" означає відновити її територіальну цілісність.

(9) *Окупація і незаконна анексія Криму Росією відкрила рани депортації, що відбулася понад 70 років тому* (News. Obozrevatel. com, 19.05.2023). – Лексема "рана" у первинному сенсі має значення "пошкодження тканин тіла або внутрішніх органів людини, тварини чим-небудь" (Білодід, Бурячок, Винник, 1978, с. 447). У переносному сенсі лексема має значення "матеріальна і моральна шкода, заподіяна кому-, чому-небудь". Отже, метафора "відкривати рани депортації" означає торкатися (в розмові) того, що завдає душевного болю, моральних страждань, що є наслідком неприємних спогадів тих подій, що відбулися в минулому.

Наступним є слот "синдром", що сягає 14 % від загальної кількості метафор, які належать до фрейму "хвороба" (див. *табл. 1*), наприклад:

(10) *Усе це станеться в тому разі, якщо нинішні синдроми української політичної еліти ввійдуть у стадію ремісії й перетворяться на хронічну хворобу, не дозволяючи українським регіонам відігравати роль, яку вони покликані відігравати* (Suspilne.media.ua, 10.09.2023). – У поданому прикладі термін "синдром", що походить зі сфери медицини та означає комплекс характерних для певного захворювання симптомів переноситься на політичну сферу. Лексема "синдром" у первинному значенні є "комплексом характерних для певного захворювання симптомів" (Білодід, Бурячок, Винник, 1978, с. 181). У переносному значенні метафора "синдром політичної еліти" означає дії, що притаманні політичній еліті, тобто політичним діячам, що виділяються серед інших своїм суспільним становищем, розумом, здібностями, а також, зазвичай, значними статками.

(11) **Синдром СІЗО**: чому у публічних персон за ґратами вилазить все приховане (Ukrurier.gov.ua, 10.12.2023). – У відібраному реченні також спостерігається вживання медичного терміну "синдром" (Білодід, Бурячок, Винник, 1978, с. 181). У переносному значенні метафора "синдром СІЗО" позначає приховування правди та симуляцію затриманими публічними персонами проявів різноманітних захворювань з метою подальшої госпіталізації.

Слот "симптом хвороби" складає 10 % від загальної кількості метафор, що належать до фрейму "хвороба" (див. табл. 1), наприклад:

(12) **Друзі Януковича чхають на закони та обирають найдорожчі автомобілі** (Wz.lviv.ua, 15.06.2020). – У цьому реченні відбувається метафоричний перенос за медичною тематикою, у якому симптом захворювання переноситься на сферу політичних відносин. Дієслово "чхати" у первинному сенсі означає "мимоволі судорожно видихати повітря носом і ротом, видаючи різкі звуки, шум (при подразненні носоглотки)" (Білодід, Бурячок, Винник, 1978, с. 392). У переносному значенні "чхати на закони" означає "не визнавати кого-, що-небудь, лишати поза увагою кого-, що-небудь, висловлювати байдужість, зневагу до когось, чогось" (Білодід, Бурячок, Винник, 1979, с. 392). Метафора "чхати на закони" позначає зневажати закони та не додержуватися їх.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, до основної метафоричної моделі, що репрезентує концептуальне поле "медицина", належить сфера-джерело "здоров'я людини", у рамках якої виділяється фрейм "хвороба". Політичні метафори фрейма "хвороба" як складової концептуального поля "медицина" зазвичай викликають негативні асоціації у читача, адже вони пов'язані з поганим самопочуттям людини та неприродним функціонуванням соціально-політичних систем.

Метафорична модель, у межах якої соціально-політичне життя країни (у свідомості реципієнтів) позиціонується з погляду його хворобливості, такого, що потребує негайного "медичного" втручання та лікування, власне складається автоматично, до того ж вона відчуває та позиціонує себе як невід'ємну частину цього хворого суспільства. Реципієнтам політичних текстів властиве сприйняття навколишнього світу та дійсності крізь призму власного здоров'я чи, навпаки, хворобливого стану, а відтак, політичній дійсності та країні приписуються хворобливість, зараження, деградація тощо,

тобто стани, що потребують "лікування" задля "одужання" країни та її соціально-політичного життя.

Перспективою дослідження є вивчення та аналізування інших фреймів, які є складовими концептуального поля "медицина" політичної метафори в українській мові, а саме: "лікування", "одужання пацієнта", "пацієнти та персонал медичного закладу", "стан хворого після лікування", "причини та збудники хвороби" та "поширення хвороби".

ДЖЕРЕЛА

1. Андрейченко О.І. Метафоричне вираження концептосфери "політика" в сучасному публіцистичному дискурсі. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Том 24 (63). 2011. С.81–86.
2. Білодід І. К., Бурячок А.А., Винник В.О. Словник української мови: в 11 т. / Ред. кол. Київ: Наук. думка, 1970. Т. 1. 800с.
3. Білодід І. К., Бурячок А.А., Винник В.О. Словник української мови: в 11 т. / Ред. кол. Київ: Наук. думка, 1971. Т. 2. 550 с.
4. Білодід І. К., Бурячок А.А., Винник В.О. Словник української мови: в 11 т. / Ред. кол. Київ: Наук. думка, 1973. Т. 4. 840 с.
5. Білодід І. К., Бурячок А.А., Винник В.О. Словник української мови: в 11 т. / Ред. кол. Київ: Наук. думка, 1978. Т. 9. 916 с.
6. Білодід І. К., Бурячок А.А., Винник В.О. Словник української мови: в 11 т. / Ред. кол. Київ: Наук. думка, 1979. Т. 10. 660 с.
7. Дацишин Х.П. Метафора в українському політичному дискурсі (за матеріалами сучасної періодики): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.08. Львів, 2005. 18 с.
8. Жаботинська С.А. Концептуальний аналіз: типі фреймів. Вісник Черкаського ун-ту. Серія: Філологічні науки. Вип.11. Черкаси, 1999. С. 3–20.
9. Коляденко О.О. Термін фрейм у лінгвістиці. Термінологічний вісник. 2013. Вип. 2(1). Київ. С. 139-144. Чадюк О. М. Метафора у сфері сучасної української політичної комунікації: дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2005. 230 с.
10. Мельник С. М., Назаренко О. М., Сікорська В. Ю. Мовна репрезентація концепту "війна" в сучасному українському медіадискурсі. *Philological education and science: transformation and modern development vectors. Collective monograph.* Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. С. 446 – 467.
11. Чадюк О.М. Метафора у сфері сучасної української політичної комунікації: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук. К., 2005. 22 с.
12. Чорна О.О. Особливості функціонування метафори в політичному дискурсі сучасної публіцистики. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. № 9. 2013. С. 637–643.
13. Cienki A. The Application of Conceptual Metaphor Theory to Political Discourse: Methodological Questions and Some Possible Solutions. In *Political Language and Metaphor*, edited by T. Carver and J. Pikalo, New York: Routledge. 2008. P. 241–56.

14. Cimen S.S. Using Conceptual Metaphors in Teaching Idioms in a Foreign Language Context. Sevki Kömür, Seyda Selen Cimen. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Vol. 23. 2009. P. 205–222.
15. Fillmore C. J., Baker C. A Frames Approach to Semantic Analysis. The Oxford Handbook of Linguistic Analysis. B. Heine, H. Narrog (Eds.). Oxford: Oxford Un-ty Press, 2010. P. 313–340.
16. Hayes, P. J. The logic of frames. In D. Metzger, Ed., *Frame Conceptions and Text Understanding*. Berlin: deGruyter, 1980. pp. 46-61.
17. Musolff A. Metaphor scenarios in public discourse. *Metaphor and Symbol*, 2006. 21(1). P. 23–38.
18. Lakoff G. *Metaphors We Live By*. London: The University of Chicago Press, 1980. 242 p.
19. Santa Ana O. *Brown Tide Rising: Metaphors of Latinos in Contemporary American Public Discourse*. Austin, 2002. 424 p.
20. Teun A. van Dijk *Macrostructures An Interdisciplinary Study of Global Structures in Discourse, Interaction, and Cognition*. London. Routledge. 1980. 332p.
21. Wei J.M. *The Pragmatics of Metaphor in Taiwanese Politics. Virtual Missiles Metaphors and Allusions in Taiwanese Political Campaigns*. United States: Lexington Books. 2001. Vol.7(2), P. 21-26.
22. Zinken J. Ideological imagination: Intertextual and correlational metaphors in political discourse. *Discourse & Society*. 2003. No.14. P. 507–523.

ЕЛЕКТРОННІ ДЖЕРЕЛА

23. Словник української мови online, from <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=47635&page=502>
24. Портал української мови та культури. Словник ua, from <https://slovnuk.ua/index.php?swrd>
25. Hromadske.ua, 2022, from <https://hromadske.ua/posts/nelehalnii-vidobutok-burshtina-rivnenshina>
26. Gazeta.ua, 2022, from <https://m.gazeta.ua/blog/48924/tramp-hoche-zdati-svit-putinovi>
27. Pravda, 2023, from <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2010/10/20/549/>
28. Ib.ua, 2022, from <https://lb.ua/news/2020/12/09/472541.html>
29. News. Obozrevatel. com, 2023, from <https://news.obozrevatel.com/ukr/politics/35092-golosi-deputativ-za-byudzhet-yatsenyuka-skupovuvali-po-10-mln-dolariv-timoshenko/amp.html>
30. Suspilne.media, 2023, from <https://suspilne.media/552825-sizofrenia-so-ce-za-hvoroba-akvona-vinikae-ta-aki-ii-simptomi-rozpovidae-likarka-psihiatr/>
31. Ukurier.gov.ua, 2023, from <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yak-zashiti-shrami-na-karti-derzhavi/>
32. Wz.lviv.ua, 2023, from <https://wz.lviv.ua/ukraine/171469-sohodni-den-pamiati-zhertv-henotsydu-krymskotatarskoho-narodu>
33. Zn.ua, 2023, from https://zn.ua/ukr/politics_archive/.html
34. Kyiv-heritage.com, 2023, from <http://kyiv-heritage.com/sites/default/files>
35. Bukinfo.ccom.ua, 2023, from <https://bukinfo.com.ua/show/news?lid=28480>
36. Aspi.com.ua, 2021, from <https://aspi.com.ua/news/politika/>
37. Zaxid.net, 2023, from https://zaxid.net/chi_bude_narkoz_109888133

REFERENCES

1. Andreichenko O.I. Metaforychne vyrazhennia kontseptosfery "polityka" v suchasnomu publitsystychnomu dyskursi. Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V.I. Vernadskoho. Ser. Filolohiia. Sotsialni komunikatsii. 2011. Tom 24 (63). № 4. Chast 2. (in Ukrainian).
1. Bilodid I. K., Buriachok A.A., Vynnyk V.O. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. / Red. kol. Kyiv: Nauk. dumka, 1970. (in Ukrainian).
2. Bilodid I. K., Buriachok A.A., Vynnyk V.O. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. / Red. kol. Kyiv: Nauk. dumka, 1971. (in Ukrainian).
3. Bilodid I. K., Buriachok A.A., Vynnyk V.O. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. / Red. kol. Kyiv: Nauk. dumka, 1973. (in Ukrainian).
4. Bilodid I. K., Buriachok A.A., Vynnyk V.O. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. / Red. kol. Kyiv: Nauk. dumka, 1978. (in Ukrainian).
5. Bilodid I. K., Buriachok A.A., Vynnyk V.O. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. / Red. kol. Kyiv: Nauk. dumka, 1979. (in Ukrainian).
6. Datsyshyn Kh. P. Metafora v ukrainskomu politychnomu dyskursi (za materialamy suchasnoi perodyky) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk : 10.01.08. Lviv, 2005. (in Ukrainian).
7. Zhabotynska S.A. Kontseptualnyi analiz: typi freimiv. Visnyk Cherkaskoho un-tu. Seriia: Filolohichni nauky. Vyp.11. Cherkasy, 1999. S. 3–20. (in Ukrainian).
8. Koliadenko O.O. Termin freim u lnhvistytsi. Terminolohichni visnyk. 2013. Vyp. 2(1). Kyiv. S. 139-144. Chadiuk O. M Metafora u sferi suchasnoi ukrainskoi politychnoi komunikatsii: dys. na zdobuttia nauk. stup. kand. filol. nauk : 10.02.01. Kyiv, 2005. 230 s. (in Ukrainian).
9. Melnyk S. M., Nazarenko O. M., Sikorska V. Yu. Movna reprezentatsiia kontseptu "viina" v suchasnomu ukrainskomu mediadyskursi. Philological education and science: transformation and modern development vectors. Collective monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. (in Ukrainian).
10. Chadiuk O.M. Metafora u sferi suchasnoi ukrainskoi politychnoi komunikatsii: dys. na zdobuttia kand. filol. nauk : 10.02.01. Kyiv, 2005. 22 s. (in Ukrainian).
11. Chorna O.O. Osoblyvosti funktsionuvannia metafory v politychnomu dyskursi suchasnoi publitsystyky. Filolohichni studii. Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. № 9. 2013. S. 637–643. (in Ukrainian).
12. Cienki A. The Application of Conceptual Metaphor Theory to Political Discourse: Methodological Questions and Some Possible Solutions. In Political Language and Metaphor, edited by T. Carver and J. Pikalo, New York: Routledge. 2008. P. 241–56.
13. Cimen S.S. Using Conceptual Metaphors in Teaching Idioms in a Foreign Language Context. Sevki Kömür, Seyda Selen Cimen. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Vol. 23. 2009. P. 205–222.
14. Fillmore C. J., Baker C. A Frames Approach to Semantic Analysis. The Oxford Handbook of Linguistic Analysis. B. Heine, H. Narrog (Eds.). Oxford: Oxford Un-ty Press, 2010. P. 313–340.
15. Hayes, P. J. The logic of frames. In D. Metzger, Ed., Frame Conceptions and Text Understanding. Berlin: deGruyter, 1980. pp. 46-61.
16. Musolff A. Metaphor scenarios in public discourse. Metaphor and Symbol, 2006. 21(1). P. 23–38.
17. Lakoff G. Metaphors We Live By. London: The University of Chicago Press, 1980. 242 p.

18. Santa Ana O. *Brown Tide Rising: Metaphors of Latinos in Contemporary American Public Discourse*. Austin, 2002. 424 p.
19. Teun A. van Dijk *Macrostructures An Interdisciplinary Study of Global Structures in Discourse, Interaction, and Cognition*. London. Routledge. 1980. 332p.
20. Wei J.M. *The Pragmatics of Metaphor in Taiwanese Politics. Virtual Missiles Metaphors and Allusions in Taiwanese Political Campaigns*. United States: Lexington Books. 2001. Vol.7(2), P. 21-26.
21. Zinken J. *Ideological imagination: Intertextual and correlational metaphors in political discourse*. *Discourse & Society*. 2003. No.14. P. 507–523.

ELECTRONIC SOURCES

23. Slovník ukraïnskoi movy online, from <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=47635&page=502>
24. Portal ukraïnskoi movy ta kultury. Slovník ua, from <https://slovník.ua/index.php?swrd>
25. Hromadske.ua, 2022, from <https://hromadske.ua/posts/nelehalnii-vidobutok-burshtina-rivnenshina>
26. Gazeta.ua, 2022, from <https://m.gazeta.ua/blog/48924/tramp-hoche-zdati-svit-putinovi>
27. Pravda, 2023, from <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2010/10/20/549/>
28. Ib.ua, 2022, from <https://lb.ua/news/2020/12/09/472541.html>
29. News. Obozrevatel. com, 2023, from <https://news.obozrevatel.com/ukr/politics/35092-golosi-deputativ-za-byudzhnet-yatsenyuka-skupovuvali-po-10-mln-dolariv-timoshenko/amp.html>
30. Suspilne.media, 2023, from <https://suspilne.media/552825-sizofrenia-so-ce-za-hvoroba-ak-vona-vinikae-ta-aki-ii-simptomi-rozpovidae-likarka-psihiatr/>
31. Ukurier.gov.ua, 2023, from <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yak-zashiti-shrami-na-karti-derzhavi/>
32. Wz.lviv.ua, 2023, from <https://wz.lviv.ua/ukraine/171469-sohodni-den-pamiati-zhertv-henotsydu-krymskotatarskoho-narodu>
33. Zn.ua, 2023, from https://zn.ua/ukr/politics_archive/.html
34. Kyiv-heritage.com, 2023, from <http://kyiv-heritage.com/sites/default/files>
35. Bukinfo.ccom.ua, 2023, from <https://bukinfo.com.ua/show/news?lid=28480>
36. Aspi.com.ua, 2021, from <https://aspi.com.ua/news/politika/>
37. Zaxid.net, 2023, from https://zaxid.net/chi_bude_narkoz_109888133

Дата надходження статті до редакції: 13.03.2024

Прийнято до друку 9.04.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.227>
UDC 81'1 : 811.113+ 81'37

SEMANTIC FIELD "CATASPROPHE" IN ALTERNATIVE WORLDVIEWS: A QUANTITATIVE DIMENSION

Kolesnyk O.S.

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1618-3804>
o.kolesnyk@kubg.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

The paper addresses language units that constitute semantic space "catastrophe" within alternative English-mediated worldviews. Designation units synonymic or contextually related to catastrophe / disaster, were chosen from the Web 2021 (enTenTen21) corpus suggested by the Sketch Engine and from the custom corpus of present-day rock lyrics processed via the Ant.Conc 3.5.8 tools. The content of the respective concept is considered through the prism of a logical model that addresses an entropic irrevocable transformation of an open system. The paper focuses on the comparative analysis of the space's composition in two worldview variants. The structure of the semantic space is identified as a field, i.e. a dynamic volumetric continuum that sports multi-level organization as well as each level's zonal segmentation. Special attention is paid to functional-semantic and semiotic properties of the space-field's components. The article employs an interdisciplinary approach that encompasses the myth-oriented semiosis theory and broad inter-systemic analogies ("M-logic").

Key words: system, alternative world, semantic space, corpus, myth

Колесник О.С. Семантичне поле "КАТАСТРОФА" у картинах альтернативних світів: квантитативний вимір

Стаття розглядає мовні одиниці, які складають семантичний простір "катастрофа" у структурі альтернативних картин світів, актуалізованих засобами англійської мови. Номінативні одиниці, синонімічні або контекстуально пов'язані з "катастрофою", були відібрані з корпусу Web 2021 (enTenTen21), запропонованого Sketch Engine, та з користувацького корпусу сучасних рок-пісень, оброблених за допомогою інструментів Ant.Conc 3.5.8. Зміст відповідного поняття розглядається крізь призму логічної моделі, яка стосується ентропійної безповоротної трансформації відкритої системи, що призводить до її зламу. У статті здійснено порівняльний аналіз композиції простору у двох варіантах картини світу. Структура семантичного простору ідентифікується як поле, тобто динамічний об'ємний континуум, який має багаторівневу організацію, а також зональну сегментацію кожного рівня. Особливу увагу приділено функціонально-семантичним і семіотичним властивостям компонентів простору-

поля. У статті використано міждисциплінарний підхід, який охоплює міфоорієнтовану теорію семіозису та широкі міжсистемні аналогії ("М-логіка").

***Ключові слова:** система, альтернативний світ, семантичний простір, корпус, міф*

1. Introduction. Current "informational age" of the historically known civilization is marked by a profusion of intentionally construed (verbally, digitally, graphically etc.) "alternative realities" that reflect the configuration and transformations of the allegedly "primary" "real" world. Alternative worlds are construed on the basis of inchoative axiomatic "secondary mythology". The content of their constituents (conceptual and respective coreferential semantic spaces) undergoes transformational fluctuations. These are impacted by both contextual informational inputs from the "primary reality" and the internal signals from the internal "operational system" encompassing the said irrational informational quanta outlining the "default configuration" of a world (Kolesnyk, 2021).

As our firsthand experience suggests, diverse developments of variable states of affairs demonstrate the tendency towards crises that occur at all levels of systemic interactions. The projected outcome of this tendency is often identified as "the sixth extinction" (Cowiell, 2022; Bartlett, 2019; Kolbert, 2015). These crises, caused by sets of obvious, obscure or taboo-like reasons often escalate to a degree that is described as "catastrophic". In this research we identify a scenario-like sequence of rapid transformations that contribute to a system's entropy exceeding critical values resulting in the system's irrevocable breakdown as a catastrophic event (CE). CEs occurring in the "primary reality" are projected onto the verbally created alternative worlds thus providing a "stereoscopic" conceptualized image of CATASTROPHE / DISASTER. Conceptualized human experience of CEs manifests through semantics of respective designation units connected within an "energy-information space" (semantic space) of a semiosphere

We address semantic peculiarities of English representations of the CATASTROPHE / DISASTER concept in the corpus of English web-discourse as constituents of a "globalized worldview" and compare them against those found in a custom corpus of modern rock-lyrics representing a pop-cultural alternative worldview.

2. Methodology.

The content of the semantic space "CATASTROPHE" is reconstructed via quantitative analysis of two corpora (Laurence, 2017; Mizin, 2023). Elements of highest frequency registered in each corpus are analyzed in terms of their functional-semantic and semiotic characteristics. Further synthetic interdisciplinary interpretations are carried out within the frame-work of the myth-oriented semiosis theory and the "M-logic" that employs broad inter-systemic analogies (Capra, 1996; Bertalanffy, 1968). The semantic space's architecture is thus modeled on the basis of traditional understanding of a "field" which is expanded in terms of universal "sub-system VS system VS over-system" correlation as well as the logic of qualitative relations between the levels of an open system.

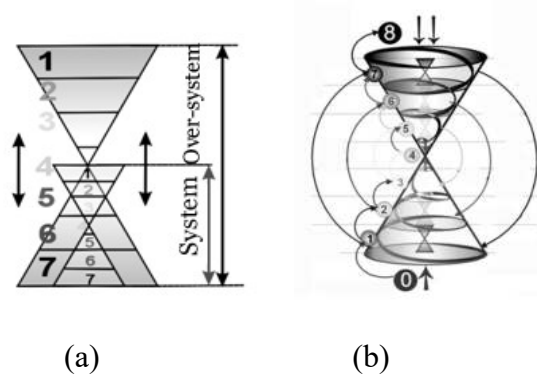

Figure 1. Open system's structure: (a) Hierarchy and fractal isomorphism; (b) Logic of the hierarchical plane's organization

The open system's fractal isomorphism (*Figure 1a*) is complemented by the logic of system's 7 basic structural levels' interactions. The latter are primarily direct causative-determinative, symmetric-determinative, and complementary (*Figure 1b*).

The content of each level was consequently interpreted as a space-like construal of the field nature, encompassing nuclear, medial and peripheral zones as well as a variety of loose projected associations identified as the field's "halo".

3. Discussion.

3.1. Logical and typological characteristics

Considering the suggested definition of a CE, we introduce the following logical representation of a catastrophic transformation of an open system (See *Figure 2*):

- (1) in WV (M/R)
- (2) SYS |aⁿ, bⁿ, cⁿ, dⁿ|
- (3) if Δε
- (4) trans SYS |a^{Δn}, b^{Δn}, c^{Δn}, d^{Δn}|
- (5) if a^{Δn} = 0 then
- (6) SYS $\lim \rightarrow 0$
- (7) if b^{Δn} = 0 then (6)
- (8) if c^{Δn} → cⁿ⁻¹ then
- (9) SYS → SYS^{-Cn} / -SYS^{Cn} or (6)
- (10) if d^{Δn} → dⁿ⁻¹ or d^{Δn} = 0 then
- (11) SYS → SYS^{-Dn} / -SYS^{Dn} or (6)
- (12) WV (M/R) → WV (M/R) |trans SYS |a^{Δn}, b^{Δn}, c^{Δn}, d^{Δn}||

Figure 2. Logical representation of a catastrophic event

This notation reads: (1) in a real (R) or mythic (M) world or a worldview (WV); (2) there exists a system (SYS) that possesses ontological (a), functional (b), axiological (c) and temporal-locative (d) features manifested to a degree (n) in diverse contexts; (3) if impacted by an energy-informational impulse (Δε); (4) the system's basic features transform qualitatively and quantitatively to a degree (Δn); (5) if a crucial ontological feature defining the system's nature is erased; (6) the system ceases to exist; (7) if a fundamental functional feature necessary for the system's sustainability is erased the system ceases to exist (6); (8) if an ascribed axiological quality transforms along the negative vector i.e. loses its value (cⁿ⁻¹); (9) the system may acquire a strong negative marking (SYS^{-Cn}) or undergo a fundamental negative inversion into (-SYS^{Cn}) thus eventually losing its functionality or ceasing to exist as in (6); (10) if a structural element of the system degrades (dⁿ⁻¹) or disappears (d^{Δn} = 0); (11) the system may acquire a strong negative marking (SYS^{-Dn}) i.e. “damaged”, undergo a fundamental negative inversion into (-SYS^{Dn}) i.e. become “decomposed” or cease to exist as in (6); (12) the general configuration of the world / worldview becomes altered under the influence of the transformation of the said system.

For example, within a discourse sample “...to emerge from a disastrous civil war and economic catastrophe to become relatively peaceful, prosperous and stable...” (Entry 9 in the corpus, See Figure 3.) there are two designations of CEs in close proximity.

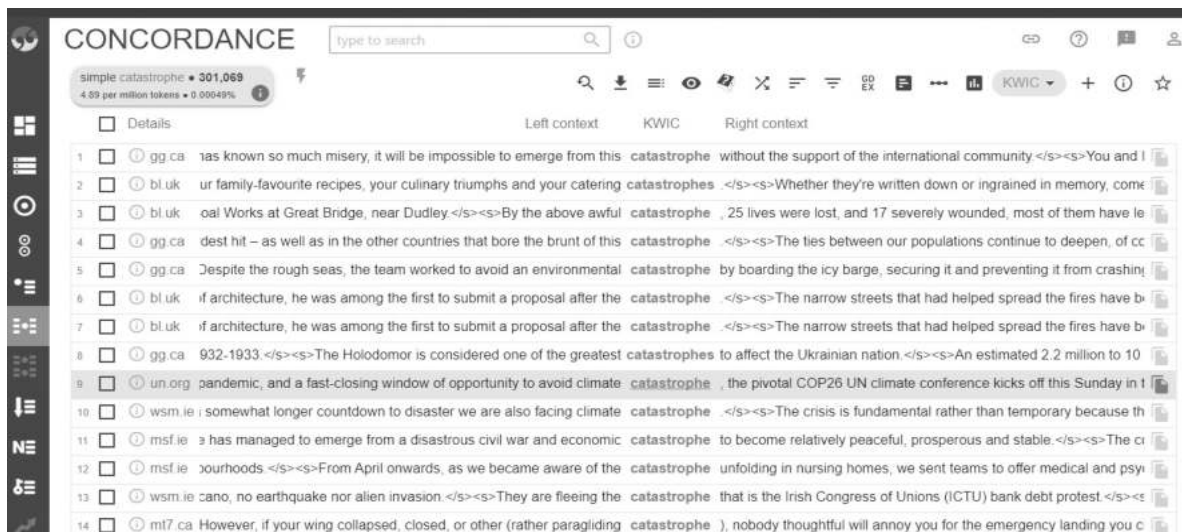

Figure 3. "Catastrophe" concordance in the Web 2021 (enTenTen21) corpus

The nominal phrase “*disastrous civil war*” contains a qualifying descriptor, derivative from “disaster” which implies that a social system has been impacted by $\Delta\varepsilon$ that triggers its components’ hostile interaction caused by $[\text{if } c^{\Delta n} \rightarrow c^{n-1}]$ and has lost a certain number of its constituents – living beings $[x | a^{\Delta n}, b^{\Delta n}, c^{\Delta n}, d^{\Delta n}|_n]$ and inanimate objects $[y | a^{\Delta n}, b^{\Delta n}, c^{\Delta n}, d^{\Delta n}|_n]$ – thus approaching the state when $[\text{SYS}^{-\Delta n}] \rightarrow [\text{SYS}_{\text{lim} \rightarrow 0}]$ or $[\text{SYS}^{-Bn}] \rightarrow [\text{SYS}_{\text{lim} \rightarrow 0}]$ i.e. the system has lost its natural configuration and cannot function properly. The volume of elements’ loss may approach or even cross the critical value, then the scenario $[\text{SYS} \rightarrow \text{SYS}^{-Dn} / -\text{SYS}^{Dn}] \rightarrow [\text{SYS}_{\text{lim} \rightarrow 0}]$ unfolds, i.e. the system disintegrates.

The nuclear nominal component of the phrase *economic catastrophe* is the assertive designator that specifies the state of affairs within a certain sphere of the system’s functioning $[\text{SYS}^{-Bn}] \rightarrow [\text{SYS}_{\text{lim} \rightarrow 0}]$ i.e. the crash of adequate patterns of resource exchange and the loss of the system’s sustainability.

Following the principle of embodied cognition, we consider CEs and their verbal representations from the human vantage point. The types of catastrophic developments are identified in regard to the hierarchical structure of an open system (Figure 1).

The example above may thus be provided with additional interpretation: $\Delta\varepsilon$ impacts the system at level 6 resulting in the transformation $[\text{if } c^{\Delta n} \rightarrow c^{n-1}]$. This transformation provides contrary orientation vectors to the conflicting subsystems (social groups) at level 5 and simultaneously creates a general unfavorable

“atmosphere” in the system’s inner space, i.e. individual and collective unbalanced emotional states at level 2 that tend to overrun system’s functional routines and adaptive mechanisms. Re-oriented and imbalanced subsystems attempt to adapt to the altered states of affairs logically at level 3 though the excessive impact of the (level 2 - level 6) entropy stimulates their aggressive stance projected back onto the level 5 of interactions. As a result of this escalation the system “implodes” at level 4, as its structural units sustain irrevocable damage while the final outcome may occur along the bifurcation projected at level 7: the system either ceases to exist or undergoes fundamental restructuring that allows it to acquire totally different qualities of “*relatively peaceful, prosperous and stable...*”, as the example suggests.

Therefore, from a human vantage point, CEs unfold as:

1) a system’s decomposition (destruction, annihilation) on the scale from elementary particles, discrete empirically observed objects to astro-physical phenomena. From the anthropocentric standpoint this means the destruction of living or inanimate objects significant for a person, a social group or a people (“Physical” level 1).

2) an emotional disorder when an excessive uncontrolled stream of emotions hinders or overwhelms the functions of other systems of a living being or, contrarily, the lack of emotional manifestations which makes categorization and cognition lopsided, misbalanced and deficient. The emotional disorder itself may appear incurable and thus destructive (Level 2 “Psycho-emotional”).

3) a mental disorder (triggered by a malady, a destructive external impact or the system’s overload) which results into erroneous inferences and false categorization that disrupt the knowledge system, destroy the worldview (basically, the “operational system” of one’s reality) (Level 3 “mental”)

4) entropy of systemic relations within a group / society that leads toward its breakdown, conflicts (up to a civil war), annihilation; (level 4 “Social-adaptive”)

5) breakdown of inter-group relations that leads to large-scale conflicts and the destruction of systems and their components

6) fundamental re-orientation or inversion of axiological “navigational markers” that starts auto-destructive scenarios at lower levels and stimulate the distortions at level 7;

7) a global worldview crisis that leads towards the world’s annihilation or the downfall of a civilization.

3.2 Verbal image of Catastrophe in numbers

CEs may occur at virtually any plane of existence, affect any aspect of the “PERSON” :: “SOCIETY” :: “WORLD” triad and any sphere of human activities. We look into modern English representations of CATASTROPHE / DISASTER within the English Web 2021 (enTenTen21) corpus (total of 52 268 286 493 words) provided by SketchEngine.

The data retrieved from the Web 2021 (enTenTen21) corpus are mapped against those from the custom corpus of rock lyrics created in the span of 1975-2004 (786 documents with 1,732,450 total words and 42,035 unique word forms processed via the Ant.Conc 3.5.8 tools) As the two corpora differ in volume, the obtained data are interpreted in percentage within the volume of the corpora rather than absolute values. The representations of the tokens from the custom corpus are also “filtered” in regard to the “catastrophic” types of the verbalized scenarios while their distribution between the field’s zones is determined by the digits’ rank in the fractions.

Preliminary analysis reveals the following peculiarities of semantic space's CATASTROPHE structure and content. As we treat SPACE a universal mode of material objects' manifestation, we identify its inner dynamic structure as "field". In the context of this research, we consider a “space” a logical construal that demonstrates the features of a “field” (Lehrer, 1974) and expand its architecture by acknowledging volumetric nature defined by the fuzzy nature between the boundaries of its segments, contextually relative multi-centrism, content’s dynamics in hierarchical (“paradigmatic”, causative-complimentary) and synergetic (“syntagmatic”, contextually complimentary) planes. This understanding comprises the classical opposition of the "nucleus" and "periphery", considers the multitude of transitional components filling the "medial zone" and an infinite number of loosely irradiating elements that are responsible for establishing inter-field associations and resonance.

Zonal structure is typical for each level of an open system (Figure 1). While the hierarchic plane reflects the referential quality of the field (arguably, a relatively stable value for a specific culture), the zonal distribution demonstrates volume differences caused by specific foci in interpretation and categorization within sub-cultures, worldviews, discourses etc.

Language units denoting components of the semantic space CATASTROPHE in the Web 2021 (enTenTen21) corpus are inventoried according to the frequency criterion (*Table 1*)

Table 1. Quantitative representations of the semantic space CATASTROPHE

Zones	Frequency
Nucleus	Above 4 million
Medial	2 - 4 million
Periphery	1 - 2 million
halo	under 1 million

The search for contextually motivated synonyms to the noun “catastrophe” yielded 1053447260 instances of word use. The registered language units are distributed in the space-field's zones the following way.

Table 2. Designation units' zonal distribution within the Web 2021 based semantic space

Nuclear zone components (%)		Medial zone components (%)	
health	0,031121045	crisis	0,007649357
kind	0,023851486	beginning	0,007606599
death	0,022267091	peace	0,007568255
risk	0,020117445	threat	0,007483775
war	0,018414608	outcome	0,00747719
news	0,016823769	violence	0,007425258
situation	0,016527318	trend	0,000979043
impact	0,016083558	fear	0,0071484
growth	0,015804737	hope	0,007145882
future	0,014760532	enemy	0,007145882
challenge	0,014597463	conflict	0,007077953
loss	0,01457536	progress	0,007077953
nature	0,013822613	thousand	0,007029111
success	0,013580367	weather	0,007002717
disease	0,013457642	vision	0,006975635
Periphery components (%)		“Halo” components (%)	
kidnapping	0,000381621	failing	0,000189844
apartheid	0,00038006	emigration	0,00018878
misinformation	0,000378767	heroism	0,000187653
dread	0,000374985	ill	0,000184473
avalanche	0,000372693	annihilation	0,000182935
bailout	0,0003719	cover-up	0,000182811
scare	0,000365885	sinking	0,000180616

desperation	0,000365355	sabotage	0,000179336
bliss	0,00036447	blizzard	0,000176294
blindness	0,000364368	shipwreck	0,000173807
incarceration	0,000362436	bloodshed	0,000173352
scarcity	0,000358984	scourge	0,000172676
stupidity	0,000357965	incursion	0,000172481
pitfall	0,000357789	inadequacy	0,000169248
arrogance	0,000357538	stagnation	0,0001692

The nuclear zone represents the “semantic core” of human experience of CEs (Figure 4):

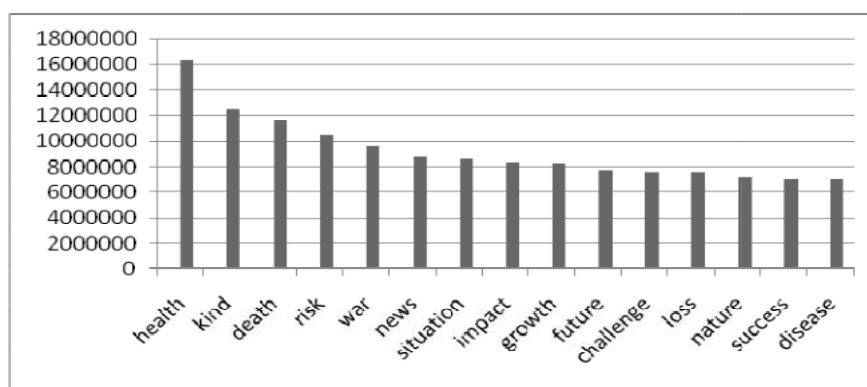

Figure 4. Nuclear zone's content

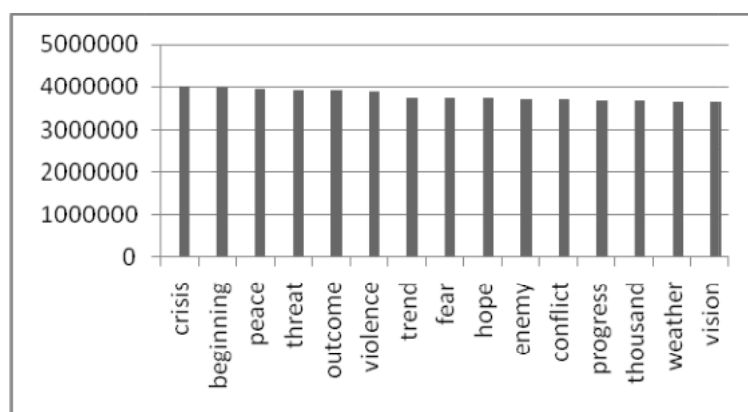
Out of 47 components of the nuclear zone let us consider the top 15 with the highest frequency (the numbers indicate the absolute quantity of each token in use in the corpus and percentage in regard to the general volume of the semantic space):

“*health*” (16266437, 1,54 %) is humans’ primary concern and its demise is catastrophic for a human as the center / creator of their world (worlds / alternative realities); “*kind*” (12466763) as a noun specifies a class of objects prone to enter self-destructive scenarios; as both a qualifying sign or an abstract identifier it refers to either favourable conditions (their loss) or specifies a harmful factor (absence of a benevolent one); “*death*” (11638627) is a direct equivalent for “catastrophe”, potentially applied to human and non-human beings, also the primary outcome of a CE; “*risk*” (10515044) is an allusive index towards a potential catastrophe; “*war*” (9625000) is a direct designation of scenario-type environment for systems’ hostile / destructive interactions causing death hence catastrophe; “*news*” (8793496) is a universal signal of a dramatic change in environment or activity routine that requires extra effort for adjusting or dealing with the consequences of a CE;

“*situation*” (8638546) could be a euphemistic designation of a dangerous and potentially catastrophic scenario; “*impact*” (8406600) is a metonymic index for forces or circumstances that are potentially harmful for a system’s integrity; “*growth*” (8260865) among numerous possibilities may refer to the expansion of any phenomenon that causes the system’s entropy; “*future*” (7715077) alludes to uncertainty and unpredictability of systems’ development and potentially harmful interactions; “*challenge*” (7629844) is yet another euphemism referring to harmful factors and effort required to deal with a potential CE; “*loss*” (7618291) is a metonymic index referring to a transition (loss of components, functionality, connections etc.) that marks a system’s catastrophic transformation; “*nature*” (7224843) is an allusive designator of a “contrarily configured” space, a potential source of a harmful impact, thus implying the unnatural essence of the systems suffering this catastrophic impact; the respective homonymic unit may refer to the essential features of a system that undergoes catastrophic developments; “*success*” (7098225) marks a variety of sub-scenarios’ results that correlate with systems’ attempts to overcome the negative consequences of a harmful impact; “*disease*” (7034079) is a direct designation of an event that is most likely to have catastrophic (destructive) consequences or a synonym to “catastrophe” in regard to humans as bio-systems. These units denote variants of a CE, its causes, aspects and dynamics.

The top 15 representatives of the medial space (the total of 99 tokens), containing "strong implications" and causative inferences from the content of the nuclear zone are as follows (See *Figure 5*).

Figure 5. Medial zone's content

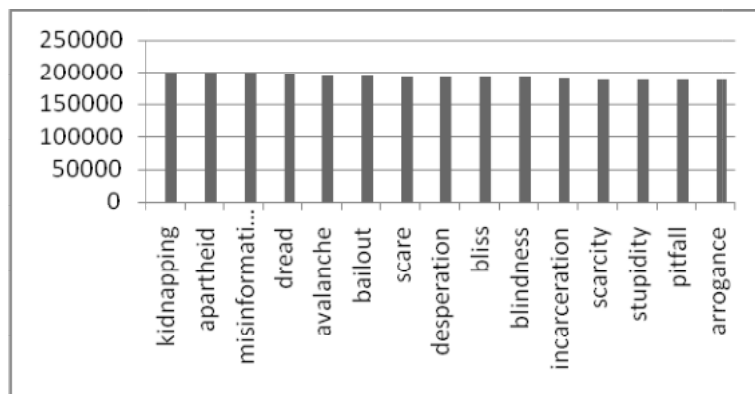
Respective designation units demonstrate the following semantic and functional features:

“*crisis*” (3998188) is an allusive index to a systems’ uncontrolled, entropic or dysfunctional state that is likely to become catastrophic; “*beginning*” (3975839) could be both a direct designation of a catastrophic scenario under way or an allusion to a new scenario that bears a shade of uncertainty and potential danger; “*peace*” (3955797) is a synonymic designation of “a loss” or a desired state of affairs; “*threat*” (3911641) refers to expectations of a harmful impact; “*outcome*” (3908199) is a typical marker of catastrophe’s consequences and an index for a system’s further development; “*violence*” (3881055) could be both an attributive and causative descriptor of a catastrophic scenario; “*trend*” (3740638) may be identified as an “operator-type” designation referring to analytic interpretations of catastrophe; “*fear*” (3736346) is a designation of universal emotional state caused by either expectations of catastrophe or direct experience; “*hope*” (3735030) is a dialectic complement to fear, connected to virtually any component of the space, designating either irrational expectation of avoiding the worst scenario or coping with the scenario’s outcome; “*enemy*” (3712956) is a direct designator of a contrarily configured system causing a catastrophe or inflicting critical damage; “*conflict*” (3699525) denotes the universal and primary type of relations between systems of contrary etiology and configuration, a certain inner factor responsible for systems’ possible catastrophic transformation; “*progress*” (3673996) denotes various catastrophic developments as well as results of dealing with their consequences; “*thousand*” (3660200) is a numeric-type operator used in descriptors of large-scale CEs; “*weather*” (3646045) is a metonymic designation of natural forces that harm anthrop systems; “*vision*” (3632464) refers to irrational, prognostic or analytic interpretations of potentially catastrophic events and their outcome. The units above denote various aspects and specific causes of a catastrophic event. They also designate typical emotional reactions to a catastrophe and its interpretations in different discourses.

The boundaries between the said conventional zones of the semantic space appear rather fuzzy. For instance, tokens “*crisis*” (3998188) or “*threat*” (3911641) are very close to fitting the nuclear zone strictly in quantitative sense. Both may easily enter the nuclear zone if the bulk of discourses addressing crises and their catastrophic consequences should grow. It appears that the token “*disaster*” (2122254 cases) which is semantically closest to the “*catastrophe*” is allocated it in the middle of the medial zone of the semantic space. It might be reasonable to assume that both “*catastrophe*” and “*disaster*” imply definite “finality” and “utmost degree” of a designated fact / notion. Therefore these words

are avoided and substituted by euphemistic designations or phrasal descriptors that provide logical “rationalizations” of a CE.

The top 15 language signs allocated in the space’s periphery (out of 169 tokens) referring to optional inferences connected to the primary "axiom" of a CE are the following (*Figure 6*)

Figure 6. Peripheral zone's content

They refer to a number of phenomena or processes indirectly related to a CE or interpreted as “catastrophic” from a specific vantage point: “*kidnapping*” (199467) denotes a dangerous, life-threatening and likely harmful scenario; “*apartheid*” (198651) refers to a social model allegedly marked by human rights’ violations, racism and disrespect for the values traditionally claimed to be the basis of the present-day civilization or to the economic collapse that followed the abolishment of the said system in South Africa; “*misinformati...*” (197975) may refer to a wide variety of phenomena that lead to a catastrophe, hinder dealing with its consequences or create a manipulative informational simulacrum in the media; “*dread*” (195998) indicates an emotional reaction to a possible / occurring catastrophe; “*avalanche*” (194800) as a direct designation denotes an inescapable, intense and random natural phenomenon with destructive consequences or functions as a metaphoric qualitative quantifier; “*bailout*” (194386) refers to a positive (improbable, miracle-like) outcome or an escape from a catastrophic event; “*scare*” (191242) and “*desperation*” (190965) designate negative emotional reactions to a CE; bliss (190502) on the other hand, refers to a strong positive emotion caused, most likely by a *bailout*; “*blindness*” (190449), “*stupidity*” (187102) and “*arrogance*” (186879) refer to human properties that lead to a catastrophe, aggravate one or prevent the “situation” from being fixed; “*incarceration*” (189439) refers to the loss of freedom as an individual

catastrophe; “*scarcity*” (187635) could be a quantifier with a wide range of application – from the lack of wisdom to predict / avert a catastrophe to the lack of resources to deal with the consequences; “*pitfall*” (187010) marks any random subscenario that occurs along the major CE, a factor of chaos.

Eventually, 685 units are allocated in the field’s rather spacious “halo” and are connected with “catastrophe” via loose dynamic associations. The top 15 most frequently occurring units are:

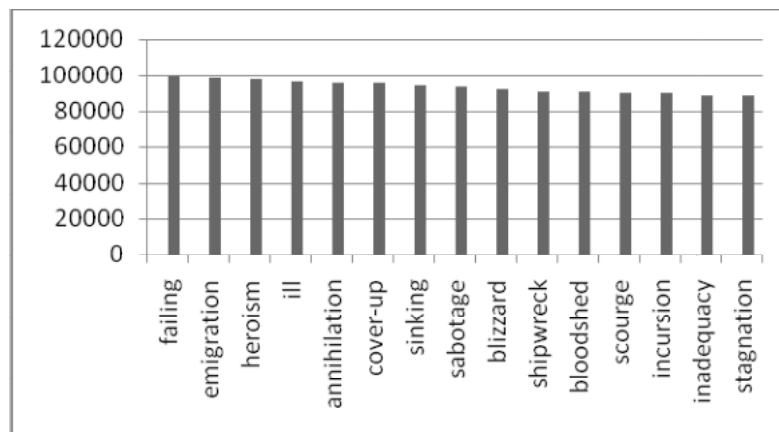

Figure 7. "Halo" zone's content

For instance, “*failing*” (99228) refers to any system’s malfunctioning and irreparable loss of integrity; “*emigration*” (98672) denotes a socially significant consequence of a CE; “*heroism*” (98083) stands for “outstanding effort and sacrifice” necessary for dealing with a CE and most likely determined by a number of notions like “blindness”, “arrogance” and “stupidity” that prevented adequate prognosis and prophylactic actions thus requiring heroism and sacrifice (the same interpretation applies to “*martyrdom*” (87420), one position away from the top 15 tokens); “*ill*” (96421) is a metaphoric marker for any system’s malfunctioning; “*annihilation*” (95617) is yet another designation of CE’s destructive consequences implying the totality and irreparable nature of damage; “*cover-up*” (95552) alludes to improper activities meant to hide the volume of damage or keep the names of those responsible for a wrong prognosis, causing a CE or ineffective dealing with its consequences; “*sinking*” (94405) denotes an outcome of a CE of any nature involving water or functions as a metaphoric synonym to “failing”; “*sabotage*” (93736) alludes to fundamentally hostile and competitive relations between professional groups, social groups or nations that manifest in deliberate destructive actions against each other; “*blizzard*” (92146) is a natural phenomenon

typically causing damage; “*shipwreck*” (90846) denotes a specific CE; “*bloodshed*” (90608) provides a metonymic hyper-reference to “*war*” and “*enemy*”; “*incursion*” (90153) is a synecdoche-type synonym to “*war*”; “*scourge*” (90255) denotes a primary factor causing a CE, correlates with “*annihilation*” and may refer to the consequences of a CE of any nature; “*inadequacy*” (88463) is a meliorated euphemistic designation of the above mentioned “*blindness*”, “*arrogance*” and “*stupidity*” related to a CE; “*stagnation*” (88438) alludes to a system’s loss of sustainability that most likely results in its failure.

Imaging the inner structure of the semantic space CATASPROPHE employs the classic idea of the “field” (quantitative dimension) mapped against the hierarchic model of an open system (qualitative dimension) (Figure 1, “taken apart” in causatively symmetric pairs with the levels’ proportions retained). The model allows distributing the tokens found in the corpus at respective levels of the open system. While the tokens are allocated in the zones and levels where they occur naturally, we use the notation */name/* for representations of the same tokens at respective symmetric levels (implying that in a specific discourse these may be represented by complex verbal signs, euphemisms or implicit “semantic echoes”). Units allocated at level 4 (which itself is a fractal-like “assembly point” for the system’s possible configurations) may have projections at any level and therefore are placed solely at this level of the model and are not provided with any “symmetric” notations.

The following sets of figures demonstrate distribution of the verbalized concept’s semantic features within the volumetric semantic spece-field. The opposition of Level 7 VS Level 1 (*Figure 8*) addresses the “cause (program)” VS “result (resources)” correlation; the opposition of Level 6 VS Level 2 (*Figure 9*) highlights the “navigational orientation” VS “contextual intake-and-feedback” correlation; the opposition of Level 5 VS Level 3 (*Figure 10*) features the “intersystemic dynamics” VS “internal systemic processing” correlation; the “assembling focus” of Level 4 (*Figure 11*) highlights possible social-contextual noematic profiles and implicatures.

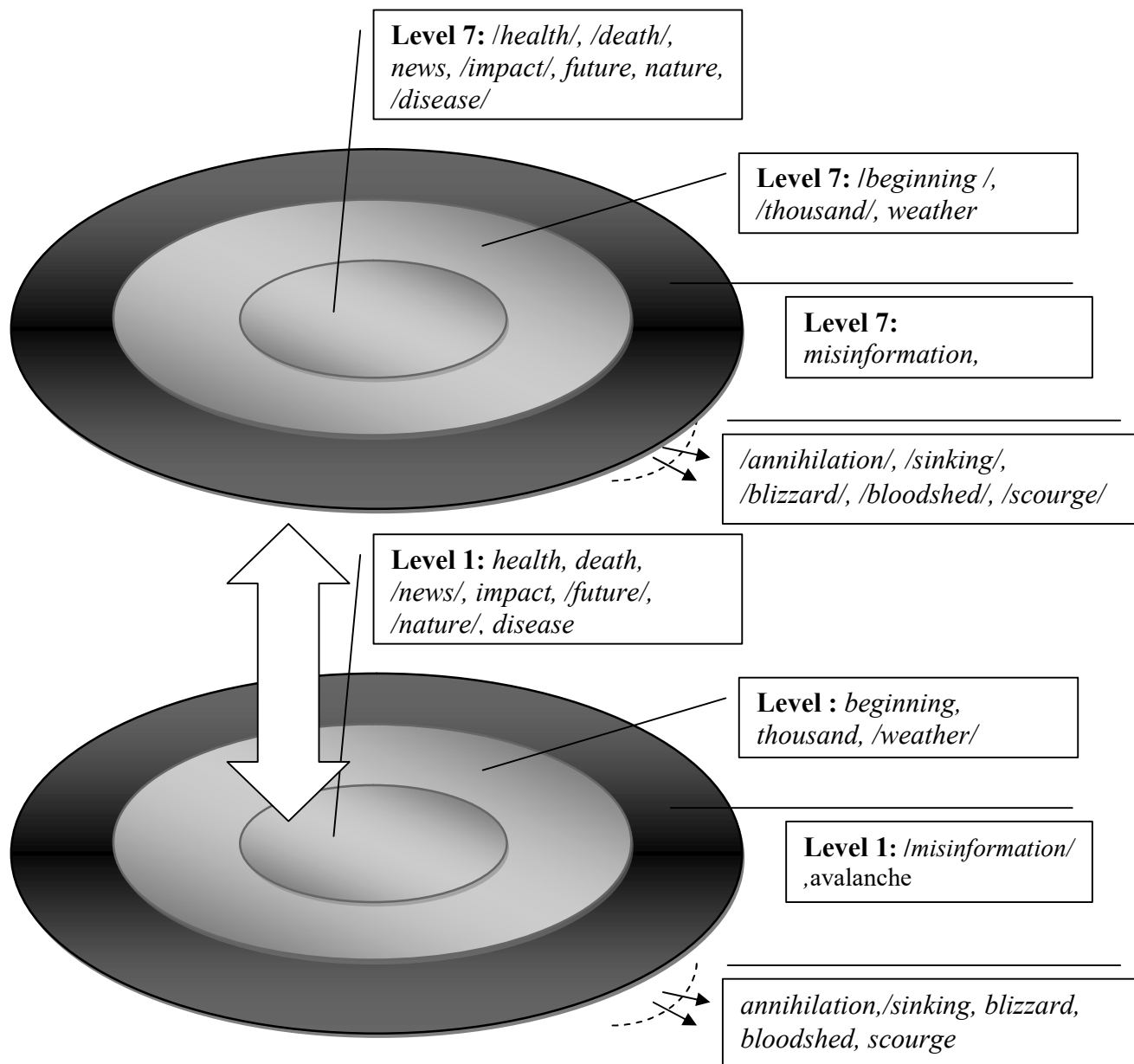

Figure 8. Semantic features' systemic distribution at the level 7 :: level 1 plane

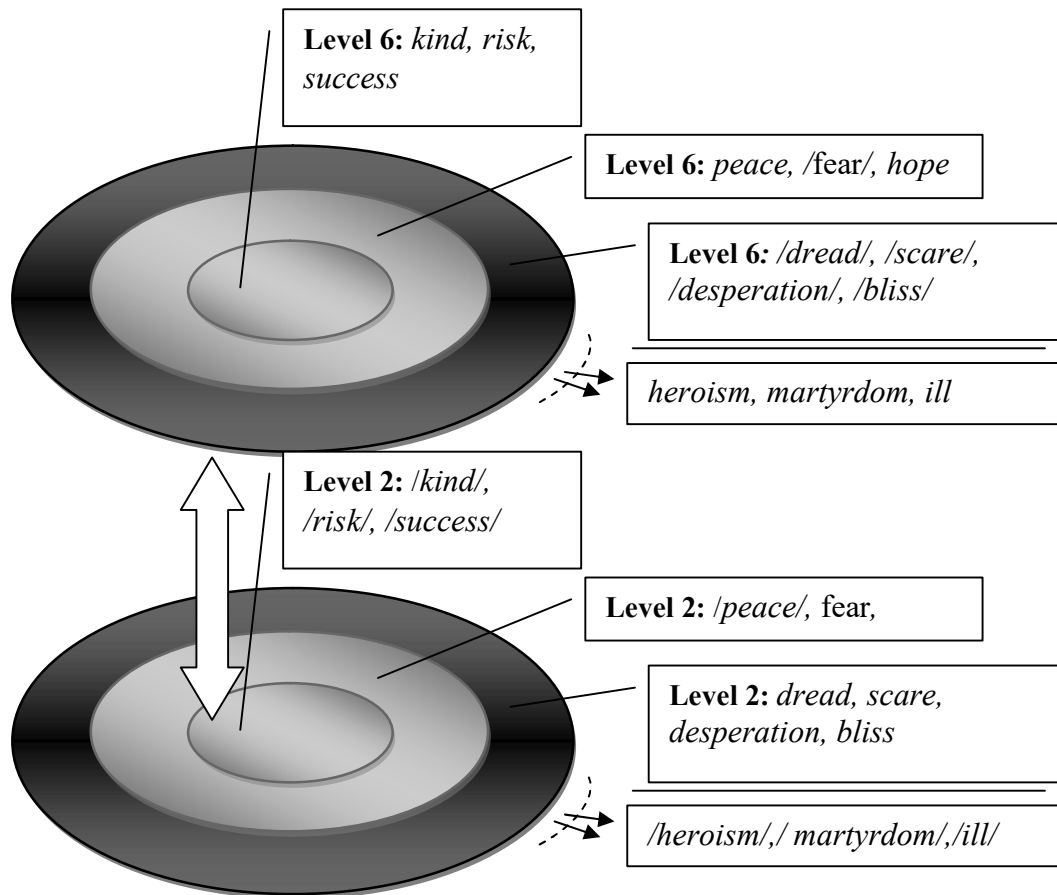

Figure 9. Semantic features' systemic distribution at level the 6 :: level 2 plane

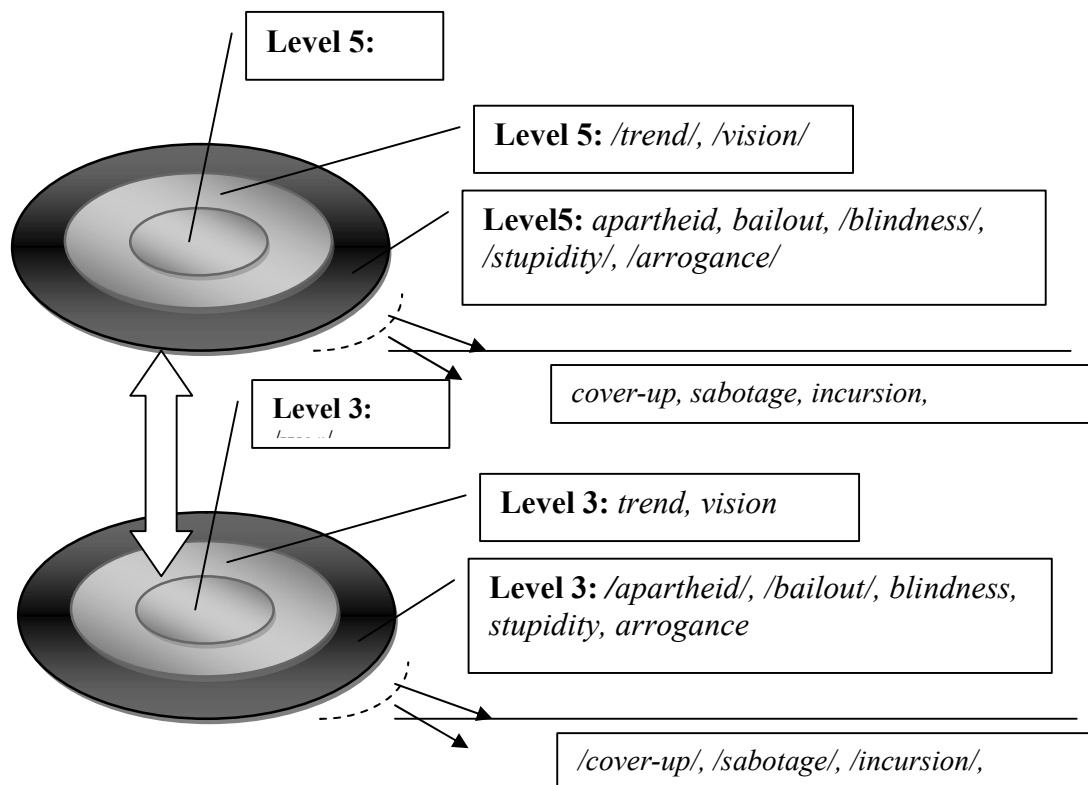

Figure 10. Semantic features' systemic distribution at the level 5 :: level 3 plane

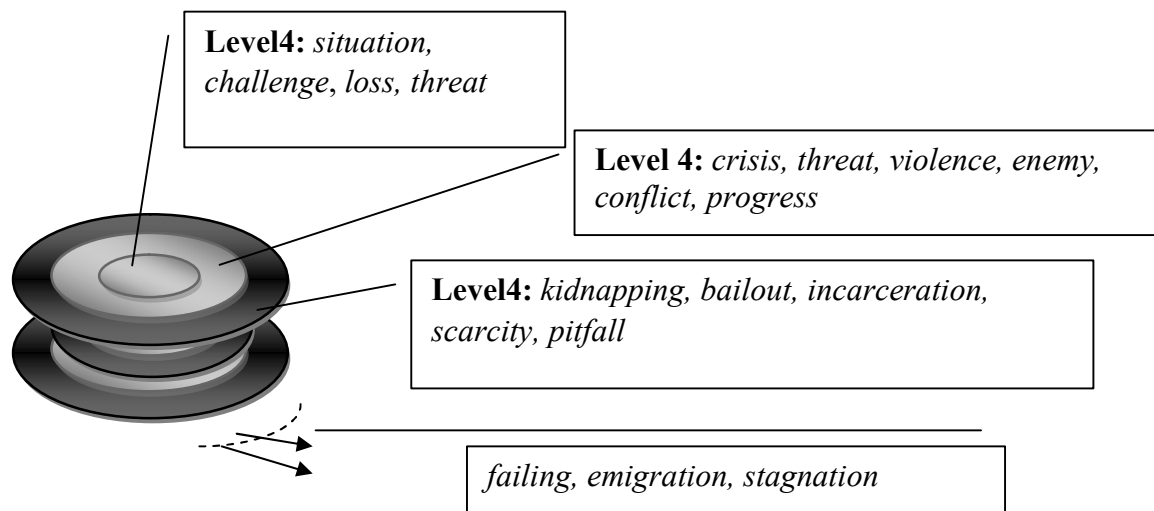

Figure 11. Semantic features' systemic distribution at the level 4 "fractal assembly point"

Diverse sets of semantic features become either accentuated or “shaded” in different contexts and genres of discourse thus turning the suggested model (and respective energy-informational quanta generated by individual and collective mind) into a “volumetric profile” that reflects the flux-and-fluid nature of a worldview (alternative world).

The number of direct lexical designations of CATASTROPHE itself (301069) is by far lesser than those of its associative correlates. Technically and strictly statistically, these designations do not belong to the nucleus of the semantic space and could be “drifting” somewhere in the space’s “halo”. Although the knowledge of CEs is a focal notion in human experience, the use of direct designation unit “catastrophe” is limited, the respective concept being verbalized by indirect and euphemistic designations. Apart from acknowledging the voluntary shift in attention / categorization vantage point, this seeming disproportion signals of essential asymmetry of conceptual and semantic spaces, misbalance (or rather flux balance) in categorization as well as of certain taboo-like irrational associations (i.e. connections to primal mythic archetypes) of CATASTRROPHE with “large-scale transformations”, “irreversibility”, “finality” and death. It is significant that while “health” is the most frequent designation connected with catastrophe, “*self-destruction*” sports the lowest frequency (26856): the fundamental fear of death

and annihilation is combined with grudging acknowledgment of system's own auto-destructive practices bordering on denial and taboo.

It is also noteworthy that apart from the designations of “war” (9625000) the nuclear zone of the semantic space contains designations of “War” (5326826) that ranks 27 on the list. The capitalized spelling refers to specific contexts and triggers additional connotations yet the concepts are obviously identical. The total number of designations (14951826) thus shifts “war” to rank 2 in the corpus. Different zones and segments contain units with partitive-metonymic, complimentary and allusive reference to “war”.

Overall, the categorization of CATASTROPHE proves to be essentially an asymmetric (in fact, off-centric) volumetric “profile” of features, centering on “health” (the fundamental property of a system that constitutes the focus of reality or basically coincides with it) and “war” (acknowledging the system's own competitive-destructive nature which appears to be the most probable reason of the loss of health / life).

The verbal representations of CEs in rock lyrics appear much more condensed around a limited number of related concepts while the periphery and “halo” of the discussed semantic space are rather dissipated.

Table 3. Designation units' zonal distribution within the rock-lyrics' based semantic space

Nuclear zone components (%)		Medial zone components (%)	
death	0,185016548	disaster	0,005591666
war	0,099789729	future	0,004792856
violence	0,012965291	Apocalypse	0,003133791
fear	0,010998991	disease	0,002273534
		annihilation	0,002273534
		thousand	0,002089194
		catastrophe	0,001351831
Periphery components (%)		“Halo” components (%)	
Ragnarok	0,000921703		
sinking	0,000860256	kind	0,000184341
loss	0,000737363	health	0,000184341
vision	0,000614469	risk	0,000184341
conflict	0,000553022	growth	0,000184341
situation	0,000430128	weather	0,000184341

enemy	0,000430128	desperation	0,000184341
scourge	0,000430128	bliss	0,000184341
dread	0,000368681	failing	0,000184341
avalanche	0,000368681	ill	0,000184341
crisis	0,000307234	sabotage	0,000184341
threat	0,000307234	challenge	0,000122894
hope	0,000307234	nature	0,000122894
impact	0,000245788	success	0,000122894
beginning	0,000245788	scare	0,000122894
peace	0,000245788	blindness	0,000122894
arrogance	0,000245788	outcome, trend, stupidity	0,0000614469

The pop-cultural semantic space CATASTROPHE / DISASTER is asymmetric yet the distribution of semantic features appears to differ from the web-corpus: “disaster” and “catastrophe” are located in the top segment of its medial zone. The medial zone also contains “Apocalypse” which is allocated in the low ranks of the media-based space’s periphery. The top token of the peripheral segment is “Ragnarok”, absent in the media-based space.

The nuclear zone of the pop-cultural semantic space retains “death” and “war” as foci (both referring to a phenomenon / event that is catastrophic for a system by default), incorporates “violence” (a *modus operandi* of a CE) and “fear” (basic emotion related to a CE) that migrate from the medial zone, and drops the other components. The quantifier “thousand” is the only common component between the medial zones of the semantic space in two corpora. It incorporates “disease” (a system’s natural cause of degradation) and “future” (projected negative state of affairs) from the nuclear zone and “annihilation” (the same as “violence” with a specification of destruction of systems’ elements) from the periphery. The rest of components are dropped from the field’s zone.

Peripheral zones of the two variants of the semantic space CATASTROPHE share only “dread” and “avalanche”. The pop-cultural variant incorporates “loss”, “impact” and “situation” from the other space’s nuclear zone as well as “sinking”, “scourge” and “arrogance” from its “halo”. Elements “vision”, “conflict”, “enemy”, “crisis”, “threat”, “hope”, “beginning”, “peace” correspond to those of the medial zone of the semantic space of the Web 2021 corpus. Finally, the “halos” of the two spaces share elements “failing”, “ill”, and “sabotage”. The nuclear elements “kind”, “health”, “risk”, “growth”, “challenge”, medial components “weather”, “outcome”, “trend”, peripheral components

“*desperation*”, “*bliss*”, “*blindness*”, “*scare*”, “*stupidity*” are found in the “halo” of the pop-cultural semantic space.

This “reshuffling” of components together with variations in quantitative representations would considerably change the configuration of the space’s volumetric model. Thus the registered disparities in the content of the semantic space CATASTROPHE testify to differences in conceptualizing a CE in different types of discourse and respective worldviews (alternative worlds).

Apart from differences in zonal distribution, verbal representation of CEs in rock lyrics appears much more condensed around a limited number of related concepts (while the periphery and “halo” of the discussed semantic space are rather dissipated).

Conclusions

Imbalanced open systems undergo adaptive transformations and inversions which at certain points exceed the critical values of systems' parameters and result in their collapsing. Units of scaled semantic proximity constitute the semantic space CATASTROPHE, a rather fluid informational continuum that is verbally materialized with variations within a globalized web-mediated worldview and a pop-cultural worldview.

The web-based worldview encompasses the semantic field CATSTROPHE that contains hierarchically and complementarily correlated language units denoting CEs unfolding at different levels of systemic organization dominated by the designations of “[absence of] health” (level 1) and “war” (level 5). Numeric representations of CATASTROPHE’s primal designations as well as its direct myth-related synonym “apocalypse” appear to drift towards the semantic space’s “halo”. Therefore, the said semantic space may be identified as asymmetric, off-centered and “euphemistic”. It does contain experience of CEs unfolding at all levels of open systems’ functioning and creates a “softer” euphemistic secondary myth that provides rationalizations and shades the finality and irrevocability of unnatural transformations thus becoming a misleading simulacrum.

The quality of the respective semantic space's asymmetry in the rock-lyric's corpus is different as the key lemmas "disaster" and "catastrophe" actually belong to the body of the corpus and are allocated in the space-field's medial zone. The set of generated senses is rather "straightforward" as it lacks euphemistic associations and focuses on "war", "violence", "death" and "fear" thus referring the primary sources of CEs to the sphere of inter-group (level 5) interactions, that result in

subsystems' demise (level 1) and their inner state (level 2). Hence, the specific content of the secondary myth concerning the "future" of the current civilization introduced in the alternative pop-cultural worldview.

Further analysis may focus on the linguo-cognitive premises of the DISASTER and CATASTROPHE concepts' verbalizers.

REFERENCES

- Bartlett, A. (2019). Theology and Catastrophe: A (Girardian) Semiotics of Re-Humanization. *Forum Philosophicum*, 23(2), 171–188. DOI: [10.35765/forphil.2018.2302.10](https://doi.org/10.35765/forphil.2018.2302.10)
- Bertalanffy, L., von (1968). *General System theory: Foundations, Development, Applications*. New York: George Braziller.
- Capra 1996 – Fritjof Capra. *The Web of Life: A New Scientific Understanding of Living Systems*. NY: Anchor Books, Doubleday.
- Cowiel, R., Bouchet, Ph., Fontaine, B. (2022). The Sixth Mass Extinction: fact, fiction or speculation? *Biological Reviews*, 97, 640–663.
- Kolbert, E. (2015). *The sixth extinction: an unnatural history*. N. Y.: Picador, Henry Holt and Company.
- Kolesnyk, O. (2019). Cognitive premises of the myth-oriented semiosis. *Cognitive Studies | Études cognitives*. 19, Article 1916.
- Kolesnyk, O. (2021). The Mythic Multiverse Through the Scope of Language: The “Procedural Anatomy” of Verbal Modelling. *Cognitive Studies | Études cognitives*. 21, Article 2447.
- Laurence, A. (2017). Corpus Linguistics and Vocabulary: A Commentary on Four Studies. *Vocabulary Learning and Instruction*. Vol. 6, Issue 2, December 2017. doi: <http://dx.doi.org/10.7820/vli.v06.2.Anthony>
- Lehrer, A. (1974). *Semantic Fields and Lexical Structure*. Amsterdam: Benjamins)
- Mize, J. J. (2020). Semantics and Semiotics of the Explanation of Reality: A Brief Look into Some Semantic Properties of Langan's CTMU. *Cosmos and History*. 16/2, 495-519.
- Mizin, K., Slavova, L. (2023). The corpus-based methodology of close emotion concepts differentiation: A case study of ENVY and JEALOUSY *Cognitive Studies | Études cognitives*, 23, Article 2811
- Shurma, S. (2020). Manipulative discursive constructions in British and Ukrainian reporting of the MH17 downing. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*. 28:2-3, 225-247, DOI: [10.1080/25739638.2020.1863643](https://doi.org/10.1080/25739638.2020.1863643)
- Smarandache, F. (1999). *A Unifying Field in Logics: Neutrosophic Logic. Neutrosophy, Neutrosophic Set, Neutrosophic Probability*. Rehoboth, NM: American Research Press.
- Thom, R. (1975). *Structural stability and morphogenesis* [English transl. of *Stabilité structurelle et morphogénèse*, 1972], Reading: Benjamin
- Wildgen, W. (2015). Catastrophe Theory and Semiophysics: With an Application to “Movie Physics”. *Language and Semiotic Studies*, 1 (2), 61–88.

Дата надходження статті до редакції: 29.03.2024

Прийнято до друку: 24.04.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.228>
UDC 811'111

ENGLISH BORROWINGS IN CONTEMPORARY ITALIAN: A LINGUISTIC-COGNITIVE ASPECT

Kondurk V.Y.

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-6770-0913>
v.kondruk.asp@kubg.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

In the article, the linguistic-cognitive aspect of English borrowings in contemporary Italian is considered. The globalization of the English language is one of the driving forces that raises questions about language contacts and interactions in modern linguistics. The presented scientific investigation aims to identify the linguistic-cognitive features of the usage of English borrowings in Italian-language news discourse. The linguistic-cognitive approach allows for analyzing the behavior of speakers and the organization of conceptual space in human consciousness. The article discusses the factors and phenomena to which users of the linguistic code are subordinate, as well as the impulses of internal and external systems that accelerate the penetration of English equivalents into the Italian language. English borrowings are revealed taking into account the universal characteristics of open systems.

The article asserts that the analyzed linguistic-cognitive processes are universal-systemic, as they can be applied to the analysis of factors and phenomena of various natures, including linguistic and psychological.

Key words: *borrowing, anglicisms, language contacts, linguistic-cognitive aspect, linguistic-cognitive operation.*

Кондрук В.Ю. **Англомовні запозичення у сучасній італійській мові: лінгвокогнітивний аспект.**

У статті розглядається лінгвокогнітивний аспект англомовних запозичень у сучасній італійській мові. Глобалізація англійської мови є однією з рушійних сил, яка актуалізує питання мовних контактів та мовних взаємодій у сучасному мовознавстві. Представлена наукова розвідка має на меті визначити лінгвокогнітивні особливості вживання англійських запозичень в італомовному новинному дискурсі. Лінгвокогнітивний підхід дозволяє проаналізувати поведінку мовців та організацію понятійного простору у свідомості людини. У статті розглядаються чинники та явища, яким підпорядковуються користувачі мовного коду, а також імпульси внутрішніх та зовнішніх систем, що прискорюють проникнення англомовних відповідників у італійську мову. Англомовні запозичення розкриваються з урахуванням універсальних характеристик відкритих систем.

У статті стверджується, що проаналізовані лінгвокогнітивні процеси є універсально-системними, адже можуть бути застосовані до аналізу чинників та явищ різної природи, в тому числі мовних і психологічних.

***Ключові слова:** запозичення, англїцизми, мовні контакти, лінгвокогнітивний аспект, лінгвокогнітивна операція.*

Introduction. In the modern world, the English language is the most widely spoken and influential language in its various geographic and social manifestations. The dominance of the English language, albeit with varying degrees of political recognition and socio-cultural integration, has given it a strategic advantage, leading to its status as a lingua franca (Pulcini, 2023, p. 18).

The globalization of the English language in the modern world is one of the driving forces that raises questions about language contact and linguistic interactions in contemporary linguistics. Over the past decades, a large number of scholarly works have emerged addressing issues of language interaction and contact. The term “language contact”, widely used by many linguists following A. Martine and W. Weinreich, has replaced the term “code-mixing” introduced by G. Shuhardt in linguistics because the latter was not widely used due to its ambiguity. Alongside the term “borrowing” these terms are used regarding phenomena of language contact overall and “represent” the complex process of language contact as an interaction in which one or more languages act as givers while others act as receivers, or through which both languages enrich each other. (Esenova, 2002, p. 1). While borrowings can enrich a language by introducing new terms and concepts, thereby expanding its lexical repertoire, an overreliance on borrowed words may lead to linguistic dilution, potentially endangering linguistic diversity and cultural heritage. Thus, the objective of this article is to investigate the linguo-cognitive characteristics of English borrowings in contemporary Italian and to examine the impact of the English language on the mental processes of Italian-speaking individuals.

Theoretical Background. Within the cognitive-discursive paradigm, borrowings are regarded as outcomes of cultural and linguistic contacts occurring within the context of cognitive and communicative processes:

- the cognitive approach is applied to analyze the primary meanings of borrowed words and their lexical representations in the recipient language, arising from cognitive challenges and the search for adequacy in filling existing categories with new constructions (Kozlova & Bednarczuk, 2018).
- analysis utilizing both social and cognitive approaches to language transformations allows for the association of language use models with

psycholinguistic characteristics of borrowed word frequency of usage (Pagel, Atkinson & Meade, 2007).

- analysis of the peculiarities of metaphorical usage of borrowings and the reflection of culturally embedded concepts (Landmann, 2023).
- The cognitive approach to terminalization of common words and borrowings involves transferring signs from one conceptual sphere to another with complete or partial reinterpretation, resulting in semantic changes and the formation of new terms (Voronina-Pryhodii, 2020).

From our point of view, the approach proposed by Kozlova & Bednarczuk allows us to explore productive models of lexical changes and interpret them from a cognitive perspective, as well as analyze the adequacy of filling existing Italian-language categories with new English-language constructions. The approach by Pagel, Atkinson & Meade enables the identification of factors and phenomena to which language users adhere, as well as the linguo-cognitive characteristics of using English borrowings in contemporary Italian. The approach proposed by J. Landmann allows for the identification of the reflection of culturally embedded English-language concepts and their application in the Italian language. The approach proposed by Voronina-Pryhodii assists in identifying semantic and lexical changes in borrowed anglicisms by transferring linguistic signs from one conceptual sphere to another.

In our article, the focus is on identifying the linguo-cognitive characteristics of using English borrowings in contemporary Italian, relying on the absence of linguistic investigation on this topic.

Methods. The study employs the method of pragmatic analysis, which allows for the investigation of communicative actions and features of speakers' speech behavior, as well as the identification of internal regularities governing the selection and use of borrowed lexical units.

Results and Discussion. The contact between Italian and English languages as part of intercultural interactions leads to transformations and shifts in the Italian-language worldview (Megec, 2015, p. 1). It is worth noting that language users operate on subconscious algorithms, influenced by a variety of factors and phenomena of different nature. The factors are as follows.

1) Linguistic factors:

- Lexical gaps. Italians often borrow terms from the English language to fill lexical gaps and achieve effective communication. For example, in the field of technology, the Italian language may lack specific terms, so words such as

“computer”, “internet”, “router”, “software”, “e-mail” etc. do not have direct equivalents in Italian. Thus, individuals' subconscious tendencies incline towards English as a reservoir of borrowings, owing to its universal applicability and the simplicity of its linguistic structures:

*La notizia che farà felice i clienti italiani è che Starlink, contestualmente al lancio del nuovo kit, ha abbassato i prezzi per l'acquisto di antenna e **router** e anche quello che riguarda l'abbonamento mensile (Pisa, 2023).*

- The principle of economy in the functioning of open systems manifests as the reduction of semantic structures within the internal form of linguistic signs. Reduction is considered a universal feature of linguistic communication, where the English language holds a prominent position. Certain propositions regarding reduction, such as the hypothesis of probabilistic reduction and the hypothesis of gradual signal reduction, pertain to informational content. Therefore, the more predictable a word or sound is, the greater the likelihood of its reduction.

Both external and internal reduction can be identified. External reduction occurs through the assimilation of borrowed words and their adaptation to the recipient language system, including the abbreviation of their own informational structures. In this case, reduction represents an inertial simplification, as language elements are shortened due to inertia, driven by an inherent inclination towards effort economy in speech, which may lead to distortion of meanings. The speaker consciously or subconsciously abbreviates everything that is implied in a particular speech situation, namely the data and information that, being known to the interlocutors, form the background of their communication.

Internal reduction is characterized by changes at various levels of language: phonetic, morphological, syntactic, lexical, and semantic. External form reduction of borrowings may indicate internal reduction through the process of adapting borrowed elements by the recipient language to its own linguistic norms and rules.

By its nature, the human mind tends to think in extreme categorical terms and simplifies the process of communication to a primitive model for easier orientation in the real and holistic world, where it carries out various operations, including linguistic-communicative ones, and acts within the boundaries set by this world. For mutual understanding, speakers reduce and simplify the data of their worlds to a minimal set of features, through which they find common solutions. As a result, the worldview is reduced and correlated with the linguistic phenomenon of borrowing: English-language concepts offer universal reduced features that are

perceived by all speakers, ensuring swift and adequate information exchange, thus achieving the desired communicative effect:

*Perché l'anguria sui **social** è diventata il simbolo della Palestina?* (Ottolina, 2023).

In the first case, the word *social* is a reduced form of the English term *social media* or instead, one could use the Italian equivalent *reti sociali*, which is also longer than the English counterpart.

*Ha a che fare con **l'algospeak**, ma anche con radici culturali e storiche* (Ottolina, 2023).

In the second case, the English term *l'algospeak* is a simplified form formed from the English words “*algorithm*” and “*speak*”. Alternatively, one could use Italian equivalents such as *algoritmo del parlare* or *algo-lingua*, which are also significantly longer both in writing and pronunciation.

*Nel 1984, dopo aver annunciato il suo ritiro dal cinema a causa della sua incapacità di produrre un **sequel** (imul. continuazione, seguito) del suo film del 1972 Lucifer Rising, ha pubblicato il sequel del suo libro più famoso* (La Repubblica, 2023).

The simpler and shorter word *sequel* can help save the speaker's effort in achieving the desired communicative goal.

*Nel 2022 questo paniere ha superato i 7,4 miliardi di euro di **sell-out** (imul. tutto esaurito), pari a +6,0% rispetto all'anno precedente, mentre i volumi di vendita sono diminuiti di -5,2%* (Foresti, 2023).

The construction *sell-out* is a shortened form of the Italian phrase *tutto esaurito* and is a simpler and more direct construction for conveying the necessary information.

2) Psychological factors.

Inertia as one of the universal characteristics of open systems. As known, language is a set of symbolic forms and images that exist in the consciousness of its speakers and can be constantly destabilized by human linguistic behavior (Matyash, 2014, p. 40). Each linguistic personality as a component of the linguo-social space adopts universal turns, succumbing to inertia, using English terms and replacing or completely displacing the Italian equivalent, acting “like everyone else”. In this case, the speaker inertially follows common patterns, succumbing to trends and tendencies in the use of English borrowings:

*Si sommano ad analoghi incentivi per **startup** innovative* (La Repubblica, 2019).

In this case, the word *startup* could have been replaced by equivalents such as *avvio* or *lancio*. However, the word *startup* has become established usage among speakers of various languages, including Italian. Therefore, users of this linguistic code “by inertia” use this English term.

Il Black Friday non va confuso con il Cyber Monday, tipicamente celebrato il lunedì che segue il venerdì nero e – almeno in origine – dedicato alle offerte nel mondo dell’elettronica (Mosca, 2023).

It is evident that *Black Friday* and *Cyber Monday* could also be replaced by the terms *Venerdì Nero* and *Lunedì Virtuale* respectively. However, the English variants remain widely used. Thus, the globalization of the English language and the trend of its usage represent an “impulse” from the external system, accelerating the penetration of English equivalents into other languages and determining the frequency of their usage. Consequently, this overcomes “internal inertia” (due to the “energetic” nature of the English language, whose linguistic constructions are more universal, standard, and easier to understand) and transforms into what is known as “new inertia” (a new norm that entails the use of English borrowings).

3) Cognitive-linguistic operations:

• mapping. In cognitive linguistics, mapping is interpreted as the projection of knowledge structures from one conceptual domain to another, such as analogical mapping of features and properties of entities from the source domain onto ontologically related entities in the target domain (Belekhova, 2011, p. 22). Conceptual mapping is broadly defined in research as a structure of knowledge representation, idealized cognitive models outlining generalized principles of categorizing informational structure through linguistic means (Kövecses, 2002, p. 247):

*Per certi versi, un nuovo paradigma di fare vacanze e gestire accoglienza in Val Taro, cercando di unire divertimento, **relax**, buone prassi di sostenibilità, buona musica ed educazione ambientale* (La Repubblica, 2023).

The borrowed word *relax* undergoes the operation of mapping within the existing linguistic system and lexically correlates with the concept of *rilassamento*, thereby mapping onto the concept of relaxation.

• scanning. The cognitive operation of scanning typically pertains to mental processes responsible for quickly reviewing and familiarizing oneself with information or linguistic code. The connection between cognitive scanning and lexical borrowings may be indirect and related to how people process and incorporate borrowings into their cognitive processes of recognition and

assimilation: cognitive scanning abilities come into play as individuals rapidly recognize and internalize the meanings of these words. In turn, borrowings may be used to simplify presented information and facilitate mental operations. The efficiency of cognitive scanning can impact how easily and quickly people perceive and understand borrowed lexical units:

Come per uno scuolabus, c'è un percorso con fermate, orari fissi e un regolamento da seguire. Ogni scuola può avere più linee di pedibus e bicibus che accompagnano gli studenti in tempo per l'inizio delle lezioni (La Repubblica, 2023).

In the given example, scanning involves checking the borrowed lexicon used in the expression. Linguistic scanning entails identifying specific borrowed English terms such as *scuolabus*, *pedibus* and *bicibus*, which are ultimately associated with transport.

- fusion. The operation of fusion serves to simplify the monitoring and management of linguistic and cognitive operations necessary for directing the speaker's responses and reactions by combining various linguistic options (Matras, 2000, p. 514). The phenomenon of fusion corresponds to the type of bilingual discourse marking, which, through extralinguistic factors, can lead to linguistic transformations. Fusion features in the functional model of language contact phenomena alongside integration, differentiation, and convergence, while the position of other approaches to bilingual discourse markers is considered in light of this model. (Matras, 2000, p. 505):

Come per uno scuolabus, c'è un percorso con fermate, orari fissi e un regolamento da seguire (La Repubblica, 2023).

The word *scuolabus* is formed by fusion of existing words. The origin of these words lies in the combination of lexical elements present in both languages: Italian *scuola* and English *bus*.

Conclusions and perspectives. Based on the conducted research, it can be noted that the use of English borrowings in contemporary Italian is determined by both linguistic factors (the need to “fill in” lexical gaps, the reduction of semantic structures in the internal form of linguistic signs to accentuate and highlight the most important information) and psychological factors (the tendency to succumb to the fashion of inertia in using the English language). In the process of using borrowings, speakers apply linguo-cognitive operations such as mapping, scanning and fusion, which are used to adapt borrowed words or concepts from one language to another, facilitating effective interlingual interaction.

As we can see, the involved linguo-cognitive processes are universally systemic, as they can be applied to analyze factors and phenomena of various natures, including linguistic and psychological ones. Moreover, they help ensure coherence between linguistic structures, adapt semantic concepts to the recipient language, facilitate the assimilation of cultural ideas and concepts through linguistic structures, and introduce new terms into the language, replacing or filling gaps that have arisen due to the absence of native Italian equivalents.

REFERENCES

1. Belehova L. (2011). Types of mapping as a linguo-cognitive operation in the formation of neologisms (based on American poetry) – Kherson. – 21-24. (in Ukrainian)
2. Esenova E. (2002). Language contacts as a prerequisite for borrowing processes (theoretical aspects of the problem). Scientific Notes. Series: Philology. Issue 4. – 130-133. (in Ukrainian)
3. Kövecses, Z. (2002). *Metaphor. A Practical Introduction*. New York: Oxford University Press.
4. Kozlova T., Bednarczuk L. (2018). Cognitive Approach to Lexical Variation in Overseas Englishes. *Periodyk naukowy Akademii Polonijnej*. № 29 – 135-143.
5. Landmann, J. Investigating the dynamics of the lexicon: A socio-historical perspective of the borrowing of Yiddish words into English. Caon, L. – Gordon, M. – Porck, T.: *Keys to the History of English: Diachronic Linguistic Change, Syntax and Lexicography. Selected Papers from ICEHL21. Current Issues in Linguistic Theory*. Amsterdam: Benjamins.
6. La Repubblica (2023). A Bologna due nuove scuole aderiscono al Pedibus. 10 gennaio 2023, from https://bologna.repubblica.it/cronaca/2023/01/10/news/pedibus_scuole_don_milani_marconi_bologna-382954420/
7. La Repubblica. (2023) Kenneth Anger, morto il regista e autore del libro 'Hollywood Babylon'. 24 maggio 2023, from https://www.repubblica.it/spettacoli/cinema/2023/05/24/news/kenneth_anger_morto_il_regista_a_utore_del_libro_hollywood_babylon-401623176/
8. La Repubblica (2023). Valtaro, l'estate del Groppo parte con il pienone. 6 giugno 2023, from https://parma.repubblica.it/cronaca/2023/06/06/news/valtaro_lestate_del_groppo_parte_con_il_pienone-403438667/
9. Matiyash I. (2014) Ethonolinguistic and Cultural Modulations of Semantic Structure of Lexeme PEACE in the Context of Evolution of the British Linguistic World Image. *Science and Education a New Dimension: Philology*, II(1), Issue: 17.
10. Matras, Y. (2000). Fusion and the cognitive basis for bilingual discourse markers / *International Journal of Bilingualism* 4 (4), 505-528.
11. Merges, Carlo (2015). *The Influence of English on Italian Examined Through Linguistic borrowing*. Rijeka: University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences.
12. Mosca, G. (2023). Black Friday 2023, tutto quello che devi sapere: data inizio, durata e dove acquistare online. *Ilgiornale.it*, 16 novembre 2023, from <https://www.ilgiornale.it/news/cittadini/black-friday-2023-tutto-che-devi-sapere-data-inizio-durata-e-2241181.html>
13. Ottolina, P. (2023) Perché l'anguria sui social è diventata il simbolo della Palestina. *Corriere della Sera*, 12 novembre 2023, from

https://www.corriere.it/tecnologia/23_novembre_12/perche-l-anguria-sui-social-e-diventata-il-simbolo-della-palestina-8319ceee-29c8-4102-ade6-ec6dbe3cexlk.shtml

14. Pagel, M., Atkinson, Q. D., & Meade, A. (2007). Frequency of word-use predicts rates of lexical evolution throughout Indo-European history. *Nature*, 449(7163), 717–720.

15. Pier Luigi Pisa (2023). È Black Friday anche per Starlink: nuovo kit e prezzi più bassi. *La Repubblica*, 21 novembre 2023, from https://www.repubblica.it/tecnologia/2023/11/21/news/black_friday_starlink_nuovo_kit_prezzi_scontati-420911433

16. Pulcini, V. (2023). *The Influence of English on Italian: Lexical and Cultural Features*. – Berlin: De Gruyter Mouton, 285 p.

17. Voronina-Pryhodii, D. (2020). Cognitive Mechanisms of the Term's Semantic Derivation. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 9. Current Trends in Language Development*, 20. – 33-46. <https://doi.org/10.31392/npunc.series9.2020.20.03>

Дата надходження статті до редакції: 27.02.2024

Прийнято до друку: 21.03.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.229>

УДК 81'42'373.611'282]165.194

КОГНІТИВНИЙ ВИМІР СЛОВОТВІРНОГО ГНІЗДА З ДІАЛЕКТНИМИ ВЕРШИНАМИ ЄДЕН / ЁДЕН: ЛОГІЧНІ ПРОПОЗИЦІЇ

Костриба О.В.

ЗВО "Університет Короля Данила" (м. Івано-Франківськ, Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2551-5046>

olha.kostryba@ukd.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

У розвідці розв'язано актуальне завдання сучасних дериватологічних студій – когнітивне структурування похідних слів у денумеративному словотворенні, згрупованих за словотвірною семантикою, із урахуванням мотиваційних відношень крізь призму дивергентно-конвергентних властивостей змісту твірного слова – вершини словотвірного гнізда.

Аналіз здійснено на основі словотвірного гнізда з варіантними вершинами, що належать до діалектного пласту лексики, – єден / ёден. Зазначеним мотивувальним словам властивий полісемантичний континуум, тому їм характерне розходження твірних значень як безпосередньо, так і опосередковано вглиб словотвірного гнізда. Такі комплексні одиниці словотвору мають статус дивергентних. Мотивувальні відношення в діаді "вершина словотвірного гнізда – денумератив" можуть фіксувати ментальні знання в аспекті лінгвокогнітивного підходу до аналізу мовних явищ: виявлено генетичні коди твірного слова, збережені в похідному, а також семантичні припоцнення, наявні в значеннєвій структурі дериватів. Аналізуючи когнітивну семантику в межах словотвірних значень, встановлено елементи фрейма, складниками яких є похідні одиниці модифікаційного та транспозиційного типів деривації, а саме: субфрейм, когнітивний слот, вербалізований слот, пропозиційна структура, двокомпонентна логічна пропозиція.

Перспективи дослідження полягають у планомірному когнітивному інтерпретуванні дериватів на базі різних одиниць словотвору, які формують твірні, що належать не тільки до ядра, але й до периферії мотивувальної бази, що дасть змогу комплексно змодельовати семантичні позиції похідних слів, або й ширше – ментальний вияв словотвірного рівня української мови.

Ключові слова: *словотвір, словотвірна гніздо, денумератив, лінгвокогнітологія, фрейм.*

Olha Kostryba. Cognitive Dimension of the Word-forming Nest with Dialectal Vertices Yeden / Yeden ("єден / ёден"): Logical Propositions.

In this article, a current task of modern derivatological studies is addressed – the cognitive structuring of derived words in denumerative word formation, grouped according to word-forming semantics, considering motivational relationships through the prism of divergent-convergent properties of the content of the generative word – the vertex of the word-formation nest.

The analysis was carried out on the basis of a word-forming nest with variational vertices belonging to the dialect layer of the lexicon – yeden / yeden (“еден / еден”). The specified motivational words are characterized by a polysemantic continuum, so they are characterized by differences in creative meanings both directly and indirectly deep into the word-forming nest. Such complex units of word-formation have the status of being divergent. Motivating relations in the dyad “the vertex of the word-forming nest – the denumerative” can record mental knowledge in the aspect of the linguo-cognitive approach to the analysis of linguistic phenomena: the genetic codes of the word-formation, preserved in the derivative, as well as the semantic increments present in the meaning structure of the derivatives are revealed. Analyzing the cognitive semantics within word-forming values, the elements of frame are established, the components of which are derivative units of modification and transposition types of derivation, namely: subframe, cognitive slot, verbalized slot, propositional structure, and two-component logical proposition.

The prospects of the research consist in the systematic cognitive interpretation of derivatives based on various word-formation units, which lead the formatives that belong not only to the core, but also to the periphery of the motivational base, which will make it possible to comprehensively model the semantic positions of derived words, or more broadly, the mental manifestation of the word-formation level Ukrainian language.

Key words: *word-formation, word-forming nest, denumerative, linguocognitology, frame.*

Вступ. Актуальною проблемою сучасних дериватологічних студій є типологізування словотвірної системи мови крізь призму комплексної системоутворювальної одиниці словотвору – словотвірного гнізда (СГ), що уможлиблює розв’язання основоцентричних завдань, які доповнюють здобутки формантоцентричних учень (про основоцентричну дериватологію див.: Грещук, 1995; Кушлик, 2015).

Критичний огляд літератури, концептуальних рамок, гіпотез. Сьогодні зацентровано на аналізі семантики похідних слів через їхню пропозиційну структуру здебільшого на базі інших мов – Полюжин М. (Полюжин, 1999), Куранда В. (Куранда, 2016). В україністиці побіжно здійснено когнітивний опис дериватів (Вінтонів М. (Вінтонів, 2014), Олексенко О. (Олексенко, 2016), що свідчить про наявність незаповнених лакун у розв’язанні мовознавчих питань. Попри напрацювання в аспекті віднумеративного словотворення (Костриба, Віднумеративні словотвірні гнізда, 2023), поза увагою залишилося словотвірне гніздо з варіантними (у фонетичному вияві) вершинами *діал.* еден / еден. Незважаючи на те, що словотвірна семантика похідних слів зазначеного гнізда встановлена

(Костриба, Семантичні позиції дериватів, 2023), її когнітивне моделювання досі не було об'єктом лінгвістичних розвідок.

Формулювання мети і завдань статі. Метою дослідження є здійснити комплексний аналіз словотвірного гнізда *діал.* е́ден / е́ден у когнітивно-семантичному аспекті. Так, задля досягнення мети необхідно виконати такі завдання: 1) найперше обґрунтувати емпіричний добір вершини СГ і змоделювати гніздо, оскільки фреймову єдність можуть становити вершина одін, а також потенційні твірні – оден, еден, еден; 2) виявити дивергентні характеристики СГ та встановити когнітивну семантику дериватів у межах фрейм-структури.

Методологія дослідження передбачає кількоступеневу модель: 1) дивергентно-конвергентний підхід у поєднанні з методикою компонентного аналізу забезпечує виявлення семантико-мотивувальних властивостей вершини СГ; 2) структурний метод із прийомом перифраз уможливорює встановлення словотвірної семантики дериватів (реалізовано й див. Костриба, Семантичні позиції дериватів, 2023); 3) метод фреймового пропозиційно-семантичного моделювання сприяє маркуванню ментально-глибинного та поверхневого рівнів словотвірних значень, опису фреймової організації СГ.

Матеріал дослідження становить спеціально укладена картотека дериватів, утворених від числівників діалектного ареалу е́ден / е́ден, які зафіксовані в "Словнику української мови" в 20 томах (том 1–11) (Словник української мови, 2010–2019), у "Словнику української мови" в 11 томах (Словник української мови, 1970–1980), у "Великому тлумачному словнику сучасної української мови" за редакції В. Бусела (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2001), "Короткому словнику лемківських говірок" (Пиртей, 2024), на онлайн-платформі лексикографічних праць "Slovnuk me" (Slovnuk me).

Результати дослідження та обговорення. Емпіричний добір вершини СГ здійснювався на базі аналізу когнітивно тотожних у свідомості людей слів, які належать до літературного пласту мови (одін) та діалектного ареалу (оден, еден, еден). У ході проведеного дослідження з'ясовано, що застаріла лексема оден не формує СГ, натомість суперечливою є можливість об'єднання твірних одін, еден, еден як одиниць, які спільно формують словотвірне гніздо. Якщо семантичний континуум нумератива одін становлять десять лексико-семантичних варіантів (див.: Словник української

мови, 1970–1980), то лексикографічне тлумачення вершини, наприклад, *еден* характеризується певними протиріччями, що зумовлено нерозв'язаним питанням частиномовної належності лексеми *еден* через її словникове трактування: *еден* – ‘*діал.* Один, одна, одне’ (Великий тлумачний словник сучасної української мови; Словник української мови, 1970–1980, с. 77; Словник української мови, 2010–2019). Інтерпретація через зазначене формулювання за аналогією до “Те саме, що” свідчить про акумулювання лексичного значення *еден* усіх семем слова, за допомогою якого описується мовна одиниця. У такому разі слово *еден* повинно мати стільки ж лексико-семантичних варіантів, скільки їх налічується в значеннєвій структурі лексеми *одін* (див.: Словник української мови, 2010–2019). Однак, перспектуючи результати розвідки через складність процесу встановлення семантико-мотивувальної спроможності полісемантичної вершини, а відтак її дивергентної структури, зазначимо, що твірне *еден* формує гніздо окремішньо від СГ *одін* на підставі відмінних дивергентних структур.

Варіантною вершиною досліджуваного СГ *еден* є його фонетичний аналог – *еден*. Незважаючи на те, що словники не маркують квантитативного змісту зазначених лексем (Великий тлумачний словник сучасної української мови; Словник української мови, 1970–1980, с. 77; Словник української мови, 2010–2019), про належність аналізованих твірних до числівникового класу слів свідчить здатність об'єднувати довкола себе деривати з нумеративно-кількісною семантикою (наприклад, *еденáдцет*, *еденадцѣтий*, *еденастѣро*, *еденадцетѣро*) (Пиртей, 2004, с. 87–88). На когнітивному рівні ці одиниці є одними з організувальних центрів одного фрейма – *одін*. Отже, сформоване СГ із вершинами *діал.* *еден* / *еден* є самостійним утворенням, дериваційний простір якого становить 111 одиниць.

Правильно побудовані й розташовані структурні параметри аналізованого СГ уможливають експлікувати його дивергентну структуру, яка маркує приховані мотивувальні можливості кожної семемі та семи твірного слова. Задля репрезентування дивергентної спроможності вершинних мотиваторів наведемо приклад на базі дериватів I ступеня словотворення, адже надалі семантичне входження вершин здійснюється опосередковано через похідні в статусі твірних, а формування нетипових для вершини значень реалізується на наступних дериваційних кроках завдяки семантиці словотворчих засобів та актуалізації не тільки інваріантних, але й варіантних семем твірних. Конкретизуймо, деривати, які постали на II, III й

інших ступенях, "мігрують" у структуру дивергентного елемента вслід за безпосереднім мотиватором, що розташований на I дериваційному кроці. Отож дивергентна структура СГ з варіантними діалектними вершинами е́ден / е́ден має такі характеристики: СГ ЛСВ₁: 'число, цифра' (єди́на́дцет), 'кількість' (єденáстий, єденáдцет, єднóруч, єдноторóвий, єдинобóрство, єдиновлáддя, єдноплатóвец, єднопокойóвий, єдинорíг, єднорíчняк, єднорúрка); СГ ЛСВ₂: 'самотній, одинокий' (єди́на́к, єди́ниця, єдноднóвий); СГ ЛСВ₃: 'тільки названий' (єди́ний, єдинобóжжя, єдинорóдний); СГ ЛСВ₄: 'той самий' (єди́на́кий, єдинові́рець, єдинові́рство, єдиновлáдний, єдноі́мєнник, єдиноначáльний, єднолі́ток, єднóстрій, єдинокрóвний, єдинопле́мінний, єдиноутрóбний, єдиносúщний, єднóстай, *єдночáсний); СГ ЛСВ₅: 'єдиний' (єднотатункóвий); СГ ЛСВ₆: 'окреми́й' (єдноосі́бницький); СГ ЛСВ₇: 'перший серед названих' (єдинодержáвний); Епідигматичне СГ 'послаблення семантики' (єдиноначáльний).

У нашому дослідженні зацентовано на когнітивному аналізі інваріантної семантики похідних із модифікаційним та транспозиційним типами деривації. Такі одиниці оперті на логічні пропозиції з двокомпонентним когнітивним відношенням у діаді "твірне – похідне". Зазначимо, що "<...> деривати модифікаційного типу взаємодіють із інформацією, що закодована в мові, саме тому когнітивний вияв слотної частини фрейму повинен виражати характер відношень між словами, який існує в колективному досвіді людей" (Костриба, Віднумеративні словотвірні гнізда, 2023, с. 188).

Словотвірна семантика модифікаційних утворень досліджуваного СГ властива дериватам, які належать до двох частин мови – субстантивів та вербативів. Так, похідні іменники характеризуються єдиною семантичною позицією, яка має такі когнітивні характеристики: СЗ 'особа жіночої статі, що співвідноситься з відповідною особою чоловічої статі': СУБФРЕЙМ ЛСВ₂ ФРЕЙМА е́ден / е́ден: ВС 'одинокий, самотній' – СЛОТ 'жіночність': ПС 'суб'єкт-особа – суб'єкт-особа_{в (N)}': П 'жінка, що співвідноситься з чоловіком, названим за його внутрішніми характеристиками': єди́на́чка ('діал. Жін. до єдинак'); СУБФРЕЙМ ЛСВ₃ ФРЕЙМА е́ден / е́ден: ВС 'тільки названий' – СЛОТ 'жіночність': ПС 'суб'єкт-особа – суб'єкт-особа_{в (N)}': П 'жінка, що співвідноситься з чоловіком, названим за його здатностями: об'є́днувачка ('Жін. до об'єднувач'); СУБФРЕЙМ ЛСВ₄ ФРЕЙМА е́ден / е́ден: ВС 'той самий' – СЛОТ 'жіночність': ПС 'суб'єкт-особа –

суб'єкт-особа_{в (N)}: П 'жінка, що співвідноситься з чоловіком, названим за його внутрішніми характеристиками': *єдиновірка* ('Жін. до єдиновірець'); П 'жінка, що співвідноситься з особою, названою за належністю до роду, племені': *єдиноплемянниця* ('Жінка, що належить до одного [з ким-небудь] роду, племені').

Вербативи модифікаційного типу є носіями трьох семантичних позицій: СЗ 'перенаправлення дії, що названа твірним дієсловом': СУБФРЕЙМ ЛСВ₃ ФРЕЙМА едén / еден: ВС 'тільки названий' – СЛОТ 'перенаправлення дії': ПС 'предикат-суб'єкт / предикат-об'єкт – предикат_{в (V)}: П 'набути суб'єктом / об'єктом дію, що називає тривале відокремлення чого-небудь приєданого': *від'єднуватися* ('1. Відокремлюватися, [виділятися зі складу] кого-, чого-небудь'); П 'набути / стати суб'єктом / об'єктом дію, що називає тривалу єдність, згуртованість, цілісність чого-небудь': *з'єднуватися* ('1. [Збиратися в] один [колектив, гурт і т. ін.]; об'єднуватися, згуртовуватися'), *об'єднуватися* ('1. Ставати одним цілим, [утворювати] єдине ціле'), *поєднуватися* ('1. [Зливатися, змішуватися в] одне ціле; [утворювати] єдине ціле'); П 'набути суб'єктом / об'єктом дію, що називає тривале повторне об'єднування': *возз'єднуватися* ('З'єднуватися, об'єднуватися [з ким-, чим-небудь]; приєднуватися [до когось, чогось знову (перев. про народ, країну, колектив, родину)]'); П 'набути / стати суб'єктом / об'єктом дію, що називає відокремлення чого-небудь приєданого': *від'єднатися*; П 'набути суб'єктом / об'єктом дію, що називає єдність / цілісність чого-небудь': *єднатися* ('1. [Згуртовуватися для дружних, спільних] дій'), *з'єднатися* ('1. [Збиратися в] один [колектив, гурт і т. ін.]; об'єднуватися, [згуртовуватися]'), *поєднатися* ('1. [Зливатися, змішуватися в] одне ціле; [утворювати] єдине ціле'), *об'єднатися* ('1. Ставати одним цілим, [утворювати] єдине ціле'); П 'набути суб'єктом / об'єктом дію, що називає тривале повторне об'єднування': *возз'єднатися* ('З'єднуватися, об'єднуватися [з ким-, чим-небудь]; приєднуватися [до когось, чогось знову (перев. про народ, країну, колектив, родину)]'); СЗ 'тривання дії, названої твірним дієсловом': СУБФРЕЙМ ЛСВ₃ ФРЕЙМА едén / еден: ВС 'тільки названий' – СЛОТ 'тривання дії': ПС 'предикат – предикат_{в (V)}: П 'тривало реалізувати дію, що позначає відокремлення': *від'єднувати* ('Відокремлювати [що-небудь приєдане]'); П 'тривало реалізувати дію, що позначає єдність, цілісність': *з'єднувати* ('[Збирати в] один [колектив, гурт і т. ін.]; об'єднувати, [згуртовувати]'), *об'єднувати* ('1. З'єднувати в одне

ціле; [робити] єдиним цілим'), *поєднувати* ('Те саме, що об'єднувати 1 – 1. З'єднувати в одне ціле; [робити] єдиним цілим'); П 'тривало реалізувати дію, що позначає повторне об'єднування': *возз'єднувати* ('Знову з'єднувати [кого-, що-небудь в] ціле, [яке раніше було розділене на частини (перев. про народ, країну, колектив, родину)']); СЗ 'доведення до результату дії, що названа твірним дієсловом': СУБФРЕЙМ ЛСВ₃ ФРЕЙМА едєн / еден: ВС 'тільки названий' – СЛОТ 'завершеність дії': ПС 'предикат – предикат_v (v)': П 'завершити реалізацію дії, що названа за дією на позначення скріплення чогось певним способом': *з'єднати* ('1. [Збирати в] один [колектив, гурт і т. ін.]; об'єднувати, [згуртовувати]'), *об'єднати* ('1. З'єднувати в одне ціле; [робити] єдиним цілим'), *поєднати* ('1. Те саме, що об'єднати 1 – 1. З'єднувати в одне ціле; [робити] єдиним цілим').

Когнітивна семантика дериватів транспозиційного типу оперта на логічні пропозиції через властиву їм зовнішню подієвість (перекатигоризація частиномовного значення) та не притаманну внутрішню значущу дію (див.: Костриба, Віднумеративні словотвірні гнізда, 2023, с. 200).

Транспозиційний тип деривації в межах аналізованого СГ властивий субстантивам та адвербативам. Так, денумеративні іменники є носіями двох семантичних позицій, яким характерні такі ментальні прояви, як: СЗ 'абстрагована дія': СУБФРЕЙМ ЛСВ₃ ФРЕЙМА едєн / еден: ВС 'тільки названий' – СЛОТ 'кількісний вияв ситуації': ПС 'об'єкт-кон'юнктор – предикат_v (v)': П 'ситуативна дія за значенням дії, що називає тривале відокремлення чого-небудь приєданого': *від'єднування* ('Дія за знач. від'єднувати'); П 'ситуативна дія за значенням дії, що називає тривалу єдність, згуртованість, цілісність чого-небудь': *з'єднування* ('Дія за знач. з'єднувати 1'), *об'єднування* ('Дія за знач. об'єднувати [і об'єднуватися]'), *поєднування* ('Дія за знач. поєднувати'); П 'ситуативна дія за значенням дії, що називає тривале повторне об'єднання': *возз'єднування* ('Дія за знач. возз'єднувати [і возз'єднуватися]'); П 'ситуативна дія за значенням дії, що називає відокремлення чого-небудь приєданого': *від'єднання* ('Дія за знач. від'єднати'); П 'ситуативна дія за значенням дії, що називає єдність, згуртованість, цілісність чого-небудь': *єднання* ('1. [Тісний] зв'язок, згуртованість'), *єдність* ('1. [Тісний] зв'язок, цілісність, [неподільність], єдність'), *з'єднання* ('Дія за знач. з'єднати [і з'єднатися]'), *об'єднання*¹ ('1. Ціле, [що склалося на основі] з'єднання, поєднання [чого-небудь]'), *об'єднання*² ('Дія за знач. об'єднати [і об'єднатися]'), *поєднання* ('1. Дія і

стан за знач. поєднати 1 [*i поєднатися*]); П ‘ситуативна дія за значенням дії, що називає тривале повторне об’єднання’: *возз’єднання* (‘Дія за знач. возз’єднати [*i возз’єднатися*]’); СЗ ‘абстрагована ознака’: СУБФРЕЙМ ЛСВ₃ ФРЕЙМА еден / еден: ВС ‘тільки названий’ – СЛОТ ‘якісний вияв ситуації’: ПС ‘об’єкт-кон’юнктор – ознака_{в (Adj)}’: П ‘абстрактність як ситуація за ознакою, яка названа за якісною ознакою кількості’: *єдіність* (‘1. *рідко*. Те саме, що єдність’); СУБФРЕЙМ ЛСВ₄ ФРЕЙМА еден / еден: ВС ‘той самий’ – СЛОТ ‘якісний вияв ситуації’: ПС ‘об’єкт-кон’юнктор – ознака_{в (Adj)}’: П ‘абстрактність як ситуація за ознакою, яка названа за якісною ознакою кількості’: *єдиновладність* (‘[*Підпорядкованість*] владі одній [*особі*]’), *єдиносущність* (‘*рел.-церк., книжн.* Абстр. до єдиносущний’); СУБФРЕЙМ ЛСВ₇ ФРЕЙМА еден / еден: ВС ‘перший серед названих’ – СЛОТ ‘якісний вияв ситуації’: ПС ‘об’єкт-кон’юнктор – ознака_{в (Adj)}’: П ‘абстрактність як ситуація за ознакою, яка названа за якісною ознакою кількості’: *єдинодержавність* (‘[*Форма управління, при якій вища*] державна [*влада належить неподільно*] одній [*особі*]’); СУБФРЕЙМ Епигматична частина ФРЕЙМА еден / еден: ВС ‘послаблення семантики слотів фрейма’ – СЛОТ ‘необмеженість’: ПС об’єкт-кон’юнктор – ознака_{в (Adj)}’: П ‘принцип управління як ситуація за ознакою, яка названа за якісною ознакою кількості’: *єдиноначальність* (‘Принцип управління, [*коли все керівництво зосереджене в руках*] однієї [*особи*]’).

Похідним прислівникам властива транспозиція в межах трьох семантичних позицій із таким ментальним змістом: СЗ ‘адвербіалізація ознаки’: СУБФРЕЙМ ЛСВ₃ ФРЕЙМА еден / еден: ВС ‘тільки названий’ – СЛОТ ‘якість способу реалізації дії’: ПС ‘модус-кон’юнктор – ознака_{в (Adj)}’: П ‘спосіб реалізації дії за ознакою, яка названа за кількісною ознакою’: *єдино* (‘Присл. до єдиний 1’), *єднако* (‘*присл.* Однаково’), *єднаково* (‘Те саме, що єднако’), *єднак* (‘1. *присл.* Однаково, [*усе*] одно, [*так чи сяк*]’), *поєдінцем* (‘*заст.* Поодинці’), *поєдінці* (‘*присл., діал.* Поодинці’), *вєдино* (‘*присл., книжн.* В одне ціле; [*докупи*]’); СУБФРЕЙМ ЛСВ₄ ФРЕЙМА еден / еден: ВС ‘той самий’ – СЛОТ ‘якість способу реалізації дії’: ПС ‘модус-кон’юнктор – ознака_{в (Adj)}’: П ‘спосіб реалізації дії за ознакою, яка названа за кількісною ознакою’: *єдноразно* (‘Присл. до одночасний’); *ускладнене синтагматичне* СЗ ‘адвербіалізація предметної ознаки’: СУБФРЕЙМ ЛСВ₁ ФРЕЙМА еден / еден: ВС ‘кількість’ – СЛОТ ‘якість способу реалізації дії’: ПС ‘модус-кон’юнктор – ознака_{в (Adj)}’: П ‘спосіб реалізації дії за ознакою, яка названа за

кількісною ознакою': *єднóруч* ('*присл.* Однією рукою'); *ускладнене синтагматичне СЗ* 'якісна ознака дії': СУБФРЕЙМ ЛСВ₄ ФРЕЙМА єдén / єден: ВС 'той самий' – СЛОТ 'якість способу реалізації дії': ПС 'модус-кон'юнктор – ознака_в (Adj)': П 'спосіб реалізації дії за ознакою, яка названа за кількісною ознакою': *єднóстай* ('*присл.* Одностайно; [*завжди те саме*]').

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, фрейм концепту "ОДИН" представлений єдністю когнітивних структур: мотивувальні слова, які належать до діалектного пласту лексики, – єдén / єден – формують словотвірне гніздо самостійно на підставі відмінної від гнізда одін дивергентної структури; при цьому одén має нульову дериваційну здатність.

Семантичні розходження вершин СГ *діал.* єдén / єден мають такий вигляд: СГ ЛСВ₁: 'число, цифра', 'кількість'; СГ ЛСВ₂: 'самотній, одинокий'; СГ ЛСВ₃: 'тільки названий'; СГ ЛСВ₄: 'той самий'; СГ ЛСВ₅: 'єдиний'; СГ ЛСВ₆: 'окремий'; СГ ЛСВ₇: 'перший серед названих'; Епідигматичне СГ 'послаблення семантики'.

Когнітивна семантика дериватів є двокомпонентною. Правобічні поширювачі представлені такими семантичними позиціями, як суб'єкт-особа, предикат-суб'єкт / предикат-об'єкт, предикат (для модифікатів), об'єкт-кон'юнктор, модус-кон'юнктор (для транспозитів), а лівобічні – суб'єкт-особа_в (N), предикат_в (V) (для модифікатів), предикат_в (V), ознака_в (Adj) (для транспозитів).

Перспективи дослідження становить аналіз когнітивної семантики похідних слів подієвого типу в межах СГ із діалектними вершинами єдén / єден, а також ментального змісту дериватів, утворених від інших класів твірних слів.

Подяка. *Висловлюю щиросердну вдячність докторці філософії Voskobiunuk Yuliya за англomовний переклад та цінні поради щодо наукового зростання.*

ДЖЕРЕЛА

Вінтонів М. Пропозиційний аспект висловлення. *Вісник Донецького національного університету. Серія "Б: Гуманітарні науки".* 2014. Вип. 1–2. С. 51–58.
Грещук В. В. *Український відприкметниковий словотвір* : монографія. Івано-Франківськ : Плай, 1995. 208 с.

- Костриба О. В. *Віднумеративні словотвірні гнізда: структурний, семантичний, когнітивний виміри* : дис. ... д-ра філос. : 035. Івано-Франківськ. 2023. 413 с.
- Костриба О. В. Семантичні позиції дериватів у словотвірному гнізді з діалектними вершинами е́ден / е́ден. *Пріоритетні завдання філологічних наук на сучасному етапі* : матеріали науково-практичної конференції (15–16 грудня 2023 р., м. Чернігів). Одеса : Молодий вчений. 2023. С. 18–21.
- Куранда В. Лексико-словотвірне гніздо з вершиною "orzo – ячмінь" у біблійних текстах та його дериваційна семантика. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Філологія"*. 2016. Вип. 1 (35). С. 25–28.
- Кушлик О. П. *Словотвірна парадигма похідних дієслів в українській мові* : монографія. Дрогобич : Коло, 2015. 384 с.
- Олексенко О. Пропозиційний аналіз як метод моделювання словотвірного гнізда. *Граматичні студії*. 2016. Вип. 2. С. 96–100.
- Полюжин М. М. *Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення* : монографія. Ужгород : Видавництво "Закарпаття", 1999. 235 с.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА

- Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Т. Бусела. Київ ; Ірпінь, 2002. 1440 с.
- Пиртей П. *Короткий словник лемківських говірок* / упор. Є. Д. Турчин. Івано-Франківськ : Сіверсія МВ, 2004. 234 с.
- Словник української мови : в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ, 1970–1980.
- Словник української мови : в 20 т. / за ред. В. М. Русанівського. Київ, 2010–2019. Т. 1–11. Slovnyk.me. URL: <https://slovnyk.me/> (дата звернення: 11.01.2024).

REFERENCES

- Vintoniv, M. (2014). Propozytsiinyi aspekt vyslovlennia [The propositional aspect of expression]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia "B: Humanitarni nauky"*, 1–2, 51–58 [in Ukrainian].
- Greshchuk, V. V. (1995). Ukrainskyi vidprykmetykovyi slovotvir [Ukrainian adjectival word formation]. (Monohrafiiaa). Ivano-Frankivsk: Plai [in Ukrainian].
- Kostrыba O. V. (2023). Vidnumeratyvni slovotvirni hnizda: strukturnyi, semantychnyi, kohnityvnyi vymiry [Denumerative word-forming nests: structural, semantic, and cognitive dimensions]. (Dysertatsiia PhD). Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
- Kostrыba O. V. (2023). Semantychni pozysii deryvativ u slovotvirnomu hnizdi z dialektnymy vershynamy yeden / yeden [Semantic positions of derivatives in the word-forming nest with dialectal vertices yeden / yeden ("еден / еден")]. *Priorytetni zavdannia filolohichnykh nauk na suchasnomu etapi: materialy nauково-praktychnoi konferentsii (15–16 hrudnia 2023 roku, misto Chernihiv)*. Odesa: Molodyi vchenyi [in Ukrainian].
- Kuranda V. (2016). Leksyko-slovotvirne hnizdo z vershynoiu "orzo – yachmin" u bibliinykh tekstakh ta yoho deryvatsiina semantyka [The lexical-word-forming nest with the vertex "orzo – barley" ("orzo – ячмінь") in biblical texts and its derivational semantics]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia "Filolohiia"*, 1 (35), 25–28 [in Ukrainian].
- Kushlyk O. P. (2015) Slovotvirna paradyhma pokhidnykh diiesliv v ukrainskii movi [The word-forming paradigm of derivative verbs in the Ukrainian language]. (Monohrafiia). Drohobych: Kolo [in Ukrainian].
- Oleksenko O. (2016). Propozytsiinyi analiz yak metod modeliuвання slovotvirnoho hnizda [Propositional analysis as a method of modeling a word-forming nest]. *Hramatychni studii*, 2, 96–100 [in Ukrainian].

Poliuzhyn M. M. (1999). *Funktsionalnyi i kohnityvnyi aspekty anhliiskoho slovotvorennia* [Functional and cognitive aspects of English word formation]. (Monohrafiia). Uzhhorod: Vydavnytstvo "Zakarpattia" [in Ukrainian].

DICTIONARIES

Velykyi tumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great dictionary of the modern Ukrainian language]. (2002). Kyiv; Irpin [in Ukrainian].

Pyrtei P. *Korotkyi slovnyk lemkiivskykh hovirok* [Concise dictionary of Lemko dialects]. (2004). Ivano-Frankivsk: Siversiia MV [in Ukrainian].

Slovnyk ukrainskoi movy [The Ukrainian Language dictionary]. (197–1980): v 11 t. Kyiv [in Ukrainian].

Slovnyk ukrainskoi movy [The Ukrainian Language dictionary]. (2010–2019): Kyiv, T. 1–11. [in Ukrainian].

Slovnyk me, from <https://slovnyk.me/>

Дата надходження статті до редакції: 11.02.2024

Прийнято до друку: 4.03.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.2210>
UDC 81`33

CORPUS-BASED TECHNOLOGIES IN THE TRANSLATION STUDY OF TONIC DRINK ADVERTISEMENTS: AN ALGORITHM OF ANALYSIS PROCEDURE

Nohovska S.H.

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-8608-6172>
s.nohovska@kubg.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

The study is aimed at the procedure used for the analysis of English-language advertising texts for tonic drinks and the peculiarities of their reproduction in Ukrainian using a corpus-based approach. For the research material, 500 advertising texts for the same products of the specified group were selected in English and Ukrainian, since the material of any study involving corpus-based technologies should be chronological and thematically homogeneous.

The proposed analysis algorithm involves a number of sequential steps. Firstly, to ensure a multi-channel method of collecting material. Secondly, the creation of a research parallel corpus of English-language advertising texts for tonic drinks and their translations into Ukrainian using the InterText Editor program. Thirdly, the annotation of corpus from the perspective of its composition and lexical and semantic structure, i.e., the compositional components of advertising texts, their obligatory and variable structural elements, as well as speech figures of expression and nationally marked vocabulary were identified with the help of special tags. Fourthly, using corpus managers AntConc, Textanz, and MS Excel, determination of general quantitative characteristics of the corpus and subcorpora, compilation of frequency lists of word usage, lemmatization, and calculation of partial-word distribution in the source and target text sets and structural elements of advertising messages. Fifthly, conducting a systematic inventory of the units under study, explaining the peculiarities of their formation and functioning, and characterizing the verbal content of advertising texts. Sixthly, an analysis of the morphological, lexical, semantic, and syntactic levels of the language of tonic drink advertisements in the source and translated texts, as well as stylistic devices peculiar to these texts. Seventhly, a systematic consideration of the interaction of verbal, visual, and auditory components, since the transition from one system of signs to another is very important when adapting advertising messages created in one cultural environment to another culture.

Key words: *advertising text, translation analysis, corpus-based approach, parallel research corpus, quantitative characteristics of the research corpus.*

Ноговська С. Г., Корпусні технології у перекладознавчому дослідженні реклами тонізувальних напоїв: алгоритм методики аналізу

Стаття присвячена дослідженню методики аналізу англomовних рекламних текстів тонізувальних напоїв та особливостей їх відтворення українською мовою на основі корпуснобазованого підходу. Для матеріалу дослідження обрано по 500 рекламних текстів до тих самих товарів окресленої групи англійською та українською мовами, що забезпечило хронологічно та тематично однорідний матеріал, релевантний для застосування корпусних технологій.

Запропонований алгоритм аналізу передбачає ряд послідовних кроків. По-перше, забезпечення багатоканального методу збору матеріалу. По-друге, побудову дослідницького паралельного корпусу англomовних рекламних текстів тонізувальних напоїв та їх перекладів українською мовою за допомогою програми InterText Editor. По-третє, маркування корпусу в структурному та лексико-семантичному плані, тобто за допомогою спеціальних тег виділення композиційні складові рекламних текстів, їх обов'язкові та варіативні структурні елементи, а також мовленнєві фігури експресивності та національно марковану лексику. По-четверте, встановлення за допомогою корпусних менеджерів AntConc, Textanz та програми MS Excel загальних кількісних характеристик корпусу та підкорпусів, укладання частотних списків слововживань, проведення лематизацію та підрахунок частиномовного розподілу у текстових масивах оригіналу та перекладу та структурних елементах рекламних повідомлень. По-п'яте, проведення планомірної інвентаризації досліджуваних одиниць, пояснення особливостей їх формування та функціонування, характеристики вербального наповнення рекламних текстів. По-шосте, аналіз морфологічного, лексико-семантичного, синтаксичного рівнів мови реклами тонізувальних напоїв в оригіналі та перекладі, а також стилістичних засобів, характерних для цих текстів. По-сьоме, системний розгляд взаємодії вербальних, візуальних та аудіальних складників, адже перехід від однієї системи знаків до іншої дуже важливий під час адаптації рекламних повідомлень, створених в одному культурному середовищі, для іншої культури.

Ключові слова: рекламний текст, перекладознавчий аналіз, корпусний підхід, паралельний дослідницький корпус, квантитативні характеристики дослідницького корпусу

Introduction. Modern linguistics is oriented towards the use of computer technologies, which, on the one hand, facilitate the possibility of investigating large (in particular for linguists) bodies of textual information, and on the other hand, make it impossible for the researcher to make subjective assessments. Corpus linguistics enables an objective and systematic analysis of the research object. Corpora can be used to conduct research that is methodologically different from traditional research.

Our research aims to outline the methodology of a corpus-based study of linguistic stylistic and linguistic statistical features of English-language advertisements for tonic drinks (such as tea, coffee, lemonades, soft drinks, energy drinks, etc.) focused on analyzing the peculiarities of their reproduction in the Ukrainian language.

The stated goal involves solving the following specific tasks, such as:

- to construct a research parallel corpus of advertising texts;
- to mark the corpus according to structural and lexical-semantic criteria;
- to determine the quantitative characteristics of the lexical level of the source and target texts;
- to establish the significance/insignificance of the statistical difference between the values of the coefficients for the source and target texts.

Theoretical Background. Corpus-based studies hold an important place in world linguistics. Leading scholars in this field include G. Leech (Leech, 1992), D. Biber (Biber, 1999), J. M. Sinclair (Sinclair, 1991), S. Th. Gries (Gries, 2016), S. Granger (Granger, 2004), T. McEnery (McEnery, 2008), M. Baker (Baker, 1992), A. Hardie, M. Baker P. (Hardie et al., 2006), and others. Among the Ukrainian researchers, notable contributions have been made by S. Buk (Buk, 2009), N. Darchuk (Darchuk, 2010), O. Demska (Demska, 2022), V. Zhukovska (Zhukovska, 2021), V. Shyrovokov (Shyrovokov et al., 2005), I. Kulchytskyi (Kulchytskyi, 2015), and others.

The key topics of interest in this field can be broadly categorized into several areas, including:

- an analytical review of discussions and foreign publications regarding the place of corpus technologies and corpus linguistics in modern linguistics;
- an overview of corpus linguistics and the history of its formation;
- a discussion of what a corpus of texts involves, its defining features, approaches to the classification of corpora as well as the branches and methods of their use;
- the concept of the national text corpus, its prerequisites and principles of planning and compilation;
- some aspects of the creation and use of specific research corpora, and the technical aspects of preparing texts for further corpus research has been reviewed.

Methods. Modern linguistics, through its interaction with a number of scientific disciplines, operates with a variety of methods and paradigms, which, however, do not negate each other but rather cooperate and integrate. These processes are clearly manifested in the linguistic analysis of advertising, which involves the use of various methodological directions and approaches at different stages of work.

The dominant approaches used to analyze the structure, semantics and functionality of advertising texts are both linguistic-stylistic and linguopragmatic.

The linguistic-stylistic approach involves the study of the language used in an advertising message, in particular, the stylistic figures used to create advertising texts, since advertising not only informs the reader but also forms a vivid, clear advertising image through the system of visual and expressive means of language (Areshenkova, 2014). Therefore, the linguistic-stylistic approach is mainly used to analyze print advertising and verbal components of other types of advertising products, that is, it is focused on the interpretation of advertising as a text rather than a discourse. In other words, in addition to the verbal aspects, attention is also paid to the advertising image and graphic representation of the advertising messages, i.e. composition, font selection and color.

The linguopragmatic approach is based on the theory of speech acts proposed in the middle of the last century by J. Austin (Austin, 1962) and his followers. Most modern researchers of advertising linguopragmatics focus on various aspects of influence, on strategic or axiological parameters of advertising discourse.

Another important area of linguistic research in advertising, which requires a comprehensive analysis based on the synthesis of various methods and techniques, is based on the translation studies approach. Fewer scientific works have been found in this direction than in the strictly linguistic one, with comparative studies prevailing.

Modern studies of advertising translation issues (K. L. Smith (Smith, 2002), I. Torresi (Torresi, 2021), B. P. Faber (Faber, 2012), D. Dobrovolska (Dobrovolska, 2016), etc.) substantiate translation strategies for advertising based on the model of functional translation, since the original text of an advertising message must be adapted to the mental, social, and cultural properties of native speakers of the language into which the text is translated, potential consumers of the advertising product. These works suggest that when translating advertising texts, it is necessary to take into account, first of all, the pragmatic potential of the text, its influential effect, as well as the cultural specifics of the environment where the advertising message will function, such as history, cultural traditions, national stereotypes, etc.

The translation approach to advertising analysis requires the use of a relevant framework. We believe that when comparing the original and the translation of an advertising communication in a particular direction (in our case, English-Ukrainian) and a particular product segment (in our case, tonic drinks), lexical-semantic, linguistic-stylistic and linguistic-statistical analysis of the verbal

component of the advertising message using the corpus-based method with further consideration of all visual, audio and other paralinguistic components will help to clarify the features and effectiveness of translation strategies.

Results and Discussion. The aim and objectives necessitate the development of a relevant methodology, which should be based on a detailed description of the research procedure with the specification of the methods used.

The first stage of the research involves the formation of a research corpus. For this purpose, several procedures were performed in the following sequence:

- extraction of authentic advertising messages about tonic drinks from Internet sources in the format of videos, banners, posters, creolized and traditional texts;
- identification advertisement's verbal component;
- systematization and division of advertising texts into groups by type of advertised product (tea, coffee, soft drinks, juices, etc.).

The material was collected by the method of comprehensive sampling from the

- official websites of the companies producing the selected group of advertised products,
- official brand pages on Facebook and Instagram,
- the online application Pinterest, YouTube video hosting, as well as
- publications in specialized online blogs (Your Coca-Cola, Tea-and-Coffee.com, Coffee & Tea Blogs, Coffee Tea Club, etc.)

The multichannel method of collecting material is optimal for our research subject because advertising communication involves the integrated use of both verbal and non-verbal elements in advertising messages. The choice of such material allows us to consider both linguistic and extra-linguistic aspects and involves a multimodal approach in its analysis.

For the research material, 500 advertising texts for the same products of the specified group were selected in English and Ukrainian, since the material of any study involving corpus-based technologies should be chronological and thematically homogeneous.

At the second stage of the research, the text data was transformed into a parallel-aligned bilingual corpus using the InterText Editor software. The corpus was annotated from the perspective of its structure and lexical-semantic composition. Special tags were utilized to highlight the compositional components of advertising texts (such as nominative-representative, attractive-appeal, intentional-axiological, descriptive blocks). The obligatory structural elements (such as slogan, headline, and the advertising text itself) and optional elements (if

any – echo phrase, subheading, coda) were identified. In addition, language figures of expressiveness and nationally marked vocabulary were annotated. The following marking system has been used:

- <head>...</head> – headline,
- <adtx>...</adtx> – information block of the advertising post,
- <s>...</s> – slogan,
- <eph>...</eph> – echo phrase,
- <coda>...</coda> – coda etc.

Using corpus managers like AntConc, Textanz, and the MS Excel program, we established general quantitative characteristics of the corpus and sub-corpora, generated frequency lists of word usage, conducted lemmatization, and calculated the distribution of parts of speech within the original texts and translations, as well as the structural elements of advertising messages. A fragment of lemmatization and the partial speech distribution are presented at *figure 1* and 2.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1							Total No. of Word Types: 17017		
2	No	Frec	Word Type	Lemma	Part of speech		Total No. of Word Tokens: 52017		
3	1	210	the	the	F				
4	2	166	of	of	F				
5	3	135	and	and	F	Adj	adjective		
6	4	131	tea	tea	N	Adv	adverb		
7	5	125	Tea	tea	N	F	functional		
8	6	124	a	a	F	N	noun		
9	7	117	to	to	F	Num	numeral		
10	8	81	is	be	F	Pr	pronoun		
11	9	79	Dilmah	Dilmah	N	V	verb		
12	10	74	in	in	F				
13	11	72	with	with	F				
14	12	59	you	you	Pr				
15	13	55	for	for	F				
16	14	53	your	your	Pr				
17	15	44	that	that	Pr				
18	16	42	Lipton	Lipton	N				
19	17	34	our	our	Pr				
20	18	30	on	on	F				
21	19	27	Richard	Richard	N				

Figure 1. A fragment of lemmatization

To determine the reliability of the study results, it is necessary to establish whether the sample size will ensure the reliability of the calculations. In our research, to determine the “reliability” of the sample size (when working with morphological and lexical-semantic characteristics of tonic drinks advertising texts), we resorted to the use of the so-called sampling error formula:

$$\delta = \frac{Z_p}{\sqrt{N \cdot p}} \quad (1),$$

where Z_p is a constant value, which for a five percent significance level is equal to 1.96; N is the sample size (in absolute terms, for example, in the number of word uses); p is the relative frequency of use of the units of analysis (for example, slogans or tropes).

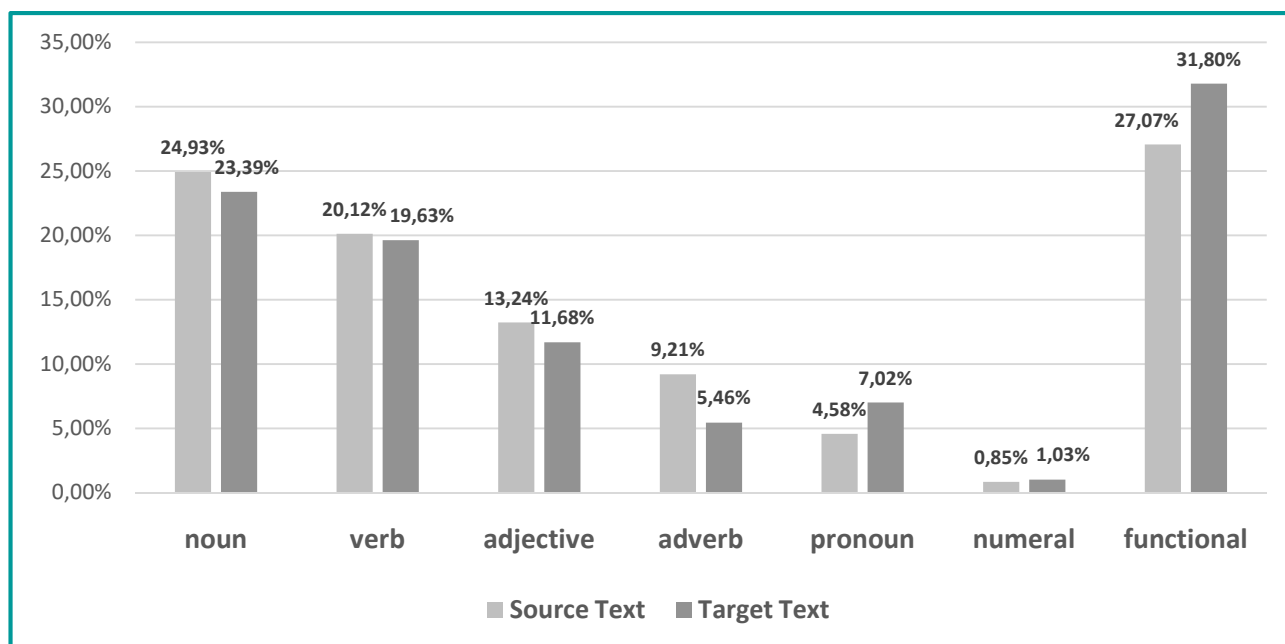

Figure 2. Partial speech distribution

For instance, in the ‘Coffee’ sub-corpus, 36,561 word occurrences were recorded. According to the formula (the formula is not provided on the slide), the error rate for a noun is 0.06%; for an adjective, 0.1%; for a verb, 0.21%; for a pronoun, 2.1%; and for an adverb, 2%. That is, for all the analyzed parts of speech, the sample is sufficient for the reliability of the study results.

At the third stage of the research, several procedures were conducted to systematically inventory the units under study, as well as the explanation of peculiarities of their formation and functioning, and characterize the verbal content of advertising texts. This technique involved:

- identification of the units of analysis;
- classification and interpretation of the selected units.

The units of analysis were the main and optional structural elements of the advertising texts of tonic drinks in the source and target texts, such as: slogan, headline and the advertising text itself (main advertising text), which were further classified. For example:

Lacomba Arabica do Brasil 100% 2)

Grown at haciendas in the state of (Minas Geraes), Arabica Santos is considered one of the most popular varieties of South America. Strong coffee with a soft rounded aftertaste, thick and rich, will bring you relaxation of the siesta, immerse you in dreams of warm countries, gives you the pleasure to feel the taste.

Dark as a Brazilian woman's skin. Round like her figure. Soft as her look...3)

Arabica do Brasil Santos – the embodiment of Brazil in a cup 1).

where **1)** – slogan, **2)** – headline, and **3)** – main advertising text.

After identifying the structural components in all texts, they were classified according to certain characteristics. For instance, slogans were classified according to their formal characteristics, the purpose of expression, communicative intent, and direction/intention; the main advertising text was classified according to its structural characteristics, communicative strategies, and models.

During the fourth stage of the research, the advertising texts for tonic drinks were analyzed on the morphological, lexical-semantic, and syntactic levels both in the source and target versions. In addition, stylistic devices characteristic of these texts were examined. A comparison and contrast of the analysis results were performed for various compositional elements of the advertising text (slogan, headline, main advertising text) in the SL and TL.

The identified predominant parts of speech in the previous stages allow for a lexical-semantic analysis of lexemes in the studied advertising texts and the categorization of lexemes into lexical-semantic fields (such as smell, taste, action/process, feelings/emotions, etc.).

At the fifth stage, a comprehensive approach was applied to the translation studies analysis of advertisements. This involved a systematic examination of the interaction between verbal, visual, and auditory elements because transitioning from one system of signs to another is crucial during the adaptation of advertising messages created in one cultural context for another culture. It was determined that information in advertising for tonic drinks is primarily presented linguistically and visually. Every advertising text utilizes at least one type of visual element, including illustrations, photos, or images, as all analyzed advertising texts contain either images of the advertised product, a logo, or a photograph of a model (a famous person or a consumer verifying the effectiveness of the advertised product).

The sixth stage involved identifying translation strategies and specific tactics used in reproducing both compositional components and lexical-semantic features of advertising texts. A quantitative analysis of differences between both the source and target texts based on various linguistic characteristics was conducted, thus comparing the invariant of SL and TL. Our research methodology relies not on a singular criterion but on a combination of several criteria, aiming to yield reliable and objective results while minimizing the possibility of ambiguous conclusions regarding the quantitative equivalence of the source and target texts.

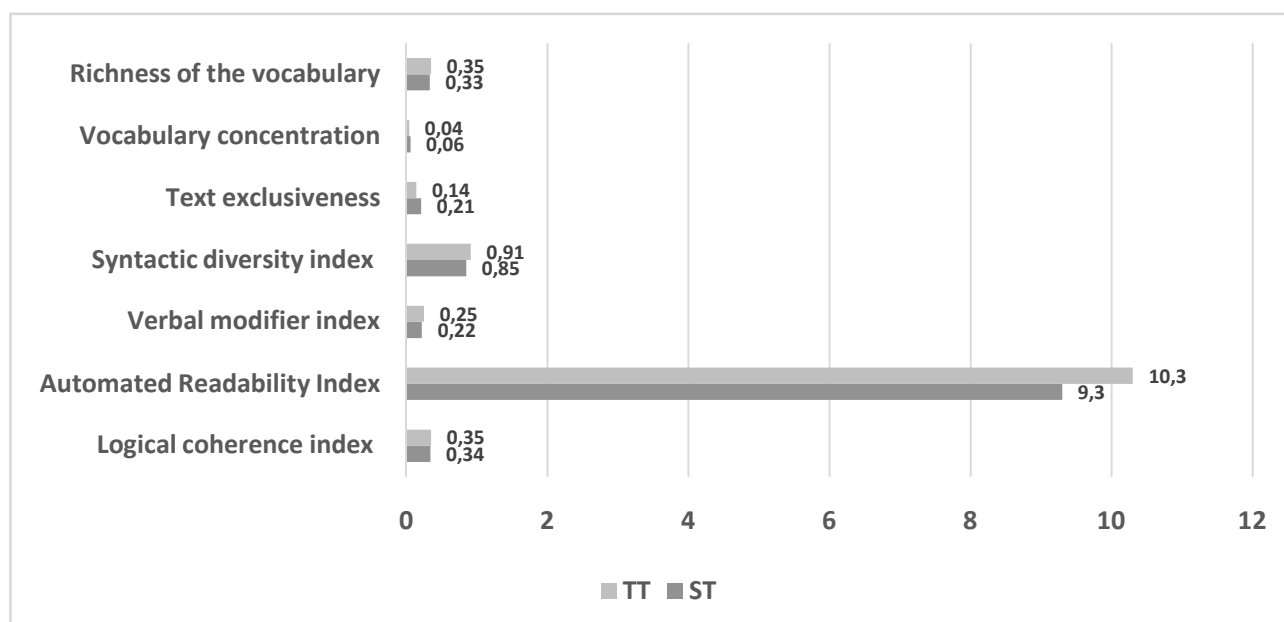
To research the quantitative correspondence between the source and target texts, criteria were chosen by well-known linguists and translation scholars (such as J. McMenemy (McMenemy, 2003), K. Ponnampereuma, K. Mellish, P. Edwards (Ponnampereuma K. et al., 2012), S. Buk (Buk, 2008), S. Zasiakin (Zasiakin, 2016), I. Kulchytskyi (Kulchytskyi, 2019), L. Tsiokh (Tsiokh, 2019), and others):

- 1) general quantitative characteristics of the source and target corpora: word usage number, number of word forms, number of lemmas, number of sentences;
- 2) lexical diversity index;
- 3) coefficient of syntactic diversity;
- 4) lexical density coefficient, or the percentage of function words;
- 5) automatic readability index;
- 6) coefficient of logical coherence.

Some results for the ‘Coffee’ sub-corpus are presented in the *table 1* and *figure 3*.

Table 1. General characteristics of the research corpus

Index	ST	TT
Number of word usages	4961	3006
Number of word forms	4041	2789
Number of lemmas	1757	1003
Number of Hapax legomena	709	631
Number of words with frequency ≥ 10	213	167
Number of sentences	618	505
Number of symbols	28100	23281

Figure 3. The main quantitative characteristics of the research corpus

It has been found that the deviation between the quantitative characteristics of English and Ukrainian advertising texts for tonic drinks is quite high (ranging from 17.32% to 54.76% for various indexes). This variance can be explained by the application of translation strategies such as localization and transcreation. Thus, only partial quantitative equivalence between the source and target texts can be established.

Conclusions and perspectives. Thus, the proposed research procedure can provide a multifaceted approach and a comprehensive study of tonic advertising texts, their features, functioning and methods of reproduction, taking into account the semantic formations of a particular language and national specificity at the levels of verbal and paralinguistic objectification of cultural and social realities.

The comprehension of linguistic and quantitative characteristics of advertising texts for tonic drinks based on corpus technologies, as well as the peculiarities of their reproduction in translation, shows the complex interrelationships of the elements of the lexical level of this type of social and intercultural communication and outlines the criteria of translation adequacy.

Quantitative analysis is a far from complete linguistic description of advertising discourse, but it makes possible to identify the most frequent elements of the text, show significant correlations between different indicators of text levels, calculate indicators characterizing the informative or emotional saturation of the text, and thus outline a translation strategy that will allow to convey its genre and style specificity with the least losses.

The logical next step in this study will be a qualitative analysis of the data obtained, which can be done within the framework of a lexical and semantic study of the stylistic dominants of advertising communication and their correspondences in translation.

REFERENCES

1. Areshenkova, O. (2014). Reklamnyi tekst yak funktsionalnyi riznovyd movlennya. *Filolohichni studiyi*, 10, 5–11. Doi: <https://doi.org/10.31812/filstd.v10i0.407> (in Ukrainian)
2. Austin, J. L. (1962). How to do things with words. Retrieved December 20, 2023, from: <https://ia801306.us.archive.org/23/items/HowToDoThingsWithWords.pdf>
3. Baker, M. (1995). Corpora in Translation Studies. *Target. International Journal of Translation Studies*, vol. 7 (2), 223-243. Doi: <https://doi.org/10.1075/target.7.2.03bak>.
4. Biber, D., Conrad, S., Reppen, R., & Leech, G. (1999). Corpus linguistics : Investigating language structure and use. *International journal of corpus linguistics*, Vol. 4 (1), 185-188. Doi: 10.1075/ijcl.4.1.11lee
5. Buk, S. (2008). *Osnovy statystychnoyi linhvistyky*. Vydavnychiy tsentr LNU imeni Ivana Franka. (in Ukrainian)
6. Buk, S. (2009). Strukturne anotuvannya u korpusi tekstiv (na prykladi prozy Ivana Franka). *Ukrainska mova*, vol. 3, 59–71. (in Ukrainian)
7. Darchuk, N. (2010). Doslidnytskyi korpus ukrainskoi movy: Osnovni zasady i perspektyvy. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ser.: Literaturoznavstvo. Movoznavstvo. Folklorystyka*, vol. 21, 45-49. (in Ukrainian)
8. Demska, O. (2022) *Tekstovyi korpus: Ideia inshoi formy*. VPTs NaUKMA. (in Ukrainian)
9. Dobrovolska, D. (2016). Metodolohiya doslidzhennya perekladu reklamnoho tekstu: osnovni perekladatski stratehiyi. *Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe Budapest. Science and Education a New Dimension. Philology, IV* (21), 42–46. (in Ukrainian)
10. Faber B. P. (2012). The Translation of Advertising Texts in Culturally-Distant Languages: The Case of Spanish and Arabic. *International Journal of Translation. Vol. 24*(1-2), 51–64.
11. Granger, S. (2004). Computer learner corpus research: Current status and future prospects. In Connor, U. & Upton, T. (Eds.), *Applied Corpus Linguistics: a Multidimensional Perspective* (p. 123–145). Rodopi.
12. Gries, S. Th. (2016). Quantitative corpus linguistics with R: a practical introduction. Routledge. Doi: <https://doi.org/10.4324/9781315746210/>
13. Hardie, A., & Baker P. (2006). *Glossary of Corpus Linguistics*. Oxford University Press, Incorporated.
14. Kulchytskyi, I. (2015). Tekhnolohichni aspekty ukladannia korpusiv tekstiv. In Dani tekstovykh korpusiv u linhvistychnykh doslidzhenniakh (p. 29-45). Vyd-vo Lvivskoi politekhniki. (in Ukrainian)
15. Kulchytskyi, I. (2019). Okremi aspekty kvantytatyvnykh doslidzen ukrayinskoyi movy. *Ukraina Moderna*, Vol. 27, 73-96. (in Ukrainian)
16. Leech, G. (1992). Corpora and theories of linguistic performance. In J. Svartvik (Ed.), *Directions in corpus linguistics* (p. 105-22). Mouton de Gruyter.
17. MCenery, T., Xiao, R. (2008) Parallel and Comparable Corpora : What is Happening? In *Incorporating Corpora. The Linguist and the Translator* (p. 18-31). Clevedon.

18. McMenamain, G. (2003). *Forensic Linguistics: Advances in Forensic Stylistics*. CRC Press.
19. Ponnampereuma, K., Mellish, C., Edwards, P. (2012). Using Distributional Similarity for Identifying Vocabulary Differences between Individuals. Computational approaches to the study of dialectal and typological variation. Retrieved March, 12, 2024, from: http://www.sfs.uni-tuebingen.de/~gjaeger/conferences/essli_2012/
20. Shyrokov, V. et al. (2005). *Korpusna linhvistyka*. Dovira. (in Ukrainian)
21. Sinclair, J. (1991). *Corpus Concordance and Collocation (Describing English Language)*. Oxford Univ Pr (Sd).
22. Smith, K. L. (2002). The Translation of Advertising Texts. Retrieved March, 2, 2024, from: https://theses.whiterose.ac.uk/3044/2/251329_VOL1.pdf
23. Torresi I. (2021). *Translating Promotional and Advertising Texts*. Routledge.
24. Tsiokh, L. (2019). Linhvostatystychni metodyky v perekladoznavchomu analizi antyutopiyi. In *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society* (p. 30-34). RS Global Sp. z O.O. (in Ukrainian)
25. Zasiakin, S. (2016). Understanding translation universals. *Babel*, Vol. 62 (1), 122-134. Doi : <http://dx.doi.org/10.1075/babel.62.1.07zas>
26. Zhukovska V., Mosiiuk O. (2021). Statistical software R in corpus-driven research and machine learning. *Information Technologies and Learning Tools*, 86(6), 1-18. Doi: 10.33407/itlt.v86i6.4627.

Дата надходження статті до редакції: 11.02.2024
Прийнято до друку: 4.03.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.2211>
UDC 80:94(477)"085/134":82-94

GIFT OF THE HUNGARIAN QUEEN FROM KYIV: SWORD AS A METAPHOR

Radvan D.V.

Taras Shevchenko National University of Kyiv
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4227-3878>
radvandana@gmail.com

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

The article will analyze records in chronicles about usage of sword in medieval Rus' in metaphorical context. Facts provided in the Tale of Bygone Years and the Radziwill Chronicle will be interpreted in connection with the record of Lampert of Hersfeld about the gift of the Attila's sword, made by the Hungarian Queen Anastasia to Otto, Duke of Bavaria, in the second half of the 11th century, in order to interpret metaphorical meanings conveyed with the help of sword and explain the unusual ceremonial choice of the Hungarian Queen in view of her origin from Kyiv.

Key words: *medieval, symbol, Rus', sword, Hungarian Queen Anastasia, Holy Roman Emperor Heinrich IV*

Радван Д.В. Дар угорської королеви з Києва: меч як метафора. У статті проаналізовано записи хронік про використання меча у середньовічній Русі в метафоричному контексті. Факти, наведені у Повісті врем'яних літ і Радзивілівському літописі, будуть розглянуті у зв'язку із записом Ламперта з Херсфельду про дар угорської королеви Анастасії герцогу Баварії Отто у другій половині 11 ст., меч Аттилі, що дозволить інтерпретувати метафоричні повідомлення, які передавалися за допомогою меча, і пояснити незвичний церемоніальний вибір угорської королеви київського походження.

Ключові слова: *середньовічний, символ, Русь, меч, угорська королева Анастасія, імператор Священної Римської Імперії Генріх IV*

Introduction. Lampert of Hersfeld (1025 – ca. 1088) wrote in “Annales Hersveldenses” about the Hungarian Queen’s gift of the Attila’s sword to Duke Otto of Bavaria (Lamperti Annales, 1894, p. 130 10-16). The Queen expressed in this way her gratitude for Duke’s role in convincing King Heinrich IV of Germany

(1050-1106) to restore her son Salomon (1053–1087) to the Hungarian throne. The chronicler informed that Heinrich helped Salomon return to Hungary in 1063 (Lamperti Annales, 1894, p. 88 1–13).

Why did Queen Anastasia decide to give the Duke the precious sword as a sign of gratitude?

Theoretical Background. I.S. Robinson (2004) analyzed political circumstances leading to Anastasia’s gift of sword. Ch. Mielke (2017) made a reconstruction of Anastasia’s legacy in capacity of the Hungarian Queen based on preserved artefacts and primary and secondary sources, L.Zemplényi (2023) highlighted Queen Anastasia’s role in developments in Hungary.

Christopher Mielke (2017) defined Anastasia’s present as a diplomatic gift and outlined its extraordinary character: the gifts of sword were rare in the Middle Ages, and this particular case was even more specific because the gift had been made by a woman (Mielke, 2017, p.286). While Attila’s alleged ownership of sword told for its exceptional value, the Queen’s Kyivan background can provide additional insights into her choice of the sword as the gift.

Methods. The article will analyse records on symbolic usage of swords and interpretations of sword as metaphor in the primary sources (Historia of Priscus of Panions, Annales Lamperti, the Tale of Bygone Years, the Radziwiłł Chronicle) as well as the supporting evidence in the secondary sources.

Results and Discussion. Anastasia (d.1096?) was the daughter of King of the Rus’ Yaroslav the Wise (r. 1016–1054) and his wife Ingegerd, the Swedish Princess (d.1050). Andreas Árpád, future King of Hungary (r. 1046–1060) spent some years in Rus’ in exile. He returned to Hungary with the aid of his Kyivan host Yaroslav and gained the throne in 1046 (Hrushevsky, 1992; Nikodem, nd). The earliest extant Hungarian chronicle, Gesta Hungarorum, written by the Anonymous notary of King Béla III in the 12th century, recorded that King Andreas acquired for his wife, “filia ducis Ruthenorum” (Anonymus, 2010, pp. 43-44), the forest of Patak (Mielke, 2017, p. 223): “King Andrew exchanged that land with the descendants of Ketel for two reasons: first, because it was suitable to kings for hunting; secondly, because his wife liked to dwell in those parts because they were closer to her native soil, as she was the daughter of the prince of Rus” (Anonymus, 2010, pp. 43-44). The motivation statement, written down in Gesta Hungarorum, tells for kings’ respect for queen’s habits and feelings. After the tragic death of King András on the battlefield and the victory of his rival brother Duke Béla, who usurped the Hungarian throne, the widowed Queen, together with

Salomon and Judith (b.1047), the daughter of Empress Agnes (ca.1024–1077) and Emperor Heinrich III (1017–1056) and sister of King Heinrich IV (she had been betrothed to Salomon in 1058 according to arrangement between Empress Agnes and King Andreas with approval of the German princes), found refuge at the German court (Robinson, 2004). The Queen requested military assistance from the neighbours and allies, the Bavarians and the Germans, to ensure return and succession of the throne for Salomon, whom Andreas declared King back in 1057, and whose rights were contested by uncle Béla (r. 1060-1063).

The successful military campaign to Hungary led by the thirteen-years-old Heinrich on Anastasia's request in 1063, was his first military expedition in the capacity of King of Germany. He was supported by Adalbert, Archbishop of Bremen, who participated in the campaign as his military advisor (Ward, 2019). Death of Béla and flight of his son Geisa led to bloodless transition of the throne to Salomon, who soon afterwards married Judith.

Empress Agnes (regent for her son Heinrich until spring 1062) conferred the Duchy of Bavaria to the Saxon noble Otto of Northeim in early 1061 (Robinson, 2004). Frutolf of Michelsberg (d.1103) in his "Chronica" characterised him as "a man of the most exalted nobility, whose prudence in military matters very few could equal and who was held in the highest regard by all the princes" (cited from Robinson, 2004, p. 35).

I.S.Robinson in "Henry IV of Germany, 1056-1106" (2004) analyzed in detail the course of bilateral relations that resulted in the King's of Germany first expedition to Hungary. I.S.Robinson reflected on the reasons behind the royal gift to the Duke of Bavaria: "the prince who had been most energetic in promoting this expedition was Otto of Northeim, duke of Bavaria. That at least was the opinion of the Hungarian queen-mother Anastasia. "Since it was on [Otto's] advice and with his support that King [Henry] had restored her son to his father's kingdom", Anastasia conferred on him one of the most precious objects in the Hungarian treasury, the so-called "sword of Attila" (Lampert, *Annales*, 1071). Otto's enthusiasm for this campaign arose from the need, firstly, to secure the frontier of his newly acquired duchy of Bavaria and, secondly, to establish himself as the leader of the Bavarian nobility by means of a successful and profitable campaign" (Robinson, 2004, pp. 53-54).

The name of Queen Anastasia is connected with yet another royal attribute, the Monomachos crown, one of several extant precious gifts given by the Byzantine Emperor Constantine IX Monomachos (r. 1042-1055) to his foreign

allies. The crown was made of elaborate enamel plates with portraits of Constantine, his wife Zoe and sister-in-law Theodora, flanked by plates with personifications of Truth and Humility and courtly dancing girls wearing waving dresses. The portraits conveyed the idea of the ceremonial gift. The imperial crown worn by Constantine IX Monomachos himself would not have any imperial portraits (Hunt, 1984, p.139). The inscriptions on enamels are dated between 1042-1050. As Lucy-Anne Hunt noted, “it has been argued that the crown was an imperial gift by Constantine to a suzerain ruler, King Andrew of Hungary, or his wife” (Hunt, 1984, p. 139). Ch. Mielke suggested that the Hungarian Monomachos crown belonged to Queen Anastasia (Mielke, 2017, p. 286). Christa Schug-Wille referred to the role of Kyiv’s princely family in relations Byzantium – Hungary – Rus’ (Schug-Wille, 1988, p. 182). Marriage of Andreas to Anastasia and marriage of Constantine IX Monomachos’ daughter to Vsevolod, Anastasia’s brother, cemented political alliances. If not the imperial gift to Queen Anastasia, the Monomachos crown could have been given to the members of Kyivan dynasty, most probably in course of negotiations leading to Vsevolod’s wedding, and from the Kyivan treasury it could go to Anastasia’s dowry.

The royal patronage of both the Latin and the Greek rite under the reign of King Andreas was aimed at fostering Christianity that still had to face pagan traditions. Foundation of the Benedictine monastery in Tihany in 1055 (its establishing charter, issued by King Andreas in Latin with 58 Hungarian words, is known as the first written document in the Hungarian language) and the Greek St. Andrew monastery in Visegrád might have been connected with the Queen’s influence on King Andreas (Mielke, 2017, p. 223). Coexistence of Greek and Latin rites was practiced by the Kyiv royal family members (Gertruda, wife of Anastasia’s brother Iziaslav, who inherited throne in Kyiv in 1054, observed the Latin rite and consequently wrote “filioque” formula in her prayers (Codex Gertrudianus, nd)). The elaborate monastic caves, discovered at Zebegény near Visegrád and at Óvár near Tihany, most probably were serving as dwellings for monks who came to Hungary from Rus’ in Queens’ entourage (Mielke, 2017, p. 223). Indeed, the Tale of Bygone Years recorded that Presbyter Ilarion, before his promotion to the Metropolitan in 1051, dug the cave in a forest on the hills above the Dnipro river and spent there time in prayers. The Kyiv Cave monastery was founded in connection with that cave, and this particular model of monastic dwelling was found suitable for practicing Hesychastic contemplation, to which eremite monks adhered. Given the role of Ilarion at Yaroslav’s court in Kyiv, and

the Kyiv Cave monastery's rapid rise to fame in the second half of the 11th century, the clergy countrymen, who would support Anastasia in her new role abroad, may well be connected with the net of monastic caves found in Hungary.

The Benedictine monastery in Tihany, according to the establishing charter, was supposed to become a burial place for King Andreas and his family (Andreas was buried there in 1060, his and Anastasia's second son David in 1090, and the Royal Crypt at the Abbey may still contain bones of Andreas or his close relative (Carbon, 2021)).

Queen's decisiveness to ensure return of her family to Hungary in their royal status resulted in reestablishment of the dynasty. She might referred to the legends on Attila the Hun in her rhetoric, with its most expressive and memorable final accord, the gift of Attila's sword to reward the achievements of Duke Otto.

Priscus of Panion, whom Attila the Hun hosted at a banquet as a member of the diplomatic mission of Eastern Roman Emperor Theodosius II in 449, and who left description of Attila and his court, known as "History", recorded that Attila (the name itself literally means "a little father") received a prophecy that his nation would fall after his death, however it would rise again under the rule of his youngest son (Carolla, 2019). The Greek historian also remarked that sword, that Attila wore, lacked adornments, in contrast to the gem and gold decorations favoured by his subjects. Priscus mentioned even another Attila's weapon, the Sword of Ares (or Mars in respective Latin texts on the matter). The Romans reportedly referred to it connection with Attila's intention to force them acknowledge his status as king: "God made it plain, /.../ by revealing Sword of Ares, an object holy and honoured among royal Scythians because it was dedicated to the overseer of wars, which had disappeared long ago but was discovered with a bull's help" (cited from Carolla, 2019, p. 233). Jordanes who cited Priscus in his Latin-language "Getica" (completed 551) added that "although it was in his /Attila's/ nature always to be confident in his greatness, when the sword of Mars was discovered, an object always held sacred among Scythian kings, it nevertheless gave him additional confidence. Priscus the historian reports that it was found under the following circumstances, saying: When a certain shepherd saw a cow from his flock limping and could find no cause of such a wound, he anxiously followed the traces of blood and finally came to a sword which the cow had accidentally stepped on while grazing. The shepherd dug it up and immediately brought it to Attila. Attila rejoiced at the gift, and since he was majestic, he thought he had been appointed ruler of the whole world and the sword

of Mars granted him omnipotence in war” (The Fragmentary History of Priscus, 2014, pp. 70-71).

Attila the Hun trusted in the divine weapon, unsurprisingly suffering a single military defeat in Gaul in 450. His murder three years later was interpreted by Priscus and Jordanes as intervention of gods to protect the rulers from that fierce enemy. As Pia Carolla pointed out, “although proud of his fortune, Attila fell because the same god in which he had trusted turned his back and abandoned him” (Carolla, 2019, p. 233).

“Waltharius” (“Waltharilied”), the oldest preserved heroic epic of the Nibelungen cycle, written after lost German prototypes by a monk of St. Gall (Switzerland) in Latin in the 10th century, provided description of the Hunnish way of wearing arms (“pro ritu Pannoniarum): the Huns wore a double-edged long sword (spatha) at the left side and a single-edged half-sword (semispatha) at the right side (Nickel, 1973, p. 138). According to a legend, a certain sword belonging to Attila the Hun came into possession of Charlemagne (Mielke, 2017). German Emperor Otto III supposedly found it in the Charlemagne’s grave in 1000. A double-edged weapon displayed in the Imperial Treasury in Vienna together with other objects, discovered in the grave of Charlemagne, is however attributed as the “Sabre of Charlemagne” with provenance from Eastern Europe (Hungary?) and dated 900-950.

Even with Lampert’s own restriction that it was unknown whether the sword given by Queen Anastasia belonged to Attila (Lamperti Annales, 1894, p.130 10-13), the reference to “the most famous king of the Huns” (Lamperti Annales, 1894, p.130 10-13), whose land Queen Anastasia represented, signified the importance that the Queen attached to Duke Otto’s support to the son of the deceased Hungarian ruler, who himself according to medieval tradition could be considered as the royal descendant of Attila the Hun.

Why the woman chose a valuable male weapon to express her gratitude? According to Ch.Mielke (2017), no other medieval Queen in Hungary was known to make a similar royal present. Are there any records on sword-giving ceremonial practice in the Tale of Bygone Years, written in the Queen’s native Kyiv, which can be regarded as a precedent for her deliberate choice of sword as a gift?

The Tale of Bygone Years was completed ca 1117 and informed about four cases of symbolic giving and receiving the swords in Rus’ from the beginning of recorded events to 1060s. The first episode about the symbolic usage of weapon by the Polyanians (Polyany), the autochthonous tribe living in Kyiv and its

surroundings, was recorded after information about death of Prince Kyi and his siblings (according to tradition, they were the earliest known ruling family in Kyiv), and before 852, the first dated historical event in the chronicle. Forced to pay the tribute on demand of the Khazars, Polyanians, after internal consultations, decided to give as a tribute one sword per hearth. The Khazar elders drew conclusions: “Evil is this tribute, prince. We have won it with a one-edged weapon called a sabre, but the weapon of these men is sharp on both edges and is called a sword. These men shall impose tribute upon us and upon other lands.” (translation of Hazzard Cross S. and Scherbowitz-Wetzor O. P., 1953, p. 58). The swords used by the Polyanians were double-edged and, as we can conclude, by that time more advanced compared with the weapon used by their neighbours, the Khazars. The swords used in the Frankish Empire of Charlemagne were double-edged as well (some Carolingian swords were unearthed in Ukraine in connection with the medieval trade routes).

Prince Svyatoslav (d. 972), great-grandfather of Anastasia, “prized and admired” a sword given to him by the Byzantine Emperor Ioannes I Tzimisces in 971, in course of preliminary peaceful negotiations that were launched by the Byzantines to prevent further advance to Constantinople of Sviatoslav’s military expedition. The Greek envoys who were instructed to record Svyatoslav’s manner to receive gifts, reported back to the Byzantine Emperor that he was completely indifferent to gold and silks and ordered servants to keep them. The second delegation brought to him a sword and other accoutrements. “The Prince accepted these gifts, which he praised and admired, and returned his greetings to the Emperor. The envoys went back to the Emperor and reported what had occurred. Then the boyars remarked, “This man must be fierce, since he pays no heed to riches, but accepts arms. Submit to tribute.” The Emperor accordingly requested Svyatoslav to approach no nearer, but to accept tribute instead. <...> So the Greeks paid him tribute” (translation of Hazzard Cross S. and Scherbowitz-Wetzor O. P., 1953, pp. 88-89). The talks eventually led to conclusion of an extensive agreement between Rus’ and Byzantium in July that year.

The episode with sword came as a solution in confrontation between Prince of the Rus’ Volodymyr the Great (ruled ca 980-1015) and his pagan wife Rohnida (d.1000), mother of his four sons and two daughters. In view of baptism and subsequent Christian remarriage of Volodymyr to the Byzantine Porphyrogenita Princess Anna in Kherson (Korsun’) in the Crimea in 988, Rohnida demanded from husband explanations on her own status. She rejected Volodymyr’s

suggestion to remarry to one of his prominent vassals, boyars, and chose to convert to Christianity. The Laurentian edition of the Tale of Bygone Years and the Radziwiłł chronicle retold also the dramatic backstage of the dissolution of this pagan marriage. Rohnida's unsuccessful homicide attempt was followed by Volodymyr's reciprocal attempt to kill Rohnida. The momentous appearance of their sons, Iziaslav, holding a big sword in his little hands and saying "Father, do you think there is nobody else here except you?", and Yaroslav, who was making his first steps ever to help his mother, a miracle because of his inborn problem, one leg being shorter than other, made up Volodymyr's mind and he retreated. Rohnida took habit under the name Anastasis (Yaremenko, 1990, p. 515) and became the first nun in the royal dynasty and the first nun in Rus' ever. Adjusting to the Christian customs upon baptizing, Prince Volodymyr dissolved the settlements in Vyshgorod, Belgorodka and Berestovo, where his 700 concubines inhabited, and practiced chastity so determinately that his contemporary Thietmar of Merseburg (975–1018) considered it worth noting in his Chronicle (1889).

Conclusions and perspectives. Anastasia was undoubtedly exceptional queen. Her name is connected with two royal insignia, the Monomachos crown, that she received, and the Attila's sword, that she gave as a gift. Three generations of ancestors of the Hungarian Queen, including her father Yaroslav, participated in events where the sword was used as a visualised metaphorical message. Experience within the Kyivan dynasty could explain the choice of gift made by the Queen in the capacity of the sole senior representative of the Hungarian royal family, while her allusion to Attila the Hun protecting Salomon as the heir of his late father's throne reflected Zietgeist of comparisons to the great and glorious heroes from the past: her foreign allies could find Attila aka King Etzel of the Huns in the epics of the Nibelungen cycle.

Lampert (1894) mentioned that the Attila's sword came eventually in brief possession of King Heinrich IV of Germany, whose experience as a warrior began in the military expedition in 1063 on the request of the Hungarian Queen. In 1089 Heinrich IV, then the Holy Roman Emperor, married in a second marriage Anastasia's niece Adelheid, daughter of the King of the Rus' Vsevolod, Anastasia's brother. Empress Adelheid's alliance with Comitissa Mathilda of Tusciana in the mid-1090s caused Heinrich IV's final military and political defeat.

Acknowledgements. *The article presents some results of research conducted by the author in the capacity of Visiting Researcher at the Department of Cultures and Civilisations of the University of Verona, Italy, and finalised in Kyiv, Ukraine. The author extends her deep gratitude to the University of Verona for funding her research project*

“Diplomacy of Kyiv in the Middle Ages: European security and multiculturalism”. The author wishes to express her sincere gratitude to the libraries of the University of Verona and the University of Padua for providing access to their rich collections.

REFERENCES

1. Anonymus and Master Roger. (2010). *Gesta Hungarorum and Epistle to the Sorrowful Lament upon the destruction of the Kingdom of Hungary by the Tatars* (J. Bak & M. Rady, Trans.). Budapest, Central European University Press.
2. *Carbon isotope studies confirm 11th century origin of some of bones excavated in Royal Crypt at Tihany Abbey*. (2021, November 30). Hun-Ren, Hungarian Research Network. Retrieved March 30, 2024, from <https://hun-ren.hu/en/news/carbon-isotope-studies-confirm-11th-century-origin-of-some-of-bones-excavated-in-royal-crypt-at-tihany-abbey>
3. Carolla, P. (2019). “A Universal Narrative of Humanity”. Travelling to the “Other” from Constantinople: Priscus of Panion (5th c. CE) and William of Rubruk (13 c. CE). *Medieval Worlds, Monasteries and Sacred Landscapes & Byzantine Connections*, 9, 218-241. DOI 10.1553/medievalworlds_no9_2019s218
4. Codex Gertrudianus, Museo Archeologico Nazionale, Archivi e Biblioteca, <https://www.librideipatriarchi.it/en/books/egberts-psalter-codex-gertrudianus>
5. Hazzard Cross, S. & Scherbowitz-Wetzor, O. P., Eds. and Trans. (1953). *The Russian Primary Chronicle, Laurentian Text*. Crimson Printing Company. Cambridge, Massachusetts.
6. Hrushevsky, M.S. (1992). *Istoria Ukrainy-Rusy*. V.2. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian).
7. Hunt, L.-A. (1984). Comnenian aristocratic palace decoration: descriptions and Islamic collections. In Angold, M. (Ed.), *The Byzantine Aristocracy 9th to 13th centuries*. BAR International Series 221, 138-156.
8. Lamperti Annales (O.Holder-Edder, Ed.). (1894) In *Lamperti Monachi Hersfeldensis Opera*. Hannoverae et Lipsiae: impensis bibliopolii Hahniani
9. Mielke, Ch. (2017). Every Hyacinth the Garden wears: the material culture of medieval queens of Hungary (1000-1395) [Doctoral dissertation, Central European University, Budapest]. DOI number: 10.14754/CEU.2017.06
10. Nickel, H. (1973). About a Sword of the Huns and the ‘Urepos’ of the Steppes. *The Metropolitan Museum of Art Journal*, 7, 131-142. Retrieved March 27, 2024, from <https://www.metmuseum.org/met-publications/about-sword-of-the-huns-and-urepos-of-the-steppes-the-metropolitan-museum-journal-v-7-1973>
11. Nikodem, J.A. (nd) Andrzej I (król Węgier 1046–1060). In *Twojahistoria.pl Encyklopedia*. Retrieved January 18, 2023, from <https://twojahistoria.pl/encyklopedia/andrzej-i-krol-wegier-1046-1060/>
12. Povist vremyanych lit. (1990). Yaremenko, V.V., Ed. and Trans. Kyiv, Pysmennyk. (in Ukrainian).
13. Radziwilliyskyi litopys, IX-XII st. (nd). Vernadsky National Library of Ukraine. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0008287> (in Old Ukrainian)
14. Robinson, I.S. (2004). *Henry IV of Germany 1156-1106*. Cambridge University Press.
15. Schug-Wille, Ch. (1988). *Byzanz und seine Welt*. Naturalis Verlag.
16. *The Fragmentary History of Priscus: Attila, the Huns and the Roman Empire, AD 430-476 (Christian Roman Empire Book 11) (2015)*. (J. Given, Trans.). Evolution Publishing.
17. Thietmari Merseburgensis episcopi Chronicon. Wattenbach, W. and Kurze, F. (Eds.) (1889). *MGH Scriptorum rerum Germanicarum in usum scholarum separatim editi* 54. Hannoverae Impensis Bibliopolii Hahniani.

18. Yaremenko, V.V. (1990). Komentar do perekladu "Povisti vremyanykh lit". In *Povist vremyanych lit.* (1990). (Yaremenko, V.V., Ed. and Trans.). Kyiv, Pysmennyk, 498-533. (in Ukrainian).
19. Ward, E.J. (2019) Child Kings and Guardianship in North-West Europe, c.1050 - c.1250. pp. In: Woodache, H., Dean, L.H.S., Jones, Ch., Martin, R.E. and Rohr, E., Eds. *The Routledge History of Monarchy.* (pp. 551-565). Routledge Taylor and Francis Group London and New York.
20. Zemplényi, L. (2023, July 26). The fascinating life of Anastasia of Kiev, Queen of Hungary. *Hungarian Conservative.* Retrieved March 29, 2024 from https://www.hungarianconservative.com/articles/culture_society/anastasia_of_kiev_queen_of_hungary_andrew_tihany_abbey_kievan_rus/

Дата надходження статті до редакції: 30.03.2024
Прийнято до друку: 29.04.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.2212>

UDC 811.111'42:78.011.26

THE EVOLUTION OF DONALD TRUMP'S IMAGE IN RAP LYRICS

Riazanov I. H.

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

ORCID 0000-0002-5163-8261

i.riazanov.asp@kubg.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

The article reveals the prerequisites for the emergence of song lyrics of the rap genre and its meaning and place in modern musical creativity; the names of famous rappers and their songs, which contain the name of the forty-seventh president of the United States of America, Donald Trump, are indicated. The article demonstrates the use of a stylistically colored image of Donald Trump through the involvement of his name in the lines of the rap genre song lyrics. Since, by definition, in particular, the lyrics of rap songs and hip-hop culture in general are designed to proclaim the pressing problems of the common people, images of celebrities, famous politicians, wealthy officials and government representatives can often be found in the context of the causes and consequences of adversity and the joyless existence of poor people. The example of Donald Trump demonstrates how authors-rappers use images of famous political personalities to demonstrate the attitude, feelings, expectations, claims or sympathy of the public for them. The article also traces the evolutionary changes in the lexical, semantic and stylistic meaning of Donald Trump's image, depending on changes in public attitude to it in different years under different conditions. The article examines and analyzes the interpretation and subtext of the lines that contain Donald Trump's name in the works of several famous rappers, and also emphasizes the contextual interpretation of a well-known politician's personality in the artistic transmission of political issues that concern society. As a result of studying popular song lyrics of the rap genre, the results are summed up and a conclusion is made about the frequency of using stylistic techniques, namely tropes, such as metaphor, hyperbole, simile and their role in creating a certain image. Thus, the authors of the rap genre song lyrics linguistically, through the use of specific vocabulary and stylistic techniques, achieve the goal of updating and popularizing such rap songs through the use of the image of Donald Trump's famous personality.

Keywords: rap, stylistic device, metaphor, hyperbole, simile, lyrics, hip-hop.

Рязанов І.Г. Еволюція образу Дональда Трампа в реп-текстах

У статті розкриваються передумови виникнення пісенних текстів реп-жанру та його значення і місце в сучасній музичній творчості; зазначаються імена відомих реперів та їхніх пісень, у яких зустрічається ім'я сорок сьомого президента

Сполучених Штатів Америки Дональда Трампа. Стаття демонструє використання стилістично забарвленого образу Дональда Трампа через залучення його імені в рядках пісенних текстів реп-жанру. Так як за визначенням зокрема тексти реп-пісень та хіп-хоп культура загалом покликані проголошувати нагальні проблеми простого народу, образи знаменитостей, відомих політиків, заможних можновладців та представників влади можна досить часто зустріти в контексті причин і наслідків негараздів та безрадїсного існування бідних людей. На прикладі Дональда Трампа продемонстровано, як автори-репери використовують образи відомих політичних персоналій для демонстрації відношення, почуттів, очікувань, претензій чи симпатій громадськості до них. У статті також прослідковуються еволюційні зміни лексико-семантичного та стилістичного значення образу Дональда Трампа залежно від зміни громадського ставлення до нього у різні роки за різних умов. У статті аналізується тлумачення та підтекст рядків, у яких зустрічається ім'я Дональда Трампа у творчості кількох відомих реперів, а також наголошується на контекстному трактуванні відомої персоналії політика в художній передачі політичної проблематики, котра хвилює суспільство. Після вивчення популярних пісенних текстів реп-жанру підведено підсумок та зроблено висновок про частоту використання стилістичних прийомів, а саме тропів, таких, наприклад, як метафора, гіпербола, порівняння і їх роль у створенні певного образу. Таким чином, авторами пісенних текстів реп-жанру лінгвістично за допомогою вживання специфічної лексики та стилістичних прийомів досягається мета актуалізації й популяризації таких реп-пісень через використання образу відомої особистості Дональда Трампа.

Ключові слова: реп, стилістичний прийом, метафора, гіпербола, порівняння, пісенний текст, хіп-хоп.

Introduction. Rap as a genre of music has always had a social element to it – starting with block parties and performances in nightclubs in the late 1970's and throughout 1980's as means of social gatherings for young African-Americans and carrying on as one of the simplest yet possibly one of today's most accessible forms of both musical and lyrical expressions that attract high numbers of both rappers-songwriters and listeners who together comprise a massive rap community (Rose, 2008).

Rap has continuously been an outlet for social and sociopolitical commentary with such acts as Public Enemy, N.W.A and Tupac Shakur in the 1980's and 1990's, along with J. Cole and Kendrick Lamar in the recent past. For their social and sociopolitical commentary in their songs these artists are listed among many rappers and songwriters who have been labeled as representatives of “conscious hip-hop”, which is one of the many subgenres of hip-hop music, but is rather different from others in the topics it covers in its lyrics (Forman, 2013).

Political topics are not alien to the “conscious hip-hop” subgenre, the prominent topics of which have always been the struggle against racial oppression in the US, fighting the poverty and the social injustice – the topics that are inherently politically charged, and therefore the American politics and its

representatives have been mentioned and referenced in the lyrics quite a few times (Forman, 2013).

With such a polarizing figure in both the cultural and political life of the US as Donald Trump, it's important to look at his personality from the point of view of the general public and art produced by acclaimed talents. Rap as a genre has grown in its popularity and has passed rock music as the most popular genre in the US for the first time in history in 2017, during Trump's presidency (The Independent. Rap overtakes rock as most popular genre in the US).

The aim of the article is to determine how the character of references to the 45th President of the United States Donald Trump in the lyrics of rap songs has changed over time, and how his political career influenced his image in the rap community.

The process of Trump's image's evolution is divided in the article into two periods: 1989-2016 – the years prior to the 2016 presidential elections; and 2016-2020 – the years he became the Republican presidential nominee, won the race, then eventually became and served as the president. The article is focused on these two particular periods of time with an intention **to determine** how the rap community looked at Trump before his political career and how he was perceived as a president; what messages regarding him were expressed and how the 45th POTUS has been portrayed in rap songs.

Besides purely linguistic methods of analysis and in order to make a comprehensive analysis of the song lyrics from the point of view of culture, music and social context, we need to take into consideration the works of Adam Krims, Murray Forman and Tricia Rose as they provide a deep research of rap and hip-hop landscape – musical, lyrical and cultural; with Adam Krims' *Rap Music and the Poetics of Identity* (Krims, 2000) we get a better understanding of a concept of identity within rap culture and rap lyrics; Murray Forman provides a deep analysis of modern political activism released through rap music in his paper *Doing Their Own Thing: Hip-Hop Youth Activism in the Twenty-First Century* (Forman, 2013), which builds a basis for a thorough understanding of how Donald Trump's political career might have influenced the ways he was perceived by a youth-dominated rap culture; and Tricia Rose's *The Hip Hop Wars: What We Talk About When We Talk About Hip Hop – and Why It Matters* (Rose, 2008) gives us a better understanding of political and racial issues in the US and how these issues are reflected in popular rap music.

Methodology. In order to provide an accurate analysis of the change in the character of the Donald Trump references before and after his 2016 presidential win, we utilize several methods: **lexical-semantic analysis**, with the help of which the peculiarities of the used vocabulary will be clarified; **conceptual analysis** – to identify deep semantic connections of the references and imagery behind them; **stylistic analysis** – to establish the stylistic devices used to build the image, and to reveal the structural and semantic features of the references; **textual analysis** is used to establish the semantic correlations within the lyrics.

Dealing with specifically used vocabulary at the lexical level we incline to borrow several steps from the research methodology by De Becker et al. (2023). While accepting the Metaphor Identification Procedure (MIP) method in general, they offer three techniques allowing to capture strings of lexemes from authentic data sets. Our texts yield various lexemes which we group ad-hoc and add descriptive parameters as we proceed to accumulate vocabulary for the groups, correcting our parameters and keeping track of the data variability. As far as conceptual and stylistic parts of our analysis procedure we turn to the Deliberate Metaphor Theory, offered by the Dutch scholars and explained in W. G. Reijnierse et al. (2018), which focuses on the metaphorical utterance and checks for the source domain as a distinct referent. Since our data comprise not only fragments but also full texts of rap lyrics, we analyze these texts applying R.Carston and X.Yan's (2023) approach which demonstrates two ways of interpreting metaphoric meanings: in a predicate and in referential syntactic role. Thus, we analyzed our material on the syntactic, lexical, semantic and textual levels interpreting the outcomes and making reliable conclusions about the stylistic effects and conceptualization of Donald Trump's imagery in rap lyrics.

Results and discussion. According to one of the CNN reports, Donald Trump has been mentioned at least 318 times in the rap lyrics in the period of time from 1989 to 2016 (CNN Politics. Election 2016: How hip-hop turned on Trump and settled for Clinton). As claimed by FiveThirtyEight, Trump's positive image of a millionaire has found its reflection in the rap lyrics throughout the 1990's and 2000's as a way for rappers to reference wealth and ambition – many rappers have called themselves Trump or compared their wealth and status to the likes of Donald Trump (FiveThirtyEight. Hip-Hop Is Turning on Donald Trump), (XXL. 20 Times Rappers Big-Up Donald Trump in Their Lyrics). This wasn't necessarily a praise towards Trump himself but rather stylistic means of magnifying and elevating themselves.

To make an outline of Donald Trump references prior to his political career, we should look at several excerpts from rap songs.

The first example is *Pocket Full of Stones* by UGK (1992) that contains such line:

Fuck Black Caesar niggas call me Black Trump

(Genius. UGK – Pocket Full of Stones Lyrics)

In this excerpt we see that a rapper Bun B, the member of UGK, calls himself Black Trump, appropriating the status of the millionaire, and at the same time contrasts himself to the image of an influential gangster from the movie *Black Caesar*. The simile here is used for the stylistic purpose. The line also contains a syntactic frame repetition Black Caesar – Black Trump. The epithet ‘black’ in both phrases refers to the racial factor, yet Black Trump is syntactically opposed to the previously mentioned character. So, the original hero of the black culture is substituted with a new image syntactically related to the classical character but opposed to a wealthier and riskier white millionaire.

The second excerpt we look at is from *211* by Master P (1994):

He got jealous tried to jump I hit him with the pump

Put more cash in my pockets than Donald Trump

(Genius. Master P – 211 Lyrics)

While describing the altercation with an imaginary enemy, Master P not only uses the violent image of a firearm, but also combines it with the status difference, claiming to be richer than Donald Trump, who at the time had already had an image of an excessively rich individual. Evidently, the simile in the line is used for a stylistic purpose to describe a great amount of money: here Trump is mentioned as a reference figure identifying a point to measure wealth. Even though the imagery focuses on the rapper, Donald Trump is represented as a man whose pockets bulge with money.

Another example is *Country Grammar (Hot Shit)* by Nelly (2000):

Now I'm knocking like Jehovah; let me in now, let me in now

Bill Gates, Donald Trump, let me in now

(Genius. Nelly – Country Grammar (Hot Shit) Lyrics)

In this excerpt a rapper Nelly implies that he's knocking on the door of the high society as he's willing to join it, making the analogy to Jehovah's Witnesses' practice of knocking on people's doors with an aim of spreading their religious teachings, which is also known to be quite persistent and became a well-known cultural reference. Here Nelly puts Trump into high society along with Bill Gates;

once again Trump is described to be rich and influential, and someone people strive to be like. Enumerating Trump with Bill Gates shows the level of his perception in the public eye, creating an image of a wealthy person living in a luxury mansion. This is a feature of highly selective exclusive society, exempt from ordinary people.

Trump is also mentioned alongside Bill Gates by Diddy in his 2006 song *We Gon' Make It*:

I spend absurd money, private bird money

That Bill Gates, Donald Trump, Bloomberg money (Genius. Diddy – We Gon' Make It Lyrics)

This time again, Donald Trump being mentioned together with other rich individuals highlights his wealth and status.

In 2011 rapper Jeezy released a song titled *Trump* which contains such lines:

Richest nigga in my hood; call me Donald Trump

The type of nigga to count my money while I smoke a blunt

(Genius. Jeezy – Trump Lyrics)

As the title of the song shows, Donald Trump's persona is the central topic of the lyrics' content – and, as in all the previous examples, this excerpt once again demonstrates Trump as an iconic millionaire, the wealthy man Jeezy compares himself to. Trump's name is used in the direct meaning, as a point of reference for the rapper to associate himself with an example of a wealthy affluent person, but the song takes a twist on the social status – Jeezy portrays himself as a Trump-like figure in the criminal world, as the song mostly concentrates on the topics of crime and drug dealing.

Another example of Trump being the rap's favorite rich man, is the song titled *Donald Trump* by Mac Miller released in 2011. This song has reached a high level of popularity and gained a platinum status in the US, meaning it sold over 1 million copies, according to the RIAA certification (Genius. Mac Miller – Donald Trump Lyrics).

The chorus of the song contains such lyrics:

Take over the world when I'm on my Donald Trump shit

Look at all this money! Ain't that some shit?

(Genius. Mac Miller – Donald Trump Lyrics).

The reason why this song stands out among others is the fact that Donald Trump reacted to its success by confronting Mac Miller demanding royalties from the song's sales because his name was used in it. At the time Mac Miller and

Donald Trump had a public feud with Mac Miller releasing videos online addressing Miller in which he called the rapper names and demanded to be paid for his name being used (Vanity Fair – Mac Miller, Donald Trump’s Least Favorite Rapper, Revisits Feud).

Trump being associated with richness remained a constant in rap lyrics not so long before the start of his presidential campaign. In the 2014 song by Meek Mill called “Off the Corner” the rapper uses Trump’s name three times in the chorus:

*I made a million on that corner
Going Donald Trump numbers on the corner*
(Genius. Meek Mill – Off the Corner Lyrics)

The first time Trump himself appeared on the record has been on the 1998 album by Wu-Tang Clan’s Method Man in the audio track titled *Donald Trump (Skit)*. This track features no rap performance, it is a short interlude with a voice mail from Trump. In the interlude Trump says:

Hey Method Man! This is Donald Trump and I’m in Palm Beach and we’re all waiting for your album. Let’s get going man! Everybody’s waiting for this album. (Genius. Method Man – Donald Trump (Skit) Lyrics)

Trump’s involvement in the recording process of the album is unknown as well as the depth of his personal relationship with Method Man, and whether Trump even listened to Method Man’s rap. But his status within the world of rap at that point has been quite noticeable, and while this element of the record might hold little artistic value, status-wise it might have been a successful PR move from the rapper to use Trump’s voice.

From what we see in these examples it is possible to establish that Donald Trump’s public image in the eyes of the rap community for a long time has been generally associated with wealth, success, power and status. All of the mentions and references to Trump in the rap lyrics from 1989 to 2016 contain no political and sociopolitical subtext and hold no analysis on his influence on the world outside of him being rich and famous. The lyrics that mentioned Trump in that period of time are used for bragging and to elevate rappers’ status, they do not talk about Trump as a person and as a public figure, they talk about themselves and use Trump’s image as a metaphor for wealth to highlight their own importance and ambitions.

During and after the 2016 presidential campaign the quality of references to Donald Trump in rap lyrics has changed, and the topics attached to his name have

become politically charged. We can observe a wave of criticism aimed at Donald Trump expressed through rap music beginning in 2016.

Among the most vocal rap artists and songwriters to criticize Trump in their lyrics since 2016 have been Los Angeles based rappers YG and Nipsey Hussle, who released the song titled *FDT* in March 2016 (Genius. YG – FDT Lyrics). The titular acronym stands for *Fuck Donald Trump* – the phrase that is repeated over and over again throughout the song lyrics. The message of the song is clear: YG and Nipsey Hussle criticize Donald Trump’s stance on various political and social issues, especially the ones related to racism in the United States. They also express their disappointment with Trump, as YG himself says in the intro to the song:

Me and all my peoples, we always thought he was straight

Influential mothafucka when it came to the business

But now, since we know how you really feel

This how we feel

(Genius. YG – FDT Lyrics)

By saying *all my peoples* YG means not only the African American community and the rap community, but also Mexicans and Muslims, as they are mentioned later in the song. YG acknowledges the positive image Trump used to have among the representatives of the rap genre and praises Trump’s influence in the business world, but his transition into politics changed the way the author looks at him.

In the same intro to the song YG calls Donald Trump a *weird ass mothafucka talkin’ out the side of his neck* where *talking out the side of one’s neck* means to tell lies for an effect in order to manipulate others and to gain someone’s admiration (Genius. YG – FDT Lyrics).

In the song lyrics YG criticizes Trump’s verbal attacks on Mexicans in the US and his negative comments about Muslims and Islam in general:

I like white folks, but I don’t like you

All the niggas in the hood wanna fight you

Surprised El Chapo ain’t tried to snipe you

Surprised the Nation of Islam ain’t tried to find you

(Genius. YG – FDT Lyrics)

El Chapo being mentioned in the lyrics as a threat to Trump plays a stylistic role: YG uses El Chapo’s image of a Mexican drug lord because it embodies ruthless violence as a response to Trump’s negative attitude towards Mexicans.

The Nation of Islam is an American Muslim movement that initially criticized Trump for his anti-Islam expressions, but eventually endorsed his candidacy.

In the second verse Nipsey Hussle takes hits at Trump, comparing him to Reagan, contrasting him to Obama and outlining the nepotism which allegedly was the key factor to Trump's wealth:

Look, Reagan sold coke, Obama sold hope

Donald Trump spent his trust fund money on the vote

(Genius. YG – FDT Lyrics)

Blaming Reagan for the unsuccessful and racially biased war on drugs, Nipsey elevates Obama as someone who became president by being a promising candidate, and takes down Trump by basically accusing him of buying votes.

Another line by Nipsey Hussle uses antithesis:

You build walls, we gon' prolly dig holes

(Genius. YG – FDT Lyrics)

In this line we have two contrasting nouns *walls* – *holes*; these two oppose each other with the *walls* being a high fence on the Mexican border Trump promised to build, and *holes* meaning *graves* as disconnection from Mexico can only symbolize the death of the relationship with the neighbor.

In the interlude before the third verse YG states:

We the youth

We the people of this country

We got a voice too

We will be seen

And we will be heard

(Genius. YG – FDT Lyrics)

The message of these lines is evidently political, it reflects the intentions of the authors, their state of mind as they oppose Trump's candidacy in their lyrics.

The third verse of the song talks about the importance of Mexican culture within the United States, and Los Angeles especially. Here Trump's verbal attacks on Mexican immigrants are regarded as unjustified and baseless.

This song is evidence of significant transformation in rap's attitude towards Donald Trump after the start of his presidential campaign. Running almost 4 minutes long, the song is the first widely popular anti-Trump rap song at the time when Trump rose in the ranks of the Republican Party and became a serious candidate in the presidential race. The song's message can be described by one of

the lines from its lyrics: *Don't let Donald Trump win*. The song does not just attack Trump personally but also aims to criticize his overall views on politics.

Later on, in July 2016 YG released a song called *FDT, Pt.2* featuring a 4 times Grammy winning rapper Macklemore along with a San Francisco Bay Area rapper G-Eazy (Genius. YG – FDT, Pt. 2 Lyrics).

In the first verse performed by G-Eazy the rapper compares Trump to Hitler, which in this context has a big stylistic power as this hyperbole expresses how bad Trump looks to the author. The KKK mention is also made for a stylistic purpose to describe Trump as a racist (alongside comparing Trump to Hitler who was a well-known war criminal and an immoral person); G-Eazy is accusing Trump of being racist towards African Americans:

*A Trump rally sounds like Hitler in Berlin
Or KKK shit, now I'm goin' in
I'm just sayin' what's real, I don't give a fuck who I offend*
(Genius. YG – FDT, Pt. 2 Lyrics)

In the third line of the excerpt G-Eazy states his lack of caring for the feelings of Trump's supporters as he finds it to be more important to say what's on his mind instead of trying to please the audience.

Later in the verse G-Eazy once again accuses Trump of being racist, mentions Trump's remarks on Islam and calls him a terrorist.

*This man's not peaceful, racism's evil
This man hates Muslims, that's a billion fuckin' people
If truth be told, Donald is a terrorist
Reasons why the world's got a problem with Americans*
(Genius. YG – FDT, Pt. 2 Lyrics)

In the second verse performed by Macklemore lyrics raise such issues as gun control, Trump's islamophobia, hatred towards Mexicans and homophobia. In the lyrics Trump is directly called a terrorist, a word that carries significant negative connotation in the context of American political landscape. Macklemore uses his verse to support the minorities and marginalized people of the US, criticizing Trump's verbal attacks on these groups. Macklemore also mentions the nepotism issue of Trump's fortune within the wordplay: *automatic guns – automatic funds*.

*How 'bout we stop sellin' automatic guns?
You got rich 'cause your daddy gave you automatic funds*

...

*I'ma stay right here, I ain't livin' in fear
With my people who are Muslims, Mexican and Queer*
(Genius. YG – FDT, Pt. 2 Lyrics)

YG performs the third verse of *FDT, Pt.2*. He once again mentions KKK which is an attack on Trump – an associative image that implies Trump is racist towards African Americans. The phrase “*deport ‘em*” is a reference to Trump’s ideas of a massive deportation programme for Mexican illegal migrants.

*Donald Trump, call him out, KKK supporter
His favorite phrase, "Deport ‘em," how the fuck y'all endorse him?*
(Genius. YG – FDT, Pt. 2 Lyrics)

Outside of rap, “*The Fuck Donald Trump*” slogan became widely used on social media and later was referenced in songs by various artists including Smokepurpp and Danzel Curry (Triple j. Denzel Curry releases politically charged new track).

Among other significant rappers to criticize Trump was Eminem, the best-selling rapper of all times (Billboard News. Eminem Unleashes Anti-Trump Freestyle ‘The Storm’ at BET Hip-Hop Awards). In 2017 during Trump’s presidency, Eminem performed a freestyle at 2017 BET Awards. The freestyle was released as a live performance video that features Eminem rapping acapella (Vox – Eminem’s “The Storm” freestyle rap is a blistering anti-Trump invective).

Donald Trump and his presidency is the substantial topic of the lyrics. In this freestyle Eminem attacks Trump personally as well as his relatives and his policies:

*That's an awfully hot coffee pot
Should I drop it on Donald Trump? Probably not*
(Genius. BET – 2017 BET Hip Hop Awards – Cypher 5 Lyrics)

Eminem mentions 44th President Barack Obama, saying he deserves praise, as the president who came after him is *a kamikaze* that can cause *a nuclear holocaust*. The hyperbole and simile are the key stylistic devices in many lyrics attacking Trump, and this freestyle is among them. For example, the rapper uses the simile “*kamikaze*” which hyperbolizes the insanely risky behaviour:

*But we better give Obama props
'Cause what we got in office now's a kamikaze
That'll probably cause a nuclear holocaust*
(Genius. BET – 2017 BET Hip Hop Awards – Cypher 5 Lyrics)

The same way G-Eazy said he is not afraid to offend any Trump supporters. Eminem is openly saying he is not afraid of the president himself and he won't be careful with the words he chooses to use against him in his lyrics:

The fact we're not afraid of Trump

Fuck walkin' on egg shells, I came to stomp

(Genius. BET – 2017 BET Hip Hop Awards – Cypher 5 Lyrics)

In the freestyle Eminem makes remarks about Trump's appearance, jokes about Trump's skin color being tanned in orange:

Racism's the only thing he's fantastic for

'Cause that's how he gets his fuckin' rocks off and he's orange

Yeah, sick tan

(Genius. BET – 2017 BET Hip Hop Awards – Cypher 5 Lyrics)

Along with personal attacks on Trump's appearance, Eminem exaggerates the president's age, calling him a *94-year-old grandpa* – which is an example of hyperbole. Eminem also threatens him with physical violence and accuses Trump of being ignorant about the history of the US:

Fork and a dagger in this racist 94-year-old grandpa

Who keeps ignorin' our past historical, deplorable factors

(Genius. BET – 2017 BET Hip Hop Awards – Cypher 5 Lyrics)

Eminem also calls Trump a hypocrite because of the comments Trump made about the African American athletes who refused to stand for the US anthem (Politico – Trump attacks McCain: 'I like people who weren't captured'). He quotes Trump who blamed the athletes for being disrespectful towards the military, and immediately confronts this quote with the references to Trump's disrespectful comments about the POWs (The Guardian – Donald Trump blasts NFL anthem protesters).

Now if you're a black athlete you're a spoiled little brat for

Tryna use your platform or your stature

He says, "You're spittin' in the face of vets who fought for us, you bastards!"

Unless you're a POW who's tortured and battered

'Cause to him you're zeros

'Cause he don't like his war heroes captured

That's not disrespectin' the military

(Genius. BET – 2017 BET Hip Hop Awards – Cypher 5 Lyrics)

Later in the freestyle Eminem addresses his fanbase, saying he denounces any fans who support Trump. Eminem separates himself from anyone who is pro-Trump, giving his fans an ultimatum to choose sides:

*And any fan of mine who's a supporter of his
I'm drawing in the sand a line, you're either for or against
And if you can't decide who you like more and you're split
On who you should stand beside,
I'll do it for you with this:
Fuck you!
The rest of America, stand up!
We love our military, and we love our country
But we fuckin' hate Trump!*
(Genius. Eminem – The Ringer Lyrics)

In the 2019 album *Kamikaze* Eminem revisits his 2017 BET performance in the first song of the album *The Ringer*:

*“Aw, man! That BET cypher was weak, it was garbage
The Thing ain't even orange – oh my God, that's a reach!”*
(Genius. Eminem – The Ringer Lyrics)

In these lines Eminem mocks those who criticized his performance and the ones who didn't agree with Trump being called *orange* along with calling Trump *the thing* which aims to dehumanize him and show Eminem's lack of sympathy to Trump.

Eminem also mentions the *line in the sand* that separated him from any Trump supporter:

*'Cause I feel like the beast of burden
That line in the sand, was it even worth it?
'Cause the way I see people turning's
Makin' it seem worthless, it's startin' to defeat the purpose
I'm watchin' my fan base shrink to thirds*
(Genius. Eminem – The Ringer Lyrics)

In this excerpt the author acknowledges that division defeats the purpose of the 2017 freestyle, and he is not sure whether it was a right thing to do because alienating his audience made it impossible to deliver his message.

Eminem wishes he could reword his performance and express sympathy for those who fell for Trump's agenda. He calls Trump a *serpent*, using a metaphor,

which might be a Bible reference that compares Trump to the seducer who made Eve commit the first sin:

*But if I could go back, I'd at least reword it
And say I empathize with the people this evil serpent
Sold the dream to that he's deserted
But I think it's workin'*

(Genius. Eminem – The Ringer Lyrics)

Conclusions

To demonstrate Donald Trump's personality, rappers use different stylistic devices. Mostly, they are metaphor and simile.

As seen in the examples above it is possible to establish the evident change in the topics and the tone of the references to Donald Trump before and after he started running for presidency. Prior to 2016 Donald Trump had a positive public image of a millionaire, it was generally associated with wealth, success, power and status. Trump-millionaire was referenced in the rap lyrics of 1990's and 2000's: rappers called themselves Trump or compared themselves to Donald Trump.

All of the mentions and references to Trump in the rap lyrics from 1989 to 2016 contain no evident political and sociopolitical subtext. There is no analysis on his impact on the world and society. None of the lyrics prior 2016 were critical of Donald Trump. The references to Trump in that period of time were used for bragging and to elevate rappers' status: Trump is not displayed as a particular individual; in these lyrics he is a reference point – a collective image of a rich person.

During and after the 2016 presidential campaign the character of references to Donald Trump in rap lyrics changed – the topics attached to his name became political. We can observe a wave of criticism aimed at Donald Trump expressed through rap music beginning in 2016 and going onwards.

REFERENCES

1. Billboard News – Eminem Unleashes Anti-Trump Freestyle 'The Storm' at BET Hip-Hop Awards. <https://www.billboard.com/video/eminem-unleashes-anti-trump-freestyle-the-storm-at-bet-hip-hop-awards-billboard-news-7997487/>
2. Carston, R., Yan X. (2023) Metaphor Processing: Referring and Predicating. *Cognition*, vol. 238 (105534). <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0010027723001683>
3. CNN Politics – Election 2016: How hip-hop turned on Trump and settled for Clinton. <https://edition.cnn.com/2016/11/02/politics/election-2016-hip-hop-vote-hillary-clinton-donald-trump/>
4. De Backer, L., Enghels, R. and Goethals, P. (2023). Metaphor Analysis Meets Lexical Strings: Finetuning the Metaphor Identification Procedure for Quantitative Semantic Analyses.

- Frontiers in Psychology, 4:1214699.
<https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2023.1214699/full>
5. Forman, Murray. (2013). Doing Their Own Thing: Hip-Hop Youth Activism in the Twenty-First Century. *Cultural Politics*. 9. 371-376. 10.1215/17432197-2347097.
  6. Krims, Adam. 2000. *Rap Music and the Poetics of Identity*. Cambridge University Press.
  7. Politico – Trump attacks McCain: ‘I like people who weren’t captured’.
<https://www.politico.com/story/2015/07/trump-attacks-mccain-i-like-people-who-werent-captured-120317>
  8. Rap overtakes rock as most popular genre in the US. The Independent.
<http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/music/news/rap-music-rock-most-popular-genre-us-nielsen-music-report-2017-kendrick-lamar-ed-sheeran-drake-top-a8141086.html>
  9. Reijnierse, W. G., Burgers, R., Krennmayr, T., Steen, G.J. (2018). DMIP: A Method for Identifying Potentially Deliberate Metaphor in Language Use. *Corpus Pragmatics* (2018) 2:129–147. <https://link.springer.com/article/10.1007/s41701-017-0026-7>
  10. Rose, Tricia. 2008. *The Hip Hop Wars: What We Talk About When We Talk About Hip Hop-And Why It Matters*. New York: Basic/Civitas Books.
  11. The Guardian – Donald Trump blasts NFL anthem protesters: ‘Get that son of a bitch off the field’. <https://www.theguardian.com/sport/2017/sep/22/donald-trump-nfl-national-anthem-protests>
  12. Triple j – Denzel Curry releases politically charged new track.
<https://www.abc.net.au/triplej/news/denzel-curry-releases-politically-charged-new-track/12729060>
  13. Urban Dictionary: Talking out the side of your neck.
<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Talking%20out%20the%20side%20of%20your%20neck>
  14. Vanity Fair – Mac Miller, Donald Trump’s Least Favorite Rapper, Revisits Feud.
<https://www.vanityfair.com/news/2016/01/mac-miller-donald-trump-feud>
  15. Vox – Eminem’s “The Storm” freestyle rap is a blistering anti-Trump invective.
<https://www.vox.com/culture/2017/10/11/16457884/eminem-the-storm-bet-freestyle-trump>
  16. XXL – 20 Times Rappers Big-Up Donald Trump in Their Lyrics.
<https://www.xxlmag.com/rap-lyrics-with-donald-trump/>
- Sources of Material**
17. CNN – The full lyrics to Eminem's Trump-bashing freestyle 'The Storm'.
<https://edition.cnn.com/2017/10/11/entertainment/eminem-storm-full-lyrics/index.html>
  18. Five Thirty Eight – Hip-Hop Is Turning on Donald Trump.
<https://projects.fivethirtyeight.com/clinton-trump-hip-hop-lyrics/>
  19. Genius Lyrics – BET – 2017 BET Hip Hop Awards – Cypher 5 Lyrics.
<https://genius.com/Bet-2017-bet-hip-hop-awards-cypher-5-lyrics>
  20. Genius Lyrics – Diddy – We Gon' Make It Lyrics. <https://genius.com/Diddy-we-gon-make-it-lyrics>
  21. Genius Lyrics – Eminem – The Ringer Lyrics. <https://genius.com/Eminem-the-ringer-lyrics>
  22. Genius Lyrics – Jeezy – Trump Lyrics. <https://genius.com/Jeezy-trump-lyrics>
  23. Genius Lyrics – Mac Miller – Donald Trump Lyrics. <https://genius.com/Mac-miller-donald-trump-lyrics>
  24. Genius Lyrics – Master P – 211 Lyrics. <https://genius.com/Master-p-211-lyrics>
  25. Genius Lyrics – Meek Mill – Off the Corner Lyrics. <https://genius.com/Meek-mill-off-the-corner-lyrics>
  26. Genius Lyrics – Method Man – Donald Trump (Skit) Lyrics. <https://genius.com/Method-man-donald-trump-skit-lyrics>

27. Genius Lyrics – Nelly – Country Grammar (Hot Shit) Lyrics. <https://genius.com/Nelly-country-grammar-hot-shit-lyrics>
28. Genius Lyrics – UGK – Pocket Full of Stones Lyrics. <https://genius.com/Ugk-pocket-full-of-stones-lyrics>
29. Genius Lyrics – YG – FDT Lyrics. <https://genius.com/Yg-fdt-lyrics>
30. Genius Lyrics – YG – FDT, Pt. 2 Lyrics. <https://genius.com/Yg-fdt-pt-2-lyrics>

Дата надходження статті до редакції: 15.03.2024
Прийнято до друку: 1.04.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.2213>

UDC 81'373.612.2'42:004.738.[Twitter]=111

"VICIOUS CIRCLE" OF WAR: METAPHORIZATION OF RUSSIA'S INVASION OF UKRAINE IN ÉRIC ZEMMOUR'S TWITTER COMMUNICATION

Siden O.I.

Petro Mohyla Black Sea National University

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-9200-2478>

olena.siden@gmail.com

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

In the crucible of conflict, the discourse employed by political leaders transcends the mere conveyance of information, delving into the realm of strategic communication and persuasion. Twitter, with its brevity and widespread usage among political actors, offers a rich source for investigating political discourse dynamics. Particularly notable is the pervasive use of metaphors by politicians during times of crisis, a linguistic phenomenon that extends beyond its conventional literary function to assume a critical role in shaping public perceptions, fostering unity, and framing the narrative of conflict. This article focuses on the analysis of political communication of Éric Zemmour, a prominent figure in the contemporary French political landscape, on Twitter to reveal main functions of metaphors during the first year of the Russian full-scale invasion of Ukraine. The research has been conducted using Critical Discourse Analysis (CDA) as the main approach and elements of Conceptual Metaphor Theory (CMT). By integrating these methodologies, the study revealed that Éric Zemmour employs conceptual and traditional metaphors to present to explain relations between France-Ukraine-Russia, enhance own credibility and trustworthiness, shape public opinion, simplify the complex geopolitical event, evoke emotional responses, appeal to the national pride and identity, construct social actors and events, underscore the urgency and seriousness of the current situation, and personify the subjects. The paper thus provides a more nuanced understanding of the linguistic and conceptual mechanisms of metaphors in Zemmour's Twitter communication during a crucial geopolitical event.

Key words: metaphors, critical discourse analysis, conceptual metaphor theory, Éric Zemmour, Twitter Communication

Сідень О.І. "Порочне коло" війни: метафоризація вторгнення Росії в Україну у твіттер комунікації Еріка Земмура

У горнілі конфлікту дискурс, яким користуються політичні лідери, виходить за рамки простої передачі інформації, заглиблюючись у сферу стратегічної комунікації та переконання. Твіттер, з його стислістю та широким використанням серед політичних акторів, пропонує багате джерело для дослідження динаміки

політичного дискурсу. Особливо помітним є повсюдне використання метафор політиками під час кризи, лінгвістичне явище, яке виходить за межі своєї традиційної літературної функції та відіграє вирішальну роль у формуванні суспільного сприйняття, зміцненні єдності та оформленні наративу конфлікту. Ця стаття зосереджується на аналізі політичної комунікації Еріка Земмура, видатної фігури сучасного французького політичного ландшафту у твіттері, щоб виявити основні функції метафор протягом першого року повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Дослідження проводилося з використанням критичного аналізу дискурсу (КДА) як основного підходу та елементів теорії концептуальної метафори (ТКМ). Завдяки об'єднанню цих методологій дослідження показало, що Ерік Земмур використовує концептуальні та традиційні метафори, щоб пояснити відносини між Францією, Україною та Росією, підвищити власну довіру та надійність серед аудиторії, сформуванати громадську думку, спростити складну геополітичну подію, викликати емоційні відгуки, звернутися до національної гордості та ідентичності, конструювати соціальних акторів і події, підкреслити актуальність і серйозність поточної ситуації, персоніфікувати суб'єкти. Таким чином, стаття забезпечує більш детальне розуміння лінгвістичних і концептуальних механізмів метафор у комунікації Земмура у твіттері під час вирішальної геополітичної події.

***Ключові слова:** метафори, критичний дискурс-аналіз, теорія концептуальної метафори, Ерік Земмур, твіттер-комунікація*

Introduction. In the contemporary landscape of political communication, the analysis of social media platforms has emerged as an indispensable tool for understanding, interpreting, and dissecting the dynamics of public discourse (Shafaq et al., 2022; Nguyen, T. A., Bui, T. C., & Sokolovskiy, K., 2022; Čuljak, 2023; Letho & Kaldeio, 2023). The prevalence of social media in political communication necessitates a nuanced exploration, as it provides a real-time reflection of societal sentiments and political trends. Among these platforms, Twitter stands out as a particularly rich source for investigation due to its brevity, immediacy, and widespread usage among politicians, pundits, and the public alike. In the crucible of conflict, the discourse employed by politicians transcends the mere conveyance of information, delving into the realm of strategic communication and persuasion. Particularly notable is the pervasive use of metaphors during times of pandemic, crisis and war, a linguistic phenomenon that extends beyond its conventional literary function to assume a critical role in shaping public perceptions, fostering unity, and framing the narrative of conflict (Ritchie, 2003; Zinken, 2003; Cammaerts, 2012; Musolff, 2017; Castro Seixas, 2021).

Within the realm of contemporary French political discourse, Éric Zemmour emerges as a notable figure distinguished by his frequent and adept use of different stylistic devices, metaphors in particular, as a strategic tool in communication. In the context of the first year of the Russian full-scale invasion of Ukraine in 2022

Zemmour incorporated the war into his discourse particularly because of his participation in the 2022 French presidential elections. It was crucial for the electorate as well as for the international audience to understand the position of the politician regarding the war in Ukraine which also affected France. While employing the war related context, Éric Zemmour used various metaphors and other rhetoric and stylistic devices. However, what is the function of metaphors related to the war in Ukraine? What is the reason for using them in political discourse? This paper aims to invest into academic discussion of discursive strategies in times of crisis by analyzing the utilization of metaphors in Éric Zemmour Twitter communication during the first year of the Russian full-scale invasion of Ukraine.

Theoretical Background. The analysis of metaphors has consistently been integral to a highly discerning language study methodology, aligning with the earliest critical linguistic perspectives that inform research agendas in critical discourse analysis (CDA) within historical-discourse approach (Fairclough, 1995; Reisigl & Wodak, 2009; Wodak, 2009; Wodak & Chilton, 2005). The traditional approach to examining metaphor, from Aristotle to Davidson, involves distinguishing between literal-metaphorical language and emphasizing novel metaphors. According to Lakoff (1993), metaphor in Classical Theory (CT) is defined as a novel or poetic expression used outside its conventional area of usage in order to express other similar concept.

In semantics and pragmatics, metaphor and other figurative forms of expression were traditionally considered as 'indirect' or secondary aspects of meaning, necessitating specific lexical rules referring to the 'creative' or 'productive' aspect of the lexicon which allows to form new words or to derive new meanings for existing words (Leech, 1981, pp. 214–219; Lyons, 1977, pp. 103–104). In opposition to the inclination to categorize metaphors and semantic or figurative speech as pragmatic phenomena, George Lakoff and Mark Johnson, authors of the groundbreaking book "Metaphors We Live By" (1980), consider metaphors as pragmatic phenomena deeply rooted in cognitive processes and everyday experience. Researchers argue that metaphors are not just "decorated language" but an integral part of how we conceptualize and understand the world around us.

The renowned metaphorical work, titled in alignment with the programmatic ideas, serves as a cornerstone text for the emergence of 'cognitive'-oriented theory

of meaning, which is called Conceptual Metaphor Theory (CMT). Lakoff and Johnson (1980) define conceptual metaphor as a cognitive mechanism by which abstract concepts are understood and structured in terms of more concrete domains. They are pervasive in human thought and language, shaping how we perceive and understand the world around us. Lakoff and Johnson (1980) argue that conceptual metaphors are not mere linguistic expressions, but are fundamental to our conceptual systems, influencing our reasoning, perception, and behavior. These metaphors help us understand the sense of abstract concepts by relating them to more concrete sensorimotor experiences, thereby providing a framework for understanding complex ideas in terms of more familiar domains. For instance, at the very beginning of the book, Lakoff and Johnson (1980, pp.7-9) provide an analysis of conceptual metaphor “TIME IS MONEY”: time, which is abstract and intangible, is conceptualized and understood as if it were money, which is concrete and measurable. Authors continue with similar subcategories as “time is a limited source”, “time is a valuable commodity” in order to show how we conceptualize abstract phenomena of time, which is tied to our culture.

In CMT metaphors are divided into orientational (spatial orientation, e.g. “HAPPY IS UP, BAD IS DOWN”), ontological, which are subcategorized into entity, substance and container metaphors; personification (e.g. Inflation is eating up our profits.) and metonymy (e.g. We need some new blood in the organization.). As Lakoff and Johnson (1980) state about entity metaphors, “Things that are not clearly discrete or bounded, but human purposes require to impose artificial boundaries that make physical phenomena discrete just as we are: entities bounded by a surface” (Lakoff and Johnson, 1980, p.25). Researchers believe that by framing our experiences within the conceptual realm of tangible or physical entities, we have the ability to distill abstract experiences and ideas, perceiving them as tangible objects or concrete substances. Container metaphors are defined as physical objects that are bounded by surfaces (Lakoff and Johnson, 1980, p.29), whereas personification is viewed as nonhuman entities that are specified as being a person, have human motivations, characteristics, and activities (Lakoff and Johnson, 1980, p. 33).

Generally, Cognitive Metaphor Theory (CMT) differs from the Classical Theory or Classical Metaphor, which defines metaphor by representing another concept related to the original one. Black (1955, 1979), Richards (1936), and Searle (1979) argue that this relation does not invariably involve similarity; it

could entail analogy, extension, narrowing, loosening, or a subordinate metaphorical or metonymic shift.

Since the publication of “Metaphors we live by” CMT has found application in various fields, including the realm of politics. Lakoff (2002) himself scrutinized the discourse of conservatives and liberals in the United States in order to understand the underlying cognitive and conceptual foundations that shape their political ideologies and beliefs. Subsequent researchers have emulated Lakoff's approach, examining conceptual metaphors like those found in phrases such as the "advance of freedom" or the "building of American society" that are employed in American inaugural addresses to evoke specific images in the minds of listeners. For instance, Xue et al. (2013) delved into Donald Trump's conceptual metaphors, illustrating how he framed himself as a positive and beneficial president while portraying his opponents as adversaries to both himself and America. In a study conducted by Dragojević (2023), an examination was undertaken on conceptual metaphors, such as "politics is war" and "unity is a tool," present in the inaugural addresses of Donald Trump, Joe Biden, and Barack Obama, in order to explore how politicians with distinct rhetorical styles employ shared conceptual metaphors to convey their perspectives on leadership, political landscapes, and priorities.

Investigating social media, and Twitter in particular, allows researchers to glean insights into the framing of political narratives, the mobilization of public opinion, and the strategic communication choices made by political figures, contributing to a comprehensive understanding of the evolving dynamics of political discourse in the digital age (Ausserhofer & Maireder, 2013; Jungherr, 2015; Castanho Silva, & Proksch, 2021; Fontenla-Pedreira et al., 2022; Miguel et al., 2023). Politicians aiming to employ rhetorical devices, especially metaphors, must exercise caution since the brevity inherent in tweets necessitates a precision of expression, compelling political actors to strategically utilize rhetorical tools to communicate intricate ideas within the confines of limited characters (Goroshko & Poliakova, 2018; Ramanathan et al., 2018; Alshahrani, 2020; Elliott-Maksymowicz et al., 2021).

The analysis of French politicians' communication on Twitter is a crucial endeavor in unraveling the intricate tapestry of contemporary political discourse. French political communication is inseparably linked to global issues, which provides an opportunity to study how international factors contribute to the complexity of modern political discourse. France's rich political history and cultural context shape its political communication, providing insight into the

influence of historical events, cultural values and traditions on contemporary political debates. The nuances of the French language, including rhetorical devices and specific vocabulary, complicate the analysis of political communication. Moreover, the proliferation of French political communication through various media channels, from traditional to social platforms, sheds light on the evolving nature of contemporary political discourse. Consequently, studying the tweets of French politicians offers valuable insights into their communicative strategies, rhetorical choices, and the ways in which they navigate the digital sphere to utilize Twitter as a PR tool (Frame & Brachotte, 2015), convey political messages during elections (Frame & Brachotte, 2020), to frame terrorist incidents (Rizakis, 2023) etc.

As an experienced political commentator and public intellectual, Zemmour's rhetorical arsenal employs metaphors as powerful instruments to convey his ideas appealing to culturally shared ideas, leaving space for ambiguous interpretations of his statements. His proclivity for metaphorical expression reflects a deliberate and calculated approach to political communication, wherein linguistic nuances become integral to the dissemination of his ideological perspectives (Martin, 2023; Moïsi, 2021; Ivaldi, 2022, 2023).

Methods. The present work integrates Critical Discourse Analysis (CDA), as predominant research focus, with the elements of Conceptual Metaphor Theory (CMT) in order to study the metaphors of Éric Zemmour during the Russian full-scale invasion of Ukraine.

In the examined literature, CDA is observed as “a fast growing and increasingly interdisciplinary movement”, firstly aimed to articulate the relation between discourses and the social practices (language as one of forms of social practice) in which they are embedded, and which then moved towards more explicit dialogue between social theory and practice, richer contextualization, greater interdisciplinarity and greater attention to the multimodality of discourse (van Leeuwen, 2006). Within CDA the use of discursive strategies stands out as a crucial element in communication. It includes a wide range of techniques and linguistic maneuvers employed by individuals and entities to communicate and mold their messages. These strategies entail purposeful choices of words, phrases, and rhetorical devices aimed at influencing how information is interpreted and received. Examining these strategies reveals the fundamental mechanisms that drive effective communication, illuminating the role of language as a potent tool

for conveying meaning and shaping perceptions. Wodak (2009, p. 94) defines discursive strategies as “a more or less intentional plan of practices (including discursive practices), adopted in order to achieve a particular social, political, psychological, or linguistic goal.” Wodak (2009, p. 95) suggests five discursive strategies: referential/nomination; predication; argumentation; perspectivization, framing, or discourse representation; intensification/mitigation, however in this research we will concentrate on nomination, argumentation and intensification/mitigation strategies, the objectives of which are to investigate discursive construction of social actors, objects/phenomena/ events, and processes/actions; justification and questioning of claims of truth and normative rightness, and modifying (intensifying or mitigating) the illocutionary force and thus the epistemic or deontic status of utterances.

Aligned with the focus on CDA, the article carries forward a CDA-oriented metaphor analysis, which is an analytical approach that applies the principles of CDA to the study of metaphors in discourse. Metaphors are investigated through the lenses of CMT, which has deep historical roots, drawing upon centuries of scholarly exploration that views metaphor not merely as a decorative linguistic element but rather as a conceptual instrument with the capacity to structure, reshape, and even bring about the construction of reality. Far from merely contributing to the rhetoric by conveying information, metaphors are perceived as inherently 'conceptual' and pivotal in shaping social reality. As suggested by Lakoff and Johnson (1980), “Metaphors may create realities for us, especially social realities. A metaphor may thus be a guide for future action. Such actions will, of course, fit the metaphor. This will, in turn, reinforce the power of the metaphor to make experience coherent. In this sense metaphors can be self-fulfilling prophecies” (Lakoff and Johnson, 1980, p. 156). It is evident that perspectives that treat metaphors as conceptual cognitive mechanisms are not only significant but also central to understanding their impact.

In the study, following Lakoff and Johnson, we define conceptual metaphor as a cognitive phenomenon where one conceptual domain is understood and experienced in terms of another conceptual domain, e.g. “TIME IS MONEY”. In addition, following classical theory, we distinguish traditional metaphor, which we characterize as a novel or poetic expression used outside its conventional area of use to express other similar concept, e.g. “she has a heart of gold”. In the paper CDA, as a broader framework, focuses on critically examining language use in order to understand how the Russian full-scale invasion of Ukraine is reflected and

constructed through discourse in the Twitter account of Éric Zemmour. CMT is used as a cognitive approach to investigate the function of metaphors in the context of nominative and argumentative strategies.

The dataset of the paper encompasses tweets originating from the Twitter account of Éric Zemmour throughout the first year of the Russian full-scale invasion of Ukraine. The temporal selection of this period is predicated upon the heightened prevalence of tweets directly or indirectly associated with the conflict in the year 2022. Utilizing Open Source Intelligence (OSINT) as a mechanism for information retrieval from publicly accessible sources concerning individuals, organizations, and events, the author systematically acquired the data. Subsequently, a manual analysis was conducted by the author with the objective of discerning metaphors within the tweets authored by Éric Zemmour. The analytical process identified 31 tweets characterized by the presence of metaphors. After identifying the tweets containing metaphors, they were analyzed through the lenses of CMT. Subsequently, their functions were determined within the framework of nomination, argumentation, and intensification strategies.

Results and discussion. Through a preliminary analytical process it appeared that throughout the year 2022, Éric Zemmour's Twitter account featured 3412 tweets in total. Among them, 73 tweets (2.13%) were related to the Russian full-scale invasion of Ukraine, with 31 of these containing metaphors. This indicates that nearly half (42.24%) of the tweets implicitly/explicitly mentioning the war in Ukraine incorporated metaphors. This underscores the significance of analyzing metaphors in the Twitter account of Éric Zemmour since they fulfill a crucial function in his political communication. Within the analyzed material, various conceptual metaphors were identified and further investigated, among them ontological, container and entity ones. Classical metaphors as well as metaphorical namings were found. The analysis has shown that most of them had negative meaning and were predominantly used to build nomination (construction of social actors and events), argumentation (persuading audiences of the truth and normative rightness of his claims), and intensification (magnify the illocutionary force of utterances) strategies.

Examining the subsequent example of conceptual metaphor with building source domain - “RELATIONS IS A BUILDING” below: “Emmanuel Macron **was unable to build a relationship** of equals with Vladimir Putin, because he did not follow through with the logic of French independence” (fr. *Emmanuel Macron*

n'a pas pu construire avec Vladimir Poutine une relation d'égal à égal, car il n'est pas allé au bout de la logique de l'indépendance française). In the tweet Zemmour implicitly mentions the Russian full-scale invasion of Ukraine using building metaphor, which highlights the similarities between constructing a physical structure and creating relations. Like building a strong foundation, relations require strong investments, especially in the political context. In the tweet the meaning is added with a meaning of equal relations, suggesting the need for a balanced and equal foundation in dealings with Putin.

The conceptual metaphor with game source "POLITICS IS A GAME" can be observed in the following tweet: "I am not happy about the humiliation of France and the loss of its rank. Beyond politics, beyond the campaign, it is the place of France that is **at stake**." (fr. *Je ne me réjouis pas de l'humiliation de la France et de la perte de son rang. Au-delà de la politique, au-delà de la campagne, c'est la place de la France qui est en jeu.*). In French the metaphor includes a word "jeu" which literally translates as a game. The conceptual metaphor here frames political activities and events as a strategy game in which players compete for power, influence, and success. Within this framework, the phrase "I do not rejoice in France's humiliation and loss of its rank" reflects the idea that political failures are viewed as defeats in the "game" of politics. Moreover, the subsequent statement "Beyond politics, beyond the campaign, it's France's position that's at stake" emphasizes the broader consequences of political actions and decisions. Here, the metaphorical use of "at stake" (fr. *en jeu*) suggests that France's position and its standing on the global stage are like pieces in a strategic game that can be won or lost based on political maneuvers.

FRONTIERS as container metaphors (a subcategory of ontological metaphors) were found in several utterances. In Zemmour's Twitter communication frontiers, besides its direct meaning, are also used as metaphors that "can be quantified in terms of the amount of substance [here territory] they contain" (Lakoff & Johnson, 1980, p. 30).

- He [the future President] will have to protect its [France] **borders like a precious treasure**. (fr. *Il devra protéger ses frontières comme un trésor précieux*). This metaphor compares the protection of borders to safeguarding something valuable, emphasizing the importance and care needed in ensuring national security.

- With this war, **borders** are now finally seen for what they are: **essential guarantors of the freedom, security and peace of peoples**. (fr. *Avec cette guerre,*

les frontières sont désormais enfin perçues pour ce qu'elles sont : d'indispensables garants de la liberté, de la sécurité et de la paix des peuples). The metaphor portrays borders as essential safeguards, highlighting their critical role in preserving freedom, security, and peace.

DESTINY as an entity metaphor (another subcategory of ontological metaphors) is present as well: “I want confidence because I want us to be able to rely on our own strengths without putting our **destiny** in the hands of a foreign country, a foreign leader, anyone other than ourselves.” (fr. *Je veux la confiance parce que je veux que nous puissions compter sur nos propres forces sans remettre notre **destin** dans les mains d'un pays étranger, d'un dirigeant étranger, de qui que ce soit d'autre que nous-mêmes.*). This statement reflects the metaphorical understanding that destiny is conceived as a tangible entity that can be guided or shaped by individual actions and decisions, as well as controlled or influenced by external factors. The tweet also involves a classical metaphor (not a conceptual one) “relying on our own strengths” (fr. *compter sur nos propres forces*) emphasizing self-reliance and independence of France.

Personification, as another type or subcategory of metaphor, shows a nonhuman entity being a person, having human characteristics, motivations, activities etc. (Lakoff and Johnson, 1980, p. 33). In the subsequent tweet a nonhuman country is seen as a human: “Mr. President of the Republic, you have not yet succeeded in making **France's voice heard**.” (fr. *Monsieur le Président de la République, vous n'êtes pas encore parvenu à **faire entendre la voix de la France***). Here France is personified, as if it were a person with the ability to speak and be heard. The phrase “faire entendre la voix de la France” (make France's voice heard) implies that France, as a nation, has opinions, perspectives, and interests that should be conveyed to others. By addressing the President directly and attributing the failure to hear the voice of France, the metaphor emphasizes the responsibility and authority of the country's leadership in representing the interests of the nation on the global stage. Essentially, this underscores the idea that the President, as the leader of the nation, has a responsibility to effectively advocate for the interests of the country. It portrays France not just as a geographical entity but as an active participant in international affairs whose voice deserves attention and respect.

Besides conceptual metaphors, classical metaphors (one of which was mentioned earlier) are also present in the Twitter communication of Éric Zemmour. For instance, a history related metaphor: “Because in History, we only

negotiate between lords, never with a vassal.” (fr. *Car dans l’Histoire, on ne négocie qu’entre seigneurs, jamais avec un vassal.*). This statement includes the use of feudal terminology, comparing the relationship between France and the United States to that of a lord and a vassal. Zemmour suggests that unless France asserts itself diplomatically and differentiates its position from that of the United States, it risks being perceived as subservient ("vassal"). The idea is that in historical negotiations peers or equals are more respected, and negotiating with a subordinate can reduce the perceived value of France's word in diplomatic matters. The metaphor draws on the feudal hierarchy to emphasize the importance of maintaining diplomatic independence and equality.

The culturally related metaphor is also presented. “I therefore ask you today to designate two **“France’s emissaries for peace”**: Nicolas Sarkozy and Hubert Védrine.” (fr. Je vous demande donc de désigner aujourd’hui deux **“émissaires de la France pour la paix”**: Nicolas Sarkozy et Hubert Védrine.). Here Zemmour addresses Emmanuel Macron to “send” Sarkozy and Védrine as emissaries. In order to understand this metaphor we need to know the cultural context, because knowing who these people are will prove that this statement contains metaphor in it. Both Sarkozy and Védrine have held prominent positions in the French government, Sarkozy serving as President of France in 2007-2012, who is known as a peacemaker in the context of many conflicts around the world, Middle East conflicts (Hershco, 2009) and the Russia-Georgia conflict in 2008 (de Haas, 2009; Cohen & Hamilton, 2011). Hubert Védrine held key diplomatic roles, including Diplomatic advisor of the President in 1981-1998. While being a Minister of Foreign Affairs in 1997-2002 he was involved in addressing several international crises and conflicts. One notable example is his involvement in the Kosovo War in 1999. Védrine played a role in diplomatic efforts to resolve the conflict and was supportive of NATO's intervention in Kosovo, which aimed to stop ethnic cleansing and restore stability in the region (Auerswald, 2004; Campbell, 2007). He also was consulting later President Emmanuel Macron on foreign policy issues during the 2017 elections (Judah, 2017). Védrine also was invited by NATO Secretary Jens Stoltenberg to join a group of experts reflecting on further strengthening NATO's political dimension (*Secretary General Appoints Group, 2020*). The use of "emissaries" in the tweet implies sending representatives or messengers for peace. Consequently, the extensive experience of Sarkozy and Védrine in politics and diplomacy likely contributes to their perceived suitability as emissaries for peace initiatives on behalf of France. It is also used ironically

since in the whole tweet Zemmour argues that Emmanuel Macron fails to bring resolution to the war: “Mr. President of the Republic, you have not yet succeeded in making France's voice heard.” (fr. Monsieur le Président de la République, vous n’êtes pas encore parvenu à faire entendre la voix de la France.).

A commercial metaphor, as a subcategory of classical metaphor) was discovered during the analysis of Éric Zemmour's Twitter account. “Unlike many who are ready to **bargain for the identity** and independence of France, I am a French patriot.” (fr. *Contrairement à beaucoup de ceux qui sont prêts à **brader l’identité** et l’indépendance de la France, je suis un patriote français.*). The statement was used in the tweet where Zemmour appeals to be firm with Moscow and seek a solution for peace, alluding to a diplomatic solution of the conflict. The metaphor “to bargain the identity” is used to criticize those who, in the view of Éric Zemmour, compromise the fundamental values and sovereignty of France (those people could be his counterparts in the Presidential elections 2002). The metaphor compares the actions or attitudes of certain individuals as merchants who sell something valuable for a low price, implying that these people are willing to sacrifice important aspects of France's identity and autonomy for personal gain or other reasons. Furthermore, by contrasting himself as a “patriote français” (French patriot), Zemmour emphasizes his commitment to preserving and defending the identity and independence of France. The use of the metaphor emphasizes a sense of betrayal or disregard for national values among those whom Zemmour criticizes.

During the investigation explicitly war related metaphors were found as well. For instance, “silence the weapons” (fr. *faire taire les armes*): “We need lasting peace, but the urgency now is to **silence the weapons.**” (fr. Il nous faut une paix durable, mais l'urgence est désormais de **faire taire les armes.**). In this context, “faire taire les armes” is a metaphor for ending an armed conflict or achieving a ceasefire. The use of the word “taire” (silence) in relation to “les armes” (the weapons) gives the situation a sense of bringing tranquility by stopping the violent actions represented by the weapons.

The word “aggressor” (fr. *agresseur*) is used both in direct and indirect meaning as a metaphor in the following tweet: “Russia is the only **aggressor**. There is a difference between defining the **aggressor** and defining responsibilities. Historians will say so, but the time is no longer for this assessment. The **aggressor** is Vladimir Putin.” (fr. *La Russie est le seul **agresseur**. Il y a une différence entre définir l’**agresseur** et définir les responsabilités. Les historiens le diront, mais*

l'heure n'est plus à cette évaluation. L'agresseur est Vladimir Poutine.). In the first two sentences “aggressor” is used in a direct meaning. However, in the last one it is used as a metaphor meaning that Zemmour puts all the blame and responsibility for the war on Putin, depicting him as the only one person who commits crimes, excluding the Russian army.

Apart from conceptual and classical metaphors, the usage of metaphorical naming of Ukraine was found in the context of nomination strategy that implies discursive construction of events which in the present research is the Russian full-scale invasion of Ukraine. In the tweets Éric Zemmour implicitly names Ukraine avoiding direct nomination by alluding:

1. “our European and christian brothers” (fr. *nos frères européens et chrétiens*). Here Zemmour to evoke a sense of kinship and common values between France and Ukraine. By describing Ukrainian refugees in this way, the politician aims to emphasize a sense of solidarity and cultural affinity, portraying them as part of the same European and Christian community.

2. “its [Russia’s] neighbours” (fr. *ses voisins*). Zemmour intentionally implicitly means Ukraine possibly in order to maintain a certain level of ambiguity or inclusivity, since such indirect language can add a layer of subtlety or nuance to the utterance, allowing for interpretation by the audience or diplomatic counterparts.

The same situation can be observed in the naming of the Russian full-scale invasion of Ukraine itself, which is the part of intensification strategy, which intensifies the illocutionary force of utterances:

1. “fratricidal conflict” (fr. *conflit fratricide*). “I unreservedly condemn the use of force by Russia and my first thoughts are with the victims of this **fratricidal conflict** and with those of our nationals who are still on Ukrainian territory.” (fr. *Je condamne sans réserve l'usage de la force par la Russie et mes premières pensées vont aux populations victimes de ce **conflit fratricide** et à ceux de nos ressortissants qui se trouvent encore sur le territoire ukrainien.*). “Fratricidal” literally refers to the killing of one's brother, but in this context, it is used as a metaphor to convey the idea of a conflict between people who share a common heritage or background. The term suggests a deep and tragic division within a group that is normally considered to be united. In the context of the Russia-Ukraine war referring to brotherhood is perceived as following Russian propaganda narratives (Siden, 2023).

2. "catastrophe" (fr. la catastrophe). "Because the **catastrophe** that would cost thousands of Ukrainian lives could have been avoided." (fr. *Car la catastrophe qui coûterait des milliers de vies ukrainiennes aurait pu être évitée.*). In this context, the use of the word "catastrophe" conveys a sense of immense tragedy and disaster, emphasizing the gravity of the situation. The metaphorical use of "catastrophe" adds emotional weight to the statement, emphasizing the severity of the consequences that could have been avoided.

Conclusions and perspectives. The study has revealed that Éric Zemmour, a prominent figure in French politics, used metaphors during the 2022 Russian invasion of Ukraine and the French presidential elections in his Twitter account. That year it featured 73 tweets related to the Russian invasion of Ukraine, 42.24% of which incorporated metaphors, indicating their crucial role in his political communication, predominantly used for nomination, argumentation, and intensification strategies.

Combining Critical Discourse Analysis (CDA) with Conceptual Metaphor Theory (CMT) this study explored that **conceptual metaphors** "RELATIONS IS A BUILDING" and "POLITICS IS A GAME" contribute to argumentation strategy aimed at shaping public opinion, enhancing his credibility and trustworthiness in the eyes of the public by criticizing approach of Emmanuel Macron.

Container metaphors contribute to the nomination strategy by constructing social entities within the framework of physical containers. When Zemmour portrays borders as "indispensable guarantors of freedom, security, and peace," he is naming borders as essential components of national identity and security. **Entity metaphors** contribute to intensification strategy by evoking strong emotional responses from the audience. Zemmour's utterance "putting our destiny in the hands of a foreign leader" intensifies the perceived gravity of the situation by emphasizing the consequences of surrendering control. **Personification** (as metaphor) contributes to the nomination strategy by discursively constructing France as a human-entity having a "voice" that needs to be heard, it is framed as a distinct actor with interests and responsibilities.

Zemmour uses **traditional metaphors**, such as feudal terminology and historical references, to reinforce his arguments with familiar and emotionally resonant imagery. When the politician compares France's relationship with the USA to that of "lords" and "vassals," he argues against subservience and asserts

France's sovereignty. At the same time it is employed to nominate France and the USA as distinct social actors within a hierarchical framework, which contributes to nomination strategy. As well as it contributes to intensification strategy by intensifying the emotional responses of arguments by appealing to national pride and identity.

Commercial metaphor, as a subtype of traditional metaphor, is employed to frame complex political concepts in familiar terms, by likening political compromises to "bargaining". As well it contributes to intensification strategy by intensifying seriousness of the actions and emphasizing the moral and ethical implications of political behavior. Zemmour utilizes culturally related metaphors, as part of traditional metaphors, to construct social actors within the framework of cultural narratives. When the politician refers to Sarkozy and Védrine as "emissaries for peace," he is nominating them as suitable representatives based on their cultural significance. Traditional metaphor "aggressor" is employed to discursively construct social actors within the framework of conflict and aggression. By labeling Putin as "the only aggressor," Éric Zemmour nominates him, excluding the Russian army, as the primary perpetrator of hostile actions in the Russo-Ukrainian war.

Metaphorical namings are used to discursively construct events (the Russian invasion of Ukraine) and social actors (France, Russia, Ukraine, politicians). By implicitly naming Ukraine as "our European and Christian brothers" and "its neighbors," Zemmour establishes a sense of solidarity and inclusivity, framing the conflict within a broader cultural and geographical context. Other metaphorical namings referring to the conflict as a "fratricidal conflict" and a "catastrophe" are utilized to intensify the illocutionary force of utterances, evoking strong emotional responses from the audience and underscore the urgency of the situation.

Future research opportunities of the analysis of Éric Zemmour's use of metaphors in political communication regarding the Russian full-scale invasion of Ukraine may include comparative analysis of Zemmour's use of metaphors with other prominent political figures or parties in France to understand variations in metaphorical strategies and their effectiveness in shaping public discourse.

REFERENCES

1. Alshahrani, A. (2020). Linguistic Implications of Political Tweets. *International Journal of English Linguistics*.10(4):203. doi:10. 203. 10.5539/ijel.v10n4p203.

2. Auerswald, D. P. (2004). Explaining Wars of Choice: An Integrated Decision Model of NATO Policy in Kosovo. *International Studies Quarterly*, 48(3), 631–662. <http://www.jstor.org/stable/3693526>
3. Ausserhofer, J., Maireder, A. (2013). National politics on Twitter: structures and topics of a networked public sphere. *Inf Commun Soc* 16(3), 291–314. doi:10.1080/1369118X.2012.756050
4. Cammaerts, Bart (2012). The strategic use of metaphors by political and media elites: the 2007-11 Belgian constitutional crisis. *International journal of media & cultural politics*, 8 (2/3), 229-249. DOI: 10.1386/macp.8.2-3.229_1
5. Campbell, E. S. (2007). From Kosovo to the War on Terror: The Collapsing Transatlantic Consensus, 1999–2002. *Strategic Studies Quarterly*, 1(1), 36–78. <http://www.jstor.org/stable/26268384>
6. Castanho Silva, B., & Proksch, S. (2021). Politicians unleashed? Political communication on Twitter and in parliament in Western Europe. *Political Science Research and Methods*, 10(4), 776-792. doi:10.1017/psrm.2021.36
7. Castro Seixas, E (2021.) War Metaphors in Political Communication on Covid-19. *Front. Sociol.* 5:583680. doi: 10.3389/fsoc.2020.583680
8. Charteris-Black, J. (2004). Corpus approaches to critical metaphor analysis. Basingstoke: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230000612>
9. Chilton, P. (1996). Security metaphors: Cold war discourse from containment to common house. New York: Peter Lang.
10. Chilton, P. and Lakoff, G. (1995). Foreign policy by metaphor. In C. Schaffner and A. Wenden (Eds.). *Language and Peace* (p. 37-60). Aldershot: Ashgate. <https://doi.org/10.4324/9780203984994>
11. Cohen, A., & Hamilton, R. E. (2011). THE RUSSIAN MILITARY AND THE GEORGIA WAR: LESSONS AND IMPLICATIONS. Strategic Studies Institute, US Army War College. <http://www.jstor.org/stable/resrep11808>
12. Čuljak, Sunčica. “How Social Media Is Transforming Political Communication.” Determ, November 28, 2023. <https://www.determ.com/blog/how-social-media-is-transforming-political-communication/>.
13. de Haas, M. (2009). NATO-Russia Relations after the Georgian Conflict. *Atlantisch Perspectief*, 33(7), 4–9. <http://www.jstor.org/stable/45280143>
14. Dragojević, L. (2023). Analysis of Conceptual Metaphors in Inaugural Addresses of American Presidents (Undergraduate thesis). Split: University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:855345>
15. Elliott-Maksymowicz, K., Nikolaev, A. & Porpora, D. (2021). How much can you say in a tweet? An approach to political argumentation on Twitter. *Humanit Soc Sci Commun* 8, 118 <https://doi.org/10.1057/s41599-021-00794-x>
16. Fairclough, N. (1995). Critical discourse analysis. London: Longman.
17. Fauconnier, G. and Turner, M. (2002). The way we think: Conceptual blending and the mind's hidden complexities. New York: Basic Books.
18. Fontenla-Pedreira J., Maiz-Bar C, Rodríguez-Martelo T. (2023). Use of Twitter during Televised Election Debates: Spanish General Election (28 April 2019) vs. French General Election (24 April 2022). *Societies*. 13(3), 70. <https://doi.org/10.3390/soc13030070>
19. Frame A., Brachotte G. (2015). Le tweet stratégique: Use of Twitter as a PR tool by French politicians. *Public Relations Review*, 2015, Digital Publics, 41 (2), 278-287. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2014.11.005>
21. Frame A., Brachotte G. (2020). Tweeting back: Innovative Political Contestation in Viral Posts on Twitter during the 2017 French Presidential Elections.
22. Collier, A; Goujon, A; Gourges, G. (2020). *Politics Reinvented. When innovations reshape representative democracy*, Routledge, p. 153-167. (hal-03088918)

23. Goroshko, O. & Poliakova, T. (2018). Persuasiveness in Political Discourse on Twitter. *PSYCHOLINGUISTICS*. 24, 29-46. doi:10.31470/2309-1797-2018-24-2-29-46.
24. Grady, J., Oakley, T. and Coulson, S. (1999). Blending and metaphor. In G. Steen and R. Gibbs (Eds.). *Metaphor in Cognitive Linguistics* (pp. 101-124). Philadelphia: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/cilt.175.07gra>
25. Halliday, M.A.K. (1985). *An introduction to functional grammar*. London: Arnold
26. Hershco, T. (2009). Sarkozy's Policy in the Middle-East: A Break with the Past? *Insight Turkey*, 11(2), 75–91. <http://www.jstor.org/stable/26331175>
27. Ivaldi, G. (2022). French-style cultural backlash: The far right and cultural backlash in the 2022 presidential election. *Revue française de science politique*, 72, 485-514. <https://doi.org/10.3917/rfsp.724.0485>
28. Ivaldi, Gilles (2023) "When far right parties compete: a case study of Éric Zemmour and Marine Le Pen in the 2022 French presidential election", *French Politics*, online first 13 July 2023, <https://link.springer.com/article/10.1057/s41253-023-00219-y>
29. Judah, B. (2017, May 10). Emmanuel Macron's foreign Policy Doctrine(s). *POLITICO*. <https://www.politico.eu/article/emmanuel-macrons-foreign-policy-doctrines/>
30. Jungherr, A. (2015). Twitter as Political Communication Space: Publics, Prominent Users, and Politicians. In: *Analyzing Political Communication with Digital Trace Data. Contributions to Political Science*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-20319-5_4
31. Lakoff, G. (1993). The Contemporary Theory of Metaphor. In: A. Ortony (Ed.), *Metaphor and Thought* (2nd ed.) (pp. 202–251). Cambridge, Cambridge University Press.
32. Lakoff, G. (2002). *Moral politics: How liberals and conservatives think* (2nd ed.). University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226471006.001.0001>
33. Lakoff, G. and Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
34. Lakoff, G. and Johnson, M. (1999). *Philosophy in the flesh: The embodied mind and its challenge to western thought*. New York: Basic Books.
35. Leech G. N. (1981). *Semantics: the study of meaning* (Second). Penguin Books.
36. Letho, K. & Kaldeio, E. (2023, October 21). The Impact of Social Media on Political Communication. <https://doi.org/10.31219/osf.io/kehds>
37. Lyons, J. (1977). *Semantics*. Vol 2. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511620614
38. Martin, F. (2023). La langue de Zemmour Cécile Alduy, Paris : Éditions Seuil, 2022, pp. 60. *Canadian Journal of Political Science*, 56(1), 238–240. doi:10.1017/S0008423922000968
39. Álvarez-Peralta, M., Rojas-Andrés, R. & Diefenbacher, S. (2023). Meta-analysis of political communication research on Twitter: Methodological trends, *Cogent Social Sciences*, 9:1, DOI: 10.1080/23311886.2023.2209371
40. Moïsi, D. (2021, August 11). Zemmour, le révélateur d'une France qui a peur. Institut Montaigne. <https://www.institutmontaigne.org/expressions/zemmour-le-revelateur-dune-france-qui-peur>
41. Musolff, A. (2017). The Metaphorisation of European Politics: Movement on the Road to Europe: Language in the unification process. doi:10.4324/9781315096742-7.
42. Nguyen, T. A., Bui, T. C., & Sokolovskiy, K. (2022). Social Media and Political Communication: Studying the Interactive Component. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 9(4), 187–200. <https://www.jstor.org/stable/48710370>
43. Ramanathan, Renugah & Tan, B. H. & Paramasivam, Shamala. (2018). Metaphors in Political Tweets during National Elections. *Pertanika Journal of Social Science and Humanities*, 26.

44. Reisigl, M., & Wodak, R. (2009). The discourse-historical approach (DHA). In R. Wodak, & M. Meyer (Eds.), *Methods for Critical Discourse Analysis* (pp. 87-121). Sage (2nd revised edition).
45. Ritchie, L. (2003). "ARGUMENT IS WAR"-Or is it a Game of Chess? Multiple Meanings in the Analysis of Implicit Metaphors. *Metaphor and Symbol*, 18. 125-146.
46. Rizakis, M. (2023). Battling to dominate the discursive terrain: how Marine Le Pen and Emmanuel Macron have framed terrorist incidents on Twitter. *Fr Polit*, 21, 47–80 <https://doi.org/10.1057/s41253-023-00205-4>
47. *Secretary General Appoints Group as part of NATO reflection process*. NATO. (2020, April 8). https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_174756.htm
48. Shafaq, Fatema, Yanbin Li, and Fugui Dong. "Social Media Influence on Politicians' and Citizens' Relationship through the Moderating Effect of Political Slogans." *Frontiers*, July 29, 2022. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fcomm.2022.955493/full>.
49. Siden, O. I. (2023). TWITTER COMMUNICATION OF FRENCH POLITICIANS AS A REACTION TO RUSSIAN FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE (BASED ON THE ACCOUNTS OF VALÉRIE PÉCRESSE, ÉRIC ZEMMOUR AND MARINE LE PEN). *New Philology*, 90, 99-115. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-90-15>
50. van Leeuwen, T. (2006) "Critical Discourse Analysis," *Encyclopedia of Language and Linguistics*, Vol. 3 (2nd ed), Oxford: Elsevier, 290-294
51. Wodak, R. (2009). Critical discourse analysis: History, agenda, theory and methodology. In R. Wodak & M. Meyer (Eds.), *Methods for critical discourse analysis. Introducing qualitative methods*. London: Sage, 1–33.
52. Wodak, R., & Chilton, P. (Eds.). (2005). *A new Agenda in (Critical) discourse analysis. theory, methodology and interdisciplinarity*. Amsterdam: Benjamins. <https://doi.org/10.1075/dapsac.13>
53. Zinken, J. (2003). Ideological Imagination: Intertextual and Correlational Metaphors in Political Discourse. *Discourse & Society*, 14(4), 507-523. <https://doi.org/10.1177/0957926503014004005>

Дата надходження статті до редакції: 21.03.2024

Прийнято до друку: 24.04.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.2214>
UDC 81'42 + 327

DISCURSIVE FEATURES OF UNITED STATES FOREIGN POLICY RHETORIC TOWARDS THE MIDDLE EAST

Helena Worthington

Masaryk University, Brno, Czech Republic

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6321-5506>

10573@mail.muni.cz; worthington@ped.muni.cz

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

This paper examines the discursive features characteristic for the rhetoric of United States foreign policy towards the Middle East, and how they are employed in the pursuit of its objectives. It investigates the selective and strategic nature of U.S. rhetoric towards key Middle Eastern actors. The study is based on four case studies of U.S. proclamations issued towards Syria, Iran, ISIL, and Egypt during the specific timeframe of the second Obama administration. The research integrates linguistics and international relations with Critical Discourse Analysis as its primary theoretical framework. By addressing research questions concerning American identity and exceptionalism, discursive strategies and their linguistic realisations, the paper confirms the selectivity and strategic use of the rhetoric of the United States towards the aforementioned actors. It provides an original analysis of the U.S. foreign policy discourse employed towards the specific actors in pursuit of its strategic goals during period in question and contributes to the body of linguistic research on international relations.

Key words: *critical discourse analysis; identity; political discourse; power relations; discursive strategies; foreign policy rhetoric; American exceptionalism; the United States; the Middle East*

Уорthingтон Х. Дискурсивні властивості зовнішньополітичної риторики Сполучених Штатів на адресу Близького Сходу

У статті розглядаються дискурсивні риси зовнішньополітичної риторики Сполучених Штатів щодо Близького Сходу, а також їхній вплив на досягнення відповідних цілей. Розвідка досліджує вибірковий і стратегічний характер риторики США щодо ключових гравців Близького Сходу. Дослідження базується на чотирьох тематичних дослідженнях заяв США щодо Сирії, Ірану, ІДІЛ та Єгипту протягом конкретного періоду другої адміністрації Обами. Теоретичну основу дослідження становить синтез лінгвістики, зокрема, критичного дискурс-аналізу та понять царини міжнародних відносин. Звертаючись до дослідницьких питань, що стосуються американської ідентичності та винятковості, дискурсивних стратегій та їх мовних реалізацій, стаття підтверджує вибірковість і стратегічне використання риторики Сполучених Штатів щодо вищезгаданих політичних гравців. Стаття попонує оригінальний аналіз зовнішньополітичного дискурсу США,

який використовувався щодо конкретних суб'єктів міжнародних відносин для досягнення своїх стратегічних цілей протягом розглянутого періоду, і робить внесок у лінгвістичні дослідження міжнародних відносин.

Ключові слова: критичний аналіз дискурсу; ідентичність; політичний дискурс; владні відносини; дискурсивні стратегії; зовнішньополітична риторика; американська винятковість; Сполучені Штати; Близький Схід

Introduction

The contemporary international order is marked by increasing global interdependence, resulting in challenging diplomatic engagements between global actors, characterised by strategic alliances and economic partnerships that serve as mechanisms to assert influence. This generates a complex world order in which power relations play an essential role in shaping global dynamics. This aligns with Simpson's (2004) concept of "legalised hegemony", which suggests that great powers (i.e., dominant political and economic actors), through their strategic positioning, significantly influence the international order. Bisley (2012) further emphasises the distinct role of great powers, characterising them as entities "different from ordinary members of international society", which play a critical role in upholding the fundamental principles of the global system and in contributing to the management of global order (p. 9). The United States, which is a great power, exerts substantial influence on global affairs through its economic strength, military capabilities and diplomatic engagements.

In the context of U.S. foreign policy, understanding American national identity is necessary for comprehending the motivations and objectives that guide the nation's actions on the world stage. I argue that it is the belief in American exceptionalism that significantly shapes U.S. foreign policy actions and influences how the nation perceives its unique role in the world. This concept, rooted in the idea that the United States is an extraordinary nation, has diverse impacts on American foreign policy (Restad, 2012; Szpunar, 2013). American exceptionalism influences the U.S. worldview and fuels the demand for foreign policy alignment with American values and interests, while underlining a commitment to spreading global freedom and democracy (Mertus, 2003). Furthermore, Restad (2012) argues that there is a dichotomy between American identity and U.S. foreign policy which resonates with the influence of exceptionalism on the nation's global engagement. Recognised as a constitutive myth of American national identity, exceptionalism significantly impacts how the U.S. perceives and enacts its role on the world stage (Szpunar, 2013).

Drawing on a broad understanding of global events and recognising the significant influence of American identity, the focal point of this paper lies in the exploration of the interplay of discourse and language. Essentially, the language the U.S. uses is integral to understanding how the nation performs its role and establishes its position on the evolving international scene. This research aims to provide insights into the ways the American government seeks to balance its obligations and wield influence in the pursuit of its objectives and in adapting to continual change. As Wetherell et al. (2001) put it when elaborating on the role of language in connection to culture and social interactions, “linguistic choices reflect power relations” (p. 284). In the dynamic setting of international relations, the discourse that shapes foreign policy plays a vital role in defining a nation’s stance, intentions, and importantly its interactions with the global community. It follows that the present paper explores the discourse and its characteristics embedded in United States foreign policy rhetoric, particularly in its engagement with the Middle East.

The Middle East is of immense geopolitical significance for the United States due to its strategic location and vast energy resources. U.S. foreign policy initiatives to maintain stability in major oil and natural gas-producing nations attest to the strategic significance of the region’s energy reserves (Yergin, 2006). Moreover, the Middle East is a complex geopolitical region with persistent conflicts and regional rivalries that pose security threats, which go beyond energy-related concerns. The United States has been actively engaged in the region to further its interests on these issues. In terms of power relations, the U.S. seeks to maintain influence and alliances in the region to counterbalance other major powers. Additionally, in pursuing its interests within the region, the U.S. contends with the security threats and furthers its commitment to promoting democratic values and principles (Buzan and Waever, 2003).

Given the complexity and distinct intertwinement of elements influencing the formation of foreign policy rhetoric, it would be unwise to confine the present research to a narrow scope of disciplines that individually provide suitable frameworks. This approach aligns with Dunmire’s (2012) views on conducting discourse analysis, who states that such research cannot effectively analyse its subject of study by working only within a linguistic and discursive framework, and “must draw upon methods, frameworks, and contents of other disciplines” (p. 735). Consequently, an interdisciplinary approach is adopted, with linguistics serving as the primary field of study, complemented by insights from international relations.

At the core of the investigation lies the study of language use that constructs the rhetoric which then represents the official U.S. stances in world affairs. From the realm of linguistics, the study employs critical discourse analysis (Fairclough, 1989, 2003; Wodak, 1989, 2001, 2007; Van Dijk, 1998, 2006; Reyes, 2008, 2011) as its primary theoretical framework.

Critical Discourse Analysis (CDA) is a methodological approach characterised by its critical and socio-political orientation, focusing on studying discourse and examining language use as a form of social practice. In this study CDA functions as a foundational and overarching framework that allows for the exploration of the role of identity and the formulation of discursive strategies within American foreign policy rhetoric. Consequently, the paper addresses political discourse, situated within broader societal and historical frameworks, which is not viewed as merely a means of communication but an integral aspect of politics itself (Chilton and Schäffner, 2002). The persuasive nature of political discourse is apparent in its strategic deployment of rhetorical devices and linguistic strategies to influence public opinion and craft political narratives. Analysing various political discourse genres, such as speeches, reveals the distinct characteristics and communicative objectives inherent in political communication (Billig, 2003; Virtanen and Halmari, 2005). As Chilton (2004) points out, political speech is a thoughtfully constructed form of communication that reflects the speaker's objectives and intentions while resonating with the audience. Addressers deliver prepared speeches, blending monologue with dialogical features (cf. Esser, 1993 and Hoey, 2001), to live audiences or temporally connected recipients via live broadcasts. Audience impact on message interpretation is influenced by the collaborative nature of content construction, with perception and production exerting reciprocal influence (Hoey, 2001; Muntigl, 2002). It follows that the complex nature of political discourse is explored through a diverse array of analytical perspectives, addressing a broad spectrum of topics (Dontcheva-Navrátilová, 2017, p. 65).

To inquire into the specific linguistic realisation for the studied discursive strategies, the research draws upon affiliated disciplines, specifically, critical stylistics (Jeffries, 2010) and systemic functional linguistics (Halliday, 1973, 1985, 1989). This linguistic examination, grounded in the stylistic analysis toolkit (Jeffries, 2010), seeks to systematically analyse the role of language as a strategic tool in shaping and executing U.S. foreign policy objectives in the Middle East.

Finally, to conduct a comprehensive research analysis, the linguistic investigation is supplemented with pertinent remarks from the field of international relations (Huntington, 2005; Hixson, 2008). Nonetheless, it is essential to emphasise that this paper primarily focuses on linguistic aspects. Therefore, frameworks from the theoretical background of international relations are only addressed to a limited extent. However, by integrating perspectives from both linguistics and international relations, this interdisciplinary approach enhances the depth and breadth of the analysis, offering a broader viewpoint on discourse in articulating and executing foreign policy processes.

In the context of existing research, the present study provides a unique discursive snapshot of U.S. rhetoric in relation to the selected actors and the specific timeframe of the second Obama administration, thereby enriching existing research in the realms of linguistic studies and international relations.

Data, methodology and research questions

The research focuses on Barack Obama's second term with a specific focus on the case studies of foreign policy proclamations towards Syria, Iran, ISIL, and Egypt, which were chosen for their relevance and because they reflect a diversity of U.S. relations. More specifically these are: the Syrian Civil War (SCW) – Case study Syria; the Iranian nuclear programme – Case study Iran; the activities of the terrorist organisation ISIL – Case study ISIL; and the political unrest resulting from the Arab Spring in Egypt – Case study Egypt. In order to ensure accuracy and eliminate interpretation biases, the paper examines the official proclamations issued by the U.S. government. Twenty proclamations, five per case study, were selected systematically from the White House archive, ensuring a diverse range of research material. It was important to consider that the foreign policy issues under scrutiny were ongoing, making it desirable to select references that, if feasible, would span the entire presidential term, i.e., from 20 January 2013 to 20 January 2017. When the selection process reached theoretical saturation, it was deemed completed, providing ample and high-quality data for analysis (Glaser & Strauss, 1967). In total, 26,788 words were reviewed (Syria 4,959, Iran 9,407, ISIL 10,065, Egypt 2,357). Nevertheless, the length of the studied proclamations is generally not indicative of the anticipated research outcomes.

Moreover, the format of the proclamations, genre and audience specification was taken into account. The proclamations were categorised based on their form of production, i.e., spoken, written, or written to be spoken, although the latter was

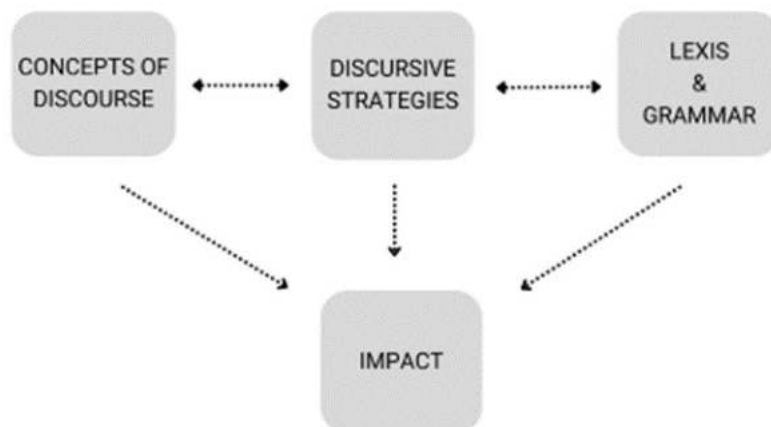
the prevalent case as the studied dataset was prepared political speeches. Consequently, the primary focus was on the linguistic, specifically lexicogrammatical aspects of these texts, excluding considerations of prosodic and paralinguistic features. This methodological choice allowed for a more focused examination of linguistic content while setting aside the auditory elements that typically accompany spoken language. Indexical features of the addresser, whether the President or the Press Secretary, such as sex and social status, were also disregarded for analytical purposes.

The research methodology drew on Grounded Theory principles as described by Glaser and Strauss (1967), adopting an inductive approach and focusing on empirical observations to generate new insights. During the phases of open and axial coding, ten concepts of discourse were coined, forming the basis for the research analysis (Strauss & Corbin, 1990; Flick, 2002). Each concept was assigned a number and consists of a concise key-term description, accompanied by a brief specification. To enhance clarity, distinct colours were employed to emphasise specific instances of language use associated with key terms, facilitating differentiation between concepts.

Table 1
Colours Assigned to the Concepts of Discourse

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

The research methodology incorporated a four-level qualitative content-discourse analysis, focusing on concepts of discourse, discursive strategies, lexicogrammatical features, and their cumulative impact. Understanding the interconnected nature of the individual analysed components, essential for comprehending United States foreign policy rhetoric, *Figure 1* illustrates the interplay between the four analytical levels.

Figure 1. The Four-level Qualitative Analysis Model

Following the above, the methodology approach is based on the fundamental assumption that the United States employs selective foreign policy rhetoric towards specific actors in the Middle East. The subsequent formulation of research questions guided the selection and analysis of the dataset. A general research question and three specific questions were formulated to address the subject of study:

RQ What discursive features characterise the rhetoric of the United States foreign policy towards the Middle East, and how are they employed in the pursuit of its objectives?

RQ1 What is the role of American identity in the creation of U.S. foreign policy in the Middle East?

Existing research in the social sciences establishes a link between American national identity and U.S. foreign policy (e.g., Kagan, 2004; Huntington 2005; Mead, 2013). RQ1 was designed to explore this connection in seeking to comprehend how American identity influences and shapes U.S. foreign policy decisions, particularly those related to the Middle East. The goal was to specify facets of national identity that guide the approach and objectives of U.S. foreign policy towards the region. I intended to present the prominent themes in U.S. rhetoric by synthesising observed patterns acquired from the dataset. These themes, which I labelled concepts of discourse, were further discussed in connection with the notion of identity and in the context of the examined cases.

RQ2 What discursive strategies are manifested in the formulation of U.S. foreign policy rhetoric, and how are they linguistically realised?

Exploration of RQ2 involves the identification and analysis of discursive strategies employed in the formulation of U.S. foreign policy rhetoric directed at selected Middle Eastern actors, namely, Syria, Iran, ISIL, and Egypt. This investigation aimed to identify the linguistic methods exercised by the United States in conveying its foreign policy messages, with special attention to how these strategies are linguistically realised. I drew on existing analytical frameworks applied by linguistic scholars while examining the discursive strategies of the public actors and institutions, as well as on the critical analysis of strategies for presenting “others” by Van Dijk (1993) and Wodak (2001). Additionally, I incorporated Reyes’ (2011) insights into strategies utilised in the process of legitimisation within political discourse. The recognised discursive strategies were further studied from the perspective of their language realisation, for which I primarily turned to the analytical toolkit introduced by Jeffries (2010) for implementing stylistic analysis. Conveniently, this set of ten linguistic tools aligns closely with the above frameworks.

RQ3 Is U.S. foreign policy rhetoric towards the Middle East selective and strategic?

Finally, the premise that the United States treats various Middle Eastern actors differently based on whether they are perceived as allies or foes underlaid the inquiry of RQ3. The discussion of findings related to RQ1 and RQ2, along with specific observations from the dataset, enabled me to confirm or refute the assumption that U.S. foreign policy rhetoric directed towards the studied actors exhibits selectivity and strategy. Specifically, I built on the theoretical foundations proposed by Fairclough (1989, 2003) and his perspectives on intertextuality. I critically questioned whether the U.S. adopts a deliberate and calculated approach in its rhetoric in its communication with the region, as opposed to a neutral or uniform approach.

Results and discussion

Concepts of discourse: the role of American identity in the creation of U.S. foreign policy

American identity has historically shaped U.S. foreign policy, influencing interactions with the world based on a unique set of values and beliefs. This section explores the role of American identity in U.S. foreign policy in the Middle East, addressing the first research question. The analysis introduces concepts of discourse in U.S. foreign policy rhetoric, reflecting the “American Creed”, which is also evident in the National Security Strategy 2010 (NSS 2010). Given the substantial influence of American universal values and principles on policy decision-making, it is useful to refer to the NSS 2010. It comprises a collection of points serving as a means of communicating strategies to Congress, foreign governments, and the American public, detailing measures to mitigate threats posed to the United States by global circumstances.

The initial analysis involved identifying recurring phenomena in the dataset, leading to the creation of categories, labelled *concepts of discourse*. Table 2 provides an overview of the ten concepts.

Table 2. Concepts of Discourse

No.	CONCEPTS OF DISCOURSE
1.	Values and principles: Invoking American values and principles of democracy, peace, and human rights.
2.	Safety, security, stability, and protection: Securing safety, stability, and security. The U.S. acting as protector and peacekeeper.
3.	Threats, warnings, and promises: Averting threats posed to the U.S., its partners, and the world. Uttering warnings (reverse threats) to U.S. adversaries. Promising.
4.	U.S. strength: Stressing American leadership. Demonstrating U.S. strength and American exceptionalness.
5.	Their badness: Pointing out ‘their’ badness via expressing accusations about the threats ‘they’ pose. Endangering security.
6.	Our goodness: Pointing out ‘our’ goodness via invoking

achievements, self-praise, and good deeds.

7. **Assurance and consolation:** (Re-)assuring the American people and allies of U.S. strength, support, and loyalty.
8. **Praise, support, and unity:** Expressing praise and encouragement towards strategic allies and the American people. Stressing unity.
9. **Criticism, doubt, and mistrust:** Avoiding overt criticism of strategic allies. Criticising others. Expressing doubt and mistrust. Stressing cooperation and responsibility.
10. **Interests and partnership:** Pursuing U.S. foreign strategic and economic interests. Stressing stability and partnership.

The observations from the analysis for each concept, focusing on their interplay and mutual influence on one another are summarised below.

In the context of values and principles, the U.S. stands firm against perceived injustices, advocating for change and democratic principles. It consistently condemns actions contrary to democratic ideals, human rights, and international norms, whether in Syria, Iran, or Egypt. This commitment to values aligns with the overarching goal of safety, security, and stability. The U.S. emphasises the importance of partnerships in achieving these objectives, realising the strategic significance of alliances and the need for cooperation, especially in countering common adversaries like ISIL. Consequently, the pursuit of stability is seen as crucial in addressing regional conflicts and geopolitical tensions, while also safeguarding American interests. These interests are further examined through the concept of interests and partnership, which reveals the strategic importance of partnerships and alliances in protecting American interests and combating common threats. The U.S. seeks to strengthen its partnerships with allies like Egypt, recognising the mutual benefits of cooperation in promoting stability and security.

By means of threats, warnings, and promises, the U.S. employs a combination of diplomatic tools, conditional offers, and implicit reassurances to address complex challenges, as seen in its dealings with Iran's nuclear programme. While acknowledging the potential consequences of non-compliance, the U.S. emphasises the importance of adhering to diplomatic processes and seeking peaceful resolutions, highlighting the shared responsibility for security and peace among nations. This approach reflects an understanding of the interconnectedness of global security and the need for diplomatic and collaborative solutions.

Furthermore, the portrayal of U.S. strength and exceptionalism emphasises its leadership role in addressing regional challenges, particularly evident in its efforts to combat ISIL and promote stability in the Middle East. However, this strength is tempered by a recognition of the limits of power and the complexities of regional turmoil, as seen in the cautious approach towards Egypt. Despite concerns about human rights violations and democratic backsliding, the U.S. maintains a supportive stance towards Egypt, reflecting a balance between promoting its interests and respecting national sovereignty. U.S. strength is consistently projected in its proactive approach to conflict resolution and leadership in international coalitions, reflecting a sense of American exceptionalism.

With regard to criticisms, doubts, and mistrust, the U.S. deals with complex relationships with allies and adversaries, balancing the need for cooperation with the imperative of defending its interests. While expressing concerns about violations of international norms and human rights abuses, the U.S. also seeks to maintain constructive engagement and dialogue, as seen in its approach towards Iran and Egypt. This stance reflects a recognition of the challenges inherent in pursuing U.S. interests while upholding principles of democracy and human rights.

Throughout these interactions, the U.S. employs a multifaceted approach that includes assurance and consolation, aimed at building trust and fostering cooperation with both allies and adversaries. This is complemented by emphases on praise, support, and unity, which may be considered essential components of U.S. engagement in the region, reinforcing the importance of collaboration and solidarity.

The U.S. international communication is then reinforced by highlighting the badness of their adversaries when critiquing actions contrary to its values and principles, such as chemical attacks in Syria, ISIL's terrorist actions, Iran's alleged support for terrorism and secret nuclear programme, and Egypt's human rights violations. Simultaneously, the U.S. points out its own goodness, presenting goodwill, resilience, and a commitment to international collaboration, portraying itself in a positive light by citing past successes and encouraging persistence in its ongoing fight against adversaries.

In line with the RQ1, the interconnectedness of these concepts also reflects the incorporation of various aspects of American identity into them. The key points that establish connections between the concepts and elements of American identity are outlined as follows:

Values and Principles:

- Rooted in values of democracy, peace, and human rights.

- Emphasised as the “American Creed”.
- Highlighting individualism, liberty, equality, and justice.

Responsibility and Duty:

- Sense of responsibility and duty towards the global community.
- Committed to safeguarding safety, stability, and security, domestically and internationally.
- Emphases on cooperation and responsibility.

Approach to Threats:

- Alignment with American exceptionalism and global responsibility.
- Reflecting a shared commitment to addressing threats and promoting peace.

American Leadership and Exceptionalism:

- Stress on American leadership and exceptionalism.
- Derived strength from shared values and principles, which is defining.
- Importance of upholding these ideals globally.

Reassurance, Support, and Unity:

- Fosters cooperation and solidarity.
- Reinforces a sense of American exceptionalism and responsibility globally.

Pursuing Foreign Interests:

- Stress on stability and partnership in promoting values globally.
- Balancing partnerships and alliances to advance American interests in line with the “American Creed”.

Distinguishing “Their Badness” and “Our Goodness”:

- Adversaries’ actions seen as threats to American values and security.
- Emphases on American achievements and good deeds.
- Shaping American identity and foreign policy approach.

Discursive strategies and their linguistic realisation: construction of United States foreign policy rhetoric towards the Middle East

In this section the focus shifts towards presenting and characterising the observed discursive strategies inherent in the analysed data that are crucial in shaping the concepts of discourse that construct United States foreign policy rhetoric. It also aims to offer insights into the selection and application of linguistic devices used to realise the discursive strategies. Through lexical and syntactic examination, this section seeks to gain a deeper understanding of how language

shapes and reflects the United States’ approach to the construction of its foreign policy in the Middle East while addressing the second research question.

The “Us vs. Them” dichotomy, which is evident across all ten discourse concepts outlined above, serves as the overarching discursive strategy in this examination. The analysis is based on an integrated framework of discursive strategies comprising strategies such as argumentation, rhetorical figures, lexical style, storytelling, emphasis on negative points, and quoting credible sources Van Dijk (1993); referential nomination, predication, argumentation, perspectivation, framing, intensification, and mitigation Wodak (2001); emotions, hypothetical future, rationality, voices of expertise, and altruism Reyes (2011). This analysis is complemented by an analytical toolkit proposed by Jeffries (2010). This toolkit consists of ten comprehensive tools that aid in addressing and understanding linguistic realisations embedded within discourse.

It follows that the analysis offers a contrasting depiction of Middle Eastern actors, such as Syria, ISIL, and Iran (THEM) and the United States and allies (US), revealing deliberate communicative intentions and the use of linguistic structures and discursive strategies. When discussing THEM, negative viewpoints and actions were emphasised, while positive perspectives and achievements were highlighted when referring to US. Linguistic manifestations (Table 3) reflected these strategies, with THEM portrayed negatively and US positively in most cases.

Table 3. Linguistic Devices Observed in THEM and US Analysis

THEM: Syria, ISIL, and Iran		US: U.S., Egypt, Iranian people	
LINGUISTIC DEVICE	OBJECTIVE	LINGUISTIC DEVICE	OBJECTIVE
Explicit naming	Referring to THEM with negative connotations.	Inclusive ‘we’	Engaging the audience by including them in positive statements.
Negative lexical choices	Using words that evoke horror or brutality.	Positive and neutral lexical choices	Employing words with positive connotations and maintaining a balanced tone.
End focus	Placing emphasis	Intensifier +	Amplifying

principle	on negative outcomes.	positive verb phrase	positivity in statements.
*Passive voice	Describing negative actions without assigning direct responsibility.	Polysyndetic coordination	Linking positive attributes across different domains.
Deixis	Referring to THEM with demonstrative pronouns.	Deixis	Referring to positive aspects or concepts.
Intensifier + negative noun	Amplifying negativity in statements.	Anaphoric reference to 'we'	Reinforcing positive collective identity.
*Mitigation	Downplaying the severity of negative actions.	Epistrophe and repetition	Repeating and reinforcing positive phrases for emphasis.
Three-part list	Enumerating negative aspects in a structured manner.	Negation	Highlighting the absence of negative actions or traits.
Explicit emotional enumeration	Describing emotional impacts of negative actions.	Active voice / Phrasal verbs	Conveying positive action.
Chronological sequencing	Reinforcing credibility to described events.	Imperfective aspect / Phrasal verbs	Describing ongoing positive actions.
Details	Providing specific examples or instances of negative actions.	Details	Providing specific examples to emphasise positivity.
Hyperbole, metaphor, and	Using figurative language to	Hypernymy	Addressing broader concepts

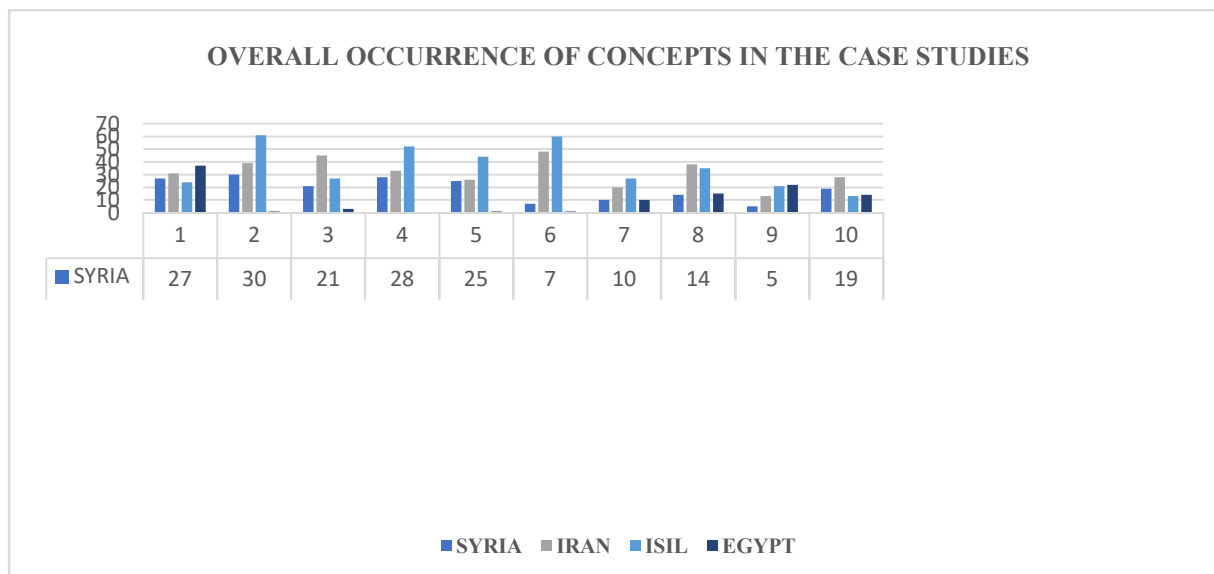
simile	emphasise negativity.		to mitigate negativity.
Modality and conditional sentences	Speculating on future actions and consequences.	Enumeration	Listing positive qualities or attributes.

Notable linguistic structures in Table 3 include mitigation and passive voice, employed within the strategies for THEM to soften the negative tone or obscure the agent of an action, a technique more commonly associated with the portrayal of US. This suggests that the U.S., in line with its objectives, employs a range of negative attributions and depictions depending on the intended recipient of the message.

To conclude, the observed communicative intentions towards THEM include framing events negatively, enhancing accusatory tones, attributing responsibility, maintaining credibility, provoking emotions, emphasising brutality, and encouraging compliance. Conversely, the intentions towards US are to create a positive image, express support and commitment, avoid direct accusations, emphasise engagement, recall past accomplishments, deny certain activities, and boost appeal to strength and unity.

Impact: strategic selection of U.S. rhetoric towards the Middle East

The final section addresses the third research question concerning the selectivity and strategy of U.S. foreign policy rhetoric, exploring the communicative intentions behind discursive strategies and linguistic devices. Drawing on the polarizing “us vs. them” strategy, the study contrasts the negative depiction of Middle Eastern actors such as Syria, ISIL, and Iran with the positive portrayal of the United States, Egypt, and the Iranian people. The analysis reveals deliberate linguistic choices aimed at framing events, enhancing accusations, attributing responsibility, maintaining credibility, evoking emotions, and encouraging compliance. Additionally, the study investigates textual absence and intertextuality to uncover implicit meanings and ideologies embedded in discourse. Finally, it examines commonalities and differences in U.S. rhetoric towards Syria, ISIL, Iran, and Egypt, exploring possible motivations behind distinct rhetorical approaches based on the occurrence of discourse concepts in each case study (see Figure 2).

Figure 2. Overall Occurrence of Concepts in the Case Studies

In seeking a deeper understanding of why specific actors are viewed as adversaries while others are regarded as partners or allies by the U.S., it was crucial to explore multiple contributing factors. The United States shapes its perceptions of Syria, Iran, ISIL, and Egypt through the lenses of strategic interests, security considerations, and diplomatic objectives. While recognising challenges and threats, the U.S. prioritises the establishment of alliances and the advancement of stability as basic elements of its engagement in the region of Middle East.

Drawing on the findings from the analysis of the present dataset, it can be concluded that the one actor the United States perceives as an implacable enemy is ISIL. When addressing issues related to ISIL, the U.S. focuses solely on themes of security, stability, and the assertion of American strength in combating the threat. There is no emphasis on partnership strategies, as ISIL’s actions are viewed as inherently destabilising and incompatible with diplomatic engagement.

The United States considers the Syrian regime an adversary on account of its brutality against its own people. The U.S. rhetoric emphasises values of democracy, peace, and human rights, indicating a stance in opposition to the actions of the Syrian regime. Moreover, the emphasis on security and stability in the region corresponds with efforts to address the ongoing conflict and humanitarian crisis, portraying the U.S. as an ally to those impacted by the turmoil. Nevertheless, the Syrian situation illustrates a blend of strong U.S.

condemnations alongside a neutral approach in categorising Syria as either a strict adversary or ally.

Regarding Iran, the U.S. rhetoric suggests a double-edged approach. While there are concerns about Iran's nuclear programme and associated security threats, there is also a recognition of shared interests and potential benefits, particularly in the context of the Iran nuclear deal. The U.S. expresses support for the Iranian people and highlights the potential positive outcomes of the agreement, indicating a willingness to engage diplomatically despite reservations about anticipated Iranian noncompliance. Therefore, a focus on cooperation prevails over overt condemnation. The shifting atmosphere of mutual relations, characterised by U.S. attempts to engage with Iran diplomatically and enhance relations, makes the stance towards Iran ambiguous, as it is viewed neither as an adversary nor as a friend.

Concerning Egypt, the United States appears to perceive it as a partner with whom it seeks to maintain a positive and constructive dialogue. While acknowledging human rights violations and undemocratic procedures, the U.S. expresses support for Egypt's transition toward democratic principles and integration of shared values. The discourse with Egypt prioritises mutual interests and cooperation aimed at fostering stability in the region, with less emphasis on overt criticism or highlighting negative aspects. This suggests a strategic focus on building a collaborative relationship with Egypt, rather than viewing it as an adversary.

It is noteworthy that all four cases entail U.S. disapproval and condemnation of human rights violations and breaches of democratic principles. Notably, Egypt receives the highest number of references in this regard, despite having the lowest word count in the analysed data. This atypical pattern, as compared to the other cases, reflects a strategic focus on other aspects of the relationship between the U.S. and Egypt. Rather than emphasising security concerns or pointing out negative aspects, the communication prioritises areas of mutual interest or cooperation aimed at fostering stability in the region. By downplaying mentions of threats or highlighting "their" negative aspects, the U.S. aims to uphold a positive and productive relationship with Egypt.

Based on the analysis of discourse concepts across the case studies of Syria, Iran, ISIL, and Egypt, the question of whether U.S. foreign policy rhetoric appears to be selective and strategic can be addressed by listing several key observations that support the conclusion:

1) **Selective use:** The U.S. uses the various concepts to varying extents in the individual case studies. This suggests a strategic approach, whereby its discourse is tailored to address specific concerns or priorities in the specific context. For example, while some concepts are highly prominent in certain contexts (e.g., safety, security, and stability in the case of ISIL), they receive minimal attention in others (e.g., safety and security in Egypt). This selective use suggests that the U.S. strategically chooses which concepts to employ.

2) **Strategic silence:** The deliberate omission of explicit comments on ongoing events in Egypt and Syria points to features of absence in the text. This reveals the influence of contextual factors, along with the intentional exclusion of certain information, which suggests a careful selection of proclamations and facts based on perceived necessity and adequacy, and also challenges the notion that a larger dataset would guarantee more reliable findings. This indicates that the U.S. makes a strategic decision to avoid certain topics or frame the narrative in a particular way. Additionally, intertextuality, or the reflection of themes from other texts, suggests a strategic alignment of rhetoric across different contexts, further emphasising the deliberate nature of U.S. foreign policy discourse. A case in point is the observation that Syria-related addresses refrain from directly mentioning the extent of U.S. involvement in the Syrian Civil War, particularly regarding its support for the “moderate” Syrian opposition.

3) **Strategic priorities reflected in the distribution of the discourse concepts:** The distribution of the most and least prominent concepts across case studies indicates a strategic focus. The U.S. prioritises certain concepts and themes to advance its diplomatic objectives and strategic interests. For instance, in engaging with Iran, there is an emphasis on cooperation and diplomatic efforts, despite U.S. concerns about Iran’s support for terrorist groups. This practice reflects the deliberate approach of constructively engaging with Iran to achieve a deal on its nuclear programme, even though it presents a security threat. This strategic prioritisation further supports the idea that the U.S. foreign policy rhetoric is not arbitrary but guided by specific considerations.

4) **Selective Criticism:** The lower frequencies or mitigation of references to themes such as criticism, doubt, and mistrust directed at Egypt and Iran in the analysed data indicate a selective approach to criticism. This suggests that the U.S. moderates overt criticism and focuses on cooperative aspects in its diplomatic engagement when it is in its strategic interest.

5) **Perception of adversaries:** The U.S. perceives specific actors as adversaries based on strategic considerations. ISIL is clearly identified as an adversary, with numerous references to its threat to security and stability as well as to U.S. strength. Syria is categorised as an adversary due to its human rights violations, while Iran occupies an ambiguous position, whereby the U.S. emphasises cooperation over overt condemnation.

6) **Strategic focus on Egypt:** Despite Egypt receiving the highest number of references for human rights violations, the U.S. strategically prioritises areas of mutual interest and cooperation. This is reflected in the high frequencies of concepts of shared values and principles and praise, support and unity, which may be interpreted as a deliberate effort to maintain a positive and constructive dialogue, downplaying negative aspects and emphasising collaboration for regional stability.

7) **Disapproval of violations:** Despite selective engagement and strategic priorities, the U.S. consistently expresses its disapproval and condemnation of human rights violations and breaches of democratic principles, as reflected in the relatively frequent references to values and principles in all case studies. This indicates a strategic commitment to upholding certain values and principles while pursuing diplomatic relationships.

To conclude, the observed patterns in the occurrences of the discourse concepts and the strategic focus of U.S. communication across the different case studies suggest that U.S. foreign policy rhetoric is indeed selective and strategic, which is adapted to address specific diplomatic objectives and security priorities while pursuing U.S. interests within each context.

Conclusion

This paper explored discursive features characteristic for the rhetoric of United States foreign policy towards the Middle East, and studied how they are employed in the pursuit of its objectives. It utilised an inductive approach, assuming that the United States employs strategic foreign policy rhetoric towards different actors in the Middle East. Formulated research questions guided the selection and analysis of the dataset, consisting of one general and three specific questions. The findings from each question are summarised below.

The analysis showed that U.S. foreign policy rhetoric is deeply rooted in democratic ideals, peace, and human rights, emphasising individualism, liberty, equality, and justice. The rhetoric aligns with American exceptionalism, global

leadership, and a strong sense of responsibility towards the global community, prioritising safety, stability, and security both domestically and internationally. There is also an emphasis on cooperation and shared responsibility to address threats and promote peace.

Examining discursive strategies, negative portrayals of Middle Eastern actors were evident, while the U.S. and its ally Egypt were presented positively. Strategies for THEM aimed to depict the out-group negatively using various linguistic devices. Conversely, strategies for the US maintained a positive tone, focusing on constructive perspectives and shared values.

The research also explored whether U.S. foreign policy rhetoric is selective and strategic. Findings indicated a tailored approach to addressing concerns, strategic silence on certain topics, and a deliberate focus on specific actors. Despite strategic considerations, there was consistent disapproval of human rights violations.

In conclusion, the study provides insights into U.S. rhetoric during the second Obama administration, specifically into the discursive features of U.S. foreign policy rhetoric towards the Middle East, revealing a purposeful and selective use of rhetoric to achieve diplomatic objectives and address security priorities. Overall, this study adds to the body of research in linguistic and international relations studies that address related topics of interest.

REFERENCES

1. Billig, M. (2003). Political rhetoric. In D. O. Sears, L. Huddy, & R. Jervis (Eds.), *Oxford handbook of political psychology* (pp. 222–250). Oxford University Press.
2. Bisley, N. (2012). *Great powers in a changing international order*. Lynne Rienner Publishers. <https://doi.org/10.1515/9781588269744>
3. Buzan B. & Wæver O. (2003). *Regions and powers: the structure of international security*. Cambridge University Press.
4. Chilton, P. (2004). *Analysing political discourse: Theory and practice*. New York.
5. Chilton, P., & Schäffner, C. (Eds.). (2002). *Politics as text and talk: Analytic approaches to political discourse* (Vol. 4). John Benjamins Publishing.
6. Dontcheva-Navrátilová, O. (2017). *Coherence in political speeches*. Brno, Czech Republic: Masaryk University. <https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.M210-8859-2017>
7. Dunmire, P. L. (2012). Political discourse analysis: Exploring the language of politics and the politics of language. *Language and Linguistics Compass*, 6(11), 735–751. <https://doi.org/10.1002/lnc3.365>
8. Esser, J. (1993). *English linguistic stylistics*. Max Niemeyer.
9. Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London and New York: Longman.
10. Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse. Textual analysis for social research*. London: Routledge.
11. Flick, U. (2002). *An introduction to qualitative research* (2nd ed). Sage Publications.

12. Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Aldine publishing company.
13. Halliday, M. A. K. (1973). *Explorations in the functions of language*. Edward Arnold Ltd. London.
14. Halliday, M. A. K. (1985). *An introduction to functional grammar*. Edward Arnold.
15. Halliday, M. A. K. (1989). *Spoken and written language* (2nd ed). Oxford University Press.
16. Hixson, W. L. (2008). *The myth of American diplomacy: National identity and U.S. foreign policy*. Yale University Press.
17. Hoey, M. (2001). *Textual interaction: An introduction to written discourse analysis*. London, New York: Routledge.
18. Huntington, S. P. (2005). *Who are we?: The challenges to America's national identity*. Simon & Schuster Paperbacks.
19. Jeffries, L. (2010). *Critical stylistics: The power of English*. Palgrave Macmillan.
20. Kagan, R. (2004). *Of paradise and power: America and Europe in the New World Order*. Random House Large Print Publishing.
21. Mead, W. R. (2013). *Special providence: American foreign policy and how it changed the World*. Routledge.
22. Mertus, J. (2003). The new U.S. human rights policy: A radical departure. *International Studies Perspectives*, 4(4), 371–384. <http://www.jstor.org/stable/44218847>
23. Muntigl, P. (2002). Politicization and depoliticization. In *Discourse approaches to politics, society and culture 2* (pp. 45–79). <https://doi.org/10.1075/dapsac.4.05mun>
24. Obama, B. (2010). *National Security Strategy*. Retrieved from https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf
25. Restad, H. (2012). Old paradigms in history die hard in political science: US foreign policy and American exceptionalism. *American Political Thought*, 1(1), 53-76. <https://doi.org/10.1086/664586>
26. Reyes, A. (2008). Discursive strategies in Chávez's political discourse: Voicing, distancing and, shifting. *Critical Discourse Studie*, 5 (2), 133–152. <https://doi.org/10.1080/17405900801990074>
27. Reyes, A. (2011). Strategies of legitimisation in political discourse: From words to actions. *Discourse and Society*, 22(6), 781-807.
28. Simpson G. (2004). *Great Powers and Outlaw States: Unequal Sovereigns in the International Legal Order*. Cambridge Studies in International and Comparative Law. Cambridge University Press.
29. Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Sage publications.
30. Szpunar, P. M. (2013). The horror at Fort Hood: Disseminating American exceptionalism. *Media, Culture & Society*, 35(2), 182-198. <https://doi.org/10.1177/0163443712468607>
31. Van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A multidisciplinary approach*. Sage Publications, Inc.
32. Van Dijk, T. A. (2006). Discourse and Manipulation. *Discourse and Society*, 17(2), 359-383.
33. Virtanen, T. and Halmari, H. (2005). Persuasion across genres: Emerging perspectives. In: Halmari, H. and Virtanen, T. (Eds.) *Persuasion across Genres*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins. 3-24.
34. Wetherell, M., Yates, S., & Taylor, S. (2001). *Discourse theory and practice: a reader*. Sage. <http://www.loc.gov/catdir/toc/fy02/2001278564.html>
35. Wodak, R. (1989). *Language, Power and Ideology: Studies in Political discourse*. John Benjamins Publishing. Amsterdam.
36. Wodak, R. (2001). The discourse-historical approach. In R. Wodak, & M. Meyer (Eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis* (pp. 63-95). Sage.

37. Wodak, R. (2007). Pragmatics and Critical Discourse Analysis: A cross-disciplinary inquiry. *Pragmatics and Cognition* 15(1), 203-225.
38. Yergin, D. (2006). Ensuring energy security. *Foreign Affairs*, 85(2), 69–82.
<https://doi.org/10.2307/20031912>

Дата надходження статті до редакції: 19.02.2024

Прийнято до друку: 12.03.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.2215>
УДК 811.111

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ОДИНИЦЬ У ВНУТРІШНЬОІГРОВОМУ ТЕКСТІ ВІДЕОІГОР

Шаламай А. О.

Державний заклад "Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського" (Одеса, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2868-8770>
shalamay.ao@pdpu.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

У статті описано результати лінгвопрагматичного аналізу комунікативних одиниць, відібраних із трьох видів внутрішньоігрового тексту (усного сюжетного, письмового сюжетного та тексту інтерфейсу), обраного з різних ігрових жанрів (екшн-шутер, екшн-пригодницький, рольова гра, симулятор тощо) та наративних жанрів (фентезі, наукова фантастика, горор, воєнний, середньовіччя, вестерн), та запропоновано модель їхньої класифікації. Залежно від основної мети висловлювання, а саме: допомогти гравцю у процесі гри чи справити на нього естетичне враження, виділено дві основних групи внутрішньоігрових висловлювань: людичної (чи ігрової) та наративної природи. З'ясовано, що висловлювання людичної природи притаманні усім відеоіграм, в той час як наративна природа реалізується лише у відеоіграх, частиною яких є віртуальний світ. Водночас, сприйняття висловлювань наративної природи зазвичай не впливає на результат гри.

Серед висловлювань людичної природи виокремлено: 1) ідентифікаційні (мають за мету відрізнення суб'єктів та об'єктів ігрового світу); 2) інформативні (що надають практичну інформацію про них); 3) експліцитно-апелятивні (напряму заохочують гравця до дії); 4) імпліцитно-апелятивні (заохочують до дії не напряму, зберігаючи пізнавальний елемент у грі); 5) репліки-фідбек (зворотний зв'язок, відгуки на дії гравця). Серед висловлювань наративної природи виділено: 1) сюжетнотворчі (мають за мету висвітлення сюжетних подій у грі); 2) образотворчі (характеризують віртуальний світ та його персонажів); 3) композиційні (для членування сюжету гри, що полегшує його сприймання гравцем).

Виявлено, що одне й те ж саме висловлювання може виконувати декілька комунікативних функцій, а комунікативні функції можуть виражатися не лише у вербальному, а й в інших модусах (візуальному, аудіальному, тактильному тощо) через мультимодальність відеоігрового дискурсу як явища.

Отримані результати можуть стати в нагоді при підготовці фахівців з мовної локалізації відеоігор та допомогти їм впевненіше досягати комунікативної мети при перекладі внутрішньоігрового тексту.

Ключові слова: *дискурс відеоігор, дискурс комп'ютерних ігор, мультимодальний дискурс, мультимодальність, прагматика відеоігрового тексту, відеоігровий дискурс.*

Shalamay A. The Functioning of Communicative Units in the In-game Text of Video Games

This article describes the results of a pragmatic analysis of communicative units that were selected from different types of in-game text (spoken and written narrative text and interface text) taken from six video games of various game genres (action-shooter, action-adventure, role-playing game, simulator etc.) and narrative genres (fantasy, science fiction, horror, military, medieval, western). It further offers a model for classification of the abovementioned units based on the pragmatic aim of the utterance, i.e. to assist the player during gameplay or to express the artistic aspects of the game. The two main pragmatic types of utterances have respectively been labelled as ludic and narrative. It has also been noted that ludic utterances are widespread in any video game, while narrative ones can only appear in games with an in-depth virtual world, and their perception by the player does not usually affect the completion of the game.

The article further suggests to use the following terms to describe the different kinds of ludic utterances: 1) identificatory (helping to recognise and distinguish between the different subjects and objects of the in-game world); 2) informative (giving practical information about those objects); 3) explicitly appellative (directly encouraging the player to act); 4) implicitly appellative (encouraging the player to act, but in an indirect manner); 5) feedback (responding to the player's actions). Among the narrative functions, the following terms have been offered: 1) storytelling (depicting the in-game events); 2) descriptive (artistically describing the in-game world and its characters); 3) compositional (outlining the structure of the game and assisting the player to navigate through it).

The study also suggests that an utterance can combine multiple communicative functions, and the abovementioned functions be expressed not just verbally, but also via the visual, auditory, haptic and other modes since videogame discourse is a multimodal type of discourse. The results of this study can help in training localization specialists as this research should facilitate their understanding of the pragmatic purpose behind the translated fragments of text.

Keywords: *computer game discourse, discourse of video games, multimodal discourse, multimodality, pragmatics of videogame text, videogame discourse.*

Вступ. Індустрія відеоігор є однією з найуспішніших медіагалузей у світі, обсяг ринку якої у 2019 році вже складав 151,5 мільярд доларів США, і за прогнозами фахівців може сягнути майже 257 мільярдів доларів до 2025 року (Dobrilova, 2021). Такий стрімкий розвиток обумовлює дослідження відеоігрового дискурсу, розуміння якого має стати невід'ємною частиною підготовки фахівців з мовної локалізації ігор.

Втім, дослідивши праці вітчизняних та закордонних вчених (Єльцова С., Алаєва Л., 2019; Гнатенко Д., Венгер Ю. та Дружина Т., 2020; Варбанець,

2020; Карпенко О., Варбанець Т., 2021; Murray 1997; Bogost 2007; Ensslin 2021), ми повинні зазначити, що навіть термін "відеоігровий дискурс" ще не набув єдиного значення, та може включати в себе не тільки запрограмований розробниками відеогри текст, а й спілкування гравців під час онлайн-гри, мовлення ігрових трансляцій чи будь-який дискурс, що опосередковано відноситься до обговорення відеоігор, як-от рецензії відеоігрових журналістів.

Таким чином, незважаючи на зростання інтересу до теми, мало досліджень з відеоігрового дискурсу мають безпосереднє відношення до вивчення саме внутрішньоігрового тексту, з яким мають працювати перекладачі. Ця стаття має за мету стати їм у нагоді, дослідивши особливості функціонування комунікативних одиниць у внутрішньоігровому тексті. Усвідомлення лінгвопрагматичних рис відеоігрового тексту має допомогти фахівцям-перекладачам впевненіше досягати мети комунікації.

Методологія дослідження. До програми дослідження увійшли такі взаємопов'язані етапи: 1) відбір шести відеоігор різних ігрових жанрів (екшн-шутер, екшн-пригодницький, рольова гра, стратегія тощо) та нарративних жанрів чи сетингів (воєнний, наукова фантастика, фентезі, середьовіччя, горор, вестерн); 2) обробка їхнього внутрішньоігрового тексту, а саме усного сюжетного тексту, письмового сюжетного тексту та тексту інтерфейсу для приведення його в доступну для аналізу форму; 3) проведення лінгвопрагматичного аналізу матеріалу обсягом близько 40 000 слів за допомогою програми MaxQDA Analytics Pro 2020 методом інвентаризації комунікативних одиниць із опорою на контрольні питання: а) яку мету має висловлювання (наприклад, допомогти в проходженні гри чи розкрити сюжет; схарактеризувати персонажа тощо); б) що зміниться, якщо прибрати це висловлювання з внутрішньоігрового тексту; як можна замінити його без втрати змісту; в) чи є для гравця обов'язковим усвідомлення змісту висловлювання для вдалого проходження гри; г) чи дублюється те ж саме повідомлення в будь-якому іншому модусі; д) чи мають інші види тексту схожу прагматику; 5) лінгвістична інтерпретація та узагальнення отриманих результатів описово-аналітичного дослідження.

Результати дослідження. В результаті дослідження було виділено близько 5500 комунікативних одиниць, що несли в собі завершену думку. З огляду на вищенаведені контрольні питання, було вирішено виділити вісім

видів внутрішньоігрових висловлювань та запропонувати таку класифікацію за їхніми комунікативними функціями (див. *рис. 1*):

Рис. 1. Схематичне зображення комунікативних функцій, притаманних внутрішньоігровому тексту

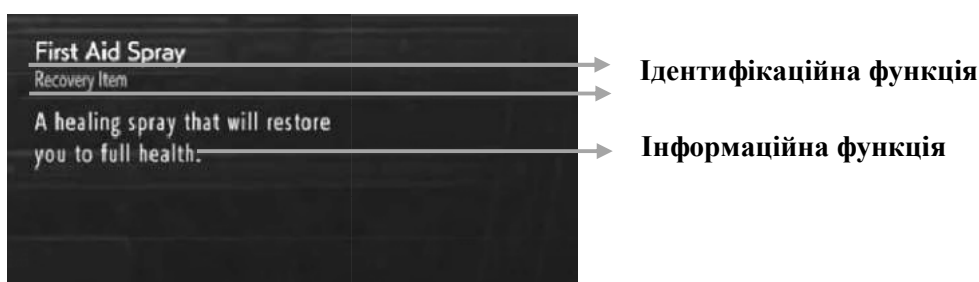
Першим важливим кроком у класифікації комунікативних функцій ми вважаємо розмежування на **людичну** (від лат. *ludus* – гра) та **наративну** природу висловлювань. Під висловлюваннями людичної природи ми розуміємо ті, які скеровані на допомогу гравцеві в проходженні відеогри, а під висловлюваннями наративної природи – ті, завдяки яким реалізується сюжет та вербальні описи персонажів (включно з їхнім мовленнєвим портретом), предметів, місць та явищ у віртуальному світі гри. Варто відзначити, що усвідомлення висловлювань людичної природи має безпосередній вплив на проходження відеогри (тобто результат гри), в той час як усвідомлення повідомлень наративної природи – на естетичне враження гравця.

Серед комунікативних функцій людичної природи далі було вирішено виділити та позначити такі п'ять: ідентифікаційна, інформативна, експліцитно-апелятивна, імпліцитно-апелятивна, репліка-фідбек чи функція зворотного зв'язку.

Ідентифікаційна функція – комунікативна функція людичної природи, прагматичною метою якої є відрізнення суб'єктів та об'єктів внутрішньоігрового світу. Прикладом ідентифікаційної функції є імена персонажів, назви предметів та їх здібностей, назви локацій, квестів, дій тощо. Часто цю функцію у відеоігровому дискурсі виконують оніми. Дослідники віртуаліфонімів Т. Варбанець та М. Карпенко виділяють

чотирнадцять класів віртуалміфонімів, а саме: "віртуалміфоперсоніми (власні імена розумних істот), віртуалміфозооніми (назви тварин та нерозумних істот), віртуалміфотеоніми (назви надприродних істот), віртуалміфофітоніми (назви рослин), віртуалміфоетноніми (назви надприродних істот), віртуалміфотопоніми (назви локацій), віртуалміфоідеоніми (назви предметів духовної культури), віртуалміфохремотоніми (назви об'єктів), віртуалміфокосмоніми (назви небесних тіл), віртуалміфоергоніми (назви об'єднань віртуальних персонажів), віртуалміфохрононіми (назви подій чи відрізків часу), віртуалміфоуніверсоніми (назви вимірів, паралельних реальностей), віртуалміфоквестоніми (назви квестів, завдань) та віртуалміфоексеоніми (назви навичок та вмінь)" (Варбанець, 2020, с. 187; Карпенко, 2016, с. 56-57).

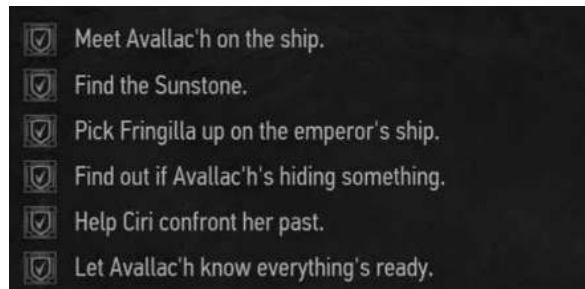
Інформативна функція – комунікативна функція людичної природи, прагматичною метою якої є надання гравцеві практичної інформації про суб'єктів та об'єкти віртуального світу гри для подальшої взаємодії гравця із ними. Під цим, на відміну від художнього опису, ми маємо на увазі інформацію, без усвідомлення якої проходження гри може бути ускладненим чи неможливим. Прикладом висловлювань, що мають інформативну функцію, найчастіше є різноманітні описи віртуальних предметів, характеристик персонажа тощо. Проілюструємо ідентифікаційну та інформативну функції висловлювань на *рис. 2*:

Рис. 2. Приклад висловлювань ідентифікаційного та інформаційного характеру (Carson, 2019).

Експліцитно-апелятивна функція – комунікативна функція людичної природи, прагматичною метою якої є побудити гравця до певної дії. Відеоігри "розкриваються за допомогою кінетичної взаємодії, а не прямого читання, перегляду чи прослуховування" (Ensslin, 2015, р. 2) – саме завдяки апелятивній функції кінетична взаємодія стає можливою. Під експліцитністю, чи безпосередньою доступністю для зовнішнього

спостереження, ми маємо на увазі реалізацію цієї функції явним, зрозумілим для гравця способом, найчастіше із одночасним повторенням усного повідомлення на екрані у письмовому вигляді, в коротшій формі, та часто із використанням засобів візуального модусу, таких як шрифт великого розміру чи яскравого кольору. Без усвідомлення такого повідомлення гравець не зможе пройти далі. Прикладами висловлювань, що мають експліцитно-апелятивну функцію є правила гри чи поточні завдання (див. *рис. 3*).

Рис. 3. Приклад висловлювань експліцитно-апелятивного характеру (CD ProjektRed, 2015).

Імпліцитно-апелятивна функція – комунікативна функція людичної природи, прагматичною метою якої також є спонукання гравця до певної дії чи застереження від неї, але виражене непрямим шляхом, на відміну від експліцитно-апелятивних висловлювань. Проілюструємо це на прикладі підказки з *рис. 4*: гравець знаходить предмет (зламаний ключ від автомобілю) та записку до нього, яка пояснює, що ключ більше не придатний до використання, але їм все ще можна відкрити двері та багажник. На відміну від експліцитно-апелятивного висловлювання, яке б напругою спонукало гравця вийти з будівлі, знайти парковку та натиснути на ключ, щоб визначити, до якого автомобіля він належить, а потім підібрати зі знайденого автомобіля наступний предмет, це висловлювання лише натякає гравцю на таку можливість, залишаючи пошук за ним. Також, на відміну від експліцитно-апелятивних висловлювань, які часто продовжують відображатися на екрані під час гри, ця підказка зникне, як тільки гравець закриє її. Отже, імпліцитно-апелятивна функція дозволяє відеоігровому тексту спонукати гравця до дії, зберігаючи при цьому пізнавальний елемент у грі. Також на *рис. 4* наведено приклад образотворчої комунікативної функції (художній опис самого предмета, який підкреслює, що дія відеогри відбувається у зруйнованому місті), яка належить до наративної природи.

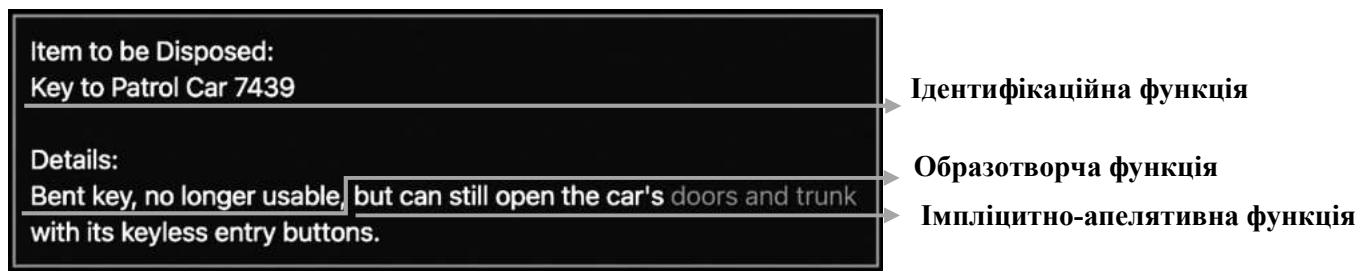

Рис. 4. Приклад висловлювання імпліцитно-апелятивного характеру (Carcom, 2019).

Оскільки відеоігровий дискурс є мультимодальним, імпліцитний апелятив також може виражатися через аудіальний модус (як-от шурхіт у сусідній кімнаті) чи візуальний модус (світло над дверями у темному коридорі), які натякають гравцеві, куди йти далі.

Репліка-фідбек, чи функція зворотного зв'язку – комунікативна функція людичної природи, прагматичною метою якої є відгук на дії гравця, наприклад їх підтвердження чи спростування. Прикладом її реалізації через вербальний модус може бути будь-яка репліка аватара гравця чи неігрового персонажа: наприклад, "Ти влучив!" після вдалого пострілу, чи "Спробуй ще раз" після невдалого. Втім, найчастіше гравець отримає ігровий відгук через інші модуси: візуальний (як-от галочка біля виконаного завдання, зміна кількості очок на екрані, хитання противника), аудіальний (крики, звук розбитого скла), тактильний (вібрація геймпада) тощо.

Далі розглянемо функції наративної природи. Відмітимо, що на відміну від людичних висловлювань, притаманних будь-яким відеоіграм, наративна природа зазвичай реалізується лише за наявності у відеоігрі детально проробленого віртуального світу.

Сюжетнотворча функція – комунікативна функція наративної природи, прагматичною метою якої є розкриття системи подій у відеоігрі. Висловлювання такого типу часто є підсумком того, що відбувалося "за кадром", між фрагментами сюжету, доступними гравцю для розкриття в реальному часі, як-от діалог на рис. 5, який не спонукає гравця до дії, а лише служить експозицією. Навіть якщо з будь-якої причини гравець не прослухає цей діалог, це не вплине на результат гри та не ускладнить її проходження, але вплине на його враження від історії.

Рис. 5. Приклад сюжетного діалогу (RockstarGames, 2018)

Образотворча функція – комунікативна функція наративної природи, прагматичною метою якої є розкриття образу персонажа, предмета, явища, локації чи епохи у грі. Наприклад, на *рис. 6* представлений фрагмент із сюжетного діалогу головного героя із другорядним, про якого протагоніст каже, що він "слизький, як вугор". Це не тільки допомагає окреслити образ другорядного героя як шахрая настільки брехливого, що на нього не можуть покластися навіть його спільники, але й характеризує головного героя як відвертого та прямолінійного.

Рис 6. Приклад висловлювання, що має образотворчу функцію (RockstarGames, 2018)

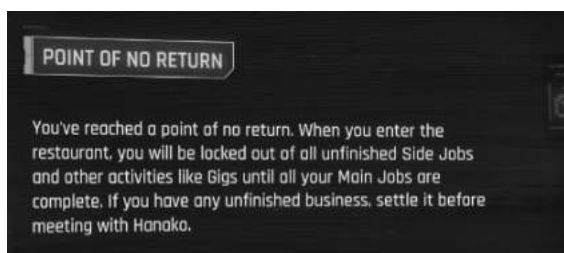
Втім, також зазначимо, що деякі висловлювання можуть нести в собі декілька комунікативних функцій, наприклад "*Both of them Callander boys is, or... was*" з *рис. 5* не лише висвітлює події гри, а й також допомагає створити мовленнєвий портрет (образ) персонажів через використання регіональних особливостей мовлення.

Іншим прикладом використання образотворчої функції є усний фоновий діалог (*англ. ambient dialogue*) у відеоіграх жанру "відкритий світ" – випадкові розмови несюжетних персонажів, які населяють ігровий всесвіт. Зазвичай такі діалоги не несуть смислового навантаження, але допомагають "оживити" віртуальну локацію та доповнити її образ через лексичні, граматичні, фонетичні особливості мовлення персонажів. За аналогією, до образотворчої функції також можна віднести будь-які фрагменти письмового

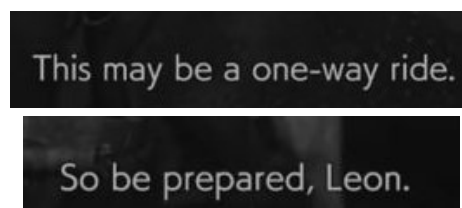
тексту, з якими може взаємодіяти гравець (записки, плакати, щоденники тощо), та які слугують лише для створення відчуття достовірності гри. Наприклад, уявимо, що персонаж опиняється в кабінеті лікаря та знаходить там вирвану сторінку з медичного довідника. Такий текст ніяк не впливає на проходження гри і не розкриває її сюжет – він є скоріше декоративним елементом, який підкреслює, де саме знаходиться гравець.

Композиційна функція – комунікативна функція наративної природи, прагматичною метою якої є композиційне членування відеогри як твору для легшого сприймання сюжету гравцем. При цьому ми маємо на увазі не лише наявність так званих "місій" у відеогрі та їхнє лінгвістичне оформлення, а й інші лінгвістичні засоби, що можуть допомогти гравцю відстежувати плин гри, особливо за відсутності її розподілу на місії чи квести. Висловлювання композиційної спрямованості також допомагають гравцеві краще керувати своїм часом у грі (наприклад, розуміючи, що сюжетна лінія скоро закінчиться, гравець вирішує завершити її перед тим, як переходити до наступних завдань), що можна було б тлумачити і як приклад людичної природи (за аналогією із переходом на новий "рівень"), але наше рішення віднести їх до наративної групи пояснюється тим, що літературні форми і кінематограф також використовують глави, розділи, серії тощо.

Наведемо приклади. *Рис. 7* повідомляє про початок фінальної сюжетної місії через текст інтерфейсу і також є прикладом експліцитно-апелятивної функції, який спонукає гравця закінчити незавершені завдання перед кінцем гри. *Рис. 8* є прикладом композиційної функції, поданої через репліку неігрового персонажа, яка також повідомляє, що незабаром гра закінчиться. Це повідомляється не напряду ("Можливо, ми вже не повернемося. Приготуйся") і може бути розглянуто також як висловлювання імпліцитно-апелятивного характеру, яке спонукає гравця зібрати будь-які предмети, що залишились на карті. Текст з *рис. 9* є прикладом членування сюжету гри за главами.

Рис 7. Приклад композиційної комунікативної функції (CDProjektRed, 2020)

Рис 8. Приклад композиційної комунікативної функції (Capcom, 2019)

Рис 9. Приклад композиційної комунікативної функції
(RockstarGames, 2018)

Висновки. Результати аналізу комунікативних функцій, притаманних внутрішньоігровим висловлюванням, дозволяють зробити такі чотири висновки:

1) Як було зазначено вище, висловлювання людичної природи скеровані на допомогу в проходженні гри, в той час як наративні – на естетичне задоволення гравця. Це означає, що проходження гри реалізується в першу чергу за рахунок висловлювань людичної природи, а наративні в деяких випадках можуть бути пропущені без втрати сенсу (за виключенням деяких жанрів ігор, як-от "інтерактивний фільм"). Прикладом цього є часте рішення розробників додати функцію "пропустити" для довгих кінематографічних сцен чи розмістити додаткові сюжетні елементи на записках, у щоденниках тощо, з якими гравець може і не взаємодіяти, якщо не має бажання.

2) Також варто відмітити, що висловлювання людичної природи притаманні усім відеоіграм, що використовують вербальний модус. Висловлювання ж наративної природи притаманні виключно відеоіграм, що використовують вербальний модус та мають сюжет, персонажів та детально розроблений внутрішньоігровий світ (предмети, локації, явища та їх описи), причому деякі відеоігри можуть мати лише деякі з цих елементів (наприклад, відеогра із великою кількістю художніх описів предметів, але без жодної репліки зі сторони аватара гравця, чи так званого "головного персонажа").

3) Через те, що відеоігри є мультимодальним явищем, а відеоігровий дискурс – видом мультимодального дискурсу, ті ж самі значення можуть бути виражені чи підкріплені іншими модусами: візуальним, аудіальним, тактильним тощо.

Вираження одного й того ж самого значення мультимодально може стати проблемою для спеціалістів з локалізації, якщо вони мають доступ лише до вербального тексту. М. О'Хаган і К. Мангірон описують процес локалізації сцени з японської гри "FinalFantasyX-2 (2003)", персонаж якої, відповідаючи на питання "Ти не віддаси це мені?", ствердно киває головою. Для японського гравця цей жест означає "правильно – я не віддам це", в той час як західна аудиторія тлумачила би його навпаки. Як зауважують автори, найлегшим та найдешевшим для компанії способом було б замінити питання на "Ти залишиш це собі?", але японські розробники вирішили створити окрему версію сцени, де персонаж заперечно хитає головою, спеціально для американського та європейського ринків (O'Hagan&Mangiron, 2013, p. 168).

4) По-четверте, комунікативні функції не виключають одна одну – одне й те ж саме висловлювання може нести в собі декілька функцій, як ілюструють приклади з *рис. 5, 7, 8*.

Перспективою подальших досліджень є вивчення особливостей розповсюдження вищеописаних комунікативних функцій у різних видах внутрішньоігрового тексту (усному та письмовому сюжетних текстах та тексті інтерфейсу) і текстах різних ігрових та наративних жанрів.

ДЖЕРЕЛА

1. Варбанець, Т.В. (2020). Онімний складник електронного дискурсу комп'ютерних ігор (Дис. канд. філ. наук). Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова.
2. Гнатенко, Д., Венгер, Ю., Дружина, Т. (2020). Особливості перекладу англомовних комп'ютерних мультимедійних відеоігор. Науковий Вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, №31, 66–83.
3. Єльцова, С., Алаєва, Л. (2019). Локалізація комп'ютерних відеоігор. Науковий Вісник Міжнародного Гуманітарного Університету. Сер.: Філологія, 4(43), 60–63. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.43.4.14>
4. Карпенко М. Ю. (2016). Онімний простір Інтернету (на матеріалі англомовних сайтонімів). (Дис. канд. філ. наук). Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова.
5. Карпенко, О., Варбанець, Т. (2021). Онімосфера комп'ютерних ігор. Науковий Вісник Ужгородського Університету. Серія: Філологія, 1(45), 244–249. [https://doi.org/10.24144/2663-6840/2021.1\(45\)](https://doi.org/10.24144/2663-6840/2021.1(45))
6. Dobrilova, T. How Much Is the Gaming Industry Worth in 2021?TechJury. Retrieved November 1, 2021, from <https://techjury.net/blog/gaming-industry-worth/#gref>
7. Bogost, I. (2007). Persuasive Games: The Expressive Power of Videogames. MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/5334.001.0001>
8. Ensslin, A. (2015). Discourse of Games. The International Encyclopedia of Language and Social Interaction, 1–6. <https://doi.org/10.1002/9781118611463.wbielsi154>
9. Ensslin, A., & Balteiro, I. (2021). Approaches to Videogame Discourse: Lexis, Interaction, Textuality. Bloomsbury Academic. <https://doi.org/10.5040/9781501338489>
10. Murray, J. (1997). Hamlet on the Holodeck: The Future of Narrative in Cyberspace. The MIT Press. <https://doi.org/10.5860/choice.35-1342>

11. O'Hagan, M., & Mangiron, C. (2013). *Game Localization: Translating for the Global Digital Entertainment Industry*. John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/btl.106>

МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Activision. (2017). *Call of Duty: Modern Warfare Remastered*.
Capcom. (2019). *Resident Evil 2*.
CD Projekt Red. (2015). *The Witcher 3: Wild Hunt*.
CD Projekt Red. (2020). *Cyberpunk 2077*.
Paradox Interactive. (2020). *Crusader Kings 3*.
Rockstar Games. (2018). *Red Dead Redemption 2*.

REFERENCES

1. Bogost, I. (2007). *Persuasive Games: The Expressive Power of Videogames*. MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/5334.001.0001>
2. Dobrilova, T. How Much Is the Gaming Industry Worth in 2021? TechJury. Retrieved November 1, 2021 from <https://techjury.net/blog/gaming-industry-worth/#gref>
3. Ensslin, A. (2015). Discourse of Games. *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction*, 1–6. <https://doi.org/10.1002/9781118611463.wbielsi154>
4. Ensslin, A., & Balteiro, I. (2021). *Approaches to Videogame Discourse: Lexis, Interaction, Textuality*. Bloomsbury Academic. <https://doi.org/10.5040/9781501338489>
5. Hnatenko, D., Venher, Yu., Druzhyna, T. (2020). Osoblyvosti perekladu anhlo-movnykh komp'uternykh multymediinykh videoihor. *Naukovyi Visnyk PNPu im. K. D. Ushynskoho*, 31, 66–83. (in Ukrainian)
6. Karpenko M. Yu. (2016). *Onimnyi prostir Internetu (na materialy anhlo-movnykh saitov)* [Ph.D. Thesis, ONU im. I. I. Mechnykova, Odesa] (in Ukrainian)
7. Karpenko, O., Varbanets, T. (2021). Onimosfera komp'uternykh ihor. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Universytetu. Seriya: Filolohiia*, 1(45), 244–249. [https://doi.org/10.24144/2663-6840/2021.1\(45\)](https://doi.org/10.24144/2663-6840/2021.1(45))
8. Murray, J. (1997). *Hamlet on the Holodeck: The Future of Narrative in Cyberspace*. The MIT Press. <https://doi.org/10.5860/choice.35-1342>
9. O'Hagan, M., & Mangiron, C. (2013). *Game Localization: Translating for the Global Digital Entertainment Industry*. John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/btl.106>
10. Varbanets, T.V. (2020). *Onimnyi skladnyk elektronnoho dyskursu komp'uternykh ihor* [Ph. D. Thesis, ONU im. I. I. Mechnykova, Odesa]. (in Ukrainian)
11. Yeltsova, S., Alaieva, L. (2019). Lokalizatsiia komp'uternykh videoihor. *Naukovyi Visnyk Mizhnarodnoho Humanitarnoho Universytetu. Ser.: Filolohiia*, 4(43), 60–63. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.43.4.14> (in Ukrainian)

RESEARCH MATERIALS

Activision. (2017). *Call of Duty: Modern Warfare Remastered*.
Capcom. (2019). *Resident Evil 2*.
CD Projekt Red. (2015). *The Witcher 3: Wild Hunt*.
CD Projekt Red. (2020). *Cyberpunk 2077*.
Paradox Interactive. (2020). *Crusader Kings 3*.
Rockstar Games. (2018). *Red Dead Redemption 2*.

Дата надходження статті до редакції: 10.02.2024
Прийнято до друку: 8.03.2024

Літературознавство Literary criticism

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.2216>
УДК 821.111-141:17.036.1

ГЕДОНІСТИЧНО-ТЕОЛОГІЧНІ МОТИВИ ФРАНЦУЗЬКОГО БАРОКО Й ДУХОВНА ЛІРИКА АНГЛІЙСЬКИХ МЕТАФІЗИКІВ: ПОЕТИЗАЦІЯ АВТОРСЬКОГО ДОСВІДУ VS САКРАЛІЗАЦІЯ ПОТАЄМНИХ ПОЧУТТІВ

Безруков А. В.

Український державний університет науки і технологій (Дніпро, Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5084-6969>

dronnyu@gmail.com

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

У поетикальному розмаїтті західноєвропейського бароко світоглядною домінантою постає пошук єдності у протиріччях буття, що майже завжди занурює тогочасну людину в теологічний контекст. Особливо виразно це простежується у творах англійських метафізиків XVII ст., унікальний стиль яких заведено розглядати у рідній становленні європейсько-континентальної поетичної традиції. Водночас звернення до французького варіанту бароко як своєрідного літературного імперативу в компаративних студіях зі "школою" метафізиків в Англії зумовлюється специфікою історико-мистецького процесу, що продукує певні художні стратегії поетизації авторського досвіду / сакралізації потаємних (інтимних) почуттів у поезії розглянутих явищ. Тож у статті розглянуто оригінальність засобів поетичного оприявлення власних світоглядних принципів митцями французького бароко й англійської "метафізичної школи", що набувають виразності у тісному зв'язку з авторськими парадигмами гедоністично-теологічного vs духовного освоєння дійсності. Досліджувані засоби актуалізуються на образно-сюжетному й структурному рівнях, що визначає методологічні засади розвідки, які базуються на концептуальних підходах компаративного аналізу з елементами герменевтичного, імагологічного, лінгвостилістичного, а також культурно-історичного методів. Акцентовано, що парадоксальне введення до любовних віршів з гедоністичними мотивами власних глибокодумних міркувань про

витоки світобудови наближає лірику французьких авторів (Теофіль) до пасажів англійців, які навіть у любовних віршах порушують серйозні питання людського буття, релігії, світоустрою (Е. Марвелл). Водночас релігійна лірика французів (д'Обіньє, Спонд, Ла Сеппед) контрастує з метафізичними уявленнями про трансцендентний світ (Дж. Донн, Дж. Герберт, Ф. Кверлз, Г. Воен) передовсім трактуванням поширених у бароко тем швидкоплинності земного буття, смертності всього суцього, слабкості людської істоти, які у французів порушуються стилістично досить одноманітно. Натомість метафізична напруженість і емотивність вивільнення найпотаємніших порухів душі підносять духовну лірику англійських літераторів до рівня медитативної поезії.

Ключові слова: теологічний контекст, поезія, Абсолют, бароко, метафізичний світогляд, авторський досвід.

Andrii Bezrukov. Hedonist and Theologist Narratives in French Baroque Poetry and Spiritual Verses by the English Metaphysicals: Poetising Author's Experience vs Sacralising Privy Feelings

In the poetic diversity of Western European Baroque, the worldview was dominated by the search for unity in the contradictions of existence, which almost always immersed the man in a theological context. This is especially evident in the works by the seventeenth-century English Metaphysicals, whose unique style is considered from the perspective of the European continental poetic tradition. At the same time, appealing to French Baroque poetry as a specific literary phenomenon compared to Donne's school in England is determined by the historical and creative process that produces individual strategies of poetising an author's experience vs sacralising privy feelings. The article discusses the originality of the means of poetic expression of worldview principles in the French Baroque poetry and the English metaphysical school, which are expressed in close connection with the hedonist and theologian paradigms vs spiritual vision of reality. These means are actualised at the image-plot and structural levels that determine the methodology based on conceptual approaches to comparative analysis with elements of hermeneutic, imagological, stylistic, and cultural-historical methods. The article emphasises that the profound considerations about the origins of the universe in love poems with hedonistic motives bring the works of the French authors (Théophile de Viau) closer to the verses of the English ones, who discuss serious issues of human existence, religion, world order, etc. (A. Marvell) even in love poems. The religious works of the French poets (d'Aubigné, de Sponde, La Ceppède) contrast with metaphysical ideas about the transcendent world (J. Donne, G. Herbert, F. Quarles, H. Vaughan) precisely by interpreting the Baroque themes of the transience of earthly existence, imperfection of human being, that are represented defectively from the perspective of style. Metaphysical tension and emotional release of the most secret movements of the soul turn the spiritual verses into meditative poetry.

Keywords: theological context, poetry, Supreme Being, Baroque, metaphysical worldview, author's experience.

Вступ. Намагаючись визначити унікальний поетичний стиль Джона Донна (John Donne, 1572–1631) та його однодумців, дослідники почали розглядати перших поетів-метафізиків у зіставленні з типологічно схожими явищами в континентальних літературах (іспанській, італійській, німецькій, французькій), вбачаючи серед спільних рис схильність до використання

парадоксів, метафор-концептів, вишуканої риторики, дотепів – прийоми, що зближують метафізиків, скажімо, з гонгористами або мариністами. Ця тенденція сходить до С. Джонсона, одного з перших професійних критиків метафізичної поезії, який не хотів бачити у ній самостійний літературний феномен, надовго викресливши метафізиків з розмаїтої палітри англійської літератури.

Втім, після реактуалізації Т. Еліотом (Eliot, 1951) на початку ХХ ст. незаслужено забутих імен читацький і літературознавчий інтерес до цього напрочуд цікавого й плідного поетичного явища не згасає понині. Творчі знахідки "метафізичної школи", що стали об'єктом уваги поетів і вчених, почали сприйматися як певні універсалиї, значення яких могло би бути актуальним і у наш час (неомодернізм, (пост)постмодернізм тощо).

Теоретико-методологічне підґрунтя "метафізичних" студій сформоване насамперед західними літературознавчими, культурологічними й філософськими розвідками. Сильова своєрідність, мовні та поетикальні особливості творів метафізиків, їх світоглядні й риторичні принципи постають у центрі наукового доробку К. Саллівана (C. Sullivan), Г. Ріда (H. Read), Х. Вайт (H. C. White), Р. Тьюв (R. Tuve), Дж. Сміта (J. Smith), А. Альвареза (A. Alvarez), Дж. Беннетт (J. Bennett), Ф. Остін (F. Austin), Дж. Хантера (J. Hunter), Дж. Вільямсона (G. Williamson), В. Емпсона (W. Empson), Б. Левальські (B. K. Lewalski) та ін.

Проте в зіставленні творчості англійських метафізиків з окремими пасажами митців французького бароко, слід зважати на те, що його елементи у Франції проявилися менш виразно, ніж в Англії. Вже після Фронди (1648–1653) бароко у французькій літературі майже повністю витісняється класицизмом та навіть паралітературними явищами (масова література), що призводить до тривіалізації барокової поетики. Але і в першій половині XVII ст. бароко набуває таких специфічних форм, що не існує навіть усталеної думки щодо функціонування французького бароко. Все це спонукає до літературознавчої дискусії та наукового осмислення цієї історико-культурної ситуації у річищі становлення стилю метафізичної поезії і його впливу на західноєвропейську літературу тогочасся. Тому **метою** статті є репрезентація художніх засобів оприявлення у поетикальному вимірі світоглядних принципів літераторів французького бароко й англійських метафізиків у парадигмі гедоністично-теологічного vs духовного освоєння дійсності.

Основою методологічного апарату дослідження є компаративний аналіз з елементами герменевтичного, імагологічного, лінгвостилістичного, а також культурно-історичного підходів, застосовуваних для контрастивного зіставлення принципів поетичного оспівування світу в ліриці французького бароко й англійської "метафізичної школи".

Схожі на барокові мотиви хиткості буття, тлінності всього живого, але у поєднанні з вираженням жагучої прихильності до земного існування, плотських радощів, невгамовної жаги насолод, знаходять своє втілення у напрочуд "рельєфних" творах поетів-вільнодумців. Французькі історики літератури нерідко називають їх "романтиками доби Людовика XIII", художні осяяння яких потенційно сягають обрив майбутнього розвитку літератури.

Одним із таких був Теофіль де Віо (Théophile de Viau, 1590–1626), "ідейний вождь бунтарського лібертинажу". У його ліриці своєрідно поєднуються риси висхідної до ренесансної традиції реалістичності і барокової витонченої чутливості. Втім, у 1620-х роках лірика Теофіля дедалі інтелектуалізується, наповнюючись глибоким філософським, часто антирелігійним змістом. В одній з таких робіт, програмовій "Елегії для однієї дами" ("Élégie à une Dame"), поет, заперечуючи ідею Провидіння, разом із тим точно визначає відмінність між концепціями Божественної волі і фатуму: "*Celui qui dans les cœurs met le mal ou le bien // Laisse faire au destin sans se mêler de rien...*" (Champion, 1865, p. 216).

Таке прагнення до введення у тканину любовного вірша власних світоглядних принципів наближає лірику Теофіля до поезії англійських метафізиків, які навіть у пасажах, що за своїм прямим призначенням покликані оспівувати красу палких почуттів, викликають інші емоції, знаходили місце для глибокодумних міркувань над питаннями буття, релігії, світоустрою. Така, наприклад, поезія Ендрю Марвелла (Andrew Marvell, 1621–1678) "До сором'язливої коханої" ("To His Coy Mistress") з її різкою зміною тону – від іронічності до пафосу космічного масштабу, від змалювання палкої пристрасті до відчайдушної спроби зупинити час. Але найбільш привабливою у цьому контексті є творчість Джона Донна і Джорджа Герберта (George Herbert, 1593–1633). Прикметно, що антирелігійні настрої лібертинажу поступаються в них духовним пошукам істинної благодаті. У доннівському циклі "La Corona" експерименти з сонетним жанром призводять до сакралізації власне традиційної форми любовної лірики. Це

простежується і на образно-мотивному (сонети торкаються подій євангельської історії), і на структурному рівнях. А в іншому своєму циклі “Holy Sonnets” метафізик іноді навіть залучає любовно-еротичні образи і символи, зокрема у чотирнадцятому “священному” сонеті: “*Batter my heart, three person’d God; for you // As yet but knock, breathe, shine, and seeke to mend; // That I may rise, and stand, o’erthrow me and bend // Your force, to break, blow, burn and make me new // <...> // Take me to you, imprison me, for I // Except you’enthral me, never shall be free, // Nor ever chaste, except you ravish me*” (Booth, 2022, pp. 252–253).

Перетворюючи любовний жанр сонету на “священний”, Донн ніби полемізує з петраркістами, адже поезія XVII ст. – це сприйняття, засвоєння і переосмислення відомих поетичних мотивів; традиція виступає умовним кодом, який має опанувати автор, аби бути зрозумілим. Щодо Герберта – у нього традиційні біблійні образи поєднуються з образами любовної лірики так філігранно, що їх майже неможливо розділити: показовий приклад – образ серця-каменю з поезії “Вівтар” (“The Altar”). Характерно, що у гербертівських творах завжди йдеться про любов до Бога, адже, на переконання поета, любов до Всевишнього – більш достойний предмет для оспівування, ніж любов до жінки. Отже, перші метафізики – Донн і Герберт – навіть у любовній поезії проявляють себе релігійними мислителями, свідомо або несвідомо вміщуючи власну поезію у теологічний контекст.

Втім, у любовній ліриці Теофіля, справжнього барокового митця, який, однак, дотримувався матеріалістичних принципів на межі з глибоким скептицизмом, своїми віршами і поведінкою кидаючи виклик офіційній конфесії, у роздуми про одвічні питання, зокрема швидкоплинність життя і його жорстокість, імпліцитно включаються гедоністичні мотиви, – так у поетові говорить непримиренний лібертин. Його не покидає думка про те, що життям варто насолоджуватись тут і зараз, інакше може бути запізно (“*Ton orgueil peut durer au plus deux ou trois ans*”): “*Ton orgueil peut durer au plus deux ou trois ans: // Après cette beauté ne sera plus si vive, // Tu verras que ta flamme alors sera tardive, // Et que tu deviendras l’objet des médisants // <...> // Tu reviendras à moi, je n’en ferai nul compte, // Tu pleureras d’amour, je rirai de ta honte: // Lors tu sera punie, et je serai vengé*” (Jolly, 1860, p. 242).

Початок XVII ст. у Франції побачив не лише сплеск лібертинажу, а й розквіт релігійної поезії, яка складалася на межі століть, і за своїми творчими пориваннями була близькою духовній ліриці перших митців “метафізичної

школи" в Англії. Але якщо для останніх поезія була засобом прославлення Господа (Безруков, 2021, с. 210), способом вираження особистих, майже інтимних почуттів, ключем до пошуку сакральних витоків світоустрою, то французькі релігійні поети, звертаючись до поширених у бароко тем смертності всього суцього, слабкості й гріховності людської істоти, порушують їх стилістично досить одноманітно, слідуючи приписам ортодоксальної догми.

Твори Жана де Ла Сеппеда (Jean de La Serpède, 1550–1623) можна вважати взірцями барокового мистецтва, проте для самого автора вони є насамперед відображенням духовного досвіду. У сонетах, що увійшли до збірки під загадковою назвою "Теореми" ("Les Théorèmes sur le Sacré Mystère de Nostre Rédemption", 1613, 1622), Ла Сеппед передає скорботні й натхненні роздуми (видіння) автора про смерть і воскресіння Спасителя, часом додаючи деталі, відсутні у Євангеліях. Зокрема, майже анатомічне змалювання смертної тіні на Ісусовому чолі у короткий проміжок часу між Молінням про чашу і арештом у Гетсиманському саду змушує відчувати переживання Христа: "*Voilà soudain la peau de son front dessécher, // Voilà de ses beaux yeux tout à coup enfoncée // L'une et l'autre prunele et leur flamme éclipsee, // Leur paupière abatuée et leurs réaux se cacher. // Ses narines à peine éstant plus divisées // Rendent son nez aigu; ses temples sont crusées, // Sur ses lèvres s'éspand la pâsleur de la mort*" (Sonnet LXXXV) (Quenot, 1986, p. 106).

Оскільки французька лірика складалася на межі століть, в умовах запеклих релігійних війн, у роздертій конфесійними конфліктами країні, яку Г. дю Бартас назвав *frénétique France* (несамовита Франція), поети цього періоду гостро відчували барокову крихкість життя, тлінність земної краси. Звідси виникає майже нав'язлива ідея смерті, що буквально пронизує поезію Агриппи д'Обіньє (Théodore Agrippa d'Aubigné, 1552–1630), якого називають першим поетом французького бароко, та Жана де Спонта (Jean de Sponde, 1557–1595). "Трагічні поеми" ("Les Tragiques", 1616) д'Обіньє жахають своєю реалістичністю, рясніють картинами страт і вбивств, а у "Стансах про смерть" ("Les Stances sur la mort", 1588) Спонта тема смерті вирішується досить тривіально – як умертвіння плотського, мирського: поет майже наказує собі померти, щоб народитися до нового життя: "Життя гнітить мене" ("Je m'ennuie de vivre") – ці слова вимовлені не старцем, втомленим тривалим існуванням, їх виголошує молода людина, поет, який не дожив до свого сорокаріччя.

За влучним спостереженням Р. Воллерштейна, жодна тема так не розкриває характер XVII ст., як тема смерті і ставлення до неї (Wallerstein, 1965, р. 5). З популярного барокового парадокса відомо, що життя – це і є смерть, оскільки життєвий шлях людини – це рух до смерті, а земне буття завжди пов'язане з гріхопадінням. Донн у медитативних "Молитвах" ("Devotions upon Emergent Occasions", 1624) писав: "*I am dead, I was borne dead, <...> the whole course of life is but an active death*" (Cox, 2004, р. 109). Розмитість меж між цими двома поетичними категоріями і визначає провідний тематичний імператив не лише метафізичних творів, а й усієї барокової епохи (Безруков, 2021, с. 210).

І хоча, як наголошує Б. Нельсон, Донн у своїх віршах надає читачам *equipment for living* (Nelson, 2005, р. 129), цілий цикл його "Священних сонетів" присвячений усвідомленню вірянном невідворотності смерті, подоланню страху перед нею. Тому *метафізичне* може розглядатися як певна категорія, за допомогою якої нейтралізується ключова барокова опозиція *ЖИТТЯ/СМЕРТЬ*; за життям зазвичай зберігається лише значення життя вічного, а земне життя сприймається як постійна смерть, якій не може протистояти навіть мистецтво.

У XVII ст. поети, здається, остаточно переконуються в безсиллі останнього змінити людину і вплинути на хід подій. Обмеженість риторичних потенцій мистецтва поетичного слова, нездатність його до вираження певних почуттів та ідей спостерігається на всіх рівнях поезії. Притаманне епосі відчуття кінця часів і неймовірна гострота релігійного переживання, що характеризує, зокрема, поетів-протестантів (Д'Обіньє, Спанд, Дю Бартас), змушує їх поглянути на поезію ніби з іншого виміру, у якому вона втрачає свою колишню цінність. В одному зі своїх сонетів Д'Обіньє виголошує: "*Mais quoi! c'est trop chanté, il faut tourner les yeux // Éblouis de rayons dans le chemin des cieux. // C'est fait, Dieu vient régner, de toute prophétie // Se voit la période à ce point accomplie*" (Jugement) (Berry & Champonnier, 2019).

А Ла Сеппед іноді свідомо або підсвідомо відходить від певних канонів релігійної лірики, вводить до сонетів пряму мову, особисто звертаючись до святих учасників новозавітних подій. Зокрема, так він описує зустріч Марії Магдалини з воскреслим Христом: "*Ô femme, lui dit-il, quel deuil te peut ranger // À tant et tant de pleurs? Que cherches-tu, pleureuse? // – Ah, dit-elle, Seigneur, si ta main valeureuse // À mon Christ enlevé, où l'as-tu pu loger? // 'Dis-*

le moi promptement; j'irai, j'irai le prendre. // *Mais à qui penses-tu cette réponse rendre, // Ô Marie? Tu crois le Christ un jardinier?*" ("Marie-Madeleine au Tombeau") (Woodpecker, 2019, p. 9).

Знакова для всього християнського світу подія, що передувала цій зустрічі, напрочуд виразно зображується у поезії Герберта "Жертва" ("The Sacrifice"), що являє собою розлогий монолог Ісуса, вимовлений ним на хресті. Така форма і тематика обумовлюють безпосередній зв'язок вірша з біблійною історією гріхопадіння і спокутування людини, а образ Христа є структуротвірним елементом поезії. На лексико-граматичному рівні особливістю вірша є те, що кожна з 63-х його строф закінчується тим самим питанням: *Was ever grief like Mine?*, яке лише двічі трансформується у стверджувальну форму – *Never was grief like Mine*. Вперше це відбувається у 54-й строфі: "*But, O My God, My God! Why leav'st Thou Me, // The Sonne in Whom Thou dost delight to be? // My God, My God – // Never was grief like Mine*" (Waugh, 1907, p. 34). У дещо зміненому вигляді цей рядок запозичений з Євангелія: "О годині дев'ятій Ісус скрикнув голосом гучним і вимовив: 'Елої, Елої, лама савахтані', що означає: Боже Мій, Боже Мій, нащо Ти покинув Мене?" (Мк. 15:34). Вдруге твердження (а не питання) з'являється вже в останньому рядку поезії, доводячи, що печаль Христа (а з ним і ліричного героя) несумірна за своєю глибиною ні з чим: "*But now I die; now all is finishèd; // My wo, man's weal: and now I bow My head: // Onely let others say, when I am dead, // Never was grief like Mine*" (Waugh, 1907, p. 35).

У поезіях гербертівського "Храму" ("The Temple") біблійні сюжети не завжди експліковані. Проте навіть у такому разі метафізик глибоко переосмислює біблійні події, вносячи їх до поетичної тканини віршів, зокрема в "Різді" ("Christmas"), "Сіоні" ("Sion"), "Виногроні" ("The Bunch of Grapes"), "Аароні" ("Aaron"), "Одіяннях Йосипа" ("Josephs Coat") тощо. Так, у тексті останньої поезії нема власне трактування старозавітної історії, у якій старші брати за 20 срібняків продають Йосипа Прекрасного до рабства, тут лише назва твору містить біблійний образ: Йосипа ненавиділи рідні брати, які хотіли навіть вбити його, але потім продали ізмаїльтянам чи аравітянам; так він опинився в неволі, а згодом був перепроданий в Єгипті. А брати забруднили одяг Йосипа в кров заколотого козеняти, щоб Яків повірив у смерть сина від хижого звіра. Проте через багато років Йосип простив своїх братів і допоміг їм в лиху годину. З одного боку, *coat* у Герберта символізує "одіяння радощів" (*Joyes coat – Josephs coat*), одночасно стаючи символом

тлінності людського існування, минущості усіх надій і печалей. З другого боку, як доводить Р. Тьюв, образ "одіянь Йосипа" можна розглядати в контексті новозавітного тлумачення: якщо Йосип – прообраз Христа, то "одіяння Йосипа" – христові послідовники, у яких Він "вбирається", щоб врятувати людей ("...he in us and we in him") (Tuve, 1965, pp. 176–180).

У релігійних віршах Донна християнські переживання нерідко безпосередньо постають на образно-сюжетному рівні. Такі, наприклад, поезії "Благовіщення і Страсна п'ятниця" ("The Annunciation and Passion"), "Страсна п'ятниця 1613 року" ("Good Friday, 1613. Riding Westward"), "Хрест" ("The Crosse"), в основі яких, як видно навіть із назв, – переосмислення євангельських Страстей Христових. Часом біблійні настанови прямо постають у тексті у вигляді цитат: зокрема, змістотвірний рядок *And crosse thy senses...* з "Хреста" змушує згадати апостола Павла і його Послання до галатів: "А ті, що Христові Ісусові, розп'яли вони тіло з пожадливостями та з похиттю" (Гал. 5:24).

Складніше трактувати барокову лірику, в якій біблійний контекст закладено імпліцитно: на метафоричному рівні, на рівні ремінісценції, емблематично. Втім, у деяких випадках можливе одночасне використання всіх способів втілення релігійного у поетичному. Таким, зокрема, видається хрестоматійний гербертівський вірш "Любов-радість" ("Love-joy"), де в кількох рядках метафізик примудряється витончено оспівати головний "предмет" своєї життєвої наснаги і творчого натхнення. Біблійні мотиви тут у буквальному сенсі візуалізуються завдяки літерним маніпуляціям, що неможливо адекватно перекласти українською, оскільки в англійській мові "радість" (joy) і "милосердя" (charitie) починаються з тих самих літер, що й ім'я Ісуса Христа (Jesus Christ), – J, C. Але це не єдина вказівка на Сина Божого: символічні грона винограду і виноградне вино постають новозавітною алюзією на євангельські образи Ісуса-виноградної лози і Творця-виноградаря (Ів. 15:1–8). Можливі відсилання й до старозавітних текстів: зокрема, *One* у третьому рядку може позначати янгола, через якого Бог сповістив Авраама, що від нього походить Божий народ і Христос у плоті (Бт. 18:18, 19). Вірш починається євхаристичними емблемами (виноград, вино), продовжується загадковими літерами, "написаними" вином ("...a vine drop grapes with J and C"), що далі набувають своїх значень у словах "радість" і "милосердя", і лише в останньому рядку розкривається справжній і головний предмет оспівування Герберта – Ісус Христос: "...Joy and Charitie.' 'Sir, you

have not miss'd, // The man reply'd; 'It figures JESUS CHRIST'" (Waugh, 1907, p. 118).

У доннівському "Гімні Господу, Богу моєму, написаному під час недуги" ("Hymne to God, my God, in my Sicknesse") образи та події Священного Писання проявляються через складну центральну метафору цілком секулярного характеру: поет уподібнює хворого мапі, над якою схилилися лікарі-картографи, вивчаючи на ній нові місця ("*Whilst my Physicians by their love are grown // Cosmographers, and I their Mapp, who lie // Flat on this bed...*" (Booth, 2002, p. 286)). У цій географічній метафорі, яку Донн ускладнює і розвиває протягом твору, сходяться різні біблійні сказання. Наприклад, через старозавітні образи Ноевих синів, Яфета (Japheth), Хама (Cham) і Сима (Shem) (Бт. 10:1), між якими після Потопу був розділений світ (першому дісталася Європа, другий отримав Африку, третій – Азію), демонструються вагання ліричного героя, який, перебуваючи у тяжкому фізичному стані, готує себе до тривалої подорожі в інше життя і шукає для себе нове пристановище ("*Is the Pacifique Sea my home? Or are // The Eastern riches? Is Jerusalem?..*" (Booth, 2002, p. 286)). Смерть не лякає його, оскільки, як на будь-якій мапі, Захід пов'язаний зі Сходом, так і смерть для будь-якого християнина пов'язана з Воскресінням ("*...As West and East // In all flat Maps (and I am one) are one, // So death doth touch the Resurrection*" (Booth, 2002, p. 286)).

"Гімн" цікавий ще й своїми ремінісценціями з біблійних текстів. Зокрема, два тексти у Писанні (Рим. 5:12–21 та 1 Кор. 15:20–23; 45–49) протиставляють Адама, людину, в якій загинув увесь рід людський, іншому Адаму, Ісусу. У Донна така антитеза розгортається у передостанній строфі: за переказами, Христос розіп'ятий на тому самому місці, де колись був похований перший Адам, тобто місце гріхопадіння збігається з місцем спокутування гріха ("*...Paradise and Calvarie, // Christs Crosse, and Adams tree, stood in one place*"), але важливо, що ці два Адами зустрічаються у людській душі ("*Looke, Lord, and finde both Adams met in me*"). Відтак звернення до сакральних витоків людського буття, закладених до біблійних текстів, може розглядатися як спроба не так осягнути Вищий Абсолют, як усвідомити складну людську природу. Через власні поетичні пасажі метафізик завжди висловлює і власне розуміння релігії – християнство для нього представляється засобом єднання антиномічних категорій буття, що якнайкраще описується в останній строфі "Гімну": "*So, in His purple wrapp'd,*

receive mee, Lord; // By these His thornes, give me His other Crowne; // And as to others soules I preach'd thy word, // Be this my Text, my Sermon to mine owne, // Therefore that He may raise the Lord throws down" (Booth, 2002, p. 286).

Наслідуючи Донна через призму гербертівського благочестя, друге покоління метафізиків рухалося в напрямку загострення релігійних почуттів, переживаючи й переосмислюючи їх у рамках барокового модусу. Так, "Іскри з-під кременю" ("Silex Scintillans") Генрі Воена (Henry Vaughan, 1621–1695), як і "Храм" Герберта, постають відображенням внутрішнього життя автора, у якому панує Вище начало, тому навіть у природі Воен вбачає численні знаки Божественної присутності, як, зокрема, в його "Світові" ("The World"), "Спокої" ("Peace"), "Ночі" ("The Night"), "Водоспаді" ("The Waterfall"), "Відродженні" ("Regeneration") та ін. Вважається, що останній вірш написано під впливом гербертівського "Паломництва" ("The Pilgrimage"). В оригіналі за поетичним текстом слідував біблійний вислів, який дослідники трактують як молитву про духовне відродження: "Здіймися, вітре, з півночі і прилинь з півдня, повій на сад мій, – і полинуть пахощі його!" (Пісн. 4:16). У цих рядках постають образи саду й вітру, що є символами нового життя. "Відродження" переповнене й біблійними алюзіями: так, рядок "...де ліжка Якова" (Jacob's Bed) відсилає до місця, де старозавітний праотець Яків побачив уві сні чудове видіння (Бт. 28:11–20); "Пророки й друзі Господа" ("Prophets, and friends of God") – старозавітна алюзія на Книгу Премудрості Соломона: "Вона (Премудрість. – А. Б.) – одна, але може все, і, перебуваючи у самій собі, все оновлює, і, переходячи з роду в рід у святі душі, готує друзів Божих і пророків" (Муд. 7:27); рядок "Він (Дух. – А. Б.) тихим голосом сказав: "Іди туди, де я" ("It whisper'd; 'Where I please") – євангельська алюзія: "Дух дихає, де хоче, і його голос ти чуєш, а не знаєш, звідки приходить і куди йде: так буває з кожним, хто від Духа народжений" (Ів. 3:8). Показово, що лише в двох фінальних рядках повністю відкривається назва твору: ліричний герой благає Всевишнього дати йому померти, аби відродитися до нового, світлого життя: "*'Lord,' then said I, 'on me one breath, // And let me die before my death!'"* (Lewis Bettany, 1905, p. 26).

Цікаво, що темрява у поезіях Воена не протиставляється світлу, а ймовірно, доповнює його і наповнює новим змістом, асоціюючись з моментами містичних одкровень, екстатичною таємничістю. Таке розуміння образу постає у вірші "Ніч", де Воен розвиває неоплатоністську антонімію темряви і світла, вчення про те, що Вище знання відкривається лише у

"пітьмі невідання" у моменти містичного споглядання. Тема світла й темряви майстерно обіграється метафізиком у кожній строфі. Вірш починається тим, що поет констатує неможливість людини побачити свого Бога: людина немов живе віддзеркаленим блиском світляків (*"That men might look and live, as glowworms shine"*) – старозавітна алюзія: "...обличчя Мого не можна тобі бачити, тому що людина не може побачити Мене і залишитися живою" (Вих. 33:20). Тема світла продовжується у другій строфі: *"Who in that land of darkness and blind eyes // Thy long-expected healing wings could see, // When Thou didst rise"* (Lewis Bettany, 1905, p. 298). Показовим у цій поезії є образ Сонця – традиційного символу Христа як Спасителя. Але квінтесенцією протиставлення світла/темряви у божественному контексті є фінальна строфа, де Воен пише, що Господь існує у сліпучій темряві (*dazzling darkness*), з чого випливає єдиний непорушний висновок: Вище начало принципово непізнаване, неосяжне і не піддається жодним визначенням.

Спроби наблизитися до осягнення Абсолюту здійснювалися метафізиками у рамках певних конфесійних установок. Якщо Донн, Герберт, Воен, звернувшись у лоно Англiканської церкви, сповідували англiканство до кінця днів, то релігійні вподобання Річарда Крешоу (Richard Crashaw, 1612–1642) зазнали серйозних змін, що не могло не позначитися у настроях його "містичної" поезії. Після переходу до іншої конфесії Крешоу стали називати найбільшим після Кальдерона поетом контрреформаційного католицизму XVII ст. Крешоу сублімує свій чуттєвий пафос у палку жагу сполучення з містичним об'єктом любові, що в католицизмі пов'язано насамперед з культом святої Терези і "святішого серця Ісуса". У збірці "Сходи до Храму" (*"Steps to the Temple"*) майже всі вірші мають релігійний характер, з яких особливо виділяються ті, які присвячені святому католицької церкви, зокрема Терезі Авільській: "Гімн в ім'я і на честь улюбленої святої Терези" (*"A Hymne to the Name and Honour of the Admirable Saint Teresa"*), "Серце, що палає" (*"The Flaming Heart upon the Book and Picture of the Seraphical Saint Teresa"*), а також християнським святам та євангельським подіям: "Різдвяний гімн" (*"A Hymne of the Nativitie"*), "Розп'ятий Христос" (*"Christ Crucified"*), "Молитва" (*"Prayer"*), "Та, хто плаче" (*"Saint Mary Magdalene, or the Weeper"*). Цікаво, що остання робота, хоча номінально й присвячена Марії Магдалині, за словами К. Патрідеса, оспівує "святіше серце Ісуса" (Patrides, 1989, p. 154). А біблійна риторика "Різдвяного гімну" натякає на євангельські події, коли ангел звістив пастухів про народження Спасителя

у Віфлеємі, і ті попрямували туди, щоб знайти Марію і новонародженого Ісуса та переказати, ким є це немовля (Лк. 2:8-20). Поетика вірша покликана донести ту велику радість, яку відчували віруючі, отримавши свого Месію.

Зверненням до Священного Писання просякнута і збірка Френсіса Кверлза (Francis Quarles, 1592–1644) “Emblems”, де поет висловлює індивідуальний досвід у віршах, представлених як традиційні емблеми. Умовна образність постає об’єктом нової емпірії, і це дозволяє поету на іншому рівні поєднувати предметність та абстракцію (Безруков, 2020, с. 49). Згідно з християнським віровченням, все Писання богонатхненне і корисне для навчання, для картання, для виправлення, для виховання у праведності (2 Тим. 3:16), тому всі біблійні перекладення з “Emblems” супроводжуються авторською дидактичною епіграмою. Кверлз впевнений, що пізнати себе і світ можна, лише звернувшись до Бога, сповідуючи Його і прославляючи Його.

Очевидно, у межах цієї розвідки неможливо охопити увесь огром релігійної лірики метафізиків або навіть провести чіткі межі між суто християнською поезією і творами, у яких, скажімо, біблійний контекст присутній імпліцитно. Тому нами радше рухало, по-перше, бажання зробити певний внесок в упорядкування складної і багатовимірної благочестивої лірики натхненних шукачів сакральних істин, насамперед Донна і Герберта, а по-друге, прагнення продемонструвати стилістичну, лексичну, імагологічну оригінальність творів митців досліджуваних поетичних напрямів і невичерпність тих художніх рішень, які поставали результатом глибокого переосмислення власного духовного досвіду. Тож навіть той матеріал, який було залучено для аналізу, дозволяє говорити про суттєву різницю між французькими й англійським текстами й авторами, що їх створювали. Якщо, скажімо, для Ла Сеппеда, який, слідуючи віянням епохи, відмовлявся розробляти поетичну мову, поезія виступає лише актом моментального вираження пережитого "видіння", а форма цього вираження максимально спрощується, то образність думки в релігійній ліриці метафізиків та способи її оформлення виводять таку християнську поезію за межі "мистецтва без мистецтва" (К. Опіль), адже головна мета метафізиків – розкриття істинності духовного освоєння світу. І нехай Божественне знання не завжди доступне для розуміння, спроби вираження його поетичними категоріями через низку вишуканих риторичних прийомів наближають митця до розуміння сакральних витоків світоустрою.

Водночас візуальні образи, пов'язані з розмірковуваннями автора, що, як правило, безпосередньо введені до тексту, виявляють сугестивні властивості. До того ж біблійний інтертекст у віршах метафізиків часто підпорядкований дидактичним цілям: через нього поети актуалізують фундаментальні морально-духовні категорії (наприклад, у "Марії Магдалині" Герберт закликає до очищення душі через покаєння, а у четвертому зі "Священних сонетів" Донна йдеться про якнайшвидше звернення людини до Божественного й усвідомлення власної гріховності). Метафізична напруженість найпотаємніших порухів душі і крайня емотивність їх вивільнення на сторінках вишуканих творів підносять духовну лірику "школи Донна" на вищий рівень медитативної поезії.

Висновки. Лірика французького бароко, на відміну від метафізичних уявлень про трансцендентний світ, уведених до поетичного тексту, часто експлікує особистісний духовний досвід, художня форма й образність якого спрощені. Французькі релігійні поети, звертаючись до поширених у бароко тем смертності суцього, слабкості людської істоти, порушують їх стилістично одноманітно, "ілюструючи" Священне Писання. Якщо для Ла Сеппеда поезія виступає лише актом моментального вираження пережитого "видіння", то образність думки релігійної лірики метафізиків та способи її оформлення виводять таку християнську поезію на рівень медитативної. Метафізика жанру особливо виявляється на імагологічному рівні, коли художня рефлексія постає певною константою авторської фантазії, що дозволяє в одному образі поєднувати непеєднуване. Візуалізація образно-сюжетного плану надає широких можливостей до включення у поетичний текст явищ різних рівнів, створюючи враження масштабності ретроспективно зображуваного дійства.

У метафізичній поезії сакралізації зазнає навіть традиційна форма любовної лірики. Часто вона відбувається не лише на сюжетно-образному рівні, але й на структурному ("La Corona"). У творах метафізиків традиційні біблійні образи поєднуються з образами любовної лірики настільки майстерно, що їх майже неможливо розділити. Особливо цей синтез набуває виразності в роботах Герберта, який завжди оспівує любов до Бога, яка, на переконання митця, найбільш достойна поетизації.

Власне, ця теза характерна для всієї метафізичної поезії, особливо представників її релігійного напрямку. І хоча у цьому аспекті метафізична лірика певним чином резонує і з творами поетів-лібертинів, ще одним

напрямом французького бароко, але за всієї близькості парадигм і концепцій відображення дійсності (вплітання в тканину любовного вірша глибокодумних роздумів про хиткість земного існування, тлінність всього живого тощо) їх відрізняє ставлення до одвічних питань буття. У поезію "вільнодумців", зокрема Теофіля, імпліцитно включаються гедоністичні мотиви, що є нехарактерним для світобачення митців "метафізичної школи", які вважають поезію засобом прославлення Бога, ключем до пошуку сакральних витоків світоустрою.

ДЖЕРЕЛА

1. Безруков, А. В. (2021). Експлікація християнської догматики в художньому просторі англійської метафізичної лірики XVII ст. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*, 1, 207–215. <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2021-1-29>.
2. Безруков, А. В. (2020). Емблематизм в ейдологічному вимірі метафізичної поезії: алегоричне зображення дійсності vs енігматичне кодування буття. *Південний архів (філологічні науки)*, LXXXII, 46–51. <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2020-82-7>.
3. Berry, R., & Champonnier, J. (2019). *Les mouvements littéraires. Parcours de l'Humanisme au Nouveau Roman*. Paris: ELLIPSES.
4. Booth, R. (Ed.). (2002). *The Collected Poems of John Donne*. Ware: Wordsworth Editions Ltd.
5. Champion, H. (Ed.). (1856). *Œuvres complètes de Théophile*. T. 1. Paris: P. Jannet.
6. Cox, M. (Ed.). (2004). *The Concise Oxford Chronology of English Literature*. Oxford: Oxford University Press.
7. Eliot, T. S. (1951). The Metaphysical Poets. In *Selected Essays* (pp. 281–291). 3-rd ed. London: Faber & Faber.
8. Jolly, J. (Ed.) (1860). *Histoire du mouvement intellectuel au XVIe siècle et pendant la première partie du XVIIe*. T. 2. Paris: Amyot.
9. Lewis Bettany, W. A. (Ed.). (1905). *Silex Scintillans by Henry Vaughan "Silurist"*. London: Blackie and Son.
10. Nelson, B. (2005). *Holy Ambition: Rhetoric, Courtship, and Devotion in the Sermons of John Donne*. Tempe: Medieval and Renaissance Texts and Studies.
11. Patrides, C. A. (1989). *Figures in a Renaissance Context*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
12. Quenot, Y. (1986). *Les lectures de La Ceppède*. Geneva: Librairie Droz.
13. Tuve, R. (1965). *A Reading of George Herbert*. Chicago: The University of Chicago Press.
14. Wallerstein, R. (1965). *Studies in Seventeenth-Century Poetic*. Madison and Milwaukee: University of Wisconsin Press.
15. Waugh, A. (Ed.). (1907). *The Poems of George Herbert*. London: Oxford University Press.
16. Woodpecker, G. (2019). *Vers de Ciel: Anthologie de poésies évangéliques*. ThéoTeX.

REFERENCES

1. Berry, R., & Champonnier, J. (2019). *Les mouvements littéraires. Parcours de l'Humanisme au Nouveau Roman*. Paris: ELLIPSES.

2. Bezrukov, A. V. (2020). Emblems in Eidology of Metaphysical Poetry: Allegorical Representation of Reality vs Mysterious Signs of Life. *Southern Archive (philological sciences)*, LXXXII, 46–51. <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2020-82-7> (in Ukrainian).
3. Bezrukov, A. V. (2021). Representation of Christian Tenets in the Seventeenth-Century English Metaphysical Poetry. *Bulletin of Zaporizhzhia National University. Philological Sciences*, 1, 207–215. <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2021-1-29> (in Ukrainian).
4. Booth, R. (Ed.). (2002). *The Collected Poems of John Donne*. Ware: Wordsworth Editions Ltd.
5. Champion, H. (Ed.). (1856). *Œuvres complètes de Théophile*. T. 1. Paris: P. Jannet.
6. Cox, M. (Ed.). (2004). *The Concise Oxford Chronology of English Literature*. Oxford: Oxford University Press.
7. Eliot, T. S. (1951). The Metaphysical Poets. In *Selected Essays* (pp. 281–291). 3-rd ed. London: Faber & Faber.
8. Jolly, J. (Ed.) (1860). Histoire du mouvement intellectuel au XVIe siècle et pendant la première partie du XVIIe. T. 2. Paris: Amyot.
9. Lewis Bettany, W. A. (Ed.). (1905). *Silex Scintillans by Henry Vaughan "Silurist"*. London: Blackie and Son.
10. Nelson, B. (2005). *Holy Ambition: Rhetoric, Courtship, and Devotion in the Sermons of John Donne*. Tempe: Medieval and Renaissance Texts and Studies.
11. Patrides, C. A. (1989). *Figures in a Renaissance Context*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
12. Quenot, Y. (1986). *Les lectures de La Ceppède*. Geneva: Librairie Droz.
13. Tuve, R. (1965). *A Reading of George Herbert*. Chicago: The University of Chicago Press.
14. Wallerstein, R. (1965). *Studies in Seventeenth-Century Poetic*. Madison and Milwaukee: University of Wisconsin Press.
15. Waugh, A. (Ed.). (1907). *The Poems of George Herbert*. London: Oxford University Press.
16. Woodpecker, G. (2019). *Vers de Ciel: Anthologie de poésies évangéliques*. ThéoTeX.

Дата надходження статті до редакції: 11.02.2024
Прийнято до друку: 4.03.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.2217>
UDC 821.161.2+821.111(73)-3.09:141.72

“THE NEW WOMAN” IN SHORT PROSE BY OLGA KOBYLANSKA AND EDITH WHARTON

Anna Gaidash

Borys Grinchenko Kyiv Metropoliatn University,
ORCID ID: orcid.org/0000-0001-8200-2875
a.haidash@kubg.edu.ua

Monika Denk

Leipzig University, Germany
ORCID ID: orcid.org/0009-0005-4468-8155
hs44wawa@studserv.uni-leipzig.de

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

The transatlantic notion of the New Woman, which emerged as a feminist ideal in Western consciousness during the late 19th century, resonates throughout both European and US-American literature. The main character in Olga Kobylanska’s novella “Eine Unzivilisierte” (1898) embodies the theme of female liberation in Ukrainian literature of the era. Similarly, the central female figures in Edith Wharton’s short stories, “The Other Two” (1902) and “The Mission of Jane” (1904), highlight the heightened role of women within the patriarchal society of the United States during that period. Applying close reading, block method and typological approach for the study of diachronic aspects of literary relationships the article analyzes the literary embodiment of the concept of New Woman in short prose of Ukrainian and US-American women authors. In “Eine Unzivilisierte”, the protagonist Paraska actively opposes marrying a man chosen by others and is decisive in her own choice of partners; she does not feel any obligation to be a typical “housewife”, or to correspond to the typical picture of a woman, with all the activity connoted as typically “feminine”. Independent of her husband, the New Woman at the turn of the centuries, Paraska proudly appeals to her right and ability to find another partner at any given moment. In contrast to Kobylanska’s novella Wharton’s short stories demonstrate rather submissive behavior of their central female characters, both named Alice. Maternity enables both Alices to subvert the established hierarchy achieving some freedom of New Woman. In Kobylanska’s novella, the rural setting contrasts with the urban backdrop of Edith Wharton’s short stories, symbolizing the societal constraints faced by the New Woman.

Ключові слова: *New Woman; Olga Kobylanska; Edith Wharton; emancipation; marriage; maternity; freedom of choice.*

Гайдаш А. В., Денк М. "Нова жінка" в малій прозі Ольги Кобилянської та Едіт Вортон

Трансатлантичне поняття "нова жінка", яке виникло як феміністський ідеал у західній свідомості наприкінці XIX століття, знаходить відлуння як у європейській, так і в північно-американській літературі доби. Протагоністка повісті Ольги Кобилянської "Некультурна" (надрукована німецькою мовою у штутгартському журналі у 1898 році) реалізує тему жіночої незалежності в українській літературі того часу, тоді як центральні жіночі персонажі в оповіданнях Едіт Вортон "The Other Two" (1902) і "The Mission of Jane" (1904) розробляють тему активізації ролі жінок у патріархальному суспільстві США зазначеного періоду. Застосовуючи ретельне читання, блоковий метод і типологічний підхід для дослідження діахронічних аспектів літературних взаємозв'язків, у статті аналізується літературне втілення концепту "нова жінка" в малій прозі української і північно-американської письменниць. У "Некультурній" Параска активно виступає проти виходу заміж за чоловіка, обраного іншими, і вибирає партнерів самотійно; вона не відчуває жодного обов'язку бути типовою "домогосподаркою" або відповідати типовому образу жінки. Незалежно від свого чоловіка, "нова жінка" порубіжжя Параска з гордістю апелює до свого права та можливості обирати партнера. На відміну від повісті Кобилянської, оповідання Вортон демонструють досить покірливу поведінку центральних жіночих персонажів з однаковим іменем Еліс. Материнство дозволяє їм обом підривати встановлену ієрархію, досягаючи певної свободи "нової жінки". У новелі Кобилянської сільське середовище контрастує з міським фоном оповідань Вортон, символізуючи суспільні обмеження, з якими стикається "нова жінка". Хоча обидві авторки наголошують на різних аспектах концепції "нової жінки", спільним знаменником їхніх текстів є революційні моделі поведінки протагоністок, які відображають незворотні суспільні зміни.

Ключові слова: "нова жінка"; Ольга Кобилянська; Едіт Вортон; емансипація; шлюб; материнство; свобода вибору.

Introduction. Originally written in German novella "Eine Unzivilisierte" (later translated by the author as "Некультурна") is a part of European modernist literature in which feminist implications reveal the concept of New Woman. Olga Kobylanska¹'s US-American counterpart, Edith Wharton, works out thoroughly the same concept in her short prose simultaneously with the Ukrainian woman writer. While Kobylanska constructs a somewhat utopian profile of New Woman in the Bukovyna area of Ukraine, whose Hutsul protagonist self-consciously avoids an active role in society, Wharton's prototype of New Woman is a social representative in upper class New York. First published in Stuttgart newspaper "Die Neue Zeit" in 1898 (Hundorova, 2002, pp. 13-14), "Eine Unzivilisierte" is read closely along with the short stories, "The Other Two" and "The Mission of Jane", written by Wharton respectively in 1902 and 1904, from the perspective of the concept of New Woman at the fin de siècle. In her cutting edge work of 1904,

¹ To avoid confusion with Ольга Кобилянська's name in English, the transliteration Kobylanska as translated by J. C. C. Bruns Verlag in 1901 and Czernowitz Knyhy-XXI in 2013 is used in the article.

W. H. Cooley considers “The term New Woman [to be] luminous with meaning; yet it is a paradox; for the advanced woman, the woman who does things, who strives not only to be, but to act, is not new, but more numerous than ever before. She has appeared at intervals throughout all time, in the guise of an inspired warrior, a brilliant orator, or organizer, a Greek poetess, a scholar, or a queen. The new woman is only the old woman with new opportunities!” (Cooley, 1904, p. 16).

A feminist ideal formed in the Western awareness of the late 19th century, the concept of New Woman finds its reverberations in the European and US modernistic literature. With the rise of political movements and industrialization, women in Europe and the US were gaining new democratic, educational and sexual rights, fighting for their rights to vote and to become active participants of workforce. Though often featured in the dominant US-American narrative of the period as “the bloomer-wearing bicyclist or slogan-wielding suffragist”² (Patterson, 2008, p. 2), “the trope of the New Woman worked to define American identity during a period of dramatic technological and social change” (Patterson, 2008, p. 25).

The New Woman was free to take advantage of post-secondary education and start a career and, to her, self-realization and self-growth became more important than self-submission in domestic spheres and family (Köhler, 2004, pp. 167-168; Lavender, 1998, pp. 1-5; Patterson, 2008, p. 3). The feminist agenda of the period required to adapt women to working in “all sorts of work” instead of sticking to the conventional occupations as homemakers, which was not considered to enable women to exercise their whole human capacities (Lavender, 1998, pp.1-5). In addition, with increasing financial and legal independence from her husband or other male figures, the New Woman gained sexual autonomy: “With growing public acceptance of at least some measure of the new morality’s emphasis on a woman’s right to experience sexual pleasure came new expectations that marriage should be pleasurable as well. Increasing numbers of unmarried women were having sexual experiences, and increasing numbers of married women were seeking a divorce if their marriage was unhappy” (Patterson, 2008, p. 17). New divorce laws made it legal for a woman to choose her husband, to get married,

---

² Also the scholar mentions numerous caricatures of the New Woman in the periodical press: e.g., tabloid *National Police Gazette* “regularly featured New Women in bloomers or tights who were boxing, drinking, smoking, or committing crimes” (Patterson, 2008, p. 4). It should be noted that “the New Woman and the periodical press were inextricably bound up together” (Heilmann and Beetham, 2004, p. 2).

divorced or remarried at any time (Lavender, 1998, pp. 3-4). On top of that the issue of birth control along with voluntary motherhood was widely discussed and promised progressive social change (Patterson, 2008, p. 22). Defined by Hundorova as “feminist and narcissistic discourse” (2019, p. 191), Kobylanska’s literature at the fin de siècle champions the societal achievements (progress) in liberating the subaltern. Namely, Paraska, the protagonist of “Eine Unzivilisierte” represents female emancipation in Ukrainian and European fiction of the time. Similarly the central female characters in Wharton’s short stories establish more salient role of women in patriarchal US-American society of the time.

Theoretical Background. Olga Kobylanska’s “Eine Unzivilisierte” is to be put in a modernistic and transatlantic context even though Ukrainian modernism represented among others by Ukrainka, Vorony, Kotsiubynsky, and the very Kobylanska, was not quite avant garde or radical movement with the established program (Luckyj, 1992, pp. 9-10). Following the European role model, the mentioned authors shed light on psychology and the inner spiritual conflicts of the individual. Old, worn-out moral conventions are renewed and clichés would no longer be the subject of modernistic work (Čyževs’kyj, 1997, pp. 685-702). In addition, “the New Woman was a genuinely transatlantic phenomenon” (Richardson, 2004, p. 243) which enables its revision in a comparative study. Though early Ukrainian modernism adheres to European literary trends, namely engagement with “degeneracy and decay”, yet the authors endeavor to “move away from cultural pessimism toward paligenetic hope” (Shkandrij, 2015, p. 151) in particular, in Olga Kobylanska’s “Nietzschean aristocrats of the spirit” (ibidem). Both Kobylanska and Wharton were influenced to a different extent by Nietzsche’s works, which explains the upheaval of morals, also concerning the conflict between sexuality and societal conventions inherent in the works of both women writers and overlapping with the concept of the New Woman (Singley, 1998, pp. 17-20). It was an act of emancipation of feminists to celebrate their sexuality openly and proof that women had sexual desires similar to men. But still, social judgment awaited a woman taking advantage of her rights, whereas extramarital sex was still widely considered immoral (Lavender, 1998, pp. 2-4). As a way to resist male tyranny, some women made use of their freedom in choice of a partner and engaged in homosexual relationships. They preferred deep emotional relationships to other females, which “had been deemed the purest form of love and the most beautiful expression of female character” (Lavender, 1998, p. 4). Hundorova specifies that in the framework of her New Woman Kobylanska

“reveals not only sensuality and sexuality, but also its culture-creating, Apollonian form” (2002, p. 20), which takes “the appearance of androgynous characters” (2019, p. 290). Thus “Eine Unzivilisierte” is nurtured by “the ideal form of nature” as physically strong and dignified Paraska, who, “emancipated not by reason, but rather by instinct, with her faith in the happiness destined for her, with her love for “masculine” work”, becomes “archetypal and bisexual” in Kobylanska’s text (Hundorova, 2002, p. 20).

In her comparative study of Kobylanska and Wharton’s imagery, Rymarchuk considers the system of characters of the neoromanticism through the prism of Nietzsche’s concept of *Übermensch* detected in the texts of Ukrainian and US-American women writers. Striving for freedom becomes a common denominator of female protagonists in novels of two authors. If in Kobylanska’s texts Rymarchuk observes a direct impact and a “cordocentric” perception of “Thus spoke Zarathustra” which is rendered by Ukrainian modernist in “a deeply national tradition of the “philosophy of heart”” (2004, p. 47), Wharton’s fiction is less indicative of the influence of Nietzsche’s philosophy. The paradigm of neoromanticism helps Kobylanska develop the new perspectives for the Ukrainian woman of fin de siècle: engagement with “masculine” work becomes “a means of development of the individuality of neoromantic character” as well as “the only salvation, consolation in troubles and a source of happiness” for a number of the novelist’s women characters (Rymarchuk, 2004, p. 47). The depictions of Eastern coast smart society develop the dramatic conflict of the individual will of a woman character and social mores embodied by US-American public opinion in Wharton’s texts. In addition to this opposition the author exacerbates the motif of sexual awakening oftentimes incompatible with the traditional role of a “lady” (Rymarchuk, 2004, p. 50). The outlined dichotomies in the writings of two authors build up the image of New Woman with revolutionary for their time behavior patterns in different settings which are discussed in detail below.

Methods. There have been employed historical references of cultural setting of the époque to denote the object of the study; a typological method for the study of diachronic aspects of literary relationships; correlation of literary phenomena of short prose to establish thematic, figurative, similarities and/or differences, which allows to compare the works belonging to different cultural milieu; close reading to analyze the semantic and poetic features of the selected texts. Due to reasons of congruency with the selected material the block method is applied.

Results and Discussion.

The imagery of New Woman in Kobylanska's novella

The New Woman of the Hutsul protagonist in Kobylanska's novella is revealed through her relationship to men, life and work emphasized by Paraska's inner life, memories, thoughts and dreams. Due to her unusual behavior and differing perspectives on womanhood, referred to below, Paraska is in the position of the social outcast in her community. In the dialogue with a female stranger, an unnamed character (another instance of New Woman who plays a role of an intelligent observer), more details of her inner life, her past love affairs and achievements are provided by confiding key moments of her past, explaining this kind of behavior. It is a novella about the life of an unprivileged woman that has been forced to show strength and emancipate in many different ways in order to survive and remain independent: "*Lebhaft, graziös, schien sie um vieles jünger, und in ihren kleinen Händen stark Manneskraft*" (Kobylanska, 2013, S. 65). Her eyes, a symbol for the soul in literature, reflect "a fire" and "intelligence and youth" (Kobylanska, 2013, S. 74), which are common traits of the New Woman as Bourne (as cited in Lavender 1998) describes them. Talking about her past with confidence, reminding the reader of an emancipated woman, Paraska likes to stress on her ability of defending herself, her physical abilities and muscle power. Indifferent of embroidery, which is a common activity among Hutsul women at that time, a job in the town and marriage with a landlord, Paraska disparages women who choose an urban lifestyle. Protagonist's home is messy, pathetic, with dirty windows and unsophisticated interior design (Kobylanska, 2013, S. 71).

New Woman in "Eine Unzivilisierte" challenges the common cliché of a housewife that focuses on cleaning, embroidery or other domestic works. Instead, the female adult celebrates working in male spheres in outdoor environment. Smoking tobacco pipes (Kobylanska, 2013, p. 61) is an example consciously used by Ukrainian writer for her protagonist's unusual, "unfeminine" behavior as well. It was only after the First World War that female smoking completely lost its social stigma and even then, smoking tobacco was still an act of emancipation (Amos A., Halund M., 2000). In the novella, there are two characters Paraska shares tobacco with that can be read as a sign of trust: first, the woman stranger who seeks shelter from the rain in the protagonist's house. Hundorova considers this unnamed character as the double representation of the emancipated female adult in Kobylanska's text who functions as a narrator, too (storytelling acquires interview-like structure): "an intelligent woman, a type of New Woman who visits

and asks Paraska about her life” (2002, p. 21). In addition, the scholar cites the writer’s autobiographical entry on the friendship with the Hutsul woman, apparently Paraska’s prototype (Hundorova, 2002, p. 21). The woman stranger begins to visit her on a regular basis and brings presents like flax, money and tobacco. Paraska becomes emotionally drawn toward this character: “*Die Huzulin ward anhänglich an sie wie ein Kind, und als die Frau einmal für länger fortreiste und von jener erst nach Verlauf mehrerer Wochen und zufällig in der Stadt wiedergesehen wurde, war die Freude dieses Weibes so groß, daß es zu ihrem übergroßen Erstaunen sie mitten auf den Mund küßte!*” (Kobylanska, 2013, p. 73). The joy and the kiss on the mouth are indicative of the deep emotional connection that Paraska feels for this woman in the development of their friendship. This reverberates with the feminist ideal of the New Woman at the turn of the centuries (Lavender, 1998). Though platonic the emotional connection between the two female characters seems to be more intimate than Paraska’s relationship with most male figures.

Another instance of the trusted person in the context of tobacco exchange is Mr. Kuba, Paraska’s Romanian employer and landlord in her youth, whom she collects haystacks for since she was 19 years old. Impressing Mr. Kuba with her physical skills the protagonist is honored to be selected by her employer. Sharing this episode with the female stranger Paraska emphasizes the desirability of being selected by the landlord whom she respects. The protagonist becomes the center of male interest more than once. Thus, she is accused by men workers of being favored not because of her good work, but because she is being sexualized by Mr. Kuba. Deeply rooted in this accusation is the prejudice of women being reliant on males as economical providers (Lavender, 1998). The loyalty to her kind (‘tribe’ / Stamme) that she refers to several times throughout the story is an indicator for her strong moral beliefs and conventions. As Paraska proudly talks about her first-time meeting with Mr. Kuba, the male gypsy expresses the same accusation, and Paraska defends herself by answering “*Ich bin nicht von solchem Stamme!*” (Kobylanska, 2013, S. 68) making clear by that that it is neither congruent to her moral principles, nor she has intentions into benefit from her gender. This could be interpreted as an act of emancipation and a call for gender equality, where human skills are considered more important than gender.

Adapting these habits as a woman at that time is as a sign of Paraska’s independence from gender roles and can be interpreted as the “new woman’s” protest against societal expectations.

As a young woman Paraska wears a red floral headscarf (Kobylanska, 2013, S. 76). This accessory can be interpreted as a marker of femininity as well as cultural belonging and while red is the color of love, sexuality and passion, flowers stand for innocent girlishness, which underlines Paraska's coquetry in her youth. It is not until her second partner and her sister betray her by sending her into the devil's mill that Paraska loses that headscarf, and with him her own feminine pride. Unhidden sexuality and the confidence of demonstrating it to others is another marker of the New Woman identity (Lavender, 1998).

Paraska's dreams and wishes are ahead of her time. The break of New Woman with the traditional female image is presented by protagonist's view on maternity. To a neighbor's suggestion of having a child to soothe her loneliness, Paraska responds: "*wenn's ein häßliches Kind wäre... aj du lieber Gott! Nein, häßliche und schmutzige kann ich nun einmal nicht ansehen!*" (Kobylanska, 2013, p. 69). Her derogatory way of speaking about children shows that the character does not view building a family as a necessity and that she values her own comfort and self-fulfillment the most. Parallel to the New Woman movement feminism "stood for self-development as contrasted with self-sacrifice or submergence in family" (Lavender, 1998).

Dominant behavior of protagonist is manifested in love-triangle episode with Paraska's "shameless" and "evil" sister Thekla, also a childless widow as attractive as protagonist, and her second husband, referred in the novella as son of the old Malwine. This man is the only one of Paraska's romantic partners who she seemed to have loved: "*Aus ihren jetzigen knappen Sätzen ergab es sich, daß sie mit diesem ‚Sohn der alten Malwine‘ gelebt und ihn geliebt habe, wengleich das Wort ‚Liebe‘ nicht über ihre Lippen kam*" (Kobylanska, 2013, S. 106). Thekla and her partner conspired against Paraska and sent her on a lengthy and dangerous voyage to a mill to get flour. The walk was supposed to ultimately get rid of Paraska to enable her sister and the son of the old Malwine to have a relationship and a house to live in. But Paraska returns alive and refuses to care for her sister's partner or give him money. As a punishment for her not obeying, the male character beats her up and breaks her foot which does not result in Paraska's fear of this man or giving up her tough behavior: "*Übrigens... ehe er mich erschlagen hätte, hätte ich ihn erdrosselt. Ich fürchte mich nicht!*" (Kobylanska, 2013, S. 125), she confesses to the female stranger. The protagonist stops cooking and caring for him that becomes the main reason for the male character to leave Paraska's house. During one of their last encounters, he cries like a wolf that has been shot. This

simile demonstrates the dominance of Paraska during the conflict with the son of the old Malwine. The active opposition and demonstration of consequences for misbehavior of a male and the active contribution to a romantic relationship or marriage of a woman can be considered dominant action. As Lavender says about the feminism of the turn of the centuries of which the New Woman is a symptom: “feminism sought to change human consciousness about male dominance” (Lavender, 1998).

Another instance of Paraska’s strong character and independence is the rape attempt by shepherd Ilija. The metaphor of the “fist” is used as a sign for resistance when young, strong and handsome shepherd tries to open her fist for a ring against woman’s will. As a sign of resistance, as a gesture of provocation toward the physically stronger man freedom-loving woman would shake both of her fists toward Ilija. In this dangerous situation of attempted rape it seems rather brave, if not heroic. Again, after her honor is challenged by a male character, the protagonist refers to her kind (literally ‘tribe’): “*glaubst du, mein Stamm sei der letzte?*” (Kobylanska, 2013, S. 89) that could be interpreted as another demonstration of sexual autonomy, the resistance against male dominance and a claim of sexual right of decision which is congruent to the ideas of the New Woman movement (Lavender, 1998). The ‘tribal’ references in this text are closely linked to situations in which Paraska feels obligated to demonstrate her dominance toward males. This corresponds to her behavior in relationships. Her freedom of choice in partners as an important value of herself reappears throughout the text, like for example when she declines to marry a landlord in the city (Kobylanska, 2013, S. 90). The protagonist is not at all afraid to be alone; marrying and finding male validation is not one of Paraska’s dreams though rather a duty that the female character is aware of.

The novella explores the modernistic touch of Ukrainian myths and transcendental consciousness in the protagonist's life. It emphasizes the Christian worldview, with God as a religious guardian. Power of decision is often transferred to the ‘Sudjilnetzi’, angels in Ukrainian folklore who determine destiny. Superstitious traditions and rituals, such as dreams interpreted as prophecies, curses, and soothsayers, are also present. Paraska follows a routine of laying out cards about her future every Sunday, and the devil's mill is an analogy for Romanian “moar dracoli”.

Another important cultural reference is the reiteration “*Ich bin nicht von solchem Stamme*” that is closely linked to the dominance of Paraska toward male

characters. Whenever she is objectified by a man because of her gender, the protagonist objects by saying that she does not belong to their kind (literally ‘tribe’). Paraska’s rural lifestyle detaches her from society and makes her not representative of the average, limiting Kobylanska’s portrait of the New Woman to a rather utopian representation.

The embodiment of New Woman in Wharton’s short stories

Edith Wharton develops an urban picture of the New Woman in short stories “The Other Two” and “The Mission of Jane”. Their central female characters are described through the eyes of their husbands, and both named Alice, which is an indicator for their analogical personalities. Both women characters gain power by making use of the opportunities of the New Woman while struggling with their social environment. Thus in “The Other Two”, the character of Alice is presented by her husband Waythorn, who is a salesman and unwillingly confronted with the past of his wife. Waythorn is Alice’s third husband, and lives with her and her child Lily, which causes the family a certain social judgment. While getting to know Alice’s former husbands Waythorn loses his admiration for his wife whereas his respect for her ex-husbands grows.

“The Mission of Jane” is told from the perspective of Lethbury, who one day obliges his wife Alice’s wish of adopting a child, Jane. Jane grows up to be a strong character with a controversial nature, with a habit of advising the people around her. The marriage of her parents, that at first is described as a “failure” (Wharton, 1991, p. 70) develops into a close bond and after matrimony changes Alice’s character, her daughter leaves her parent’s home, Jane’s “mission” is finally fulfilled.

Both Alices in two short stories are described as girly (Wharton, 1991, pp. 78, 66), with a timid conduct in discussions, often blushing and being pliant toward their husbands. In their interaction with spouses, the wives in both short stories “murmur, falter, stutter or speak incoherently” (Wharton, 1991, pp. 68, 69), pauses in their speech often being symbolized by three full stops, which emphasizes their incoherence due to feeling subordinate toward their husbands.

The sexist worldview, underestimation and generalization of female characters is conveyed via male point of view on a women’s main purpose: “Maternity was no doubt the supreme function of primitive woman, the one end to which her whole organism tended” (Wharton, 1991, p. 70). In her study of US-American womanhood of the fin de siècle, M. Ryan argues that “Motherhood was used to justify a multitude of extramarital activities” and was resorted to by the

suffrage movement and the pioneer social scientists (Ryan, 1979, pp. 136-137). For the Alice in “The Mission of Jane” this moment was proposing to adopt a child to her husband, which was a “supreme effort” the female character “had to gather her courage for” (Wharton, 1991, p. 69). This is the only time of their marriage when a female partner verbalizes a wish, in order to have a say in the relationship and to claim something only for her own sake. It is recurrent in both short stories that these women characters gather domestic power through maternity. In “The Mission of Jane”, “expanded like a dried sponge” (Wharton, 1991, p. 72) Alice acquires a powerful position becoming more “assertive and definite” (Wharton, 1991, p. 72). It correlates to the concept of New Woman who stands up for herself and verbalizes her wishes.

Aware of their inferior position as women in the society both Alices often conceal their emotions and perform good manners according to societal expectations. In “The Other Two”, Alice has “a way of surmounting obstacles without seeming to be aware of them” (Wharton, 1991, p. 83). This also contributes to the fact of the underestimation of others, because of the pliant facade these women bear to hold up for social acceptance. Other actions that contribute to this facade in “The Other Two” are the “perfectly balanced nerves” of Alice and her “soothing presence” due to her being well put together. The only time she falls out of this role is when her ex-husband claims his “*right by the court to have a voice about Lily’s bringing-up*” (Wharton, 1991, p. 93) and asks to employ a different governess. There the female character shows “a slight quiver of outraged motherhood” (Wharton, 1991, p. 93). As Alice’s most valued right of decision on the life of her daughter is taken from her, but nevertheless her husband’s voice is louder, and there is no other choice for the wife than to oblige.

Alice Waythorn also opposes to social standards by divorce and remarriage. After her second divorce, she was expected by her environment to “*remain the injured wife*” (Wharton, 1991, p. 83), and not remarry, but she does anyways. She had “a habit of surmounting obstacles without seeming aware of it”, her husband admiringly describes before he loses his respect for her. The obstacles in this case mean social judgment of a woman using the “*freedom the law accords her*” (Wharton, 1991, p. 83) and with that, making use of the “new woman’s” newly gained sexual liberty in choice of partners.

The obvious hierarchy in both Alice’s marriages is definite at the first glance: the wife must “divine” the wishes of her husband. In “The Other Two”, Waythorn admires all his wife’s positive character traits, and even puts her on a pedestal,

“*having found a richer, warmer nature than his own*” (Wharton, 1991, p. 83). Furthermore, he loves her “*unperturbed gaiety, which kept her elastic*” (Wharton, 1991, p. 83), and while getting to know more about her past and gets a look behind his wife’s facade, loses admiration for her and objectifies her, implying that she lost worth with every marriage: “*She was as easy as a worn out shoe – a shoe that too many feet had worn*” (Wharton, 1991, p. 95). Here, Waythorn judges his wife for her pliancy because does not have the ability to grasp his mind on how she was able to shift her lifestyles while adapting to husbands of completely different personalities. Through the perspective of male characters, the pliant behavior of his wife is a sign of weakness, yet it could be interpreted as adaptation to different lifestyles in an urban environment. The “elasticity” seems more like a survival strategy in a society in which any woman must justify her actions for her environment.

In both stories, the female variations of Alice wife tend to show certain “adaptability” (Wharton, 1991, p. 94) and tend to mostly put their own needs behind their husbands. Likewise Lethbury in “The Mission of Jane”, in his marriage to Alice was “*in liberty to enjoy his own fare without any reproach of mediancy at his gate*” (Wharton, 1991, p. 70) before his wife verbalized her wish of adopting a child. Also, his wife is put into an inferior position by being associated with adjectives like “unhumorous” (Wharton, 1991, p. 68), “trivial”, “stupid”, “limited” (Wharton, 1991, p. 70).

Full-fledged New Woman is introduced by Wharton in the character of Jane, described as “*extraordinately intelligent*” with “*inordinate pride in the capacity of her mental storehouse*” (Wharton, 1991, p. 74), who is homeschooled by her father. As a more emancipated woman of the newer generation Jane grows up to be a bright, educated, confident, “impassive” (Wharton, 1991, p. 77) woman who tends to dominate the people around her, and therefore struggles with social acceptance. Jane has as “categorical prettiness” (Wharton, 1991, p. 75), but experiences difficulties with finding a husband because young men feel intimidated to an intellectually superior woman. Yet aware of their urban social environment and the social expectations that come along with it, mother and daughter are “*both pursuing with unabated zeal the elusive prize of popularity*” (Wharton, 1991, p. 76), achieved by finding a husband. As Mr. Budd finally shows interest in Jane and offers to marry her, she does not accept the proposal right away, but decides “thinking it over” (Wharton, 1991, p. 78) first, and that “*if she was worth winning, she was worth waiting for*” (Wharton, 1991, p. 78). This

implements a certain confidence that no matter the social duties of an aristocratic woman, the character values the most her right of decision. Finally, Jane accepts the proposal and unlike the relationship of her parents, the young character “*assumes prenuptial control of her bethroned*” (Wharton, 1991, p. 79), which also demonstrates the unusual distribution of power between the newlywed that corresponds to the New Woman’s perception of marital bonds. It is only after marriage, that “*never had Mr. Budd been more dominant*” (Wharton, 1991, p.80), demonstrating that Jane loses a part of her autonomy after being engaged.

In contrast to rural environment of Kobylanska’s “*Eine Unzivilisierte*” the New York urban topos of Wharton’s short stories symbolizes social imprisonment of the New Woman. Societal expectations set a different standard for emancipation and by that limit the opportunities of the upper class emancipated female adult to demonstrate her autonomy. Typical indicators for the New York environment are inherent in both stories. In “*The Other Two*” they are represented by the stock market, business, social clubs for men and the New York courts. The latter cause an obstacle for women, who although legally allowed to be divorced, often lose the trial (Wharton, 1991, p. 83). The daily lives of the female characters in both stories differ from the rural lifestyle of Paraska. In Wharton’s texts, the man of the house provides for the family over the day and dines with his wife at evenings. The wife stays at home during the day and cares for her children, like Alice Lethbury in “*The Mission of Jane*” who decides over hostesses and schooling of her daughter Jane. Also, going out and “*a pronounced taste for society*” (Wharton, 1991, p. 76) is what Jane seeks every winter, which is an instrument for social acceptance a way to integrate into socially worthy circles as an attempt to increase social status.

Conclusions and perspectives. The short prose of leading Ukrainian and US-American women writers of fin de siècle is analyzed through the transatlantic prism of the concept of the New Woman. Olga Kobylanska’s “*Eine Unzivilisierte*” is approached within modernistic context with the focus on breaking away from moral conventions. Kobylanska explores themes of emancipation, sexuality, and societal judgment, depicting central character emancipated by instinct and engaged in unconventional roles. Comparatively, Edith Wharton’s works tackles the theme of female freedom within a marriage, particularly in the confines of American society. The female characters in both Olga Kobylanska’s and Edith Wharton’s stories represent New Women, who are aware of their inferior positions, stand up for themselves and struggle for social acceptance. While Paraska fights against general sexual discrimination because of her gender, Wharton’s Alices try to live

up to the social standards of the submissive and popular housewife and conceal their true emotions that leads to underestimation by society and their male partners. The rural setting in “Eine Unzivilisierte” and the citified environment in “The Other Two” and “The Mission of Jane” set altering opportunities for the New Woman to escape social standards. Childfree Paraska gains autonomy due to her occupations and dominance toward males, actively opposes to the cliché of a female homemaker and mother, trusts her own physical and mental strength and focuses on her personal well-being and peace. On the other hand, Wharton’s characters stand up against gender discrimination through maternity and sexual freedom, making use of divorce and adoption as rights of the civilized New Woman, while keeping up their social facade. Paraska seems to be a more obviously controversial female character, showing her contempt with her social destiny more explicitly, more radically, more graphically, which she is capable of due to her different social milieu. Applying mysticism, Ukrainian folklore and rural aspects, Kobylanska makes her portrait of the New Woman utopian, archetypal of rather nature’s environment. No less emancipated Wharton’s characters represent the female adult in a metropolitan context with the New Woman as a mother (both Alices), an intellectual (Jane) performing an active role in US-American smart set. Even though both authors emphasize different aspects of the New Woman concept, the common denominator of Kobylanska and Wharton’s texts is revolutionary behavior patterns of their female protagonists, reflecting the societal shifts of their respective settings.

REFERENCES

1. Amos A., Haglund M. (2000). *From social taboo to “torch of freedom”: the marketing of cigarettes to women*. In *Tobacco Control*; 9:3-8. DOI: <http://dx.doi.org/10.1136/tc.9.1.3>
2. Cooley, W. H. (1904). *The New Womanhood*. New York: Broadway Publishing Company.
3. Cyževs’kyj, D. (1997). *A history of Ukrainian literature (from the 11th to the end of the 19th century)*. D. Ferguson, D. Gorsline, U. Petyk (Trans.). Luckyj George S. N. New York; Englewood: The Ukrainian Academy of Arts and Sciences ; Ukrainian Academic Press.
4. Erlich, G. C. (1992). *The sexual education of Edith Wharton*. Berkeley: University of California Press.
5. Heilmann, A., Beetham, M. (2004). *Introduction*. In *New Woman Hybridities: Femininity, Feminism, and International Consumer Culture, 1880–1930* (p. 1-14). Introd. and ed. by M. Beetham & A. Heilmann. London and New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203643211>
6. Hundorova, T. (2002). *Femina Melancholica. Stat i kultura v gendernii utopii Olhy Kobylianskoi*. Kyiv, Krytyka. (in Ukrainian)
7. Hundorova, T. (2019). *The Post-Chornobyl Library: Ukrainian Postmodernism of the 1990s*. (S. Yakovenko, Trans.). Boston: Academic Studies Press.

8. Kobylanska, O. (2013). *Eine Unzivilisierte*. In *Valse mélancolique. Ausgewählte Prosa* (S. 69-123). Czernowitz: Knyhy – XXI. (in German)
9. Köhler, A. (2004). *The New Woman in American Cartoons*. In M. Beetham & A. Heilmann (Eds.), *New Woman Hybridities: Femininity, Feminism, and International Consumer Culture, 1880–1930*, (pp. 158-178). London and New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203643211>
10. Lavender, C. J. (1998). “Notes on New Womanhood”, prepared for students in HST 386: *Women in the City*, Department of History, The College of Staten Island/CUNY: <https://csivc.csi.cuny.edu/history/files/lavender/386/newwoman.pdf>
11. Patterson, M. (2008). *The American New Woman Revisited: A Reader, 1894-1930*. Ithaca, NY: Rutgers University Press: <https://doi.org/10.36019/9780813544946>
12. Richardson, A. (2004). *The Birth of National Hygiene and Efficiency: Women and Eugenics in Britain and America 1865-1915* (p. 240-262). In M. Beetham & A. Heilmann (Eds.), *New Woman Hybridities: Femininity, Feminism, and International Consumer Culture, 1880–1930*, (pp. 158-178). London and New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203643211>
13. Ryan, M. P. (1979). *Womanhood in America*. New York: New Viewpoints. A Division of Franklin Watts.
14. Rymarchuk, T.F. (2004). *Nitssheanstvo, idealizm, hender neoromantychnoho heroia v tvorakh O.Kobylianskoi ta E.Uorton*. In *Typolohiia ukrainskoi ta amerykanskoi literatury* (s. 43-64). Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr "Kyivskiy universytet". (in Ukrainian).
15. Shkandrij, M. (2015). *Ukrainian Nationalism: Politics, Ideology, and Literature, 1929-1956*. Yale University Press.
16. Singley, C. J. (1998). *Edith Wharton: matters of mind and spirit*. Cambridge University Press.
17. Wharton, E. (1991). *The selected short stories*. R.W.B. Lewis, Ed. New York, Toronto, New York: C. Scribner’s Sons.

Дата надходження статті до редакції: 30.03.2024

Прийнято до друку: 29.04.2024

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.2218>

UDC 821.111-2.09:141.78

FORMS OF INTERTEXTUALITY IN A POSTMODERN PLAY (A CASE STUDY OF “OLD MONEY” BY WENDY WASSERSTEIN)

Ostropalchenko Y. V.

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-9831-2288>
y.ostropalchenko@kubg.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

The article analyses the forms of intertextuality in postmodern dramaturgy based on the material of Wendy Wasserstein's play “Old Money”. Postmodernism, as a cultural paradigm, is characterized by complex relations with its own history and traditions. The purpose of the article is to identify the main forms of intertextuality used by the author in the play “Old Money”.

The article examines the concept of intertextuality as a key aspect of literary analysis, which includes both conscious and unconscious processes of interconnection between different texts. It is noted that intertextuality is not limited to the conscious choice of the writer; the latter acts as a mediator between texts, and his thinking is formed from various clichés, the reinterpretation of which creates an original view.

In the studied play “Old Money”, Wasserstein actively refers to the texts of world literature and uses both implicit and explicit forms of intertextuality. Contextual and pre-textual forms are explored, including biographical intertextuality, allusions to famous texts, ancient and Shakespearean allusions, references to historical terms of events, and quotations. Particular attention is paid to the contextual form of intertextuality through the analysis of the title of the play, which implies the plot. The main forms of intertextuality in the play were revealed. In addition, the analysis of intertextual connections shed light on the specificity and value of the author's own creative method, revealing his cultural and intellectual preferences. The approaches to intertextuality in the plays “Old Money” and “Arcadia” are compared and common features of the use of references and allusions are highlighted. and connections that add depth and complexity to the plays, stimulating interpretation and reflection among readers.

Key words: *intertextuality, postmodernism, allusion, hypertextuality, drama.*

Остропальченко Ю. Форми інтертекстуальності у постмодерній п'єсі (на прикладі "Old Money" Венді Вассерштайн)

Дослідження присвячено аналізу форм інтертекстуальності у драматургії постмодернізму на матеріалі п'єси Венді Вассерштайн "Old Money". Постмодернізм, як культурна парадигма, відзначається складними відносинами з

власною історією та традиціями. Метою статті є виявити основні форми інтертекстуальності, які використовує автор у тексті "Old Money".

У статті розглядається поняття інтертекстуальності як ключового аспекту літературного аналізу, що включає як свідомі, так і несвідомі процеси взаємозв'язку між різними текстами. Зазначається, що інтертекстуальність не обмежується свідомим вибором письменника; останній виступає посередником між текстами, а його мислення формується з різних кліше, переосмислення яких створює оригінальний погляд.

У досліджуваній п'єсі "Old Money", Вассерштайн активно посилається на тексти світової літератури та використовує як імпліцитні, так і експліцитні форми інтертекстуальності. Досліджуються контекстуальні та передтекстові форми, зокрема біографічна інтертекстуальність, аллюзії до відомих текстів, античні та шекспірівські аллюзії, посилання на історичні терміни події та цитати. Особлива увага приділяється контекстуальній формі інтертекстуальності через аналіз заголовку п'єси, який передбачає сюжет. Було виявлено основні форми інтертекстуальності у п'єсі. Крім того, аналіз інтертекстуальних зв'язків пролив світло на специфіку та цінність творчого методу самого автора, розкриваючи його культурні та інтелектуальні вподобання. Порівнюються підходи до інтертекстуальності у п'єсах "Old Money" і "Arcadia" та виокремлюються спільні риси використання посилань, аллюзій та зв'язків, що додають п'єсам глибину та складність, що стимулює читачів до інтерпретації та рефлексії.

Ключові слова: інтертекстуальність, постмодернізм, аллюзія, гіпертекстуальність, драматургія.

Introduction. The study of intertextuality in drama is relevant in modern literary studies, as it helps reveal the complex relationships between different narratives, identify the influence of earlier written texts on contemporary books, and understand the cultural and intellectual context in which they exist.

Intertextuality is one of the characteristic features of postmodernism discourse. The key to this phenomenon is the category of "palimpsest" introduced by structuralist J. Genette in his study "Palimpsests. Literature in the Second Degree" (Genette, 1997), which describes a text created on the basis of other texts through which its semantics emerges. Intertextuality includes not only explicit or hidden quotations, but also the use of allusions, references, reminiscences, traditional motifs, plots, images, actualization of cultural codes and genre connections. Classical literature is most often used as a background of intertextual ties, in which Shakespearean characters ("Desdemona", 1994) and plots ("Rosencrantz and Guildenstern Are Dead", 1966) are borrowed, styles and genres of other playwrights ("The Crimes of the Heart", 1979) are imitated.

The interaction between the postmodern paradigm and dramatic art is a complex problem, the solution to which we seek by studying the phenomenon of "new drama". It gained the status of a term referring to drama in which the main emphasis is placed on the internal actions of the work, as opposed to the attention

to the external plot that is characteristic of a “well-made” play. The other features of the “new drama” are the internal psychological nature of the conflict and the limited number of open clashes along with active struggles between characters. The absence of extended monologues and long dialogues becomes the norm (Gaidash, 2004, p. 63).

Postmodern drama in Western literature, the USA included, actively uses intertextuality, referring to various cultural and literary backgrounds: T. Stoppard “Rosencrantz and Guildenstern Are Dead” (1966, UK), E. Bond “Lear” (1975, UK), B. Henley “Crimes of the Heart” (1989, USA), P. Vogel “Desdemona” (1994, USA), T. Howe “Pride’s Crossing” (1998, USA), B. Power “A Tender Thing” (2009, UK), to name just a few. This stimulates a diversity of perspectives and allows reflecting the multiplicity of the modern world.

The purpose of the article is to analyze the play “Old Money” (2000), to identify the forms and features of intertextuality used by the American playwright Wendy Wasserstein and how the author uses and transforms ideas, motifs and images from other texts, in particular, from the play “Arcadia” (1993) by the British playwright Tom Stoppard as well as other sources. There is a seminal study of intertextuality of the 20th century drama “Intertextuality in American Drama: Critical Essays on Eugene O’Neill, Susan Glaspell, Thornton Wilder, Arthur Miller and Other Playwrights” by Drew Eisenhauer and Brenda Murphy (2012), but from the perspective of postmodern drama such studies lack.

In the case of Wendy Wasserstein’s “Old Money” and Tom Stoppard’s “Arcadia”, intertextuality can be explored in a number of ways.

The study of intertextuality helps better understand Wasserstein’s authorial intentions and creative process, identify key themes and ideas that are transferred from other texts and their influence on the plot, dramatic personae in the play. It reveals the complex transatlantic interrelationships between texts and traces the development and evolution of literary and cultural motifs in the postmodern drama, too.

Theoretical Background. The term intertextuality was coined by the French researcher of Bulgarian origin Y. Kristeva in 1967. The notion of “intertextuality” became an important factor in Kristeva’s concept of seminalization as a model of “textual production” (Kristeva, 1980, p. 30). According to Kristeva, “any text is a permutation of other texts; in the space of a text, several statements taken from other texts intersect and neutralize each other” (Kristeva, 1980, p. 36). Therefore, intertextuality is understood as a general

property of texts through which texts can refer to each other explicitly or implicitly in a variety of ways.

Among other fundamental scholars of intertextuality is Ronald Barthes, who described the complexity of textual reality. His definition, which can be found in the article “The Universal Encyclopedia”, now seminal among other literary concepts related to the notion of intertextuality. Barth claims that “Every text is an intertext; other texts are present in it in various variations, in more or less recognizable forms, from both previous and current cultures. Each text is a new fabric of ready-made quotations” (Barthes, 2015).

Intertextuality encompasses various elements such as codes, formulas, rhythmic patterns, and fragments of social expressions that flow through a text and undergo redistribution. This occurs because language exists both prior to and around the text itself. The relationship between different texts, a fundamental aspect of any text’s existence, extends beyond merely tracing sources or influences. Intertextuality represents a broad domain of unattributed formulas, often originating from unfamiliar or automated sources, and presented without quotation marks, making their origins challenging to discern.

The notion of “intertextuality” is defined as a key concept for poststructuralism, which is considered ontologically as a necessary condition for the existence of a text. Building the structure of a narrative on the basis of a combination of different texts is a characteristic feature of postmodernist literary practice. Thus, for postmodern literature, intertextuality becomes a necessary condition for the creation of the text itself. From this point of view, R. Barthes’ position is important, as the sources of a text exist not only before its creation but also afterwards, since a text does not have a ready-made semantic content but generates it in the process of collision or interaction with other texts. Therefore, intertextuality is, according to Barthes, “a necessary precondition for any text” (Barthes, 1977, p. 4). However, it is worth noting that the orientation of a text exclusively to another text “destroys the principle of reference, which is a weakness of this theory” (ibid.).

In the early 1970s, postmodernism emerged as a new cultural paradigm that opposed the determining role of “meaningful discourses” or texts. The programmatic principle of postmodern consciousness is associated with the process of critical deconstruction, pluralism of concepts, and the recognition of the uncertainty of any judgment.

Khafaga Ayman explores the intertextual connections between W. Shakespeare's "King Lear" (1606) and E. Bond's "Lear" (1978) in his study "Approaching Intertextuality in Drama". In his analysis, Khafaga demonstrates that while "Lear" embodies elements of intertextuality and originality, it remains a unique synthesis. Despite retaining many aspects of Shakespeare's original, Bond's rendition exhibits originality by skillfully intertwining the narrative with contemporary themes. This adept fusion ensures the story's relevance to modern audiences (Khafaga, 2021, p. 1).

For our study are important Genette's forms of intertextuality:

- intertextuality, which involves the presence of two or more texts in the same work, such as various quotations, allusions, plagiarism, etc;
- hypertextuality, which manifests itself in the relationship of the hypertext to a previously written text, i.e. hypotext;
- architextuality, which implies genre interaction between literary works;
- paratextuality, which manifests itself in the relation of a literary work to its title, epigraph, etc.;
- metatextuality, which refers to or comments on the text that precedes it (Genette, 1997, p.2).

In Ukrainian literary studies intertextual practices are regularly and thoroughly studied by numerous literary scholars, among whom we single out V. Antofiychuk, O. Astafiev, A. Volkov, T. Dynnychenko, D. Zatonsky, N. Likhomanova, D. Nalyvaiko, N. Naumenko, A. Nyamtsa, T. Pashnyak, P. Rykhlo, O. Shtepenko, and many others. However, as Yevhen Vasyliiev notes, when it comes to drama, the problem of intertextuality is less popular, probably because a play attracts the attention of intertextuality much less often than prose and poetry texts (Vasyliiev, 2017, p.115).

Yet Ukrainian drama scholars, namely O. Bondareva, O. Kohut, M. Shapoval, T. Dynnychenko, including Y. Vasyliiev, tackle intertextuality in drama to a great extent.

O. Bondareva examines the transition from documentarism to intertextuality in contemporary Ukrainian dramatic texts (the broadest literary discourse is considered by modern playwrights as a kind of mythological system, suitable for play and interpretation due to the formation of its own associative field, and many of the latest dramaturgical texts are beginning to be oriented towards an elite recipient, capable of decoding certain game strategies in the processing of literary

myths), advancing the concept of the transitive hero and actively working with a wide range of their previous texts (Bondareva, 2006, p. 272).

In the era of postmodernism, the actual understanding of the text is significantly transformed, due to which the phenomenon of intertextuality, according to T. Dynnychenko, acquires the status of a universal comprehensive concept: “since literature and history, society and man began to be considered as a text, then human culture began to be perceived as a single “intertext”, which, in turn, serves as a pretext for any new text” (Dynnychenko, 2016, p. 11).

Determining the main types and forms of intertextuality in the prose of the French modernists, Dynnychenko, in her dissertation, distinguished *contextual forms of intertextuality* (quote, allusion, reference, reminiscence, topos, traditional plots, motifs, images, non-literary components in a literary text), *pretextual forms of intertextuality* (title, author’s genre definition, acknowledgement, epigraph) and *transtextual forms of intertextuality* (borrowing reception, stylization, parody) (Dynnychenko, 2016, p. 67). Relying upon her findings we will attempt to detect the forms of intertextuality in US-American postmodern drama.

Methods. The author employs close reading of the texts of drama, as well as theoretical concepts of intertextuality proposed within the framework of literary theory. The comparative approach is used along with historical and cultural methods.

Results and Discussion.

The title of the play “Old Money” serves as an independent component within the paratextual framework, possessing its own authority. However, akin to other paratextual elements, the name of the play synergizes with the main text. Frequently, the title hints at or directly unveils the content to the audience. It reflects what the author wanted to say and fulfills the semantic function of the expression “*old money*”, which means the acquired wealth that is usually inherited from upper-class families. This refers to the social class of wealthy people who can keep their wealth for several generations. Often these families have de facto aristocratic status in societies where there is no officially recognized aristocratic class, such as the United States. The text of the play presents the playwright’s perception of the richest Americans over the course of the century.

The drama’s structure is built on binary code: the dramatis personae in the present storyline have their counterparts in the past storyline, which is mentioned in the list of characters. Wasserstein uses this technique to draw parallels between the two eras.

The author of the play says, “*I drifted into an Edith Wharton fantasy of May Welland’s dinner parties in “The Age of Innocence”*. During an earlier New York gilded age a man’s worth might be based on his money, but the money would never be mentioned in public” (Wasserstein, 2000, p. 12). Wasserstein was inspired by Wharton’s novel and added some its elements to her play. The characters of the play mention movie based on the book “The Age of Innocence” in their conversation at the party in an ironic manner:

SID: Thank you, Henry James. Honey, was it Henry James who wrote that Scorsese movie with Winona?

PENNY: Age of Innocence. That’s an Edith Wharton movie (Wasserstein, 2000, p. 22).

Wasserstein, employing a satirical and witty tone reminiscent of Edith Wharton’s writing, keenly observes the enduring similarities in social norms, professional stature, and family dynamics over the past century.

“Old Money” looks into the intricacies of social class, generational differences, and the pursuit of happiness. The play begins with a party in the mansion of the wealthy American Bernstein family in New York, hosted by 48-year-old lawyer Jeffrey Bernstein, the current owner of a huge estate. He is the protagonist of the present time-line in the play, “*a legend in high-risk arbitration and at the top of the new money society*” (Wasserstein, 2002, p.4). Bernstein has restored Pfeiffer’s mansion (the first owner) and lives there with his 17-year-old son Ovid. Ovid is the namesake of the Roman poet of love. Ovid’s name symbolizes his love of history, the grace of the past, and the sophistication of the past society. In this way, Wasserstein strengthens this character taking the name of great antique poet. This is Shakespeare’s favorite poet and Wasserstein takes a lot of allusions to Shakespeare.

In the development of the present story-line, Jeffrey Bernstein organizes a party that everyone seems to want to come to, even in the inappropriate season. Ovid invites Vivian Pfeiffer, who is the 75-year-old grandson of the mansion’s first owner, to the party. The novelist and professor at Columbia University, Vivian returns for the first time to the house where he spent his childhood. His grandfather, Tobias Pfeiffer, was called a robber baron in those days.

Bernstein is a bank executive who turned fixed income arbitrage into a multimillion-dollar operation. This dramatis persona is the prototype of Wendy Wasserstein’s older brother Bruce, who was an American investment banker, businessman, and writer. The author even gave the protagonist a surname that is

consonant with her brother's. In this example, Wasserstein uses *biographical method* of intertextuality (biographical intertext). Also the setting is New York, the native city of the playwright.

The character of Jeffrey Bernstein (like his model, Bruce Wasserstein) made the money not in manufacturing, but in mergers and acquisitions. This generation was still pursuing the American dream, but like the robber barons of the fin de siècle in the USA, they were materialistic and ambitious businessmen. During America's Gilded Age "robber baron" was a rather derogatory term for the late 19th century American industrialists and financiers who made their fortune by monopolizing vast industries through the formation of trusts, engaging in unethical business practices, and exploiting working class. In this context the author uses historical allusion and refers to the term "robber baron", too. Tobias Vivian Pfeiffer (the main character of the past story-line) is depicted as a robber baron in the play. The author shows him as "*the coal miner's son from Uniondale who later owns the coal mines and builds railroads across America*" (Wasserstein, 2000, p. 3).

When Ovid introduces his father he describes him "...it's not really my father's bank, but my father pioneered its fixed-income arbitrage into the largest trading desk in the world. At least that's the story according to the *Wall Street Journal*" (Wasserstein, 2000, p. 4). In present days in the play Ovid asks his father: "Dad, when you were a boy did you think you'd be throwing parties in a robber baron's mansion?" (Wasserstein, 2000, p. 5).

One of the dramatic personae Caroline, in conversation with Ovid is interested in history and plans to write a paper about this term: "*Seeds of Revolution: From Robber Barons to Emma Goldman*" (Wasserstein, 2000, p. 22).

We can see the reference to term "robber baron" again and have the image of people of that time. For example, as mentioned, Emma Goldman. Andrew Carnegie may seem like an unlikely duo, but they both contribute to the history.

The dramatic personae are interested in history, art, cinematography and mention various real people and events. Mary and Toby (past story-line) in their conversation mention:

MARY: Who was Archduke Ferdinand, and why should we care?

TOBY: You're not worried about the collapse of the Ottoman Empire, Miss Gallagher? (Wasserstein, 2000, p. 14).

SID: Henry Kravis and Charlie Rose schvitzing in the garden. (Wasserstein, 2000, p. 16). In this example, besides reference to celebrities in the USA, we see

Yiddish word “schvitzing”, which means, to “panic” or to “worry”. The author was an American Jew and often used Yiddish notions and vocabulary in her plays.

For Jeffrey, “*Money is the way to liberation*” (Wasserstein, 2002, p. 89). In other words, money builds his reputation and gives him the chance to have relationships with whomever he wants. Jeffrey believes that his capital can buy him happiness and status as a Jew in elite society, and this is the point of dramatic conflict in Wasserstein’s text. Here the playwright uses allusion to Fitzgerald’s novel “*The Great Gatsby*” (1925), in which wealth plays a dominant role for the protagonist. In “*Old Money*”, the focus on class, money, and gendered power relations to explore male/female social dynamics. According to Wasserstein, by the 2000s, men seek the power that money and status symbols bring rather than social change (Wasserstein, 2000, p. 8). In this respect, her play reinterprets the themes tackled by the lost generation, and Scott Fitzgerald in particular, and therefore establishes continuum in US-American literary tradition.

In “*Old Money*”, Jeffrey uses his finances to improve his appearance and to make himself superior to others. The protagonist expects his son to be just like him, as an heir to his wealth and reputation. However, Ovid doesn’t share the same values; even the choice of their clothes is different. The younger family members of the Bernstein’s rebels against the values and lifestyle of their parents: e.g., Ovid enters the stage “*in standard chinos and a blue shirt*” (Wasserstein, 2002, p. 33), representing a more casual way of thinking than his father’s designer-suited generation.

In his “*Palimpsests*”, J. Genette pays attention to such a difficult concept as “hypertextuality”. The scholar gives the following definition to this phenomenon: “any relationship uniting a text B (which I shall call the hypertext) to an earlier text A (I shall, of course, call it the hypotext), upon which it is grafted in a manner that is not that of commentary” (Genette, 1997, p. 5). According to the theory of J. Genette, hypertext is identical palimpsest, that is, “texts in the second degree,” derived from a previously written text. “What I call hypertext, then, is any text derived from a previous text either through simple transformation, which I shall simply call from now on transformation, or through indirect transformation, which I shall label imitation” (Genette, 1997, p. 7).

The postmodern aesthetics of Wasserstein’s play develops the topic of intergenerational conflict and attempts to bridge two periods in the history of the USA that becomes a hypertextuality to Tom Stoppard’s “*Arcadia*”. Stoppard’s play intertwines two distinct timelines: one set in the early 19th century and the other

one in the present day. The plot revolves around the inhabitants of Sidley Park, an English country estate, demonstrating their intellectual pursuits, mysteries, and romances.

In the 19th century timeline, we follow the interactions among the precocious teenager Thomasina Coverly, her tutor Septimus Hodge, and other characters as they explore ideas of mathematics, science, and love. In the present-day timeline, scholars Hannah Jarvis and Bernard Nightingale endeavor to unravel the mysteries of the past, particularly focusing on the events at Sidley Park involving Lord Byron and a hermit named Ezra Chater.

As the play progresses, the two timelines become increasingly intertwined, revealing parallels between the past and present and exploring themes such as the nature of truth, the passage of time, the conflict between order and chaos, and the elusive quest for knowledge and understanding.

The structural intertextuality of the play “Old Money” lies in juxtaposition of two generations of *dramatis personae*: the first belongs to the era of the “golden twenties” (the beginning of the 20th century), while the second set of characters represents the 2000s.

Both plays look into intellectual themes such as time, knowledge, and the human condition. This is evidenced by the reasoning of protagonist’s Thomasina Coverley character: *“If you could stop every atom in its position and direction, and if your mind could comprehend all the actions thus suspended, then if you were really, really good at algebra, you could write a formula for the whole future; and though no one can be so clever as to do so, the formula must exist as if it could”* (Stoppard, 1993, p. 4).

Yet “Old Money” accentuates wealth, social status, rather than the passage of time in American society. This is illustrated by the following reflections of the character Jeffrey: *“Now we live in a world where business and art are the same. We live in the last days of the twentieth century. Everything is possible. Everything”* (Wasserstein, 2002, p. 15).

Wasserstein’s play is “an anthropological study of the individuals who acquire money and its influence” (Balakian, 2010, p. 174). By identifying similarities between the Roaring Twenties and the contemporary US, the author analyzes intergenerational values “in terms of social and cultural change” by comparing and contrasting the two centuries (Balakian, 2010, p. 166).

In the play, Wasserstein compares and contrasts the Gilded Age with contemporary America to criticize the social codes of the elite. Obsessed with

wealth, status, and materialism, Bernstein does not realize the importance of family. His son Ovid, on the other hand, values intelligence. For him, real power is knowledge, while for Bernstein, an anti-intellectual, money is power.

Despite the difference in setting, both plays use historical context to enrich their narratives and explore how past events affect present circumstances.

Wasserstein's "Old Money" uses humor and satire to explore themes of wealth and social mobility. The play's comedic moments provide insight into the characters' personalities and motivations, for example: "*Money can't buy you happiness, but it sure makes it easier to live with unhappiness*" (Wasserstein, 2002, p. 19). In this example, Wasserstein uses famous quotation from philosopher Rousseau written in 1750. Nowadays this statement is very popular and is quoted by many people. Ultimately, "Old Money" challenges the notion of wealth as a measure of value and suggests that true satisfaction comes when one embraces their identity.

The famous quotation as well as an American patriotic song written by Irving Berlin "God Bless America" is mentioned by Vivian (Wasserstein, 2000, p. 10).

By examining specific references, allusions, and connections to other texts in "Old Money" and "Arcadia", we can gain insight into how Wasserstein and Stoppard construct their narratives and participate in broader cultural discourses.

Both plays explore the concept of time and memory in unique ways. Whereas "Arcadia" shifts two time periods to explore the continuity of ideas and themes across the centuries, "Old Money" can use intertextuality to evoke feelings of nostalgia or reflect on the passage of time.

In "Arcadia" and "Old Money", all the events take place in the closed space of the mansions, but they are separated by more than a hundred years. Representatives of the same family and their guests go about their lives, which are diverse and eventful, including math and physics, love affairs with a hint of an impending duel, an upcoming celebration, attempts to uncover the Baron's secrets. Both plays explore the theme of identity and self-discovery. In "Arcadia", the characters struggle with their identity in relation to knowledge, science, and love, while in "Old Money", the characters navigate the context of wealth, social status, and family heritage.

Conclusions and perspectives. Intertextuality includes both conscious and unconscious processes of interconnection between different texts. The nature of intertextuality does not depend on the writer's conscious choice; the author acts as

an intermediary between texts, and his or her thinking may be intertextual, as it is formed from various clichés, the reinterpretation of which creates an original vision.

In her play “Old Money”, Wasserstein actively refers to the texts of world literature, uses both implicit forms of intertextuality (allusions, reminiscences, titles) and explicit (recognizable plots, cultural codes, classical ideas and motifs), which makes it possible to play the postmodernist game with a multilevel readership.

In the analysis of the forms of intertextuality in the play “Old Money” we detect contextual and pretextual forms of intertextuality according to Genette’s and Dynnychenko classification. Contextual forms of intertextuality in the play are: biographical intertext (the character of Bernstein, who is a prototype to author’s brother Bruce); allusions to the famous text of world literature (“Arcadia’s plot by Stoppard, “Age of Innocence” by Wharton, “The Great Gatsby” by Fitzgerald), antique and Shakespeare’s allusions (the poet Ovid, “Shakespeare in Love”), reference to historical terms and events (the term “robber baron”, the Gilded age, collapse of Ottoman Empire, Spanish American War), quotes (“God Bless America”, “Money is a way to liberation”), reference to famous facts, names and events (Emma Goldman, “Four Seasons” Vivaldi, “The Last Communion of St. Jerome” Botticelli, Theodore Roosevelt etc.).

Contextual forms of intertextuality in the play is the title in which we can presume the plot of the text.

Through the study of intertextuality in “Old Money” and “Arcadia”, a deeper understanding of how Wasserstein and Stoppard use references, allusions, and connections to create rich, multi-layered works that invite interpretation and reflection can be gained. Both playwrights use intertextuality to imbue their plays with depth, complexity, and a sense of connection that resonates with audiences. The following step in disclosing the features of intertextuality of postmodern US-American drama will be done on the material of Wendy Wasserstein’s plays “An American Daughter” (1997) and “Third” (2004).

REFERENCES

1. Balakian, J. (2010). *Reading the Plays of Wendy Wasserstein*. New York: Applause Theatre and Cinema.
2. Barthes, R. (2015). Texte. *Encyclopædia Universalis* [en ligne], consulté le 21 février 2015 // <http://www.universalis.fr/encyclopedie/theorie-du-texte/>
3. Barthes, R. (1977). “From Work to Text.” *Image–Music–Text*. New York: Hill and Wang, 155–164.

4. Bondareva, O. Y. (2006). *Mif i drama u novitn'omu literaturnomu konteksti: ponovlennya strukturnoho zv'yazku cherez zhanrove modelyuvannya: monohrafiya* / Olena Bondareva. K.: Chetverta khvylya, 512 s. [in Ukrainian].
5. Brantley, B. (2000). *Social Lions And Losers*. Theater Review. Режим доступу: <https://www.nytimes.com/2000/12/08/movies/theater-review-social-lions-and-losers.html?searchResultPosition=1>
6. Derrida, Z. (2004). Структура, знак і hra в дискусії гуманітарних наук / Derrida Zhak; [per. Zubryts'koyi M., Sokhots'koyi KH.]. *Slovo. Znak. Dyskurs. Antolohiya svitovoyi krytychnoyi dumky KHKH st.* [Za red. Mariyi Zubryts'koyi. 2-vyd., dopovnene]. L'viv: Litopys, S. 617 – 640. [in Ukrainian].
7. Dynnychenko, T. A. (2016). *Typolohiya form intertekstual'nosti u frantsuz'kiy modernist-s'kiy prozi (na materialy tvoriv Andre Zhida)* [dys.kand. filol. nauk: 10.01.06]. Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka. 203 s. [in Ukrainian].
8. Gaidash, A. V. (2004). Zhinocha dramaturhiya USA v konteksti ideyno-estetychnykh shukan' amerykans'koho teatru kintsya 1970-90-kh rokiv [Dys. kand. filol. nauk]. K. [in Ukrainian].
9. Genette, G. (1997). *Palimpsests. Literature in the Second Degree*. Translated by Channa Newman and Claude Doubinsky. London: University of Nebraska Press
10. Hutcheon, L. (1988). *A Poetics of Postmodernism*. New York and London: Routledge.
11. Khafaga, A. (2021). Approaching Intertextuality in Drama. *Applied Linguistics Research Journal*. 10.14744/alrj.2021.35693.
12. Kimmel, M. S. (2012). *Manhood in America: A Cultural History*. New York: Oxford UP.
13. Kristeva, J. (1980). *Desire in Language: A Semiotic Approach to Language and Art*. Trans. Thomas Gora, Alice Jardine and Leon S. Roudiez, ed. Leon S. Roudiez. New York: Columbia University Press.
14. Malkin, J. R. (1999). *Memory-Theatre and Postmodern Drama*. Ann Arbor. The University of Michigan Press, 260 p.
15. Roark, J. L. (2012). The American Promise. *A History of the United States*, Vol. 2. Boston: Bedford/St. Martin's.
16. Schroeder, P. R. (1989). *The Present of the Past in Modern American Drama*. Toronto: Associated UP, 148 p.
17. Stoppard, T. (2009). *Arcadia*. London: Faber and Faber.
18. Vasyl'yev, Y. M. (2017). *Suchasna dramaturhiya: zhanrovi transformatsiyi, modyfikatsiyi, novatsiyi* : monohrafiya. Luts'k : PDV "Tverdnyia", 532 s. [in Ukrainian].
19. Wasserstein, W. (2000). *Old Money*. New York: Harcourt.
20. Watson, L. (2001). Play Review: Old Money by Wendy Wasserstein Produced by Lincoln Center Theater at the Mitzi E. Newhouse. *Voice and Speech Review*. 2.1: 327–328. <http://dx.doi.org/10.1080/23268263.2001.10761493>

Дата надходження статті до редакції: 21.03.2024

Прийнято до друку: 24.04.2024

Наукове видання
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

STUDIA PHILOLOGICA

ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Науковий журнал
Випуск 22

Макетування – Колесник О.С.
Коректор – Радван Д.В.

Підписано до друку 1.06.2024 р.

Київський університет імені Бориса Грінченка
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053

Контент журналу ліцензується відповідно до
Creative Commons Attribution 4.0 International License.

